

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ГОРОХОВЯНКО ІРИНА СТЕПАНІВНА

УДК 070(051)(477.84)"1991/2022"

ДИСЕРТАЦІЯ
ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ:
ТИПОЛОГІЙНИЙ І ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТИ
(1991–2022 РР.)

06 Журналістика

061 Журналістика

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело

_____ **І. С. ГОРОХОВЯНКО**

Науковий керівник – **Дащенко Наталія Левківна,**
кандидат філологічних наук, доцент

Тернопіль – 2026

АНОТАЦІЯ

Гороховянюко І. С. Журнальна періодика Тернопільщини: типологічний і формально-змістовий аспекти (1991–2022 рр.). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному вивченню журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. як складника регіонального медіапростору України та важливого джерела для осмислення історико-журналістського процесу доби Незалежності. У роботі журнальні видання краю розглянуто у взаємозв'язку їхніх історичних, типологічних, формально-змістових, композиційно-візуальних та редакторських характеристик. Актуальність дослідження зумовлена тим, що журнальна періодика Тернопільщини періоду Незалежності України досі не була предметом цілісного наукового аналізу, хоча саме вона відображає локальні суспільно-політичні, культурні, наукові, професійні, релігійні, літературно-мистецькі та рекламно-інформаційні процеси регіону.

Мета дисертації полягає в комплексному дослідженні журнальної періодики Тернопільщини як системного явища у взаємозв'язку історичних, типологічних і формально-змістових характеристик. Для досягнення мети проаналізовано теоретичні засади вивчення української журнальної періодики, окреслено методологічні підходи до типологізації регіональних журнальних видань, визначено суспільно-історичні чинники їх функціонування, здійснено періодизацію розвитку журналів Тернопільщини, охарактеризовано їх типологічні особливості, змістові домінанти, рубрикаційну структуру, композиційно-візуальні параметри та редакторський чинник.

Об'єктом дослідження є журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. Предметом виступають типологічні характеристики, змістові домінанти, композиційно-візуальні параметри та редакторський чинник формування журнальної періодики Тернопільщини в контексті медіапростору України. Емпіричну базу становлять 152 журнальні видання, що виходили на Тернопільщині у період Незалежності України. Хронологічні межі дослідження охоплюють період від 24 серпня 1991 р. до 24 лютого 2022 р., що дає змогу простежити розвиток регіональної журнальної періодики від часу здобуття Україною Незалежності до початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Методологічну основу дисертації становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Методи аналізу, синтезу, узагальнення й систематизації використано для опрацювання наукових підходів до вивчення журнальної періодики. Історико-хронологічний метод дав змогу простежити етапи становлення й розвитку журналів Тернопільщини у контексті суспільно-історичних змін. Типологічний метод застосовано для класифікації видань за цільовим призначенням, читацькою адресою, тематичним спрямуванням і функційними ознаками. Контент-аналіз забезпечив виявлення провідних змістових домінант, порівняльний метод – зіставлення журналів різних типологічних груп, структурно-функціональний метод – аналіз рубрикації, жанрових форм і редакторських моделей, а візуально-комунікативний аналіз – дослідження ілюстративного матеріалу, шрифтового оформлення та архітектоніки видань.

У дисертації обґрунтовано, що журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. сформувалася як типологічно розгалужений і функційно багатовекторний сегмент регіонального медіапростору. Її розвиток зумовлений суспільно-політичними трансформаціями періоду Незалежності, демократизацією інформаційного простору, активізацією локальних культурно-ідентифікаційних процесів, становленням науково-освітніх інституцій, розвитком громадських, професійних і релігійних середовищ.

Запропоновано авторську періодизацію розвитку журнальних видань Тернопільщини, що відображає етапи становлення, інституціоналізації, тематичного розширення, модернізації та часткової цифровізації регіональної журнальної періодики.

У роботі здійснено типологізацію журнальних видань Тернопільщини за цільовим призначенням. Визначено, що регіональна журнальна періодика представлена суспільно політичними, науковими, науково-популярними, популярними, виробничо-практичними, літературно-художніми, релігійними та рекламними виданнями. Найчисельнішим і найбільш структурованим сегментом є наукові журнали, функціонування яких пов'язане з діяльністю закладів вищої освіти, наукових установ і фахових спільнот Тернополя. Популярні видання орієнтовані на дозвіллі, інформаційні, культурні та практичні потреби широкої аудиторії. Суспільно-політичні часописи відображають процеси державотворення, формування громадянської позиції, локальної пам'яті та національної ідентичності. Літературно-художні журнали репрезентують творчий потенціал краю, релігійні – духовне життя регіону, виробничо-практичні – професійно-прикладні потреби окремих аудиторій, рекламні – комерційно-інформаційну комунікацію місцевого простору.

З'ясовано, що формально-змістові домінанти журнальної періодики Тернопільщини визначаються цільовим призначенням видань, читацькою адресою, редакційною концепцією та функціями у регіональному медіапросторі. Провідними тематичними напрямками є історія та культура краю, національна ідентичність, освіта і наука, літературний процес, мистецьке життя, духовність, громадсько-політичні процеси, соціально-економічні проблеми, професійна комунікація, дозвілля, реклама й локальний бізнес. Рубрикація виступає важливим структурним елементом журналу, який забезпечує систематизацію матеріалів, логіку подання змісту та комунікативну орієнтацію читача.

Окрему увагу зосереджено на композиційно-візуальних параметрах часописів. Встановлено, що візуальна організація журналів Тернопільщини залежить від їх типології, читацької аудиторії та редакційної моделі. Наукові видання характеризуються переважанням текстової інформації у супроводі таблиць, графіків, схем. Популярні, рекламні та глянцеві журнали активніше використовують фото, кольорові акценти, анонси, логотипи, рекламні блоки та візуальні засоби привернення уваги. Літературно-художні й релігійні видання тяжіють до символічних, образних та ілюстративних форм подання матеріалу. Доведено, що візуальні компоненти не лише доповнюють текст, а й виконують самостійну комунікативну функцію.

У дисертації охарактеризовано редакторський чинник у формуванні журнальної періодики Тернопільщини. Доведено, що редактори відіграють ключову роль у визначенні концепції видання, доборі авторів, формуванні тематичної політики, жанрової структури, рубрикації та візуального образу журналу. У різних типологічних групах редакторська діяльність має свою специфіку: у наукових журналах вона пов'язана з академічною комунікацією та дотриманням фахових стандартів; у літературно-художніх – із репрезентацією творчого середовища; у виробничо-практичних – із прикладною корисністю матеріалів; у популярних, рекламних і релігійних – із потребами конкретної читацької аудиторії.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вперше здійснено комплексний аналіз журнальної періодики Тернопільщини у хронологічних межах 1991–2022 рр.; створено й апробовано авторський алгоритм типологічного аналізу регіонального журнального видання; систематизовано журнальні видання області за типологічними групами; визначено основні етапи їх розвитку; виявлено провідні змістові домінанти, особливості рубрикації, жанрової організації, композиційно-візуального оформлення та редакторських моделей. До наукового обігу введено значний масив малодосліджених і раніше не систематизованих джерел, що розширює уявлення про розвиток регіональної журналістики України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання у подальших наукових дослідженнях із журналістикознавства, історії української преси, медіакомунікацій, регіоналістики та краєзнавства; у викладанні навчальних дисциплін, пов'язаних з історією журналістики, регіональними медіа, технологіями виробництва друкованих видань, візуалізацією медіаконтенту; у підготовці навчально-методичних матеріалів; у практиці редакційної роботи для вдосконалення концепцій сучасних журнальних видань.

Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. є сформованою, структурованою та динамічною системою, яка відображає специфіку регіонального розвитку, забезпечує інформаційні, культурні, наукові, професійні й духовні потреби суспільства, сприяє формуванню громадської думки, збереженню локальної пам'яті та розвитку національної ідентичності. Журнальні видання Тернопільщини поєднують локальні особливості й загальнонаціональні тенденції, традиційні форми друкованої комунікації та інноваційні підходи до організації медіаконтенту.

Ключові слова: журналістикознавство, історія преси, історико-журналістський процес, пресознавчий дискурс, масмедіа, регіональні медіа / місцеві медіа, журнальна періодика, періодизація, типологія, тематика, рубрикація, видавець, редакція, візуалізація контенту.

ABSTRACT

Horokhovyanko I. S. *Periodicals of Ternopil Region: Typological and Formal-Content Aspects (1991–2022)*. Qualifying scientific work submitted as a manuscript.

The dissertation for obtaining the Doctor of Philosophy degree in the field of knowledge 06 Journalism, specialty 061 Journalism. – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, 2026.

The dissertation research is devoted to a comprehensive study of the magazine periodicals of Ternopil Region in 1991–2022 as a component of the regional media space of Ukraine and an important source for understanding the historical and journalistic process of the Independence period. The study examines the region's magazine publications in the interrelation of their historical, typological, formal-content, compositional-visual and editorial characteristics. The relevance of the research is determined by the fact that the magazine periodicals of Ternopil Region during the period of Ukraine's Independence have not yet been the subject of a holistic scholarly analysis, although they reflect local socio-political, cultural, scientific, professional, religious, literary-artistic, advertising and informational processes of the region.

The purpose of the dissertation is to comprehensively study the magazine periodicals of Ternopil Region as a systemic phenomenon in the interrelation of historical, typological and formal-content characteristics. To achieve this purpose, the theoretical foundations of the study of Ukrainian magazine periodicals have been analysed, methodological approaches to the typologization of regional magazine publications have been outlined, the socio-historical factors of their functioning have been determined, the periodization of the development of magazines in Ternopil Region has been carried out, and their typological features, content dominants, rubrication structure, compositional-visual parameters and editorial factor have been characterized.

The object of the research is the magazine periodicals of Ternopil Region in 1991–2022. The subject of the research comprises the typological characteristics,

content dominants, compositional-visual parameters and editorial factor in the formation of the magazine periodicals of Ternopil Region in the context of the regional media space of Ukraine. The empirical basis consists of 152 magazine publications issued in Ternopil Region during the period of Ukraine's Independence. The chronological framework of the study covers the period from August 24, 1991, to February 24, 2022, which makes it possible to trace the development of regional magazine periodicals from the time Ukraine gained Independence to the beginning of Russia's full-scale invasion of Ukraine.

The methodological basis of the dissertation is formed by a set of general scientific and special methods. The methods of analysis, synthesis, generalization and systematization were used to process scholarly approaches to the study of magazine periodicals. The historical-chronological method made it possible to trace the stages of formation and development of magazines in Ternopil Region in the context of socio-historical changes. The typological method was applied to classify publications according to their purpose, reader address, thematic orientation and functional features. Content analysis ensured the identification of the leading content dominants; the comparative method enabled the comparison of magazines of different typological groups; the structural-functional method was used to analyse rubrication, genre forms and editorial models; and visual-communicative analysis was applied to study covers, illustrative material, font design and the architectonics of publications.

The dissertation substantiates that the magazine periodicals of Ternopil Region in 1991–2022 developed as a typologically diversified and functionally multidirectional segment of the regional media space. Their development was determined by the socio-political transformations of the Independence period, the democratization of the information space, the intensification of local cultural and identity-forming processes, the establishment of scientific and educational institutions, and the development of civic, professional and religious environments. The author's periodization of the development of magazine publications in Ternopil Region is proposed, reflecting the stages of formation,

institutionalization, thematic expansion, modernization and partial digitalization of regional magazine periodicals.

The dissertation carries out a typologization of magazine publications of Ternopil Region according to their purpose. It has been determined that regional magazine periodicals are represented by socio-political, scientific, popular science, popular, professional-practical, literary-artistic, religious and advertising publications. The most numerous and most structured segment is formed by scientific journals, whose functioning is connected with the activities of higher education institutions, research institutions and professional communities of Ternopil. Popular publications are oriented towards the leisure, informational, cultural and practical needs of a broad audience. Socio-political periodicals reflect the processes of state-building, the formation of civic position, local memory and national identity. Literary-artistic magazines represent the creative potential of the region; religious publications reflect the spiritual life of the region; professional-practical publications address the professionally applied needs of specific audiences; and advertising publications ensure commercial and informational communication within the local space.

It has been found that the formal-content dominants of the magazine periodicals of Ternopil Region are determined by the purpose of the publications, reader address, editorial concept and functions in the regional media space. The leading thematic areas include the history and culture of the region, national identity, education and science, the literary process, artistic life, spirituality, socio-political processes, socio-economic problems, professional communication, leisure, advertising and local business. Rubrication serves as an important structural element of a magazine, ensuring the systematization of materials, the logic of content presentation and the communicative orientation of the reader.

Special attention is focused on the compositional-visual parameters of the periodicals. It has been established that the visual organization of magazines in Ternopil Region depends on their typological affiliation, readership and editorial model. Scientific journals are characterized by the predominance of textual

information, tables, graphs, schemes and a standardized structure. Popular, advertising and glossy magazines make more active use of photographs, colour accents, announcements, logos, advertising blocks and visual means of attracting attention. Literary-artistic and religious publications tend towards symbolic, figurative and illustrative forms of presenting material. It has been proved that visual components not only complement the text but also perform an independent communicative function.

The dissertation characterizes the editorial factor in the formation of the magazine periodicals of Ternopil Region. It has been proved that editors play a key role in determining the concept of a publication, selecting authors, forming thematic policy, genre structure, rubrication and the visual image of a magazine. In different typological groups, editorial activity has its own specificity: in scientific journals, it is connected with academic communication and adherence to professional standards; in literary-artistic journals, with the representation of the creative environment; in professional-practical publications, with the applied usefulness of materials; and in popular, advertising and religious publications, with the needs of a specific readership.

The scientific novelty of the dissertation lies in the fact that, for the first time, a comprehensive analysis of the magazine periodicals of Ternopil Region within the chronological framework of 1991–2022 has been carried out; the author's algorithm for the typological analysis of a regional magazine publication has been developed and tested; the magazine publications of the region have been systematized according to typological groups; the main stages of their development have been determined; and the leading content dominants, peculiarities of rubrication, genre organization, compositional-visual design and editorial models have been identified. A significant body of little-studied and previously unsystematized sources has been introduced into scholarly circulation, expanding the understanding of the development of regional journalism in Ukraine.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of their use in further scholarly research in journalism studies, the history of the

Ukrainian press, media communications, regional studies and local history; in teaching academic disciplines related to the history of journalism, regional media, technologies of print publication production and visualization of media content; in the preparation of educational and methodological materials; and in editorial practice for improving the concepts of contemporary magazine publications.

The generalization of the research results gives grounds to assert that the magazine periodicals of Ternopil Region in 1991–2022 constitute a formed, structured and dynamic system that reflects the specifics of regional development, meets the informational, cultural, scientific, professional and spiritual needs of society, contributes to the formation of public opinion, the preservation of local memory and the development of national identity. The magazine publications of Ternopil Region combine local features and national trends, traditional forms of print communication and innovative approaches to the organization of media content.

Keywords: journalism studies, history of the press, historical and journalistic process, press studies discourse, mass media, regional media / local media, magazine periodicals, periodization, typology, topics, rubrication, publisher, editorial office, content visualization.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати

1. Гороховянко І. Структурно-змістові особливості інформаційно-методичного вісника «Рада». *Образ*. 2024. № 2 (45). С. 78–85. DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2\(45\)-78-85](https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2(45)-78-85)
2. Гороховянко І. Огляд наукових журналів ЗВО Тернополя. *Технологія і техніка друкарства*. 2025. № 3 (89). С. 56–72. DOI: [https://doi.org/10.20535/2077-7264.3\(89\).2025.341381](https://doi.org/10.20535/2077-7264.3(89).2025.341381)
3. Пелешок О., Гороховянко І. Візуально-текстові форми репрезентації народного мистецтва на сторінках регіональних журналів Тернопільщини. *Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. Серія: Філологія*. 2025. № 4 (18). С. 110–120. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.4.15>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Гороховянко І. Основні тенденції регіональних комунальних видань Тернопільщини на прикладі інформаційно-методичного вісника «Рада» (2002-2013). *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики* : зб. матеріалів II Міжнар. наук. конф. МЦНД. Кривий Ріг. 2024. С. 361–363 URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/985>
5. Гороховянко І. Тематичне наповнення рубрик сайту журналу «Золота пектораль». *Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку* : зб. матеріалів II Всеукр. наук-практ. конф. молодих вчених. Тернопіль, 2024. С. 12–15. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/32843/1/Masmed_prostir_Conf.pdf
6. Гороховянко І. С. Типологійний аспект регіональних комунальних видань Тернопільщини на прикладі інформаційно-методичного вісника «Рада» (2002-2013). *Current Challenges of Science and Education* : proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference. Berlin 2024. С. 441–

445. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-current-challenges-of-science-and-education-15-17-01-2024-berlin-nimechchina-arhiv/>

7. Гороховянко І. Типологійний аспект громадсько-політичного та літературно-мистецького часопису «Тернопіль». *Соціальні комунікації в умовах глобалізаційних процесів: стан, тенденції, перспективи*: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. Тернопіль: 2023. С. 42–45. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/29558/3/Tezu_Sotsialni_komynika_tsii.pdf

8. Гороховянко І. Дитячі журнали – складова журнальної періодики Тернопільщини часу Незалежності. *Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки* : зб. матеріалів V Міжнар.наук.конф. Дніпро, 2025. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/27.06.2025/52>

9. Гороховянко І. С. Журнальна періодика Тернопільщини у персоналіях (за матеріалами журналу «Тернопіль Літературний»). *Пресознавчий дискурс: від минулого до сьогодення* : зб. матеріалів II Міжнар. наук. конф. Львів, 2025. С. 37–40.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	15
РОЗДІЛ 1. РЕГІОНАЛЬНА ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА У МЕДІАПРОСТОРИ УКРАЇНИ.....	23
1.1. Теоретичні основи вивчення української журнальної періодики.....	23
1.2. Методологічні засади типології регіональних журнальних видань ..	37
РОЗДІЛ 2. ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ У ЧАС НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ (1991–2022 РР.).....	52
2.1. Суспільно-історичні чинники функціонування регіональної періодики	52
2.2. Періодизація журнальних видань Тернопільщини.....	63
2.3. Типологія журнальних видань Тернопільщини.....	81
Висновки до розділу 2.....	105
РОЗДІЛ 3. ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВІ ДОМІНАНТИ ЖУРНАЛЬНОЇ ПЕРІОДИКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.....	110
3.1. Змістові домінанти різних видів журнальних видань Тернопільщини	110
3.2. Композиційно-візуальні параметри журнальних видань Тернопільщини	139
3.3. Редакторський чинник у формуванні журнальної періодики Тернопільщини	154
Висновки до розділу III	166
ВИСНОВКИ	170
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	176
ДОДАТКИ.....	211

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми. Журналістика Незалежності України видозмінюється: суспільство потребує відкритості, відходу від радянських традицій та практики утисків. Змін зазнали усі види медіа, зокрема періодичні регіональні видання. Локальна журнальна періодика яскраво відображає вплив суспільних подій на громадян, висвітлює специфічні особливості і наслідки на місцевому рівні. Особливістю друкованої журнальної періодики є традиція фіксування подій краю: уподобань та пріоритетів в духовному, громадсько-політичному, історичному та культурному житті, зокрема упродовж періоду Незалежності. Тому вона є вагомим джерельною базою для дослідження тогочасного стану розвитку суспільства.

Типологічне та змістове наповнення регіональних журналів – це віддзеркалення актуальних процесів, подій та переконань у різних частинах України. Студіювання часописів Тернопільщини дозволить заповнити лакуну у вивченні періодики краю часів Незалежності. Журнали Тернопілля залишаються малодослідженими: відсутня їх класифікація за типологічними особливостями, не вивчені провідні тематичні доміанти у заданих хронологічних межах, не простежена різноманітність і динаміка жанрів.

Дослідження журнальної періодики Тернопільщини має не лише журналістичнознавчу, а й історичну та краєзнавчу цінність, оскільки продемонструє можливості місцевої професійної спільноти об'єднуватися заради створення та видання часописів, оприлюднення унікальної локальної інформації різного тематично-проблемного спрямування. Вивчення журнальної періодики Тернопільщини є важливим, оскільки дозволяє виявити специфіку функціонування регіонального медіапростору, простежити локальні культурно-ідентифікаційні процеси, доповнити загальноукраїнську наукову картину розвитку часописів унікальним емпіричним матеріалом. Системний контент-аналіз різних типів періодичних видань сприяє введенню у науковий дискурс унікальної інформації про часописи Тернопільщини у

новітній історичний період. Оскільки журнальна періодика краю періоду Незалежності досі не виокремлювалась у комплексне дослідження у контексті функціонування регіональних видань України, то студіювання типологічних і формально-змістових аспектів регіональних часописів Тернопілля є **актуальним**.

Ступінь наукового опрацювання проблеми. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження становлять праці українських учених у галузі соціальних комунікацій, журналістикознавства, пресознавства та видавничої справи. Загальні закономірності функціонування медіасистеми, розвитку журналістики, теорії соціальних комунікацій, методології журналістикознавчих досліджень висвітлено у працях В. Здоровеги, В. Іванова, О. Мединської, І. Михайлина, О. Мітчук, Г. Синоруб, В. Шевченко та ін. Вагоме значення для осмислення типології періодичних видань, критеріїв їх класифікації та особливостей функціонування мають дослідження І. Акіншиної, О. Алтухова, Р. Базаки, Т. Безверхої, А. Бессараб, Л. Дудченко, Н. Зикун, О. Кушнір, Н. Поплавської, Т. Решетуки, В. Садівничого, К. Ульянової, В. Шевченко та ін., а також праці, присвячені окремим типам журналів і газет. Питання візуалізації інформації, дизайну друкованих медіа, композиційно-графічного оформлення та ілюстрування розглянуто у працях Т. Андрющенко, Г. Йордан, О. Кушнір, Т. Решетуки, Б. Чернякова, В. Шевченко та інших дослідників. Теоретичні засади й методологічні підходи до вивчення краєзнавства, регіональної історії та локального інформаційного простору розробляли В. Бездрабко, П. Гуцал, С. Кость, І. Куций, В. Окаринський та ін. Їхні напрацювання дали змогу розглядати журнальну періодику як важливий складник історико-культурного й інформаційного розвитку регіону.

Історію української періодики, становлення та розвиток регіональної преси, еволюцію пресових систем різних регіонів України досліджували Т. Вільчинська, О. Вільчинський, І. Вялкова, В. Габор, М. Галушко, Н. Дащенко, О. Дроздовська, М. Дяченко, Є. Місило, Т. Решетука,

М. Романюк, Л. Сніцарчук та ін. Окремий напрям становлять праці, присвячені регіональній журналістиці та локальним медіа, зокрема дослідження Ю. Бідзілі, О. Вільчинського, В. Гандзюка, Н. Дащенко, О. Кушнір, О. Пелешок, Т. Решетухи та ін., у яких висвітлено проблематику функціонування регіональних видань, їх тематичні, жанрові й типологічні особливості. Безпосередньо проблематику преси та журнальної періодики Тернопільщини висвітлено у працях О. Вільчинського, М. Галушко, П. Гуцала, Н. Дащенко, О. Кушнір, О. Пелешок, Н. Поплавської, Т. Решетухи. У їхніх роботах проаналізовано історію становлення місцевих видань, їх тематичну спрямованість, жанрово-типологічні характеристики та роль у формуванні регіонального інформаційного простору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано у межах наукової теми кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Регіональні медіа у контексті викликів часу» (номер державний реєстрації 0123U101024).

Мета дисертації – комплексне дослідження журнальної періодики Тернопільщини як системного явища у взаємозв'язку історичних, типологічних і формально-змістових характеристик.

Для досягнення мети передбачено вирішення низки **завдань**:

- дослідити теоретичні засади вивчення української журнальної періодики;
- проаналізувати типологію журнальних видань та екстраполювати її на вивчення часописів Тернопільщини;
- обґрунтувати методологічні підходи та методи дослідження журнальної періодики;
- визначити суспільно-історичні чинники, що вплинули на функціонування регіональних журналів;
- здійснити періодизацію розвитку журнальної періодики Тернопільщини за 1991–2022 рр.;

- окреслити типологічні особливості журнальних видань регіону означеного періоду;
- визначити формально-змістові домінанти журналів;
- виділити їх визначальні композиційно-візуальні параметри;
- охарактеризувати редакторський чинник у розвитку журнальної періодики Тернопільщини, визначивши специфіку діяльності редакторів у різних видах журналів.

Об’єкт дослідження – журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. **Предмет дослідження** – типологічні характеристики, змістові домінанти, композиційно-візуальні параметри та редакторський чинник журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. в контексті медіапростору України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, застосування яких забезпечило всебічне вивчення журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр.:

- методи аналізу й синтезу використано для осмислення наукових підходів до вивчення журнальної періодики та узагальнення теоретичних положень щодо її типологізації;
- історико-хронологічний метод дав змогу простежити становлення й розвиток регіональних журналів та здійснити їх періодизацію у контексті суспільно-історичних змін часу Незалежної України;
- типологічний метод застосовано для класифікації журнальних видань Тернопільщини за цільовим призначенням, читацькою адресою, тематичним спрямуванням і функційними ознаками;
- описовий метод дозволив охарактеризувати структуру, формально-змістове наповнення, редакторський склад часописів;
- контент-аналіз використано для виявлення змістових домінант різних видів журнальних видань;

– порівняльний метод дав змогу розглянути журнали різних типологічних груп і визначити спільні та відмінні риси їх тематичної, жанрової й рубрикаційної організації;

– структурно-функціональний метод застосовано для аналізу ролі рубрик, жанрових форм і редакторських моделей у формуванні концепції видань;

– візуально-комунікативний аналіз використано для дослідження композиційно-візуальних параметрів журналів, зокрема обкладинок, ілюстративного матеріалу, шрифтового оформлення та архітекτονіки.

Емпіричну базу дослідження становлять 152 часописи, які виходили на Тернопільщині у період Незалежності України (Додаток Е).

Хронологічні межі дослідження – від 24 серпня 1991 р. до 24 лютого 2022 р. Вибір нижньої хронологічної межі зумовлений здобуттям Україною Незалежності, що спричинило якісні і кількісні зміни у вітчизняному медіаландшафті. Верхня межа припадає на початок повномасштабного вторгнення Росії в Україну, яке призвело до значних змін у медіасфері. Так, у Тернопільській області частина періодичних видань припинила свою діяльність, інші – трансформувалися, перейшовши на електронний формат.

Наукова новизна дисертації полягає у комплексному аналізі журнальної періодики Тернопільщини в хронологічних межах 1991–2022 рр., що досі не було предметом окремого комплексного наукового дослідження.

Уперше:

– на основі сучасних класифікацій періодики створено й апробовано авторський алгоритм типологічного аналізу регіонального журнального видання;

– здійснено типологізацію журнальних видань Тернопільської області з урахуванням сучасних підходів журналістикознавства;

– виявлено й систематизовано основні етапи розвитку регіональної журнальної періодики в умовах трансформації українського медіапростору;

- визначено провідні змістові домінанти журналів регіону відповідно до цільового призначення;
- окреслено особливості візуально-комунікативного оформлення журналів, зокрема функції ілюстративного матеріалу у змістовій структурі часописів;
- обґрунтовано роль редакторського чинника у розвитку журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр., з’ясовано специфіку діяльності редакторів у журналах різних типологічних груп.

Удосконалено:

- підходи до аналізу регіональної періодики через поєднання типологічного та формально-змістового аспектів;
- методика дослідження журнальних видань із урахуванням їх локальної специфіки.

Набули подальшого розвитку:

- теоретичні положення щодо функціонування регіональних медіа як складника національного інформаційного простору;
- наукові погляди на роль журнальної періодики як джерела соціокультурної інформації.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає в можливості їх використання у:

- науково-дослідній діяльності – для подальшого вивчення регіональної журналістики та історії української преси;
- освітньому процесі – під час підготовки та викладання навчальних дисциплін, пов’язаних із теорією та історією журналістики, розвитком регіонального медіапростору, типологією друкованих медіа, технологіями створення періодичних видань, редакторсько-видавничою діяльністю, візуальною організацією медіаконтенту, аналізом журнальної періодики, оцінюванням якості друкованого видання та формуванням професійних компетентностей майбутніх журналістів, редакторів і фахівців медіагалузі;

- підготовці навчально-методичних матеріалів, підручників і посібників з історії регіональної журналістики;
- практиці редакційної роботи – для вдосконалення концепцій сучасних журнальних видань;
- краєзнавчих і культурологічних дослідженнях – як джерельної бази з історії краю.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані автором самостійно. Дисертантка здійснила:

- відбір, систематизацію та аналіз емпіричного матеріалу (152 журнальних видання);
- розробила алгоритм дослідження регіональної журнальної періодики;
- провела типологічний і формально-змістовий аналіз журналів Тернопільщини;
- узагальнила результати дослідження та сформулювала висновки.

У працях, опублікованих у співавторстві, особистий внесок здобувача полягає у виконанні основного обсягу аналітичної роботи та інтерпретації результатів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертації апробовано на 6 наукових і науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: V Міжнародній науковій конференції «Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки» (Дніпро, 2025 р.), II Міжнародній науковій конференції «Пресознавчий дискурс: від минулого до сьогодення» (Львів, 2025 р.), II Міжнародній науковій конференції «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики» (Кривий Ріг, 2024 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Current Challenges of Science and Education» (Берлін, 2024 р.), Міжнародній науковій конференції «Соціальні комунікації в умовах глобалізаційних процесів: стан, тенденції, перспективи» (Тернопіль, 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених «Сучасний масмедійний простір:

реалії та перспективи розвитку» (Тернопіль, 2024 р.). Результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри журналістики ТНПУ упродовж 2022–2026 рр.

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у 9 наукових розвідках (Додаток АА), з яких:

- 3 статті у фахових наукових виданнях України;
- 6 тез у збірниках матеріалів наукових конференцій.

У публікаціях повною мірою висвітлено ключові положення, результати та висновки дисертації.

Обсяг і структура дисертації. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел (415 найменувань). Загальний обсяг дисертації складає 238 аркушів, з яких 162 аркуші основного тексту.

РОЗДІЛ 1. РЕГІОНАЛЬНА ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА У МЕДІАПРОСТОРИ УКРАЇНИ

1.1. Теоретичні основи вивчення української журнальної періодики

Сучасна журнальна періодика займає вагоме місце у медіасистемі як України, так і світу. Попри різноманітні виклики, на медіаринку щороку з'являються нові видання, орієнтовані на певну аудиторію, окреслену тематику, оригінальну стилістику, мають концептуальну та функціональну місію. Висока конкуренція та рівень фінансування впливають на тривалість їх існування. Відтак кожна редакція журнального видання прагне залучити якомога більше коло читачів та використовує для цього різноманітні методи, підходи і стратегії. В. Шевченко зазначає, що журнали посідають важливе місце в житті суспільства, надають різноманітну інформацію, а також можливості для самоосвіти й розваги. Журнал є одним з основних видів медіа, що впливає на громадську думку, формуючи її відповідно до інтересів певних суспільних класів, політичних партій, організацій. У цілому можна виділити такі основні функції журналів: інформування, освіта, розваги, задоволення культурних потреб, реклама (Шевченко, 1990).

У цьому контексті доцільно уточнити базові терміни, що формують понятійно-термінологійний апарат дослідження. Періодичні видання – це загальна назва для друкованої журналістики, що позначає сукупність часописів, які виходять через встановлений проміжок часу, з відносно сталим накладом, постійними логотипом, форматом і обсягом, але новим контентом (Михайлин, 2011). Відповідно до стандарту ДСТУ 3017:2015 «періодичне видання – серіальне видання, що виходить через певні, рівні проміжки часу та має заздалегідь визначену постійну щорічну кількість нумерованих (датованих) випусків й однакову назву» (ДСТУ 3017:2015, с. 9). За визначенням М. Михайлина, періодичне видання – це таке, що продовжується, виходить під постійною назвою з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну

реєстрацію, воно вважається виданим, якщо підписане до виходу в світ і видруковане будь-яким тиражем (Михайлин, 2011).

Періодична преса – це історично первісний тип журналістики, який передбачає фіксацію інформації в попередньо написаному та надрукованому тексті. Її функціонування ґрунтується на можливостях мови як знакової системи, що здатна передавати факти, думки, емоції та образи дійсності (Михайлин, 2011).

Вужчим поняттям у цій системі є журнал – періодичне друковане видання, що містить статті й матеріали з різних суспільно-політичних, наукових, виробничих та інших питань, а також художні, публіцистичні й літературно-критичні твори, ілюстрації та фотоматеріали. На відміну від газети, журнал має виражений аналітичний характер і спрямований на глибше висвітлення явищ суспільного, культурного та наукового життя (Михайлин, 2011). У ДСТУ 3017:2015 увиразнено трактування терміна «журнал»: «Періодичне журнальне видання, що має постійні рубрики та містить публікації офіційного характеру з суспільно-політичних, наукових, виробничих та інших питань, літературно-художні твори, реферати, ілюстрації й рекламу» (ДСТУ 3017:2015 с. 19).

Кожен етап розвитку української журналістики характеризується багатовимірністю і різноаспектністю, які зумовлюють необхідність її ґрунтовного наукового осмислення. Особливої актуальності набуває вивчення розвитку регіональної журналістики у розрізі історичного та теоретичного її опрацювання, яке у сучасному журналістикознавстві все ще залишається недостатнім.

Українська періодика, зокрема журнальні видання, стали об'єктом дослідницької уваги з кінця XIX ст., коли з'явилися перші спроби застосування наукового підходу до вивчення історії преси в Україні, що відображено у розвідках М. Возняка (Возняк, 1946), Б. Грінченка (Грінченко, 1912), І. Калиновича (Калинович, 1923), І. Кривецького (Кривецький, 1927),

І. Левицького (Левицький, 1909; Левицький 1910; Левицький 1911), О. Маковей (Маковей, 1898), І. Франка (Франко, 1910).

Початок системного дослідження історії періодики на заході України пов'язаний із діяльністю І. Левицького та бібліографічної комісії Наукового товариства імені Шевченка, які видали три томи «Українська бібліографія Австро-Угорщини за роки 1887–1900» (Левицький, 1909; Левицький, 1910; Левицький, 1911).

У статті «П'ятдесятилітній ювілей руської публіцистики» О. Маковей вперше здійснив огляд основних галицьких видань за 1848–1898 рр. і детально простежив еволюцію західноукраїнської журналістики того часу (Маковей, 1898).

Вагомий внесок у дослідження розвитку української преси зробив І. Франко, який охарактеризував у праці «Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р.» період від харківського «Украинского вестника» до галицьких газет і журналів 1880-х років (Франко, 1910).

У міжвоєнний період (1920–1939 рр.) продовжують виходити бібліографічні розвідки (Калинович, 1923; Кривецький, 1927–1928; В. Ігнатієнко, 1930), з'являється спеціалізована періодика (Книжка, 1923; Українська книга, 1937), виходять наукові статті про українську пресу (Українська Загальна Енциклопедія, 1931). В. Дорошенко наводить кількісні дані щодо видання книг у ХІХ–ХХ столітті, які побачили світ, у тому числі й на Тернопіллі (Дорошенко, 1994). Значний внесок у дослідження історії української преси зробили представники української діаспори (Животко, 1938; Наріжний, 1934), які в умовах обмеженого доступу до джерельної бази в радянській Україні забезпечили збереження й первинну систематизацію знань про національну пресу.

У повоєнний період з'являються праці таких науковців, як М. Бернштейн (Бернштейн, 1959), І. Дорошенко (Дорошенко, 1965), П. Федченко (Федченко, 1969), для більшості з яких властиві вибірково-тенденційні підходи до аналізу журналістської спадщини ХІХ–ХХ ст.,

зокрема запроваджується поділ на революційно-демократичну та ліберально-буржуазну чи «націоналістичну» пресу. Яскравим ідеологізованим прикладом є восьмитомна «Історія української літератури», яка містить окремі дослідження, присвячені розвитку української журналістики. У цих розвідках основну увагу зосереджено на літературознавчому аспекті функціонування періодики, причому підбір матеріалів, їхній аналіз і висновки відображали тенденційність, зумовлену панівною радянською ідеологією. Навчальні посібники «Історія української дожовтневої журналістики» (1983) та «Історія партійно-радянської преси України» (1989) також базувалися на подібних методологічних засадах, що передбачали пошук «двох напрямів» у журналістиці та акцентували на ідеологічній боротьбі між ними. У цей час свій внесок у розвиток бібліографування зробили і представники української діаспори, зокрема М. Мартинюк (Мартинюк, 1998), Є. Місило (Місило, 1991; Енциклопедія Українознавства, 1993).

Зацікавлення історією національного пресовидання, у тому числі регіонального, зросло після здобуття Україною Незалежності, що пов'язано з формуванням нових дослідницьких центрів та наукових шкіл. Значну роль у цьому процесі займає Науково-дослідний інститут пресознавства у Львові, який і досі забезпечує систематизацію та узагальнення матеріалів з історії української періодики. Нагромадження фактологічного матеріалу для українського пресознавства набуло системного характеру з 1993 р., коли у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника АН України розпочав діяльність Науково-дослідний центр періодики. Низку фахових наукових розвідок підготували його співробітники, зокрема: В. Габор (Габор, 2003), М. Галушко (Галушко, 2005₁; Галушко, 2005₂; Галушко, 2008₁; Галушко 2008₂; Галушко, 2008₃), Л. Головата (Головата, 2019), О. Дроздовська (Дроздовська, 2001; Дроздовська, 2015), І. Павлюк (Павлюк, 2001), М. Романюк (Романюк, 1999; Романюк, 1996), Л. Сніцарчук (Сніцарчук, 2006). Здобутком колективу НДІ є матеріали до енциклопедичного словника «Українська журналістика в іменах» (20 випусків, 1994–2014 рр.), які містять

понад 4 тис. біобібліографічних статей про українських журналістів, публіцистів, редакторів і видавців (Романюк, 2019). Також за редакцією М. Романюка видано книгу «Періодика Західної України 20–30-х рр. ХХ ст.: матеріали до бібліографії» (Періодика Західної України 20–30-х рр. ХХ ст., 1998), розпочато публікування фундаментального дослідження «Українська преса в Україні та світі, ХІХ–ХХ ст.: історико-бібліографічне дослідження» (Українська преса в Україні та світі, 2023) (станом на 2026 рік вийшло 7 томів). Окрім того, М. Романюк запропонував ґрунтовну періодизацію розвитку української преси, виокремивши чотири етапи: від кінця ХІХ до початку ХХ ст., міжвоєнний період, радянська доба, сучасний етап. Кожен період характеризується специфічними підходами до вивчення преси (Романюк, 2007).

У науковому дискурсі накопичено суттєві теоретичні напрацювання, що стосуються особливостей періодики в Україні, у тому числі журнальної. Зокрема В. Здоровега розкрив функціональну роль періодики в українському медіапросторі (Здоровега, 1995; Здоровега, 2002; Здоровега, 2008), В. Іванов проаналізував чинники підвищення популярності друкованих видань (Іванов, 1998), М. Кіца дослідила тематичні та жанрові особливості чоловічих журналів (Кіца, 2014), І. Клименко здійснив комплексний аналіз періодичних видань першої половини ХІХ – початку ХХ ст. (Клименко, 2009), С. Панченко та В. Садівничий акцентували увагу на специфіці та суспільному значенні регіональної періодики (Панченко, 2012; Садівничий, 2015; Садівничий, Сушкова, 2009), О. Сушкова дослідила особливості видань для жіночої аудиторії (Сушкова, 2009), В. Шевченко охарактеризувала формально-змістові параметри періодичних видань (Шевченко, 2015), Г. Шемаєва дослідила трансформацію медіа в умовах переходу до онлайн-платформ (Шемаєва, 2008), В. Шкляр розглянув цільове призначення періодичних видань як важливий типологічний критерій (Шкляр, 2004) та ін.

За спостереженнями В. Іванова, журнальна періодика має значний соціальний вплив, оскільки масова комунікація формує уявлення індивідів

про себе та їхнє місце в суспільстві, а також сприяє закріпленню поведінкових моделей у міжособистісній і груповій взаємодії. На думку науковця, актуальність вивчення регіональної преси зумовлена її здатністю задовольняти інформаційні потреби конкретних територіальних спільнот. На відміну від загальнонаціональних медіа, регіональні видання мають виразну локальну спрямованість і виконують функцію формування суспільної думки на рівні окремих регіонів (Іванов, 1998).

Дослідниця В. Шевченко наголошує, що ефективність функціонування журналу безпосередньо залежить від чіткого визначення читацької аудиторії, яке забезпечує релевантність його інформаційного наповнення та популярність. Журнал як тип видання займає проміжне місце між газетою та книгою, поєднуючи їхні функціональні характеристики: оперативність й актуальність інформації, з одного боку, та аналітичну глибину і тематичну розгорнутість – з іншого. Важливою системною ознакою журнального видання є його цільове призначення, яке може реалізовуватися через інформування, аналітику, освітню діяльність, виховання, організацію дозвілля або рекламно-пропагандистську функцію (Шевченко, 2007).

У контексті змін типологічної структури сучасної преси дослідники акцентують увагу на диференціації журнальних видань відповідно до соціокультурних запитів аудиторії. Зокрема, І. Дяченко вважає, що актуальною тенденцією є поява на медіаринку гендерно орієнтованих журналів: «Аналіз системи гендерно маркованих журналів засвідчує принципову зміну концепції у формуванні й трансформації всієї типологічної структури засобів масової комунікації України. Категорія гендеру відіграє значну роль у формуванні типу видання, завдяки їй задовольняють інформаційні потреби читачів як реципієнтів інформації згідно з їх соціокультурною статтю» (Дяченко, 2016).

Гендерне питання у журнальних виданнях також досліджувала М. Кіца. Авторка підкреслює, що у країнах із розвиненою економікою спостерігається поступова відмова від гендерного поділу журналів на користь

вузькоспеціалізованих видань, орієнтованих на професійні інтереси незалежно від статі. Натомість в Україні журнальна періодика залишається менш насиченою, що зумовлює подальшу диференціацію тематичних напрямів, появу нових рубрик і розширення спектра спеціалізованих видань (Кіца, 2018).

Вивчення гендерної проблематики простежується у праці Н. Поплавської та Т. Цепкало, у якій проаналізовано мовні засоби репрезентації гендеру на сторінках літературно-художнього журналу «Кур'єр Кривбасу». Авторки виявили особливості відображення гендерних ролей і стереотипів у журнальному дискурсі та окреслили тенденції трансформації мовних практик під впливом сучасних суспільних змін. Наукова студія сприяла розширенню досліджень гендерної проблематики в українській журнальній періодиці та поглибленню розуміння механізмів мовної репрезентації гендеру в медіатекстах (Поплавська, Цепкало, 2023).

Досліджуючи журнальну періодику для жінок, Н. Клименко відзначила, що такі видання «охоплюють усі сфери життя сучасної жінки, про що свідчить розмаїтість рубрик і різноманітність тематики: мода, здоров'я, краса, кар'єра, побут, стосунки з дітьми, подругами, колегами й чоловіками, дозвілля та відпочинок» (Клименко, 2012).

Науковці зосереджували свою увагу і на періодиці для дітей та юнацтва, яка має широкий функціональний спектр. Наприклад, Н. Вернигора розглядає періодичні видання для дітей як важливий інструмент формування мовленнєвої компетентності, розвитку навичок читання, збагачення словникового запасу та засвоєння норм української літературної мови (Вернигора, 2005); Н. Кіт зосереджує увагу на концептуальних засадах створення журналів для дошкільної аудиторії, обґрунтовує необхідність врахування вікових та психологічних особливостей дітей під час розроблення концепції видання, визначає основні принципи структурування змісту, добору текстових і візуальних компонентів, а також роль журналу у пізнавальному та емоційному розвитку дитини (Кіт, 2002); Г. Корнєєва

аналізує умови виникнення та функціонування дитячих видань, їхню просвітницьку й виховну місію, а також значення для формування національної свідомості української молоді (Корнєєва, 1999); О. Марущак вивчає тематичне розмаїття дитячих видань, їх читацьку спрямованість, жанрову структуру й тенденції розвитку в умовах трансформації інформаційного простору (Марущак, 2013), В. Супрун систематизувала основні види українських дитячих журналів відповідно до читацької адресності, тематичної спрямованості та функціонального призначення (Супрун, 2022). О. Марущак зазначає, що контент дитячих журналів спрямований на ознайомлення читачів із новими аспектами життя, актуальними світовими подіями, досягненнями у техніці та науці. Усі матеріали, представлені на сторінках таких видань, повинні відповідати морально-етичним нормам та сприяти утвердженню цінностей народу й суспільства (Марущак, 2013).

Аналіз наукового дискурсу засвідчує багатовекторність дослідницьких інтересів, що охоплюють як загальнотеоретичні аспекти функціонування медіа, так і специфіку окремих типів видань. Ці праці створюють ґрунтовну теоретико-методологічну базу для подальшого аналізу регіональної журнальної періодики як важливого сегмента національного медіапростору з власними типологічними, змістовими та функційними характеристиками.

У Незалежній Україні набув актуальності та самостійного наукового значення регіональний аспект досліджень: спостерігається «позитивна динаміка у дослідженні регіональної преси» (Пелешок, 2022, с. 30); «у 90-х роках ХХ століття виник інтерес науковців до дослідження регіональної журналістики, оскільки історія української журналістики – це сукупність регіональних моделей розвитку періодичної преси, вивчення яких дозволяє відтворити повноцінне уявлення про історію української журналістики в її територіальних межах та поза ними» (Базака, 2015, с. 14).

Регіональні й місцеві медіа залишаються предметом постійної уваги науковців, що засвідчує широка географія досліджень. Періодику Київщини

упродовж різних періодів досліджували: Р. Куцик, який простежив динаміку розвитку місцевої періодики напередодні та під час Першої світової війни (Куцик, 2020), Г. Рудий зосередив увагу на періодиці 1917–1940 рр. як історичному джерелі (Рудий, 2008), О. Левчук розглянула пресу як джерело дослідження міського повсякдення (Левчук, 2018).

У науковому дискурсі, присвяченому регіональним медіа Чернігівщини, простежується інтерес до історичних, сучасних та прикладних аспектів функціонування локальних медіа. Зокрема, у дослідженні С. Кармазіна (Кармазіна, 2024) увагу зосереджено на історичному функціонуванні преси та висвітленні у ній суспільно-політичних процесів; М. Бойко (Бойко, 2016) аналізує стан і перспективи розвитку місцевої преси; А. Бедна (Бедна, 2025) розглядає дотримання журналістських стандартів у локальних медіа.

Особливості локальних медіа Сумської області висвітлено у дослідженнях Ю. Зубахіна, Т. Ковальової, С. Ковальова (Ковальова, Зубахін, Ковальов, 2024), А. Тат'янченко (Тат'янченко, 2025), А. Черниш (Черниш, 2024), Л. Яременко (Яременко, 2020) та ін. Науковці зосереджують увагу на аналізі процесів конвергенції медіа та трансформації контентних практик у регіональних виданнях, зокрема в умовах сучасних суспільно-політичних викликів (Яременко 2020). Окремий напрям становлять наукові розвідки, спрямовані на вивчення репрезентації регіональної ідентичності та формування медіаобразу міста на прикладі локальних онлайн-ресурсів (Черниш, 2024). Предметом наукового пошуку стали змістові характеристики регіонального медіаконтенту, його соціально-комунікативні функції та роль у відображенні актуальних суспільних процесів (Ковальова, Зубахін, Ковальов, 2024).

У наукових розвідках про періодику Харківщини представлено різні напрями її вивчення. Зокрема, О. Гайдай (Гайдай, 2016) і В. Попович (Попович, 2022) аналізують роль преси у висвітленні соціокультурних явищ і діяльності освітніх та родинних інституцій міста, К. Шпакович Шпакович,

2013) розглядає історіографію харківської преси як чинник національного відродження регіону.

Періодика Луганщини постає як динамічна система регіонального медіапростору. У дослідженнях К. Ульянової (Ульянова, 2015), І. Акіншина (Акіншина, 2013; Акіншина, 2022), Г. Неврузова (Неврузова, 2013), С. Шульженко, К. Шульженко (Шульженко, Шульженко, 2022), О. Марущак (Марущак, 2013) простежено її еволюцію від етапу становлення до сучасних трансформацій під впливом цифровізації та воєнних подій. Науковці розглядають періодику Луганщини як багатовимірне явище, у якому виявляються історико-типологічні, жанрово-рубрикаційні, комунікаційно-рекламні та медіатрансформаційні аспекти.

Серед дослідників преси Донеччини варто відзначити І. Вялкову, яка розкрила проблемно-тематичні й типологічні особливості періодики області періоду Незалежності України (1991–2012 рр.) і довела, що розвиток регіональних друкованих медіа відбувався під впливом як загальнонаціональних і світових тенденцій, так і специфічних регіональних чинників (Вялкова, 2020). Також історію періодики Донеччини досліджували О. Школьна (Школьна, 1997), В. Владимиров (Владимиров, 1998), Т. Дрьомова (Дрьомова, 2006).

Наукові праці про періодику Дніпра зосереджені на її трансформаціях у контексті демократичних змін, воєнних викликів та ринкових процесів. У роботах А. Русиняка (Русиняк, 2020) та Є. Блінова (Блінова, 2023) акцент зроблено на розвитку регіональних видань в умовах суспільно-політичних трансформацій та впливу повномасштабної війни. Х. Вербицька (Вербицька, 2016) досліджує типологічні особливості місцевих інформаційних тижневиків; Л. Темченко (Темченко, 2014) аналізує функціонування обласної газети «Зоря» в системі регіональної преси; Г. Казаков (Казаков, 2024) зосереджується на історичному аспекті, розглядаючи окупаційну пресу 1941–1943 рр.

Дискурс регіональної періодики Півдня України, зокрема Одеси, характеризується поєднанням історіографічного, джерелознавчого та соціокультурного підходів. О. Алтухов (Алтухов, 2021) та І. Гребцова (Гребцова, 2002) зосереджуються на ролі періодики як історичного джерела та закономірностях її становлення в південному регіоні; О. Хобта (Хобта, 2005, Хобта, 2011) аналізує мистецькі журнальні видання; І. Сидун (Сидун, 2019) досліджує формування соціокультурних уявлень і функцію преси як джерела міжнародної інформації; Н. Сидоренко (Сидоренко, 2017) розглядає національно-патріотичну проблематику та історичні умови функціонування інформаційного середовища у складні періоди ХХ ст.

Дослідження регіональної періодики Вінниччини аналізують мовностилістичний, історичний і суспільно-комунікаційний аспекти локальних медіа. Зокрема, І. Завальнюк (Завальнюк, 2019) та В. Каленич (Каленич, 2023₁; Каленич, 2023₂; Каленич, 2024) зосереджуються на мовностилістичних особливостях регіональної преси. Н. Стеблина (Стеблина, 2022); Т. Решетука та Н. Борсук (Решетука, Борсук, 2020) аналізують функціонування медіа в умовах суспільно-політичних трансформацій, зокрема війни та децентралізації. Дослідження Т. Лебединської (Лебединська, 2011) та В. Гандзюка (Гандзюк, 2017) розкривають медіатизацію знакових подій у регіональній пресі.

Малодослідженою є регіональна преса Буковини. М. Романюк (Романюк, 2000) описує часописи Північної Буковини 1870–1940 рр.; Л. Василик (Василик, 2008) досліджує світоглядні засади сучасної публіцистики, зокрема її вплив на формування національної ідентичності в літературно-художніх виданнях; О. Терещук (Терещук, 2021) аналізує видання «Час» (Чернівці, 1928–1940 рр.) як важливий медійний інструмент, який сприяв консолідації українського населення та доланню політичних і культурних кордонів у складних історичних умовах. Загалом при дослідженні буковинського медіапростору простежується акцент на культурно-ідентифікаційній функції преси, яка забезпечує тяглість традицій

національного саморозуміння та осмислення регіональної специфіки в ширшому українському контексті.

У науковому осмисленні регіональної періодики Закарпаття виокремлюємо доробок В. Габора (Габор, 2003), присвячений часописам Ужгорода. У розвідці З. Ваколі та М. Кухти (Ваколя, Кухта, 2022) поєднано історико-публіцистичний, педагогічний та соціокультурний підходи до аналізу медіа в багатонаціональному середовищі. Науковці зосереджуються на виховній функції регіональної періодики та її ролі у формуванні сімейних і моральних цінностей. Ю. Бідзіля (Бідзіля, 2001; Бідзіля, 2013) досліджує функціонування угорськомовної преси в регіоні. В. Шаркань (Шаркань, 2022) розглядає медійне висвітлення мовної проблематики національних меншин.

Вивчення регіональних медіа Прикарпаття представлено працями, присвяченими історії, змістовим особливостям та суспільним функціям місцевої преси. Значний внесок у дослідження регіональної періодики здійснили М. Галушко та М. Романюк, які в історико-бібліографічних працях систематизували відомості про українські часописи Станіслава (Івано-Франківська) та Коломиї, простеживши їхній розвиток у широких хронологічних межах і визначивши роль у формуванні регіонального інформаційного простору (Галушко, 2001; Романюк, Галушко, 1996), окремі аспекти функціонування медіа Івано-Франківщини висвітлено у сучасних дослідженнях. Наприклад, Н. Горошкевич проаналізувала відображення процесів державотворення в регіональних масмедіа (Горошкевич, 2016), І. Копистинська та Р. Савчук дослідили вербальні особливості заголовків у молодіжних виданнях області, окресливши специфіку їхнього мовного оформлення та комунікативного впливу (Копистинська, Савчук, 2025).

Періодика Львівщини часто розглядається у контексті досліджень, присвячених часописам Галичини різних історичних періодів. Ці наукові розвідки охоплюють аналіз історичного розвитку преси, її тематичного наповнення, жанрових особливостей, ролі у сучасних суспільно-політичних процесах. Зокрема, дослідження М. Романюка та М. Галушко (Романюк,

Галушко, 2001–2003) зосереджується на історико-джерелознавчих студіях та аналізі контенту видань 1848–1939 років; Л. Сніцарчук (Сніцарчук, 2006) – на широкому типологічному спектрі галицької періодики Галичини ХІХ – першої половини ХХ ст.; С. Кость (Кость, 2002; Кость, 2008) досліджує пресу доби визвольних змагань 1918–1923 рр.; О. Греськів (Греськів, 2017; Греськів, 2018) аналізує трансформацію регіональної преси у перехідний період (1988–1998 рр.); В. Ковпак розглядає функціональний аспект і проблемно-тематичні домінанти спортивної періодики Галичини 1920–30-х рр. (Ковпак, 2007); В. Передирій (Перидирій, 1996) аналізує періодику Галичини для жінок 1853–1939 рр. Сучасна періодика Львівщини стала об'єктом дослідження Х. Вербицької, яка розглянула місцеву пресу як важливий інструмент висвітлення державотворчих процесів і формування громадянської свідомості. У своїх працях дослідниця також проаналізувала особливості функціонування місцевих інформаційних тижневиків, визначивши їх роль та специфіку в регіональному медіапросторі Львівщини (Вербицька, 2016₁; Вербицька, 2016₂).

Регіональна періодика Тернопільщини у сучасному пресознавстві постає як багатовекторний феномен, що охоплює історичні, краєзнавчі, жанрово-стилістичні та сучасні медіакомунікаційні аспекти її розвитку. М. Галушко (Галушко, 2008) розглядає періодику краю кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. у контексті журналістичнознавчих і бібліографічних студій (Галушко, 2005₁; Галушко, 2005₂; Галушко, 2008₁; Галушко, 2008₂; Галушко, 2008₃). Історико-функціональні аспекти тернопільської преси досліджують також інші науковці: Г. Герасимів (Герасимів, 2007), Н. Дащенко (Дащенко, 2024; Дащенко, 2023₁; Дащенко, 2023₂), О. Дроздовська (Дроздовська, 2000; Дроздовська, 2001), І. Дуда (Дуда, 2010), О. Кравченко (Кравченко, 1998), І. Куций (Куций, 2002), О. Муц (Муц, 2012), Т. Решетуха (Решетуха, 2010; Решетуха, 2019; Решетуха, 2020; Решетуха, 2022), О. Кушнір (Решетуха, Кушнір, Дащенко, Поплавська, 2025), В. Окаринський (Окаринський, 2003), В. Ханас (Ханас, 1995); Г. Йордан (Йордан, 2021) студіює композиційно-

графічні особливості журнальної періодики; О. Кушнір (Кушнір, 2019) та О. Мединська (Мединська, 2019) аналізують медіатизацію у регіональному пресовому дискурсі сучасних суспільно-комунікаційних процесів у контексті державотворення; Г. Синоруб (2013) розглядає особливості поділу медіа-аудиторії, що доповнює загальну картину досліджень регіонального медіапростору; П. Гуцал (Гуцал, 2019) та О. Вільчинський (Вільчинський, 2016) зосереджуються на структурно-змістових особливостях тернопільської преси різних періодів; О. Пелешок (Пелешок, 2018; Пелешок, 2019; Пелешок, 2022) досліджує розвиток районної преси Тернопільщини, акцентуючи увагу на краєзнавчій проблематиці, регіональній ідентичності, біографічних наративах.

Порівняно малодослідженою залишається періодика півночного заходу України (Волинська, Рівненська області). Зокрема, в історичному контексті пресу Волині досліджували І. Павлюк (Павлюк, 2001), І. Мілясевиц (Мілясевиц, 2004), Б. Савчук (Савчук, 1996). Мовно-стилістичні особливості медіа Рівненщини аналізувала О. Мітчук (Мітчук, 2006; Мітчук, 2010; Мітчук, 2013).

Різномасштабні дослідження регіональної періодики Житомирщини поєднують мовно-стилістичний, жанровий, історичний та соціокомунікаційний підходи: Т. Безверха (Безверха, 2016; Безверха, 2017), О. Русецька (Русецька, 2014) та Е. Кривка (Кривка, 2021) зосереджуються на жанрових і мовних особливостях регіональної преси, включно з етнічною періодикою, лексико-семантичними характеристиками та сатиричними формами; А. Близнюк, Л. Давидова, Л. Зайко (Близнюк, Давидова, Зайко, 2022) аналізують функціонування періодики у сучасному інформаційному просторі та розвиток університетських видань.

Аналіз теоретичних основ вивчення української періодики дав змогу окреслити понятійно-термінологічний апарат дослідження, увиразнивши розуміння регіональної журнальної періодики як окремого типу видання, що вирізняється аналітичністю, тематичною глибиною та адресністю.

Історичний огляд її наукового осмислення в контексті розвитку української преси засвідчив постійну увагу дослідників до регіональної періодики: від перших описових студій кінця XIX ст. до сучасних міждисциплінарних підходів. Після здобуття Незалежності України активізувалося вивчення регіональної періодики у фокусі її типологічних, тематичних, функціональних характеристик та ролі у відображенні соціокультурних процесів.

Окреслені історико-теоретичні підходи створюють підґрунтя для поглибленого аналізу специфіки функціонування регіональної періодики. У цьому контексті особливої уваги потребують журнали як самостійний сегмент медіапростору. Це зумовлює необхідність детального розгляду в сучасному науковому дискурсі їх сутності, ролі та особливостей розвитку.

1.2. Методологічні засади типології регіональних журнальних видань

Регіональна преса в сучасному науковому дискурсі постає як важливий об'єкт міждисциплінарних досліджень, що перебуває на перетині журналістикознавства, соціальних комунікацій та медіазнавства. Її розглядають не лише як канал поширення інформації, а й як інструмент формування суспільної думки, розвитку політико-економічної культури та підтримки морального духу соціуму. Зростання інтересу науковців до регіональної журналістики зумовлене посиленням ролі регіонів у житті країни, особливо в умовах реалізації реформ децентралізації, що актуалізують потребу в осмисленні локальних медіапрактик.

У науковій літературі існують різні підходи до дефініції «регіональна преса». Так, за визначенням С. Панченка, регіональна преса – «це друковані періодичні видання, які поширюються в межах будь-якого регіону України або мають більш виражене локальне значення, виходячи в окремому місті» (Панченко, 2012, с. 101). Погоджуємося з думкою А. Русиняка, який зазначає, що термін «регіональний» часто має ширше значення. Зокрема,

науковець звертає увагу на те, що про регіональне можна говорити, як про широку географічну місцевість, зокрема регіон Центрально-Східної Європи чи регіон Північної Америки. Тому, синонімічним до «регіонального» може бути «локальний» чи «місцевий» (Русиняк, 2018).

Існують різні підходи до класифікації друкованої періодики, які доцільно розглянути докладно й осмислити у контексті застосування щодо регіональних періодичних видань.

Базова класифікація періодичних видань викладена у стандарті ДСТУ 3017:1995 та удосконалена у його другій редакції ДСТУ 3017:2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» (ДСТУ 3017:2015). Це – державний стандарт, що регламентує класифікацію видань та визначає основні підходи до їх типологізації. Документ містить уніфіковану систему термінів і дефініцій, відповідно до яких видання поділяють за знаковою природою інформації, способом виготовлення, періодичністю, матеріальною конструкцією, складом основного тексту, мовною ознакою, ступенем аналітико-синтетичного перероблення інформації, цільовим призначенням, характером інформації, структурою, повторністю випуску, за обсягом, за форматом. Саме положення цього стандарту становлять нормативну основу для ідентифікації та систематизації періодичних видань, а також широко використовуються у журналістикознавчих, книгознавчих і бібліографічних дослідженнях.

Схему бібліографічного опису періодики у межах типологічної характеристики друкованих видань пропонує М. Романюк. Такий підхід забезпечує її комплексне дослідження. Запропонована модель охоплює основні відомості про видання, зокрема назву та її зміни, підзаголовки, періодичність, дату виходу першого номера, а також інформацію про редакторів, місце і роки видання, видавництво, друкарню та адреси редакційних структур. Окремий блок становлять кількісні характеристики: обсяг випусків, формат, тираж, передплатна вартість і дані про збереженість примірників у бібліотечних та архівних фондах (Романюк, 2000, с. 85).

Важливим складником цієї моделі є також примітки щодо змін назви, спеціальних випусків та інших особливостей функціонування видання, розширена анотація, бібліографія та перелік архівних джерел.

Журналістикознавчий підхід покладено в основу класифікації періодики, запропонованої В. Шевченко. Вчена визначила основні типологічні характеристики періодичних журнальних видань: цільове або функціональне призначення, тематика або зміст (характер інформації), читацьке призначення, періодичність, місце і сфера розповсюдження (Шевченко, 2007). Дослідниця зауважує, що більш чи менш суттєво на різні види видань можуть впливати такі фактори: характер оформлення, ступінь аналітико-синтетичної переробки інформації, її знакова природа, склад основного тексту, структура, характер інформації, спосіб її викладу, авторський склад, наявність і спосіб відтворення зображень (Шевченко, 2007). Найважливішим аспектом В. Шевченко називає цільове призначення у його різних проявах: інформування, аналітика, навчання (просвіта), виховання, організація дозвілля, пропагування (реклама). Вона зазначає: «Призначення та зміст видання диктують вибір назви, характер оформлення і періодичність журналу. Видання повинне мати свою неповторну зовнішню форму, що дозволить розпізнати і виділити його з багатьох інших, йому подібних» (Шевченко, 2007).

Серед загальних типоутворювальних критеріїв журнального видання вчена виділяє такі: орган, що видає, партійна приналежність, видавець (видавничий дім); авторство (постійні автори, наявність підписів, редакційних матеріалів); постійність чи періодичність рубрик, їх обсяг; жанри матеріалів (кожної рубрики чи видання у цілому): хроніка, репортаж, аналітика, листування. елементи, що визначають стиль видання, способи встановлення акцентів; наявність електронної версії і її відмінність від друкованого з точки зору тематики і оформлення (Шевченко, 2007). Отже, концепція В. Шевченко формує уявлення про типологію журнальної періодики як багатофакторну систему, в якій поєднання функціонального

призначення, змістових характеристик, організаційних і формальних ознак визначає специфіку та унікальність кожного окремого видання.

У наукових підходах до типологізації журнальної періодики простежується потреба її увиразнення з урахуванням комплексних суспільних чинників. Т. Давидченко наголошує, що жодна класифікація не враховує специфічних індивідуальних характеристик преси (Давидченко, 2007). Вона вважає, що вдосконалення типологічних моделей має ґрунтуватися не лише на повному врахуванні типоформувальних ознак і критеріїв поділу, а й на орієнтації на актуальні суспільно-політичні реалії, рівень культури та освіченості аудиторії. На думку дослідниці, саме це забезпечує формування типологічних конструкцій, здатних слугувати основою для створення конкурентоспроможних й успішних видань на сучасному ринку преси (Давидченко, 2007).

Слушним для нашого дослідження вважаємо підхід, запропонований Т. Хітровою (Хітрова, 2007). Авторка виокремлює типи видань за проблемно-тематичним спрямуванням: громадсько-політичні, літературно-мистецькі, літературно-художні, розважальні, спеціалізовані, рекламно-довідкові, промислово-виробничі, сільськогосподарські, екологічні, релігійні (Хітрова, 2007, с. 20).

У межах подальшого аналізу типології журнальної періодики доцільно звернутися до досліджень, у яких акцент зроблено на окремих групах видань, зокрема суспільно-політичних, наукових, науково-популярних, популярних, виробничо-практичних, літературно-художніх, релігійних і рекламних журналах.

У науковому дискурсі відсутня єдина й усталена типологія суспільно-політичних видань, що зумовлено складністю самого поняття, різноманітністю функціонального призначення таких медіа та динамікою суспільних процесів. Ці часописи поєднують інформаційну, аналітичну, просвітницьку, ідеологічну та комунікативну функції, що ускладнює їх однозначну ідентифікацію. ДСТУ 3017:2015 визначає їх як журнали, які

містять публікації переважно актуальної суспільно-політичної тематики, а також науково-популярної, літературно-художньої, гумористичні й сатиричні твори (ДСТУ 3017:2015, с. 19). Водночас у науковій літературі простежуються спроби систематизувати цю групу видань за різними критеріями: тематичним спрямуванням, характером аудиторії, змістовим наповненням, способом подання інформації, рівнем аналітичності та суспільною функцією. Зокрема, І. Вялкова розглядає суспільно-політичні видання як складову регіонального медіапростору Донеччини та пропонує їх класифікацію з урахуванням засновника, території розповсюдження, аудиторного спрямування і тематичного профілю (Вялкова, 2020). Л. Масімова характеризує їх як медіа, що висвітлюють актуальні питання державного, політичного, економічного та громадського життя, акцентуючи на їхньому редакційно-видавничому опрацюванні та функціональному призначенні (Масімова, 2013). Аналізуючи українські суспільно-політичні журнали, О. Ромах звертає увагу на особливості їх змістового наповнення в контексті формування суспільних уявлень, стереотипів і міфів, що також може слугувати підставою для їх типологізації за характером впливу на аудиторію (Ромах, 2015). Таким чином, попри відсутність загальноприйнятої класифікації, науковці сформували низку підходів до типологізації суспільно-політичних видань, які враховують їхні змістові, функціональні та аудиторні характеристики.

Особливе місце у типології періодичних видань посідають українські наукові фахові видання. Термін «науковий журнал» у ДСТУ 3017:2015 трактується як такий, що «містить наукові публікації про теоретичні й прикладні дослідження», водночас зазначається, що «за цільовим призначенням наукові журнали поділяють на науково-теоретичні, науково-практичні та науково-методичні» (ДСТУ 3017:2015, с. 19). У Бюлетенях ВАК було здійснено розподіл наукових видань за галузями та статусом (Бюлетень ВАК України, 2003; Бюлетень ВАК України, 2008).

У праці Н. Зелінської (Зелінська, 2002) здійснено спробу упорядкування наукових фахових періодичних видань за тематикою, цільовим призначенням та трома групами різних за значенням ознак (типоформульними, вторинними і формальними).

А. Бессараб виділила основні формотворчі чинники наукових журналів: періодичність; науковість (фаховість); тематичну спрямованість; цільове призначення; спеціалізацію; інститут рецензування (рецензовані та нерекензовані) (Бессараб, 2011).

Окрему групу у системі періодичних видань складають науково-популярні журнали завдяки поєднанню наукового змісту з доступною формою його подання для широкої аудиторії. За ДСТУ 3017:2015, вони містять публікації про основи наукових знань, досягнення в галузях науки, техніки, культури, мистецтва та практичної діяльності, викладені в зрозумілій читачам-нефахівцям формі (ДСТУ 3017:2015, с. 19–20). Спроби їх систематизувати здійснили М. Варич (Варич, 2014), Д. Філоненко (Філоненко, 2013; Філоненко, 2015) й О. Задорожна (Задорожна, 2014). Дослідники пропонують класифікувати такі видання за тематикою, читацьким призначенням, рівнем популяризації наукових знань, особливостями контенту та комунікативними функціями. Зокрема, О. Задорожна виокремлює різні типи науково-популярних журналів залежно від їх змістового наповнення та цільової аудиторії (Задорожна, 2014), тоді як Д. Філоненко акцентує на ролі аудиторного чинника й трансформаційних процесів у сучасній науково-популярній періодиці (Філоненко, 2013; Філоненко, 2015). Це свідчить про наявність кількох наукових підходів до типологізації науково-популярних видань за відсутності єдиної усталеної системи.

Популярні журнали, відповідно до ДСТУ 3017:2015, – це видання, які містять публікації просвітницького призначення з різних питань культури, мистецтва, спорту, побуту, інших галузей знань, суспільної та практичної діяльності для задоволення непрофесійних інтересів читачів (ДСТУ

3017:2015, с. 20). Попри значну кількість наукових публікацій про формально-змістове наповнення популярних журналів (Сидоренко, 2016; Сидоренко, 2018), спеціальних розвідок щодо їх класифікації нам віднайти не вдалося.

Виробничо-практичні журнали ДСТУ 3017:2015 визначає як такі, що містять публікації щодо технології, техніку, економіку, організацію виробництва, передовий досвід та практичну діяльність (ДСТУ 3017:2015, с. 20). Такі видання є предметом дослідження Т. Фісенко, яка зазначає, що «в українській системі журналістики сформувався... феномен, коли більша частина спеціалізованої преси функціонує в журнальній формі. Класифікація видань окреслюється в основному у двох площинах – демографічній та тематичній» (Фісенко, 2019, с. 208). До першої авторка відносить демографічні й соціально-орієнтовані видання – ділову якісну пресу; до другої – культурно-оздоровчі журнали, у тому числі спортивні. Окремо дослідниця виділяє групу популярних видань, присвячених автомобілям, вишиванню, в'язанню, полюванню, риболовлі та іншим видам діяльності (Фісенко, 2019). Типологія виробничо-практичних журналів, як і популярних, не стала предметом окремих наукових досліджень та не отримала ґрунтовного теоретичного осмислення.

ДСТУ 3017:2015 визначає журнали, які містять твори художньої літератури, а також публіцистичні та літературно-критичні статті як літературно-художні (ДСТУ 3017:2015, с. 20). Особливості їх типології досліджує М. Глушко, яка відносить такі видання до мистецьких. Науковиця наголошує на відсутності чіткої типологічної моделі журнальної періодики, що ускладнює ідентифікацію мистецьких журналів (Глушко, 2016). Літературно-художні видання є також об'єктом уваги А. Пилипенко, яка аналізує специфіку їх контентного наповнення та принципів моделювання (Пилипенко, 2012).

Релігійна періодика формує окремий сегмент медіапростору та відображає духовно-ціннісні й культурні орієнтири суспільства, що

відображено у ДСТУ 3017:2015: «релігійний журнал – журнал, який містить публікації релігійної тематики» (ДСТУ 3017:2015, с. 20). Детальну класифікацію таких видань запропонував І. Скленар, який зазначає, що «сучасна релігійна преса України має чітку внутрішню диференціацію: вона охоплює загальноцерковні та єпархіальні видання (у РКЦ – дієцезіальні, в УАПЦ – регіональні), а також видання монаших чинів і згромаджень (у РКЦ – орденські). Окрему групу становлять спеціалізовані релігійні видання, орієнтовані на певну тематику: молодіжну, наукову, суспільно-релігійну тощо, які видаються конкретними конфесійними інституціями, зокрема католицькими та православними церквами в Україні» (Скленар, 2008). Запропонований підхід дозволяє розглядати релігійну періодику як специфічний тип видань, основне призначення яких полягає у популяризації та поясненні богословського вчення, а також у формуванні духовно-ціннісних орієнтирів аудиторії.

Відповідно до ДСТУ 3017:2015, «рекламний журнал – журнал, який містить публікації про вироби, послуги, заходи для створення попиту на них» (ДСТУ 3017:2015, с. 20). Попри активне наукове осмислення рекламного дискурсу на сьогодні відсутня усталена типологія рекламних журналів.

Узагальнення теоретичних підходів до класифікації журнальної періодики дає підстави стверджувати, що сучасні медіа досліджують не лише в межах суто журналістичнознавчих парадигм, а й у ширшому суспільно-історичному контексті. На цьому акцентує увагу Г. Рудий, зазначаючи, що «у безпосередній залежності від історичних умов, в яких функціонує преса, відбувається посилення якоїсь однієї із соціальних функцій – агітаційно-пропагандистської, організаційної, виховної, освітньої, культурно-просвітницької – за постійної наявності інформаційної» (Рудий, 2023). Розвиток цього підходу знаходимо у працях О. Михайлюти, яка розглядає журнальну періодику як складову ширшої системи соціальних комунікацій. Дослідниця звертає увагу на те, що медіа розвиваються в єдиному руслі з іншими соціальними інститутами та виконують спільні для них функції –

інформування, навчання, вплив, виховання та організацію дозвілля (Михайлюта, 2015).

Логічно розглянути наукові напрацювання, у яких типологічні принципи застосовано до регіональної журнальної періодики. Звертаємося до дисертаційного дослідження С. Гурьєвої «Типологія сучасної преси Східної України», предметом уваги якого є основні формотворчі чинники регіональних громадсько-політичних, ділових, рекламних, рекламно-інформаційних газет, релігійної преси, видань для жінок та чоловіків, рекреативних видань. На основі проведеного аналізу дослідниця дійшла висновку, що найважливішим фактором для типологізації сучасної регіональної періодики є регіоналізація: саме регіональні видання найефективніше забезпечують зв'язок з регіональною спільнотою, оскільки журналістам обласних, місцевих газет і журналів відомі особливості аудиторії в межах їх розповсюдження (ментальність, звички, життєвий устрій тощо) (Гурьєва, 2006).

Питання типології регіональної періодики порушує І. Вялкова, яка зазначає, що наслідування загальносвітових і загальноукраїнських тенденцій у розвитку друкованих видань органічно поєднується з локальними особливостями, які часто стають визначальними у формуванні сегмента періодики в інформаційному просторі конкретної області. Такий підхід увиразнює важливість урахування регіонального контексту як одного з ключових чинників типологічного аналізу періодики (Вялкова, 2020).

Саме врахування регіональної специфіки в поєднанні із загальнодержавними типологічними підходами зумовлює необхідність звернення до нормативно визначених критеріїв класифікації видань, які слугують методологічною основою для подальшого аналізу журнальної періодики Тернопільщини.

У розумінні регіональної преси вагомим є нормативно-правове регулювання медіа. Зокрема, Закон України «Про медіа» закріплює територіальний критерій як один із ключових у класифікації медіа.

Відповідно до нього регіональні медіа охоплюють кілька областей, але не більше половини території України, тоді як місцеві функціонують у межах однієї області. Таким чином, територіальна сфера поширення інформації постає «одним із головних параметрів, що визначає якісні та кількісні характеристики регіональної журналістики, а також організаційні умови її функціонування» (Про медіа, 2015). Відповідно до положень зазначеного законодавчого документа досліджувані медіа належать до категорії місцевих, однак у межах цього дослідження використовуємо термін «регіональні медіа» як синонімічний. Такий підхід зумовлений не лише усталеною практикою його застосування в науковому дискурсі, а й фактичним поширенням цих видань за межі локального середовища, зокрема можливістю їхнього розповсюдження на території інших областей і за кордоном.

Аналіз наукових підходів до типологізації журнальних видань засвідчує необхідність поєднання різноманітних критеріїв для класифікації та визначає комплексний характер методології дослідження. На основі узагальнення існуючих типологіцій журнальної періодики сформовано авторський алгоритм аналізу журналів Тернопільщини як систему взаємопов'язаних критеріїв.

Авторський алгоритм типологічної і формально-змістової характеристики часописів Тернопільщини (у дужках вказано підрозділи дисертації, у яких висвітлено відповідні критерії):

- періодизація журналів та їх історичний контекст (п. 2.1–2.2);
- самопозиціонування (п. 2.2);
- знакова природа інформації (п. 2.3);
- спосіб виготовлення (п. 2.3);
- цільове призначення (п. 2.3);
- читацька аудиторія (п. 2.3);
- мова видання (п. 2.3);

- тематичний спектр(п. 2.3);
- жанрова палітра (п. 2.3);
- архітектоніка (п. 3.2);
- редакторський склад і коло авторів (п. 3.3).

Така модель аналізу забезпечує комплексний підхід до вивчення журнальної періодики як багатовимірного соціокомунікаційного явища, що поєднує змістові, структурні та функційні характеристики. Її використання відповідає меті дослідження, а застосовані критерії мають наукове підґрунтя та базуються на сучасних підходах у галузі журналістикознавства і соціальних комунікацій. Науково значущим є також урахування специфіки регіональних часописів, зокрема впливу локального соціокультурного середовища та історичних умов розвитку журнальної періодики.

Сукупність окреслених в алгоритмі критеріїв становить основу аналізу журнальної періодики Тернопільської області 1991–2022 рр. і дає змогу виявити її типологічні та формально-змістові особливості. Досягнення мети дослідження забезпечується поєднанням системного, історичного й типологічного підходів із використанням загальнонаукових і спеціалізованих методів.

У дослідженні застосовано такі загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, історичний метод, системний метод, кількісні методи, методи класифікації та узагальнення. За допомогою методу аналізу вивчено наукові джерела про українську журнальну періодику, виокремлено типологічні ознаки журнальних видань, охарактеризовано структуру часописів Тернопільщини. Синтез дав змогу узагальнити наукові концепції щодо журнальної періодики, визначити її місце в системі соціальних комунікацій, окреслити понятійно-категорійний апарат дослідження, сформувавши алгоритм авторської класифікації видань Тернопільщини з метою їх подальшого типологічного аналізу, сформулювати висновки про тенденції розвитку регіональних журналів. Методом індукції було встановлено загальні типологічні ознаки на основі аналізу окремих часописів. Історичний

метод дозволив реконструювати історію становлення журнальної періодики Тернопільщини, виявити етапи розвитку журнального ринку регіону, дослідити, як суспільно-політичні події впливали на розвиток цього ринку. Системний метод сприяв розгляду журнальної періодики як складника медіасистеми України, встановленню взаємозв'язків між редакційною політикою, тематикою, архітектонікою та аудиторією видань. Кількісні методи дали змогу сформувати статистику журнальної періодики в хронологічних межах дослідження. Метод класифікації використано для окреслення типології журнальних видань Тернопільщини. За допомогою методу узагальнення визначено закономірності розвитку та специфіку журнальної періодики краю.

Для увиразнення результатів дослідження використано такі спеціалізовані методи: історико-пресознавчий, типологійний метод, контент-аналіз, біографічний метод, структурно-функціональний аналіз. За допомогою історико-пресознавчого методу встановлено час заснування журнальних видань, етапи їх функціонування, визначено роль окремих редакторів та видавців у формуванні пресознавчого дискурсу, досліджено вплив історичних умов на його розвиток. Типологійний метод був інструментом створення типології журнальної періодики Тернопільщини, визначення її функціонально-цільового призначення. Контент-аналіз дозволив визначити змістові та формальні домінанти аналізованих видань, виокремити провідну тематику. Біографічний метод дав змогу окреслити внесок конкретних особистостей (засновників, редакторів) у розвиток журнальних видань Тернопільщини. У результаті застосування структурно-функціонального аналізу охарактеризовано структуру видань та функції їх окремих елементів (архітектоніки).

Системне застосування загальнонаукових та спеціалізованих методів дослідження забезпечило можливість окреслення процесу становлення журнальної періодики Тернопільщини, здійснення її типологізації, визначення формально-змістових домінант, особливостей редакторсько-

авторського складу та архітекtonіки видань. Відтак, застосована методологія дозволила системно дослідити журнальну періодику Тернопільщини: описати її типологічні ознаки, структурні особливості, формально-змістові домінанти та функції у регіональному інформаційному просторі.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дисертаційного дослідження окреслено теоретико-методологічні засади вивчення регіональної журнальної періодики як важливого сегмента медіапростору України. З'ясовано, що журнальна періодика є багатofункціональним типом друкованих медіа, який поєднує інформаційну, аналітичну, освітню, культурно-просвітницьку, розважальну, виховну та рекламну функції. На відміну від газети, журнал вирізняється більшою тематичною глибиною, аналітичністю, сталими рубриками, виразнішою композиційно-візуальною організацією та орієнтацією на певну читацьку аудиторію. Це дає підстави розглядати журнальне видання не лише як канал поширення інформації, а й як складну соціокомунікаційну систему, у якій зміст, форма, читацька адреса, редакційна концепція й функціональне призначення перебувають у взаємозв'язку.

У межах розділу уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження, зокрема зміст понять «періодичне видання», «періодична преса», «журнал», «регіональна преса», «регіональна журнальна періодика». Встановлено, що регіональна преса в журналістикознавчому дискурсі трактується як сукупність видань, функціонування яких пов'язане з певною територією, локальним соціокультурним середовищем і потребами конкретної територіальної спільноти. Термін «регіональна періодика» використано як узагальнювальне поняття, що охоплює журнальні видання обласного, міського, районного й локального рівнів.

Аналіз історії наукового осмислення української періодики засвідчив тривалу традицію її дослідження. Перші спроби систематичного вивчення преси заклали основи історико-бібліографічного й описового підходів. У

міжвоєнний період продовжувалося бібліографування української періодики, зокрема завдяки працям представників української діаспори, які сприяли збереженню знань про національну пресу. Радянський період характеризувався ідеологізованим підходом до вивчення журналістської спадщини, однак водночас було нагромаджено значний фактологічний матеріал, що згодом став підґрунтям для нових інтерпретацій.

Після здобуття Україною Незалежності активізувалися системні дослідження регіональної періодики. У сучасному журналістикознавстві вона постає як самостійний об'єкт дослідження, що дає змогу простежити локальні моделі розвитку медіа та особливості відображення суспільно-політичних, культурних, історичних і соціальних процесів у межах конкретних територій. Аналіз досліджень засвідчив, що регіональна преса розглядається як багатовимірне явище, яке потребує історичного, типологічного, джерелознавчого, мовностилістичного, жанрового, соціокомунікаційного та культурологічного підходів. Водночас журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. досі не була предметом комплексного дослідження в типологічному й формально-змістовому аспектах, що підтверджує актуальність обраної теми.

Методологічною основою типологізації журнальних видань визначено положення ДСТУ 3017:2015. Важливими для дослідження є також підходи М. Романюка, В. Шевченко, Т. Давидченко, Т. Хітрової та інших науковців, які розглядають типологію періодики як складну багатовекторну систему. Зокрема, для аналізу журнальних видань істотними є цільове призначення, тематика, читацька адреса, періодичність, місце поширення, редакторський склад, авторське коло, рубрикаційна структура, жанрова палітра, характер оформлення та візуальні параметри.

Узагальнення наукових підходів дало змогу виокремити основні типологічні групи журналів, релевантні для подальшого аналізу періодики Тернопільщини, кожна з яких має власне цільове призначення, тематичний спектр, читацьку адресу, жанрово-рубрикаційну організацію та

функціональну специфіку. Водночас з'ясовано, що окремі типи журнальних видань, зокрема популярні, виробничо-практичні й рекламні, у науковій літературі опрацьовані менш системно, ніж наукові, суспільно-політичні, літературно-художні чи релігійні, що зумовлює потребу їх детальнішого аналізу на регіональному матеріалі.

Обґрунтовано авторський алгоритм типологічної і формально-змістової характеристики часописів Тернопільщини, який передбачає врахування історичного контексту й періодизації видань, самопозиціонування, цільового призначення, читацької аудиторії, мови, тематичного спрямування, жанрової палітри, архітектоніки, редакторського складу, авторського кола та композиційно-візуальних параметрів. Такий алгоритм забезпечує комплексне вивчення журнальної періодики як соціокомунікаційного явища, у якому поєднуються змістові, структурні, функціональні, візуальні й редакторські ознаки.

РОЗДІЛ 2. ЖУРНАЛЬНА ПЕРІОДИКА ТЕРНОПЛЬЩИНИ У ЧАС НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ (1991–2022 РР.).

2.1. Суспільно-історичні чинники функціонування регіональної періодики

Проголошення державної Незалежності України 1991 р. стало рушієм розвитку україномовного журнального видавничого процесу. Воно започаткувало й утвердило систематизовані зміни у правовій, соціокультурній та комунікативній площинах, забезпечивши умови для формування якісно нових медіа.

Як зазначає О. Пастушенко, становлення Незалежності позначилось відходом від радянських ідеологічних постулатів. Воно «дало змогу не лише активно розвивати свободу слова, а й проводити раніше заборонені або неактуалізовані дослідження історії національної та світової книги, друку, преси, газетної та журнальної періодики, здійснити «інформаційний стрибок» в осмисленні власної історії та ролі книги і періодики у духовному розвитку держави та її місце у світовому комунікаційному процесі» (Пастушенко, 2016).

Важливим для функціонування медіа був інституційний поштовх, викликаний відходом від радянської моделі цензури та контролю видавництва, що призвело до плюралізації видавничого ринку. У 1990-х роках з'являється можливість створення недержавних періодичних видань, що стимулює зростання кількості журналів українською мовою та розширення їх тематичного спектра. Р. Кабачій зауважує, що «до незалежності недержавними були лише окремі видання нових партійних проєктів (як РУХ). Якість існуючих українських газет та ТБ була низькою, штучно упослідженою на тлі «центральных» ЗМІ, тож починати треба було практично з нуля» (Кабачій, 2017, с. 43). Науковець додає, що у цей період легше було створити нове видання, ніж змінити вектор діючого, вже сформованого раніше за правилами радянських поглядів на медіапростір.

Функціонування преси в радянський період визначалося централізованою моделлю управління інформаційним простором, що суттєво вплинуло на структуру регіонального медіаландшафту. На території Тернопільщини, як і більшості областей Української РСР, практично не сформувався сегмент регіональної журнальної періодики. Така ситуація була зумовлена системними особливостями радянської медіаполітики, а не відсутністю культурного чи інтелектуального потенціалу певного регіону.

Зазначимо, що періодичні видання Тернопільщини до радянського періоду функціонували та мали сталі традиції, про що засвідчує дослідження Т. Решетухи. Науковиця зазначає, що розвиток видавничої справи на Тернопільщині наприкінці XIX – у першій третині XX ст. визначався складними суспільно-політичними змінами та національно-культурними процесами. Зростання української національної свідомості сприяло формуванню освітніх, культурних і громадських інституцій, що активізувало книго- та пресовидання, особливо в період 1886–1914 рр. (200 україномовних неперіодичних видань). Подальший розвиток видавничої діяльності залежав від політичної ситуації. Російська окупація Галичини (1914–1917) призвела до фактичного припинення українського друку, тоді як доба Західноукраїнської Народної Республіки (1918–1919) стала періодом інтенсивного розвитку місцевої періодики (12 українських часописів). У міжвоєнний час українські видання Тернопільщини зазнавали систематичних обмежень і переслідувань з боку польської влади, більшість часописів у краї припинили своє існування (за винятком церковно-релігійних) (Решетуха, 2011). Відомий науковець і громадський діяч Р. Гром'як коментував процеси відновлення регіонального пресо видання так: «У західноукраїнському регіоні історичні традиції культурно-освітніх і національно-патріотичних організацій ще остаточно не порвалися» (Гром'як, 2009, с. 359).

Після входження західноукраїнських земель до складу СРСР умови функціонування медіа докорінно змінилися. Визначальним чинником виступала жорстка централізація пресовидання. Медіа перебували під

контролем партійних органів, а їх діяльність регламентувалася ідеологічними завданнями. Журнали розглядалися як видання аналітичного та культурно-ідеологічного характеру, що формують світоглядні орієнтири громадян, тому їх створення концентрувалося на союзному та республіканському рівнях – у Москві, в Києві та в інших великих адміністративних центрах. Регіональні осередки, зокрема Тернопіль, не розглядалися як самостійні центри журнального видання (Вільчинський, 2016).

Якщо в попередні періоди розвиток видавничої справи залежав від суспільно-політичних трансформацій та національно-культурних ініціатив, то за радянської доби інформаційний простір був повністю підпорядкований централізованій системі управління. Саме це значною мірою визначило особливості розвитку регіональної преси на Тернопільщині та фактичну відсутність регіонального сегмента журнальної періодики. В області діяла розгалужена мережа обласних і районних газет, які були органами партійних комітетів і виконували завдання політичної мобілізації населення, висвітлення виробничих процесів та популяризації офіційної ідеології. Газетний формат вважався більш ефективним для оперативної пропаганди, тоді як журнали, що передбачали глибший аналітичний контент, вимагали складнішого редакційного контролю. Тому саме газети стали основою регіонального інформаційного простору, що фактично унеможливлювало розвиток місцевих журналів.

Важливу роль відігравала і система державної цензури. Будь-яке друковане видання потребувало погодження з партійними структурами, що передбачало втручання органів цензури. В. Карпенко, коментуючи події того часу, зазначає, що «гра була прихованою, але сторони прекрасно розуміли, до чого йдеться. Тому ініціатори лукавили, приховуючи за обтічною, перебудовною фразеологією справжню, хоч і потаємну мету, у якій навіть собі боязко було признатися, – мету здобуття Україною самостійності...» (Карпенко, 2004, с. 17).

Журнальний формат, який традиційно передбачає літературну творчість, публіцистику, наукову дискусію та культурну рефлексію, потенційно створював простір для альтернативних інтерпретацій соціальної реальності. Тому влада обмежувала появу локальних інтелектуальних платформ, які могли формувати регіональний культурний та політичний дискурси поза межами централізованої ідеологічної моделі.

Не менш суттєвим чинником була планова економіка видавничої галузі. Друкарські ресурси і фінансування розподілялися централізовано, відповідно до державних планів. Пріоритет надавався загальносоюзним і республіканським журналам, а створення нових регіональних видань не входило до видавничих стратегій. Припускаємо, що і для Тернопільської області це означало відсутність матеріально-технічних можливостей для започаткування власних журнальних проєктів навіть за наявності кадрового потенціалу.

Крім того, радянська політична система обмежувала розвиток регіональної суб'єктності. Локальна культурна специфіка допускалася переважно у фольклорно-етнографічному вимірі, однак не як автономний інтелектуальний простір. Регіональний журнал міг би стати майданчиком для вияву національної ідентичності, формування місцевої культурної еліти, розвитку літературного процесу та наукової комунікації, що суперечило принципам уніфікації інформаційного простору СРСР.

Відтак, відсутність місцевих журналів на Тернопільщині в радянський період була наслідком адміністративно-ідеологічного контролю, централізованого планування видавничої діяльності та функційного домінування газетної преси на регіональному рівні. Журнальна періодика залишалася явищем переважно республіканського масштабу, а регіональний інформаційний простір свідомо обмежувався оперативними газетними виданнями.

Сформована в радянський час структурна диспропорція стала передумовою подальших трансформацій після проголошення Незалежності

України. Зняття ідеологічних та інституційних обмежень спричинило активізацію журнального видавничого процесу в регіонах і появу, у тому числі на Тернопільщині, власних суспільно-політичних, наукових, науково-популярних, популярних, виробничо-практичних, літературно-художніх, релігійних і рекламних журналів.

Чинники демократизації сформувалися ще в період перебудови. У 1989–1990 рр. Тернопільщина стала одним із осередків діяльності національно-демократичних організацій, культурно-просвітницьких товариств і громадських ініціатив, які сприяли політичній активізації населення та формуванню альтернативного до радянської ідеології публічного дискурсу. Перші відносно конкурентні вибори до місцевих рад 1990 р. призвели до суттєвого оновлення депутатського корпусу, що засвідчило початок демонтажу монополії компартійної номенклатури на місцевому рівні (Кульчицький, Шаповал, 2005).

Тенденції функціонування періодики Тернопільщини окреслює О. Вільчинський, який у дисертаційному дослідженні зазначає, що «трансформаційні процеси у районній пресі зазначеного періоду набули незворотного характеру лише на весні 1990-го, після виборів до місцевих рад народних депутатів 4 березня. У переважній більшості районних рад Тернопільщини перемогу здобули представники Руху, а оскільки районні газети були органами одночасно райкомів компартії і районних рад, то це відразу позначилося на збільшенні кількості публікацій на раніше заборонені або замовчувані теми національно-патріотичного, релігійного, історико-краєзнавчого спрямування» (Вільчинський, 2016, с. 91). Науковець вважає, що період 1985–1991 рр. на Тернопільщині не позбавлений суперечностей і драматизму. Кожний етап є основою для наступного прогресивного кроку. Таким чином за декілька років медіа успішно подолали залежність від компартійних впливів та досягли справжньої свободи слова (Вільчинський, 2016, с. 5–6).

Напередодні проголошення Незалежності України в Тернополі активізується процес формування альтернативного до радянської преси інформаційного середовища. Зокрема, у 1989 р. починають виходити часописи «Тернове поле» (редактор – Л. Крупа) та «Дзвін» (редакторка – М. Куземко), які через відсутність можливостей друку в Україні видавалися у Литві. «Тернове поле», перший номер якого з'явився у жовтні 1989 р., було органом Тернопільської крайової організації Народного руху України за перебудову, а «Дзвін» (перший випуск – липень 1989 р.) – виданням Тернопільського обласного історико-просвітницького товариства «Меморіал».

Подальші видавничі ініціативи були реалізовані у самвидавних і громадських часописах, серед яких «Наша справа» (1989 р.) студентського товариства «Червона калина» та «Посвіт» (грудень 1989 р.) культурно-просвітницького товариства «Вертеп». У наступні роки відбувається інституціоналізація редакційних осередків і розширення спектра незалежної преси: у січні 1990 р. почала виходити незалежна газета Тернопільської філії Української гельсінської спілки «Тернистий шлях», у 1991 р. – партійна місячна газета Тернопільської крайової організації християнських демократів «За віру і волю», а також «Цвіт України» – перша в Україні газета української скаутської організації «Пласт» (станція Тернопіль) (Пелешок, 2022, с. 83).

Після проголошення Незалежності України суспільні чинники сприяли швидкому переходу до практик демократичного врядування. Місцева влада в Тернополі орієнтувалася на розширення ролі органів самоврядування, підтримку національно-культурних ініціатив та відкриту взаємодію з громадськістю. Важливим показником суспільних настроїв стали результати всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р., під час якого Незалежність України в Тернопільській області підтримали понад 98 % виборців – один із найвищих показників у державі (Відомість про результати Всеукраїнського

референдуму). Це засвідчило сформованість суспільного консенсусу щодо подальшого демократичного розвитку держави.

Демократизаційні зміни відобразилися в інформаційній сфері. Регіони із сильними громадянськими рухами стали середовищем найшвидшого становлення альтернативної вільної преси у перші роки Незалежності. У Тернополі це реалізувалося у появі нових громадсько-політичних видань, розширенні свободи редакційної діяльності та формуванні умов для розвитку плюралістичного медіапростору. Відсутність цензурних впливів сприяла інституційному оформленню незалежних медіа та підготувала підґрунтя для подальшого виникнення регіональної журнальної періодики (Пелешок, 2022).

Незалежність дала поштовх варіативній редакційній політиці, а також становленню нових моделей періодики. Журнали почали активно впроваджувати нові формати взаємодії з аудиторією, удосконалювати рубрикацію та переглядати стандарти подання інформації. Суттєвим фактором є те, що частина журналів («Заповіт», «Жайвір», «Тернопіль», «Сова») стала майданчиком для модернізації культури та суспільного діалогу. Тож Незалежність сприяла утвердженню україномовної періодики як повноцінного й автономного чинника медіапростору, визначивши стратегічні напрями еволюції журнальних видань та відкривши доступ до нових інформаційних моделей.

В. Карпенко зазначає, що з настанням Незалежності, «кількість газет і журналів в Україні за перші два роки зросла удвічі: на весну 1993 р. їх було зареєстровано близько трьох з половиною тисяч» (Карпенко, 2003, с. 80). Значну частку інформаційного простору становили монопольно-державні ресурси – телерадіоорганізації та преса, заснована органами влади різних рівнів, які у 1993 р. охоплювали близько чверті загальноукраїнського медіапростору. Поряд із ними функціювали видання комерційних структур, що переважно мали суспільно-політичне спрямування. Вагому частку складали незалежні періодичні видання, засновані журналістськими колективами, творчими спілками та громадськими організаціями, які діяли на

засадах колективної власності й утримувалися за рахунок реклами та продажу тиражу. Зберігалися також газети підприємств і колективних господарств – спадщина радянських багатотиражних видань, що поступово втрачали регулярність і вплив. Окрему, найменш стабільну, групу становили видання приватних осіб, більшість яких через фінансові та організаційні труднощі не змогла забезпечити сталого функціонування (Карпенко, 2003, с. 80).

Показовою також є зміна вектора у мовній політиці пресовидання. Як зазначає С. Костилєва, станом лише на 1 вересня 1992 р. «суттєва частка газет і журналів України як республіканського, так і місцевого рівня видавалася українською мовою або ж українською та російською. Негативним стан справ у мовному питанні був у Криму, де видавалося в цей час 140 найменувань газет і журналів російською мовою і жодної українською» (Костилєва, 2003).

Наведені дані відображають загальну динаміку трансформацій у медіасистемі незалежної України, що виявлялася не лише у кількісному зростанні видань, а й у неоднозначності мовної ознаки видань.

Окреслені процеси трансформації медіасфери були тісно пов'язані зі змінами у редакційній підготовці видань і матеріально-технічними умовами їх виробництва, зокрема станом поліграфічної бази у регіонах. До 1991 р. поліграфічна інфраструктура Тернополя функціювала в межах централізованої радянської моделі. Її основу становили обласні та районні державні друкарні, а провідну роль відігравав видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч» (Федечко, 2004).

Після 1991 р. відбулася демонополізація друкарської галузі: ліквідовано державну монополію, з'явилися перші приватні друкарні, зріс попит на локальні газети, журнали і книги. У 1990-х рр. у Тернополі сформувався малий поліграфічний бізнес, що започаткував ринковий етап розвитку галузі. Саме тоді почалося активне локальне пресодрукування – у вихідних даних видань, зокрема журнальних, з'являється позначення місця

друку «Тернопіль», що символізувало видвничу автономію регіону (Вільчинський, 2016).

Ще одним осередком пресодрукування в Тернополі була друкарня «Поліграфіст», яка функціонувала ще з радянського періоду (Поліграфіст, n.d.).

Засноване у 1997 р. видавництво «Терно-граф» стало поліграфічно-видавничим центром краю. Воно здійснювало комплексну діяльність у сфері книговидання і поліграфії, включаючи випуск книжкової, журнальної, навчально-методичної, наукової та рекламної продукції. Виробництво поєднувало видавничі і друкарські процеси, забезпечувало повний цикл від підготовки макета до виготовлення готового видання (Барна, 2008).

Видавництво «Терно-граф» реалізувало чимало регіональних і загальноукраїнських проєктів – зокрема краєзнавчих енциклопедичних і науково-документальних видань тощо. Продукція видавництва орієнтувалася на освітні й дослідницькі потреби аудиторії та реалізацію довготривалих видавничих серій. Послугами видавництва часто користувалися редакції місцевих журналів. У різні роки тут друкувалися: «Літературний Тернопіль», «Медіапростір», «Мандрівець», «Освітнянська скриня» та ін. Це засвідчує його роль у формуванні регіонального інтелектуального простору та популяризації наукового знання.

На межі ХХ – ХХІ ст. поліграфічна база краю технологічно оновлюється: впроваджується цифровий друк, розвивається рекламна поліграфія, розширюється видавничий сектор і поєднуються дизайнерські та друкарські послуги. У місті активно працюють видавничо-поліграфічні підприємства «Астон» (Мельничук, 2004), «Воля» (Мельничук, 2010), Видавничо-інформаційний дім «Діана плюс» (Мельничук, 2010), «Підручники і посібники» (Ткачов, 2008) та ін., які друкують навчальну, наукову й сувенірну продукцію. Поліграфія починає виконувати також комерційно-маркетингові функції.

Поширення цифрових медіа спричинило скорочення накладів друкованої преси та економічні труднощі великих поліграфічних підприємств. Відбувся занепад великих централізованих друкарень і перехід до моделі малих і середніх підприємств, це, зокрема, призвело до закриття комбінату «Збруч», який тривалий час забезпечував друк регіональної періодики (Федечко, 2004).

Для сучасного етапу характерні домінування приватних друкарень, розвиток оперативної поліграфії та інтеграція дизайну, реклами і друку. У Тернополі десятки невеликих поліграфічних студій спеціалізуються на цифровому, широкоформатному та сувенірному друці. Основними технологічними ознаками стали цифровий друк, швидке виготовлення продукції, онлайн-замовлення та персоналізована поліграфія.

Отже, з настанням Незалежності поліграфічна база Тернополя трансформувалася від централізованої радянської індустріальної системи до децентралізованої мережі приватних цифрових виробництв. Якщо у 1990-х рр. її основною функцією було забезпечення регіонального книго- та пресовидання, то у XXI ст. поліграфія стала складовою креативної економіки, орієнтованої на оперативний друк, рекламну продукцію та індивідуалізований контент.

Модернізація друкарських технологій і поява приватних поліграфічних підприємств уможливили вихід прогресивних культурно-мистецьких і суспільно орієнтованих видань, які різко відрізнялися від радянських стандартів. Особливо помітним був журнал «Пан + Пані», що відкрито експериментував із тематикою і дизайном, демонструючи відвертість у висвітленні питань особистого життя, гендерних ролей та соціальних тем, які раніше були табуованими.

У той самий час з'явилися інші видання, які популяризували свободу висловлювання, демонстрували плюралізм думки та відповідали різновекторним запитам аудиторії. Так, «Гарт» і «Літературний Тернопіль» пропонували суспільно-політичний та літературний дискурс, «Дзвони

Лемківщини» висвітлювали культурно-історичні питання етнічних спільнот, а «Наречна» і журнали серії «Він + Вона», «Добрий день» репрезентували жіночу та культурно-просвітницьку тематику. Водночас наукові та освітні журнали, такі як «Вісник ТАНГ», «Журнал європейської економіки», «Інфекційні хвороби», «Історія української географії», «Мандрівець» та інші, формували академічний медіапростір області, даючи науковцям можливість публікації результатів досліджень. Завдяки технологічній доступності друку у 2000–2010 рр. розширився сегмент дитячих і розважальних видань («Животоки», «Розмальовки», «Театр на столі», «Клас»), а також спеціалізованих інформаційних журналів і каталогів («Інформаційно-аналітичний довідник міста Тернополя», «По благу», «Кросворди Люкс», «Рукоділля»). Відтак, розвиток поліграфічної інфраструктури не тільки підвищив якість друку, а й створив умови для свободи висловлювання, тематичної різноманітності і появи видань, які відходили від радянських стандартів і віддзеркалювали нові соціальні, культурні й наукові потреби тернопільської громади в 1991–2022 рр.

Отже, функціонування регіональної журналістики у радянський період стримувався ідеологічним контролем, централізованою системою управління медіа та плановою економікою видавничої галузі, що надавала пріоритет газетам як інструменту оперативної пропаганди. Відсутність журналів була наслідком адміністративних обмежень, а не браку культурного чи інтелектуального потенціалу краю. Демократизаційні процеси періоду перебудови та активізація національно-громадських рухів наприкінці 1980-х рр. створили передумови для формування незалежного інформаційного середовища.

Проголошення Незалежності України стало ключовим поштовхом до становлення регіональної журнальної періодики. Скасування цензури, поява недержавних медіа та модернізація поліграфічної бази забезпечили умови для виникнення видань і розширення тематичного спектра преси. У результаті журнали перетворилися на майданчики суспільного діалогу й

культурної самоідентифікації, а періодика Тернопільщини перейшла від залежності від централізованої системи до самостійного сегмента українського медіапростору доби Незалежності.

2.2. Періодизація журнальних видань Тернопільщини

Суспільно-історичний подієвий контекст суттєво впливає на функціонування періодики, тому важливо при вивченні генези місцевих газет і журналів, особливо при періодизації преси враховувати наукові розвідки в галузі історії. Такі дослідження забезпечують методологічне підґрунтя для виокремлення етапів розвитку преси, оскільки враховують зміну державотворчих процесів, ідеологічних орієнтирів та культурних практик регіону. Спроба періодизації місцевої періодики Тернопільщини доби Незалежності зумовлена необхідністю наукового осмислення еволюції медіапростору з урахуванням суспільно-політичних трансформацій. Здійснена на основі історичних досліджень періодизація сприятиме комплексному розумінню динаміки функціонування регіональної періодики як складника ширшого соціокультурного контексту.

Здійснюємо спробу виокремлення етапів розвитку періодики Тернопільщини періоду Незалежності, враховуючи підходи і погляди науковців О. Ващук (Ващук, 2004), М. Бучина (Бучин, 2005), О. Ткаченка (Ткаченко, 2007), Я. Чистоколяного (Чистоколяний, 2016) та ін. Запропонована періодизація дає змогу врахувати специфіку суспільно-політичних, економічних і технологічних змін, що безпосередньо впливали на функціонування регіональних видань. Для Тернопільщини це особливо важливо, оскільки розвиток її журнальної періодики відбувався під впливом як загальноукраїнських процесів, так і локальних умов медіасередовища. Такий підхід дозволяє точніше визначити етапи становлення та розвитку регіональних журналів, а також виявити їх типологічні та змістові особливості.

Період 1991–1994 рр. Цей відтинок часу О. Ващук виділяє як перший етап генези громадянського суспільства, як період становлення державності, який поєднує конституційні процеси, формування інститутів влади (Ващук, 2004). Ці процеси мали вплив на кількісні та якісні характеристики журнальної періодики. У той час прийнято закони, які врегульовували функціонування медіа. Зокрема, чинним і сьогодні є Закон України «Про інформацію» (Про інформацію, 1992) – базовий документ, який врегульовує державну політику щодо інформаційних відносин.

Тривалий час різні питання функціонування медіа в Україні врегульовували й інші закони, прийняті у 1991–1995 рр., а з прийняттям Закону України «Про медіа» (31.03.2023 р.) втратили чинність. Вважаємо, що звернення до цих нормативних документів є доцільним, оскільки вони відображають еволюцію нормативно-правової бази та допомагають простежити зміну підходів до регулювання медіасфери в різні історичні періоди.

– Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (Про друковані засоби масової інформації, 1992) регулював основні положення функціонування друкованих медіа, зокрема щодо реєстрації, свідоцтв, відповідальності. Його вплив на пресу полягав у формуванні правового поля для розвитку незалежних видань, утвердженні принципів свободи слова і створенні умов для інституціоналізації та підвищення рівня якості друкованої журналістики в Україні.

– Закон України «Про телебачення і радіомовлення» (Про телебачення і радіомовлення, 1993) контролював вимоги щодо ліцензій, мовних квот, прозорості й права власності.

– Закон України «Про інформаційні агентства» (Про інформаційні агентства, 1995) визначав правові засади діяльності інформаційних агентств в Україні, регламентуючи порядок їх створення, державної реєстрації, функціонування та припинення діяльності. Документ встановлював права й обов'язки суб'єктів інформаційної діяльності, а також гарантії свободи

поширення інформації й відповідальність за порушення законодавства у цій сфері.

Проголошення Незалежності сприяло розвитку україномовної журнальної періодики. Важливими аспектами стали деросіянізація медіапростору, законодавче скасування цензури та підтримка свободи слова. Новий поштовх до еволюції дала поява недержавних медіаініціатив. До негативних чинників цього періоду належить економічна криза, що істотно позначилася на функціюванні журнальних видань у всіх регіонах держави.

Перший етап функціювання регіональної журнальної періодики незалежної України позначений відходом від радянської медіамоделі: з'являються практики формування нових комунікативних стратегій, орієнтованих на відновлення національної ідентичності та самобутності. Журнали цього періоду мали за мету насамперед відродити й ідентифікувати (без радянських наративів) українську історію, культуру, національні традиції. Актуалізувалася меморіальна функція періодики, що підіймала теми історичної пам'яті, репресованої культури, української мови тощо.

Такі журнали Тернопільщини самопозиціонувалися як історико-краєзнавчі, літературно-мистецькі та громадсько-культурні видання. Вони відіграли помітну роль у формуванні національно зорієнтованого публічного дискурсу регіону. Провідною ідеєю редакційних колегій було збереження національної пам'яті, тому журнали функціювали переважно не за ринковими механізмами, а їхніми характерними ознаками стали нерегулярна періодичність, обмежені наклади та залежність від громадських ініціатив і підтримки меценатів. Водночас саме ці видання вважаємо фундаментальними у формуванні регіонального журнального дискурсу та локальної культурної ідентичності.

У нових суспільно-політичних умовах активізувалися процеси розвитку наукової періодики. Заклади вищої освіти Тернополя ініціювали видання наукових журналів, покликаних забезпечити комунікацію в академічному середовищі та апробацію результатів наукових досліджень.

Змістове наповнення цих видань визначали наукові інтереси ЗВО: у перших наукових журналах актуалізовано результати досліджень із медицини, педагогіки, економічних і технологічних питань, що відповідало профільній спеціалізації університетів міста.

У 1991–1994 рр. на Тернопіллі виходило 11 часописів¹, які систематизовано за їх самопозиціонуванням (Додаток А). Для журнальної періодики Тернопільщини властиві типологічна різноманітність і пошук нових форматів (Рис. 2.1). У цей період виходять літературно-мистецькі, історико-краєзнавчі та громадсько-політичні видання, що відображає активізацію національно-культурних і суспільних процесів; спеціалізовані науково-практичні журнали; релігійні, а також з'являються інституційні видання (гімназійний часопис). Це свідчить про становлення регіонального журнального ринку та його орієнтацію на різну читацьку аудиторію.

Рис. 2.1. Журнальні видання 1991–1994 рр. за їх самопозиціонуванням

¹Тут і далі віднесення видання до певного періоду здійснено за датою виходу першого числа журналу.

В означений період на Тернопільщині засновують наукові журнальні видання у галузях медицини, педагогіки, історії та філології: «Вісник наукових досліджень», «Studia Methodologica», «Клінічна стоматологія» та «Мандрівець»; з'являється суспільно-політичне і літературно-художнє видання «Тернопіль»; виходять науково-популярний журнал «Вісник історії краю», популярний часопис «Дзвони Лемківщини» та релігійний – «Слово». Більшість видань (9 із 11) засновано у Тернополі, за винятком журналів «Жайвір» (Бережани) та «Вісник історії краю» (Збараж).

У досліджуваній період журнальна періодика Тернопільщини перебувала на етапі активного відродження та становлення. Перші роки Незалежності України характеризувалися появою суспільно-політичних, літературно-художніх, наукових та науково-популярного часописів. Провідним центром журнального видавництва залишався Тернопіль, де були знаходилися осередки наукового, культурного та суспільного життя регіону.

Період 1995–2003 рр. У державі цей період характеризують як час запровадження президентсько-парламентської системи, домінування фінансово-промислових груп. У державному управлінні з'являються олігархічні групи, що позначається і на формуванні та розвитку медіа, які належать великому бізнесу. Помічаємо, що з 1995 р. українські видання масштабуються за рахунок формування структурованого ринку періодики. Зокрема, значну роль у цьому відіграють комерціалізація, поява перших холдингів і корпоративних медіа, тематичних нішевих видань.

Тенденції цього періоду зумовили і нові виклики, тому законодавство в сфері медіа потребувало доповнень:

- У 1996 р. Верховна Рада приймає чинний і сьогодні (зі змінами) Закон України «Про рекламу» (Про рекламу, 1996), який регулює сферу діяльності рекламних послуг, у тому числі їх форму, види й обмеження в медіа.

- У 1997 р. прийнятий Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» (Про Національну раду, 1997), що

втратив чинність із прийняттям Закону України «Про медіа», проте його положення щодо регулювання повноважень Національної ради було перенесено в новостворений документ.

– Втратив чинність і Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (Про порядок висвітлення, 1997), який діяв упродовж 1997–2023 рр.

– У 2003 р. було прийнято Закон України «Про захист суспільної моралі» (Про захист суспільної моралі, 2003), який встановив правові засади обмеження поширення інформації, яка може негативно вплинути на суспільство.

Регіональна періодика Тернопільщини на цьому етапі відзначається суттєвим зростанням кількості (62 назви) нових видань (Додаток Б). Найбільш результативним став 1997 р., коли було започатковано 13 журналів. У часописах простежується унормування жанрової структури, формування стабільних редколегій, дотримання видавничих стандартів і регулярності виходу. Для них характерна різноманітність тем задля залучення широкої читацької аудиторії.

Значна частина наукової періодики Тернопільщини інтегрується у систему академічної комунікації. Домінантною тенденцією цього періоду є зростання кількості наукових видань ЗВО: у 1996–1997 рр. у Тернополі засновують «Вісник ТАНГ», «Вісник економіки», «Журнал європейської економіки» (Тернопільська академія народного господарства, сьогодні – Західноукраїнський національний університет), «Вісник ТНТУ» (Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя), а також серію «Наукові записки ТНПУ» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка), що охоплювала різні галузі знань: географію, філософію, економіку, хімію, згодом – історію, мовознавство, педагогіку, літературознавство та мистецтвознавство тощо. Поява науково-практичних журналів медичного профілю, зокрема

«Шпитальна хірургія», «Медична освіта», «Медична та клінічна хімія», «Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України», «Здобутки клінічної і експериментальної медицини» (Тернопільська державна медична академія, сьогодні – Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського), засвідчила активізацію фахового медичного середовища та орієнтацію на поєднання теоретичних напрацювань із практичними потребами системи охорони здоров'я. Широкий спектр видань свідчить про інституціоналізацію наукової комунікації в регіоні та прагнення до системного представлення результатів досліджень у гуманітарній, природничій, економічній та технічній сферах.

Важливою складовою журнального ландшафту стало суспільно-політичне видання «Гарт», яке репрезентувало актуальний суспільний дискурс періоду становлення української державності. Контент журналу охоплював питання національної ідентичності, політичних трансформацій та культурного життя регіону. Різногалузеві популярні журнали («Бізнес-компаньйон», «Тернопіль-бізнес», «Узори вишивок», «Рецепти від Оксани») пропонували широкий тематичний спектр матеріалів: від практичних порад господиням до історій успіху відомих краян. Окрему групу склали виробничо-практичні журнали, зокрема, «Освітнянська профспілка», «Професійне досьє бібліотекаря», які виконували комунікативну та координаційну функції у професійних спільнотах і сприяли поширенню спеціалізованої інформації. У цей час було засновано релігійні журнали різних християнських спільнот («Джерело життя», «Знамення», «Стяг», «Скрытые сокровища»).

Виникають журнали для різних вікових груп (суспільно-політичний молодіжний і пластовий часопис «Полум'я», видання для дітей «Розмальовки», пізнавально-розважальний журнал «Клас»). Це свідчить про прагнення регіонального видавничого середовища охопити різноманітні читацькі групи та задовольнити їх потреби. Усі журнали виходять у

Тернополі, за винятком інформаційно-мистецького бюлетня «Стежками слова» (Шумськ).

У 1996–2003 рр. спостерігаємо значне збільшення як кількості журнальних видань на Тернопіллі, так і розширення їх тематичної палітри. Як видно з діаграми (Рис. 2.2), провідною тенденцією періоду стало домінування наукових видань, які становили більше половини заснованих у цей період часописів, що свідчить про активізацію академічного середовища регіону. Поряд із цим формується ринок комерційних популярних журналів, виникає також релігійна, виробничо-практична журнальна періодика, з'являються видання для дітей і молоді.

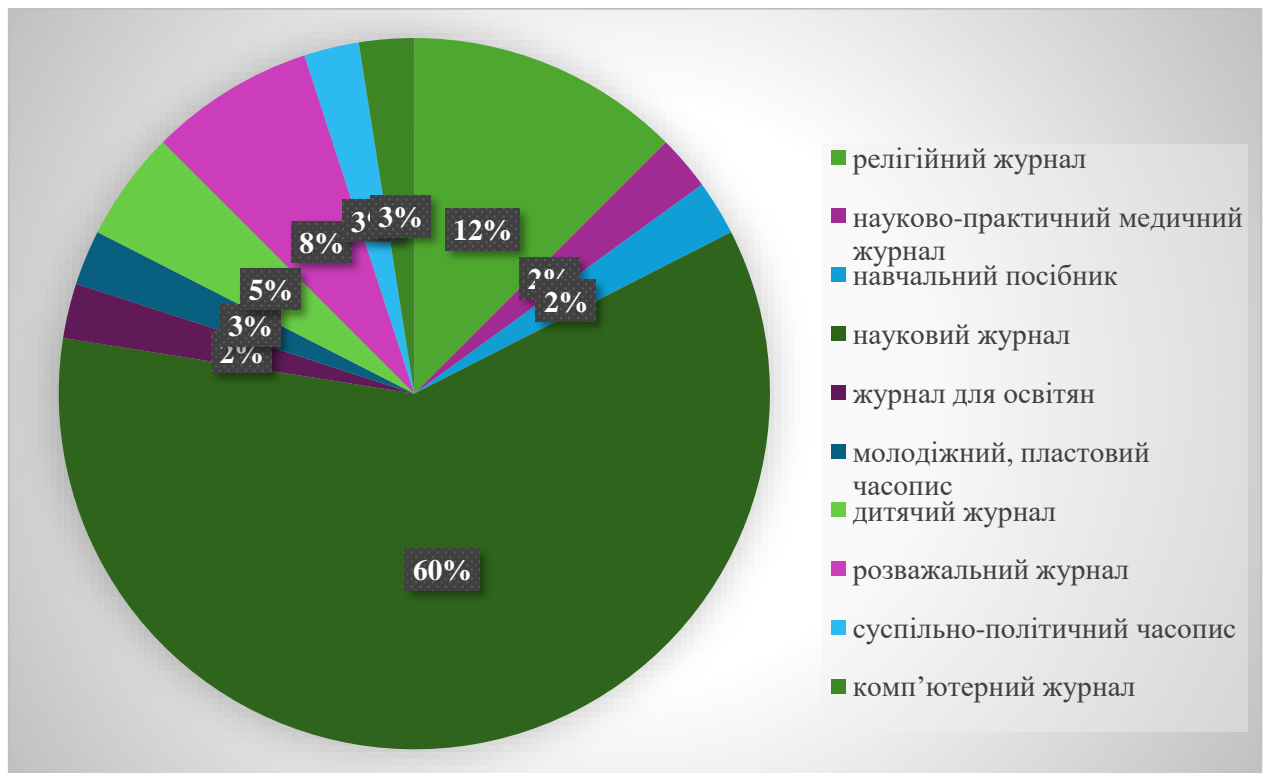

Рис. 2.2. Журнальні видання 1995–2003 рр. за їх самопозиціонуванням

Період 2004–2010 рр. Помаранчева революція стала переломним моментом в історії України, її наслідки позначилися й на сфері медіа: з'явилися перші електронні видання, новітні комунікаційні технології із застосуванням соціальних мереж, а також урізноманітнися жанрово-тематичний спектр матеріалів.

Цей період розвитку друкованої журнальної періодики Тернопільщини характеризується різкою диверсифікацією типів видань і переходом до ринкової моделі медіавиробництва: у структурі регіонального медіаринку зростає кількість популярних і рекламних видань, зорієнтованих на різну аудиторію (за статтю та віком). Найбільшу кількість нових журналів засновано у 2005 році – 21 назва, а всього за означений період вийшло друком 58 видань (Додаток В).

Вагомою залишається частка наукової журнальної періодики. У 2004–2008 рр. з’являються журнали економічного та міждисциплінарного профілів: «Галицький економічний вісник», «Соціально-економічні проблеми і держава» (обидва – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя), «Економічний аналіз» (Тернопільський національний економічний університет, сьогодні – Західноукраїнський національний університет), «Україна – Європа – Світ» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка), що свідчить про посилення аналітичного складника регіональної науки та її інтеграцію в загальноукраїнський і європейський науковий простір. Окремий сегмент становлять нові медичні видання: «Медсестринство», «Фармацевтичний часопис», «Медична інформатика та інженерія», «Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології» (Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського), які презентують результати наукових досліджень у медичній галузі.

Поряд із науковими журналами активно розвиваються суспільно-політичні, літературно-художні, релігійні, науково-популярні, популярні, виробничо-практичні та рекламні часописи. Зокрема, літературно-художні журнали («Літературний Тернопіль», «Пектораль / Золота пектораль») формували історико-культурний дискурс з акцентом на локальну ідентичність, культурну пам’ять та регіональний літературний процес.

Характерною рисою цього періоду є зростання у 2004–2008 рр. кількості популярних видань та їх орієнтація на масову й нішеву аудиторію.

У цей час виходять журнальні видання для організації дозвілля («Рукоділья», «Рукоделие + бисер», «Рукоделие + п'єчворк», «Узори вишивок поштою»), розважальні видання («50 кросвордів», «100 кросвордів», «300 кросвордів»). Це свідчить про комерціалізацію частини журнального ринку та адаптацію видавців до запитів широкого кола читачів. Посилення ринкових механізмів у регіональній журналістиці призвело до актуалізації ролі рекламних видань («Афіша по-тернопільськи», «Тернопільські оголошення», «По благу»). Спостерігаємо розширення сегмента дитячої та молодіжної журнальної періодики: «Посміхайсь», «Саморобко», «Театр на столі», «Погляд молодих».

У 2004–2010 рр. журнальна періодика Тернопільщини (Рис. 2.3) відповідно до самопозиціонування характеризується подальшою диференціацією та комерціалізацією, що відображає вплив ринкових механізмів і зростання ролі масової культури.

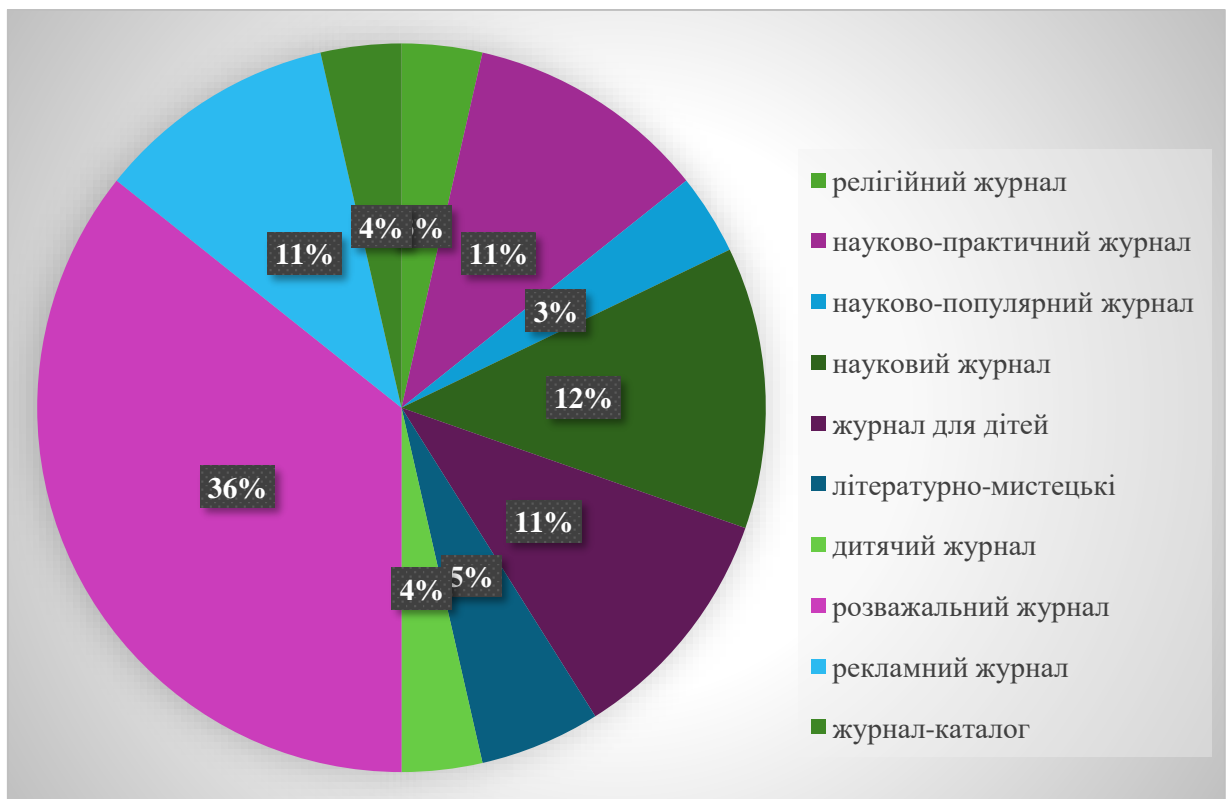

Рис. 2.3. Журнальні видання 2004–2010 рр. за їх самопозиціонуванням

Упродовж 2004–2010 рр. знаковим є збільшення частки популярних і рекламних журналів, що свідчить про орієнтацію на споживчі інтереси

аудиторії. Водночас зберігається стабільний сегмент наукових і науково-популярних журналів, що забезпечують розвиток фахової комунікації. Також поряд з ними функціонують літературно-художні, релігійні та виробничо-практичні журнали, пізнавальні, ігрові видання для дітей.

Період 2011–2014 рр. Цей час в історії України прийнято вважати етапом рецидиву авторитаризму: тенденції централізації влади, згортання свобод, кланової моделі управління державою. На думку А. Білоус, у цей період розвиток медіакомпаній і просування українського медіапродукту на міжнародному ринку стримувався через низку системних чинників. Серед них – дисбаланс у територіальному розподілі медіаіндустрії, домінування імпортного контенту над національним, недостатній рівень розвитку інфраструктури й технічного забезпечення, обмежений рівень свободи слова, а також недостатня державна підтримка українських медіа (Білоус, 2013).

Попри ряд негативних чинників, змінюється нормативна база щодо медіа. Прийнятий у 2011 р. і чинний сьогодні Закон України «Про доступ до публічної інформації» (Про доступ до публічної інформації, 2011) закріпив принцип відкритості й прозорості в діяльності органів державної влади, визначив чіткі механізми реалізації права на інформацію, окреслив терміни, форми та підстави для обмеження доступу. Він посилив правові гарантії журналістської діяльності, сприяв розвитку журналістики розслідувань та наблизив українське інформаційне законодавство до європейських стандартів свободи слова та публічної підзвітності влади.

Для журнальної періодики Тернопільщини цього періоду характерна якісна трансформація наукового сегмента, зумовлена посиленням вимог до фахових видань, орієнтацією на міжнародні стандарти наукової комунікації та інтеграцією української науки в європейський і світовий інформаційний простір. На цьому етапі відбувається не стільки кількісне зростання журналів, скільки структурне оновлення і спеціалізація вже сформованої системи періодики.

У цей час активно функціонують раніше засновані (1990–2000 рр.) наукові журнали економічного, соціально-економічного, медичного, педагогічного та гуманітарного спрямування (Додаток Г). Вони сформували стійке ядро регіонального наукового медіапростору та підтримували безперервність академічної комунікації. Крім цього, у 2011–2014 рр. з'явилася низка нових наукових журналів (5 назв) чітко окресленої галузевої спеціалізації, що відображає тенденцію до диференціації наукового знання: «Актуальні проблеми правознавства», «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації» (Тернопільський національний економічний університет, сьогодні – Західноукраїнський національний університет), «Медіапростір», «Social Work and Education» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка). Заснований у 2011 р. журнал «Актуальні проблеми правознавства» спеціалізувався на правових питаннях, пропозиціях до законодавства та практичних кейсах у галузі права. Студії з журналістикознавства презентував започаткований у 2012 р. науковий журнал «Медіапростір», що публікував розвідки з масової комунікації, журналістики та медіакультури. Поява цього видання є показовою в контексті досліджень медіа як соціального інституту. Наукова журнальна періодика у галузі економіки у 2013 р. поповнилася спеціалізованим журналом «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації», який зосередив увагу на прикладних аспектах економічної науки. Заснування у 2014 р. наукового журналу «Social Work and Education» ознаменувало вихід регіональної журнальної періодики на міжнародний рівень. Його поява відображає прагнення тернопільських наукових осередків інтегруватися у світовий академічний простір, підвищити видимість наукових досліджень і відповідати вимогам міжнародних наукометричних баз. Лише одне видання цього періоду не входить до наукових – «City Life». Воно позиціонує себе як глянцевиий журнал і представляє сегмент популярної періодики.

У журнальній періодиці Тернопільщини 2011–2014 рр. відповідно до самопозиціонування (Рис. 2.4) домінують наукові журнали, що засвідчує стабільність академічного сегмента регіональної періодики та його орієнтацію на фахову комунікацію. Поряд із цим формуються окремі тематичні ніші, репрезентовані, зокрема, глянцевиими виданнями.

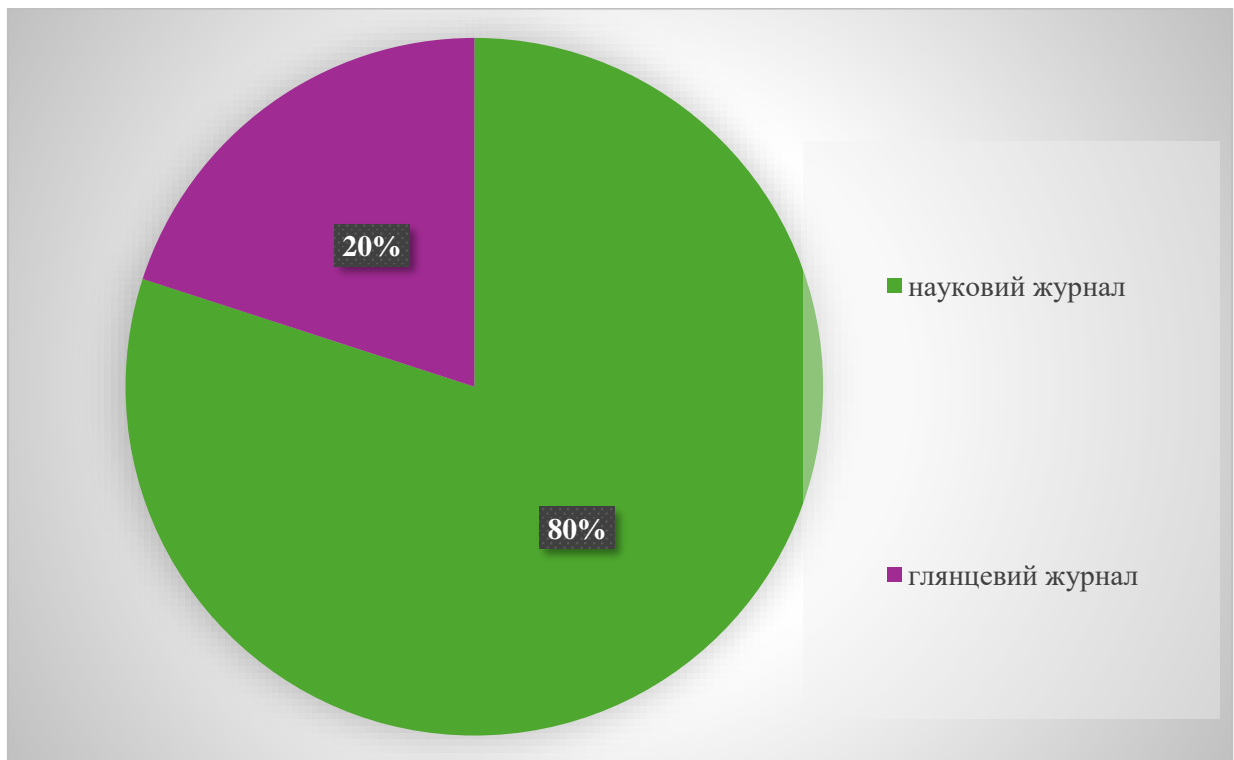

Рис. 2.4. Журнальні видання 2011–2014 рр. за їх самопозиціонуванням

Період 2015–2019 рр. У цей час Україна остаточно закріплює європейський вектор розвитку, захисту власного суверенітету й територіальної цілісності. Революція Гідності, окупація Криму та російсько-українська війна на Донбасі суттєво змінили інформаційне середовище: зросла роль україномовних медіа як важеля інформаційної безпеки.

Аналіз суспільно-політичних процесів окресленого періоду дозволяє виокремити ключові вектори тогочасного медійного дискурсу, зокрема, мовне питання. У фінансово-економічному аспекті друковані журнали опинилися в умовах скорочення доходів і зростання витрат на виробництво, що зумовило необхідність пошуку нових моделей функціонування. Відтак,

відбувається перехід частини видань до онлайн-середовища з метою зниження витрат на друк і задля розширення аудиторії. Причиною такої тенденції було зростання вартості поліграфічних послуг, що зменшувало рентабельність традиційних видань. Важливим чинником стала також зміна медіаспоживання, адже читачі дедалі частіше надавали перевагу інформації, доступній у цифровому форматі. Таким чином, економічні виклики стимулювали трансформацію журнального ринку та пришвидшили його цифровізацію.

Щодо нормативної бази, то положення прийнятого у 2014 р. Закону України «Про суспільні медіа (телебачення і радіомовлення) України» (Про суспільні медіа, 2014) залишаються чинними, оскільки їх було внесено до нового Закону України «Про медіа», і продовжують регламентувати створення та забезпечення діяльності суспільного мовника (НСТУ).

Після 2014 р. розвиток регіональної журнальної періодики відбувається в умовах війни та загальнонаціональної соціально-економічної кризи. Це спричинило істотне зниження попиту на друковану продукцію, тому у цей період спостерігається масове згорання комерційних журнальних проєктів (Додаток Г).

У 2015–2019 рр. у медіапросторі Тернопільщини стабільно продовжують діяльність різногалузеві наукові журнали, засновані в попередні десятиліття. Це забезпечує безперервність академічної комунікації й формування стійкої редакційно-видавничої інфраструктури. Нові журнали виникають не у вакуумі, а в умовах уже сформованої системи наукової періодики й дедалі більше інтегруються в електронні репозитарії, наукометричні бази та платформи відкритого доступу, виконуючи не лише інформаційну, а й функцію інформаційної безпеки та культурної стійкості.

Поява видання «International Journal of Medicine and Medical Research» (Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського) у 2015 р. підтвердила тенденцію до виходу регіональних наукових журналів на міжнародний рівень, орієнтацію на

глобальну академічну аудиторію та відповідність сучасним вимогам наукової комунікації. Того ж року започатковано «Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка), що стало логічним продовженням традиції серійних університетських видань, сформованої наприкінці 1990-х рр. Це свідчить про збереження моделі університетського наукового журналу як базового інструмента фахової комунікації. Заснований у 2019 р. «Вісник медичних і біологічних досліджень» (Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського) посилив біомедичний напрям регіональної періодики. Таким чином, у 2015–2019 рр. чітко прослідковується зосередження уваги на медичних і природничих дослідженнях, що є характерною рисою цього етапу.

Економічний сегмент поповнився у 2016 р. «Українським журналом прикладної економіки» (Тернопільський національний економічний університет, сьогодні – Західноукраїнський національний університет). На відміну від попередніх видань економічного профілю, цей журнал зосередився на прикладному вимірі економічних досліджень, що відповідає запитам післякризової економіки України та необхідності вироблення практичних управлінських рішень. Загалом економічна періодика 2015–2019 рр. демонструє перехід від загальнотеоретичних до прикладних досліджень.

Поряд із науковим розвивається формат суспільно-політичних («Бескиди», «Час ідеї настав») та популярних глянцевого журналу («Just One», «Kidsboss»), що свідчить про існування в регіоні платоспроможної аудиторії, зацікавленої в іміджевому та культурно-розважальному контенті. Таким чином, у другій половині 2010-х років журнальний ринок Тернопільщини зберігає баланс між академічним і комерційним сегментами.

У журнальній періодиці Тернопільщини 2015–2021 рр. (Рис. 2.5) провідне місце займають наукові журнали, що свідчить про збереження ролі академічної комунікації як базового елемента регіонального медіапростору.

Активізація публікації популярних видань засвідчила зростання комерційних та соціокультурних запитів аудиторії. В умовах суспільно-політичних трансформацій і воєнних викликів актуалізувалося також видання суспільно-політичних часописів.

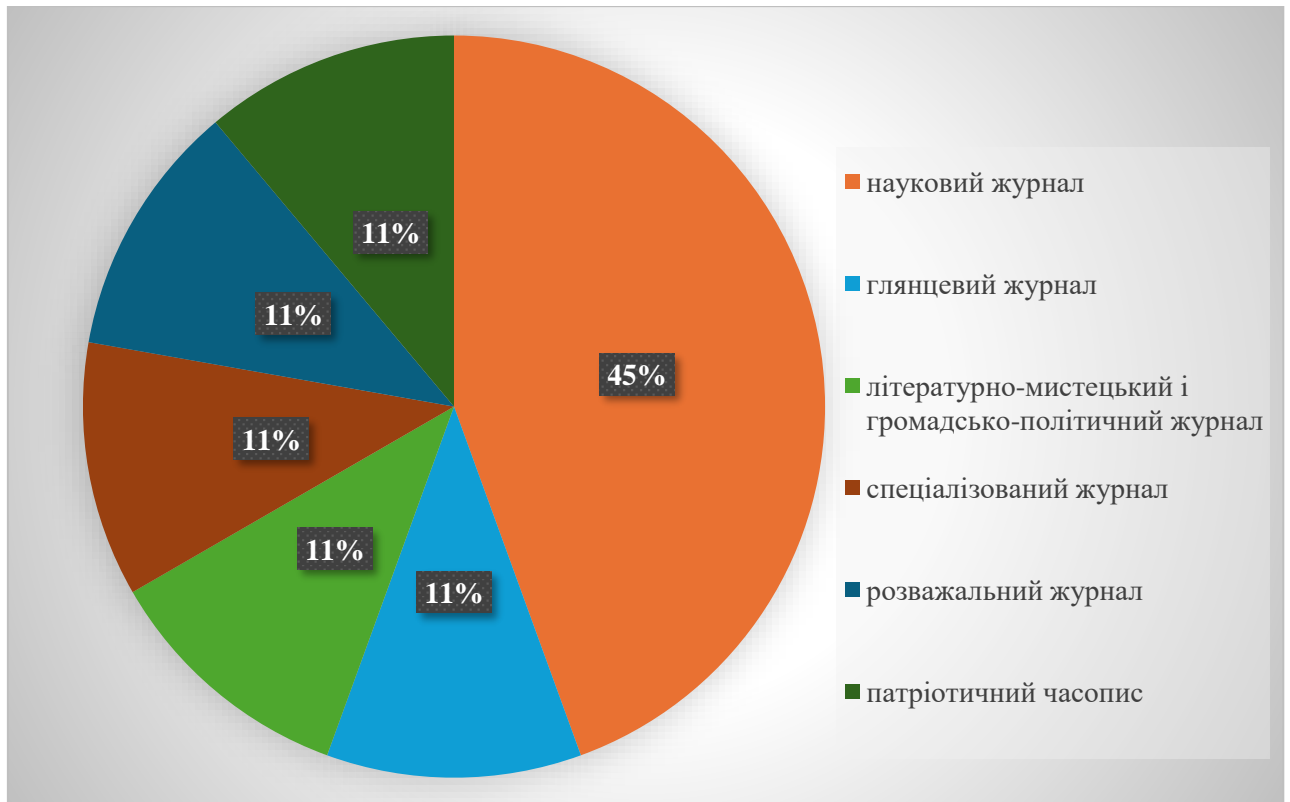

Рис. 2.5. Журнальні видання 2015–2019 рр. за їх самопозиціонуванням

Період від 2020–2022 рр. Розвиток українського медіапростору відбувався в умовах одночасного впливу глобальних і національних викликів, серед яких пандемія COVID-19, прискорення цифровізації та загострення безпекової ситуації в державі. Ці процеси суттєво позначилися на функціюванні друкованих медіа, зумовлюючи подальшу інтеграцію цифрових технологій у редакційну діяльність і трансформацію моделей поширення контенту. Водночас актуалізувалася потреба в удосконаленні нормативно-правового регулювання медійної сфери відповідно до нових суспільних реалій та європейських стандартів.

У 2022 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про медіа» (Про медіа, 2022) – комплексний сучасний законодавчий акт, який уніфікує регулювання для всіх видів медіа (телебачення, радіо, друк, інтернет / онлайн-медіа, соціальні мережі), вводить нові правила прозорості власності, реєстру медіа, порядку державного нагляду та повноважень Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Журнали Тернопільщини, засновані у 2020–2022 рр., репрезентують сучасний етап еволюції регіональної періодики: вихід раніше заснованих наукових видань і заснування нових журналів (5 назв) (Додаток Д). Їх поява засвідчує збереження потенціалу регіонального журнального сегмента та його здатність реагувати на актуальні запити суспільства.

Продовжують діяльність різногалузеві наукові журнали, засновані в 1990–2019 рр., які зберігають тенденцію до міжнародної інтеграції та підтримують академічну комунікацію навіть в умовах кризи. Сформоване ядро наукової періодики забезпечує системність і безперервність дискурсу.

У 2021 р. засновано науковий журнал «Гуманітарні студії: історія та педагогіка» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка). Поряд із фаховими науковими журналами, з'являються 4 популярні глянцева журналі («Дзеркало / Dzerkalo», «City Life Business», «Файно жити», «Файно тур»), що свідчить про формування локального регіонального сегмента періодики, орієнтованого на висвітлення міського життя, підприємництва, туризму, культурних подій та позитивного іміджу регіону. Характерною ознакою цих видань є використання двомовних назв та елементів брендингу, що відповідає сучасним тенденціям розвитку глянцевої періодики та маркетингових комунікацій. Новостворені видання орієнтуються переважно на професійні та соціально активні групи населення, а також на просування регіонального бренду Тернопільщини. Усі журнали цього періоду видавалися у Тернополі, що підтверджує збереження абсолютної концентрації журналотворення в обласному центрі. Інші міста області у цей час не були осередками створення нових часописів.

Сучасна журнальна періодика Тернопільщини з 2020 р. (Рис. 2.6) демонструє подальше скорочення типологічного різноманіття з одночасним посиленням комерційно орієнтованих форматів. Значну частку становлять глянцеві журнали, що загалом відображають тенденцію до збільшення кількості популярних видань, зокрема через візуальність та рекламно-іміджеві функції медіа. Водночас зберігається стабільний сегмент наукових журналів, який продовжує виконувати роль інтелектуально-академічного ядра регіональної періодики. Цей етап характеризується співіснуванням двох ключових векторів розвитку – комерціалізованого популярного журналу та сталого наукового видання. Розвиток журналів Тернопільщини у цей період відображає адаптацію регіонального медіасередовища до нових соціальних, економічних і технологічних умов функціонування.

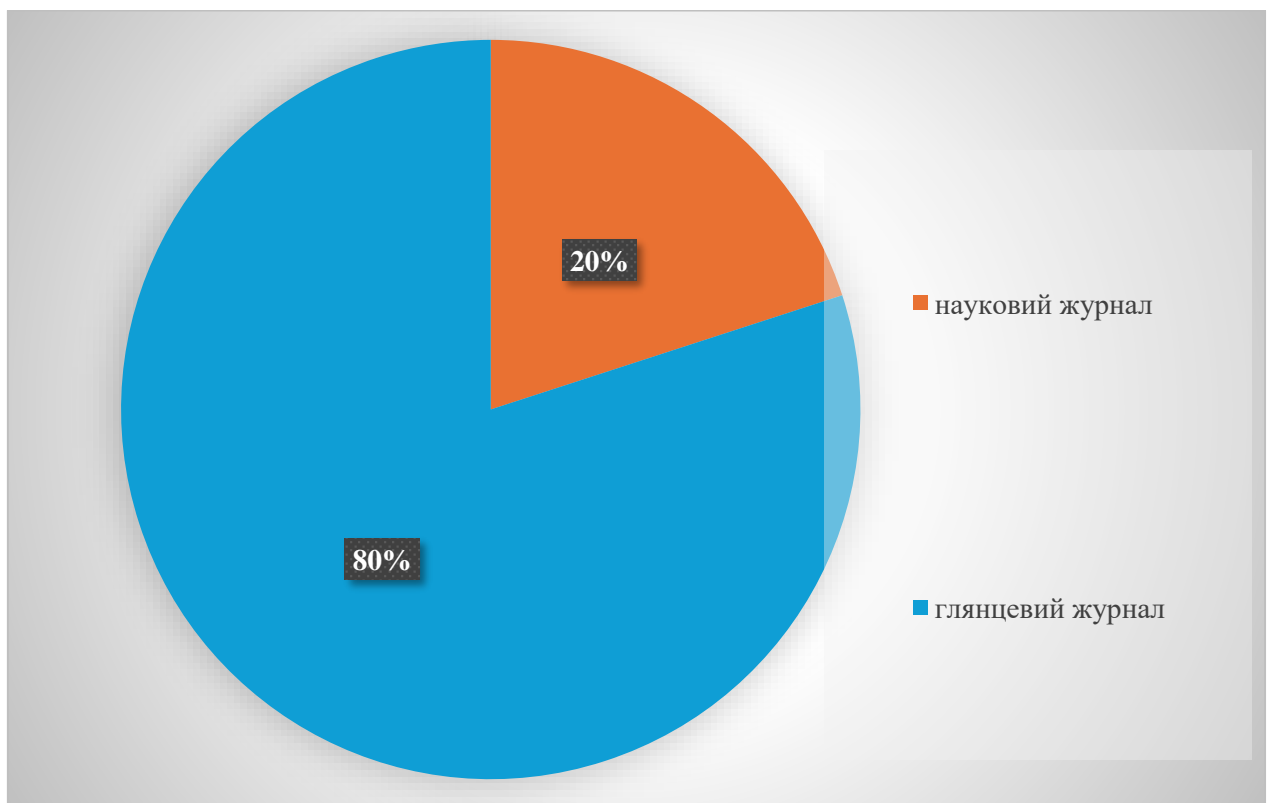

Рис. 2.6. Журнальні видання 2020–2022 рр. за їх самопозиціонуванням

Періодизація журнальної періодики Тернопільщини доби Незалежності, здійснена на основі осмислення історико-суспільних трансформацій, засвідчує нерівномірний, але послідовний розвиток

регіонального медіапростору, що проходив етапи становлення (1991–1994 рр.), інституціоналізації та диференціації (1995–2004 рр.), комерціалізації та галузевого розширення (2004–2010 рр.), спеціалізації наукового сегмента (2011–2014 рр.), цифрової та міжнародної інтеграції (2015–2019 рр.), а також адаптації до умов воєнного часу (2020–2022 рр.). Кожен із цих етапів відображає зміну суспільно-політичних умов, законодавчого регулювання та медіапрактик, що в сукупності дозволяє простежити еволюцію журнальної періодики як складника соціокультурного розвитку регіону, її типологічне ускладнення, професіоналізацію та поступове поєднання академічного й комерційного векторів.

2.3. Типологія журнальних видань Тернопільщини

Журнальна періодика функціонує як багаторівнева система, у межах якої типи видань диференціюються за знаковою природою інформації, за способом виготовлення, за цільовим призначенням. Такий підхід відповідає адаптованим положенням ДСТУ 3017:2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять», «Схемам повного бібліографічного опису» (Романюк, Галушко, 1993), сучасним типологічним концепціям журналістикознавства та авторського алгоритму.

Застосування положень ДСТУ 3017:2015 до аналізу журнальної періодики Тернопільщини дало змогу здійснити системну типологізацію досліджуваного масиву видань за сукупністю класифікаційних ознак та виявити їхню внутрішню структурну організацію (Див. пункт 1.2). Аналіз журналів проведено за низкою параметрів: знакова природа інформації, спосіб виготовлення, цільове призначення, читацька адреса, мова видання, жанрова палітра, редакторський склад і коло авторів, тематичний спектр, що засвідчило багаторівневу типологічну систему журнальних видань краю.

Знакова природа інформації

Журнали Тернопільщини (95 %) характеризуються переважанням текстової форми (144 назви видань) подання інформації, що є базовою для

друкованих медіа. Основу змісту текстових видань становлять матеріали різних жанрів – від наукових статей у фахових виданнях («Вісник економіки» (1996), «Вісник наукових досліджень» (1993), «Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України» (1999), «Економічний аналіз» (2007), «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль» (1999), «Екологічна фізіологія» (1999), «Журнал європейської економіки» (2000), «Інфекційні хвороби» (1995), «Історія української географії» (2000), «Психологія і суспільство» (2000), «Клінічна стоматологія» (1994), «Мандрівець» (1994), «Медична освіта» (1999), «Медична та клінічна хімія» (1999), «Шпитальна хірургія» (1998), «Studia Methodologica» (1993) тощо) до публіцистичних у суспільно-політичних журналах («Бескиди» (2017), «Гарт» (1997), «Ідея і чин України» (1999), «Тернопіль» (1991), «Полум'я» (1996), «Рада» (2002), «Наша спадщина» (2004), «Погляд молодих» (2004), «Час ідеї настав» (2019)) і популярних – у розважальних («Абетка» (2004), «Астропрогноз» (2005), «Бабуся-порадниця» (2002), «Бізнес-компаньйон» (2000), «Буквинки-веселинки» (2005), «Заповіт» (1990), «Дзвони Лемківщини» (1994), «Каліграфія» (2005), «Клас» (1996), «Кросворди люкс» (2005), «Киевские кроссворды» (2000), «Рецепти від Оксани» (2003), «Маркет» (2009), «Форум» (1996)). Текст виступає головним носієм смислу, забезпечуючи логічність, аргументованість і послідовність викладу. Також зустрічаються 8 образотворчих видань (5%), які входять до популярних журналів («Розмальовки» (2002), «Рукоділья» (2004), «Рукоделие + бисер» (2005), «Рукоделие + пэчворк» (2005), «Саморобко» (2006), «Театр на столі» (2006), «Узори вишивок» (2002), «Узори вишивок поштою» (2005)). Переважну частину їх обсягу становлять ілюстративні матеріали. Співвідношення журналів Тернопільщини 1991–2022 рр. за знаковою природою інформації відображено на Рис. 2.7.

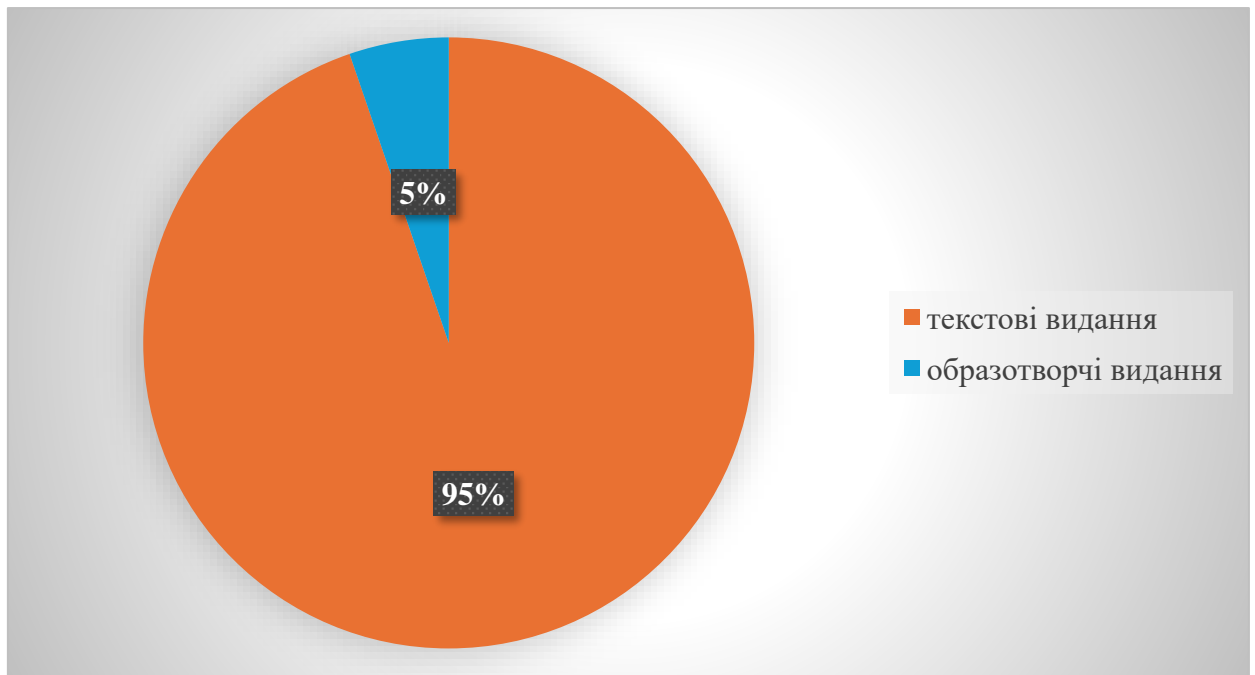

Рис. 2.7. Співвідношення журналів Тернопільщини 1991–2022 рр. за знаковою природою інформації

Отже, для журналів Тернопільщини за знаковою природою інформації характерне переважання текстових видань (95 %), зустрічаються образотворчі видання (5 %).

Спосіб виготовлення

Переважну більшість журналів виготовлено поліграфічним способом, що характерно особливо для 1990-х – початку 2000-х років. Друкована форма забезпечувала фізичну доступність видань і визначала їх матеріальну присутність у соціокультурному просторі регіону. До таких належать усі види журналів, зокрема: наукові («Актуальні проблеми правознавства» (2011), «Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології» (2008), «Вісник економіки» (1996), «Вісник медичних і біологічних досліджень» (2019), «Вісник наукових досліджень» (1993), «Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України» (1999), «Вісник ТАНГ» (1996), «Вісник Тернопільського експериментального інституту педагогічної освіти» (1997), «Вісник ТНТУ» (1996), «Вісник фонду Олександра Смакули» (1997), «Галицький економічний вісник» (2004), «Гуманітарні студії: історія та

педагогіка» (2021), «Дослідник» (1997), «Екологічна фізіологія» (1999), «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль» (1999), «Економічний аналіз» (2007), «Журнал європейської економіки» (2000), «Здобутки клінічної і експериментальної медицини» (2002), «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації» (2013), «Інфекційні хвороби» (1995), «Історія української географії» (2000), «Клінічна стоматологія» (1994), «Комп'ютинг» (2002), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія» (2015), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Економіка» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія» (1998), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство» (2000), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мистецтвознавство» (2003), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство» (1998), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка» (1999), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Філософія» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Хімія» (1997), «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (2007), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «Фармацевтичний часопис» (2006), «Шпитальна хірургія» (1998), «International Journal of Medicine and Medical Research» (2015), «Social Work and Education» (2014), «Studia Methodologica» (1993) тощо); науково-популярні («Вісник історії краю» (1994), «ЕКЗЕстазі» (1997), «Здоров'я жінки в Україні» (1999)); популярні («Абетка» (2004), «Астропрогноз» (2005), «Бабуся-порадниця» (2002), «Бізнес життя міста / City Life Business» (2021), «Бізнес-компаньйон» (2000), «Бізнес Компаньйон Тернопіль / Business Companion Ternopil» (2017), «Буквинки-веселинки» (2005), «Ваші гроші» (2008), «Dzerkalo» (2020), «Дзвони Лемківщини» (1994), «Дитячий начальник / Kids Boss» (2017), «Заповіт» (1990), «Just One» (2015), «Каліграфія» (2005), «Киевские кроссворды» (2000), «Клас» (1996), «Крокуй» (2019), «Кращі в Тернополі» (2004), «Кросворди люкс» (2005), «Личное время» (2006), «Маркет» (2009), «Наречена» (2005), «Наше місто» (2005), «Посміхнись» (2005), «Рецепти від Оксани» (2003), «Розмальовки» (2002), «Рукоділля» (2004), «Рукоделие + бисер» (2005), «Рукоделие + п'єчворк» (2005),

«Саморобко» (2006), «Ternotravel» (2010), «Театр на столі» (2006), «Тернопіль-бізнес» (2000), «Файно жити» (2021), «Файно тур» (2022), «Форум» (1996), «City Life» (2014)); виробничо-практичні («АгроБізнес» (2006), «Агробізнес. Західний регіон» (2008), «Агропромислове виробництво» (2001), «Валеологія» (1996), «Ваше право» (1999), «Інформаційно-аналітичний довідник міста Тернополя: III тисячоліття» (2003), «Kyiv English Digest» (2007), «Медична ділова інформація» (1997), «Народний календар на рік» (2006), «Освітянин» (1996), «Освітянська профспілка» (1997), «Оновлення» (1999), «Професійне досьє бібліотекаря» (2002), «Рада» (2002)); суспільно-політичні («Бескиди» (2017), «Гарт» (1997), «Ідея і чин України» (1999), «Наша спадщина» (2004), «Погляд молодих» (2004), «Полум'я» (1996), «Рада» (2002), «Тернопіль» (1991), «Час ідеї настав» (2019)); літературно-художні («Бескиди» (2017), «Дзвони з темниці» (2003), «Жайвір» (1990), «Животоки» (1992), «Літературний Тернопіль» (2008), «Освітянська скриня» (2004), «Пектораль / Золота пектораль» (2007), «Сова» (1999), «Стежками слова» (2003), «Тернопіль» (1991)); релігійні («Джерело життя» (1995), «Знамення» (1998), «Новая надежда» (2009), «Скрытые сокровища» (2000), «Слово» (1994), «Стяг» (1998), «Тернопілля православне» (2008)); рекламні («Афіша по-тернопільськи» (2008), «Візитки бізнесу» (2005), «По благу» (2005), «Тернопільські оголошення» (2008)) журнали.

У період Незалежності України спостерігається активний перехід до електронних форматів або поєднання друкованої та цифрової форм. Однією з важливих типологічних характеристик сучасної журнальної періодики є рівень її цифрової представленості, що виявляється через функціонування офіційних вебресурсів, електронних архівів, сторінок у соціальних мережах та можливостей комунікації з аудиторією. Для журнальної періодики Тернопільщини цей аспект є особливо показовим, оскільки він відображає поступову трансформацію регіональних видань від традиційної друкованої моделі до багатоканальної системи поширення інформації. Значна частина

наукових журналів має офіційні сайти, електронні архіви та індексується в міжнародних базах даних («Вісник наукових досліджень» (1993), «Studia Methodologica» (1993), «Клінічна стоматологія» (1994), «Інфекційні хвороби» (1995), «Вісник економіки» (1996), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія» (1997), «Шпитальна хірургія» (1998), «Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України» (1999), «Медична освіта» (1999), «Медична та клінічна хімія» (1999), «Історія української географії» (2000), «Психологія і суспільство» (2000), «Журнал європейської економіки» (2001), «Комп'ютинг» (2002), «Галицький економічний вісник» (2004), «Економічний аналіз» (2007), «Медична інформатика та інженерія» (2008), «Медіапростір» (2012), «Social Work and Education» (2014), «International Journal of Medicine and Medical Research» (2015), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «Вісник медичних і біологічних досліджень» (2019), «Гуманітарні студії: історія та педагогіка» (2021) тощо). Це свідчить про формування гібридної моделі функціонування журнальної періодики.

Електронний сегмент медіа в період Незалежності України демонструє найбільшу стабільність і динамічність розвитку, що позначилося і на функціонуванні регіональної журнальної періодики. Цифровізація спричинила не лише зміну технічних форматів поширення контенту, а й суттєво трансформувала редакційні практики, механізми доступу до матеріалів та характер взаємодії з читацькою аудиторією.

Перший етап цифрової трансформації журнальної періодики Тернопільщини припав на 1990–2000 рр., коли більшість видань функціювали виключно у друкованому форматі. Їх поширення здійснювалося переважно через бібліотечні фонди, редакційні передплати або внутрішні інституційні канали розповсюдження. Така модель була характерною для наукових часописів, зокрема «Наукових записок ТНПУ», «Вісника Тернопільського національного економічного університету», «Медичної освіти», а також для культурно-просвітницьких журналів «Тернопіль» і

«Дзвін». Їхня доступність залишалася локалізованою, а можливості комунікації з читачем обмежувалися традиційними механізмами.

Для наступного етапу, що охоплює 2000–2010 рр., властиве поступове впровадження електронних форматів. Цьому сприяло активне розгортання університетських електронних бібліотек, розвиток репозитаріїв та інтеграція національної наукової періодики у міжнародний академічний простір. У цей період журнали, що функціювали при закладах вищої освіти, почали переходити до паралельного друкованого й електронного форматів. Так, електронні архіви були сформовані для «Фармацевтичного часопису», «Медичної освіти», серій «Наукових записок ТНПУ» та інших фахових видань краю.

Цифрові платформи дали змогу значно розширити доступ до наукових матеріалів, забезпечити оперативне поширення результатів досліджень і створити більш ефективні механізми редакційної взаємодії. Поступово електронні ресурси почали виконувати не лише архівну функцію, а й стали повноцінними середовищами наукової комунікації, де відбувається подання рукописів, рецензування, редагування та оприлюднення матеріалів.

Найактивніша цифрова модернізація припала на 2010–2022 рр., коли електронний формат для багатьох видань перетворився з додаткового на основний. Особливо виразно це простежується у діяльності наукових журналів Тернопільщини, зокрема «Фармацевтичного часопису», «Медичної освіти», «Вісника ТНЕУ», електронна присутність яких забезпечила відкритий доступ до архівів, а відтак й інтеграцію у міжнародні наукометричні системи.

Водночас культурно-просвітницьке видання «Золота Пектораль» використовує цифрові платформи переважно для презентації окремих матеріалів, архівування номерів та інформування про редакційну діяльність. Його інтерактивність залишається менш розвиненою порівняно з академічними або комерційними виданнями.

Найбільш динамічну цифрову модель демонструють популярні глянцеві журнали, зокрема «Кращі в Тернополі», «City Life Business», «Just One», «Файно жити» та «Файно тур», які активно інтегрують соціальні мережі у власну комунікаційну стратегію. Для них цифрові платформи виступають не лише засобом інформування, а й простором постійної взаємодії з аудиторією, формування читацької лояльності та оперативного реагування на інформаційні запити.

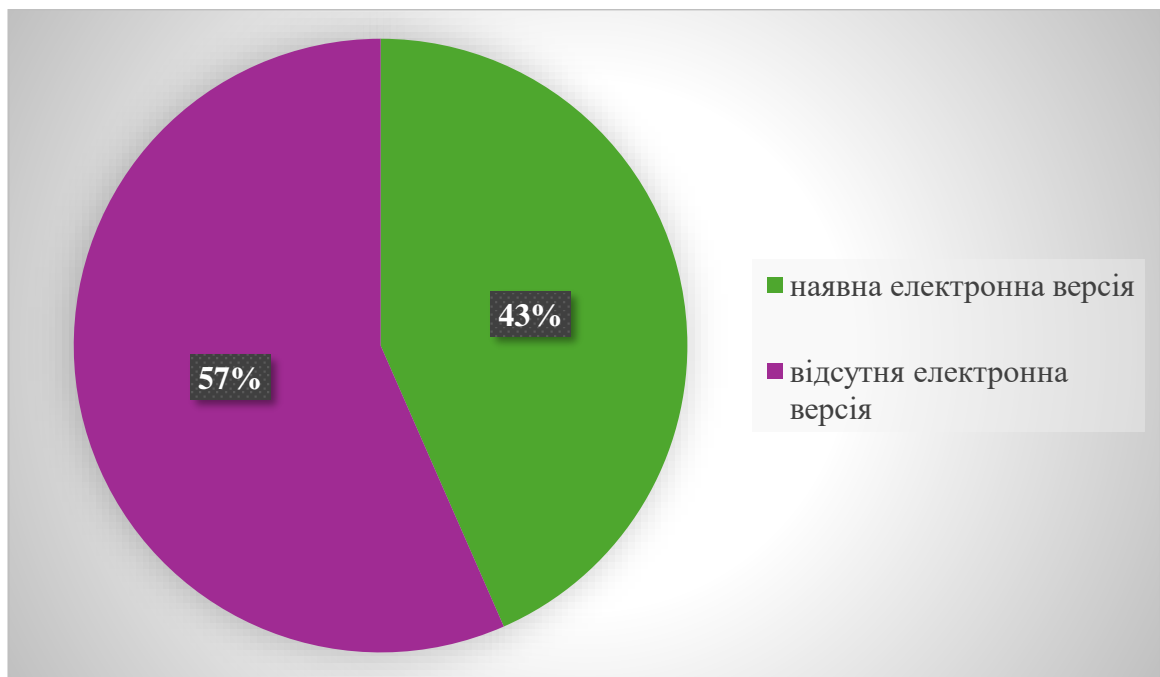

Рис. 2.8. Співвідношення журналів Тернопільщини 1991–2022 рр. за способом виготовлення

Рівень інтерактивності електронних платформ журнальної періодики Тернопільщини залишається неоднорідним (Рис. 2.8). Станом на 2022 р. 66 (43 %) досліджуваних журналів мали електронні версії. Для частини видань цифрова присутність обмежується архівним або інформаційним функціоналом, тоді як інші поступово переходять до моделей, що передбачають двосторонню комунікацію з аудиторією через коментарі, зворотний зв'язок, мультимедійний контент і соціальні мережі. З'ясовано, що

86 видань (57 %) завершили функціонування так і не перейшовши на цифрові платформи.

Таким чином, цифрова трансформація журнальної періодики Тернопільщини є закономірним етапом розвитку регіонального медіапростору. Вона засвідчує поступовий перехід від традиційної друкованої форми до багатофункційної цифрової моделі, яка забезпечує доступність, оперативність, інтерактивність та розширення комунікативного потенціалу видань. Найпослідовніше ці процеси реалізуються у науковому сегменті, що підтверджує його провідну роль у модернізації регіональної журнальної комунікації.

Цільове призначення

Цільове (функційне) призначення журнальної періодики – це сукупність завдань, місії та програмних орієнтирів видання, що формуються видавцем відповідно до визначеної мети та зумовлюють змістове наповнення, характер подання матеріалів і спрямованість на певну читацьку аудиторію. Про його вплив на читацьке призначення пише О. Скібан (Скібан, 2020). Авторка зазначає, що концепція пресового масмедійного видання у взаємозв'язку з його тематичною структурою формується під впливом таких типоформувальних характеристик, як характер аудиторії (або читацьке призначення, що частіше застосовується до книжкових видань) та функційне призначення, які, своєю чергою, визначають специфіку подання інформації. Саме сукупність цих чинників формує змістову спрямованість видання, особливості його композиційної організації та характер подання інформації.

За цільовим призначенням журнальна періодика Тернопільщини 1991–2020 рр. (152 одиниці) представлена такими групами за чисельністю:

- наукові (60),
- популярні (48),
- виробничо-практичні (14),
- літературно-художні (10),
- суспільно-політичні (9),

- релігійні (7),
- рекламні (4),
- науково-популярні (3) (Додаток Е).

Візуалізовані на діаграмі (Рис. 2.9) результати класифікації журналів Тернопільщини (1991–2022 рр.) за цільовим призначенням засвідчують сформовану систему регіональної журнальної періодики.

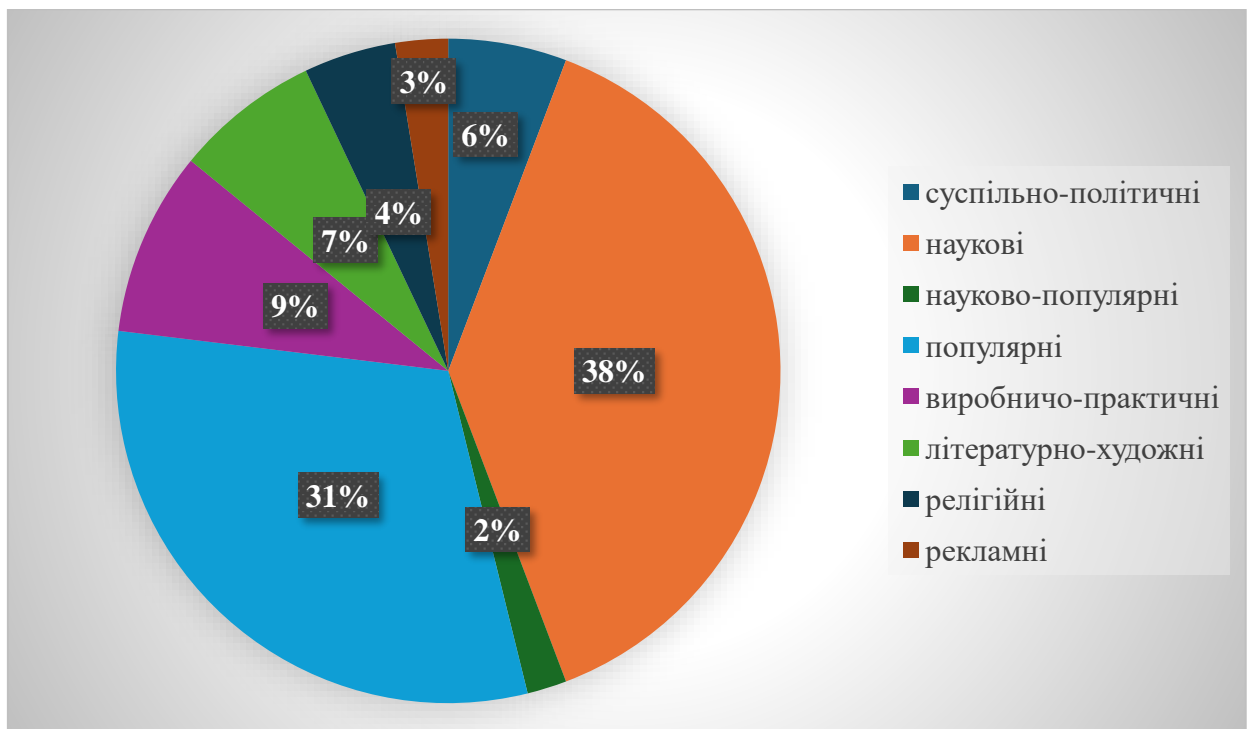

Рис. 2.9. Журнальні видання Тернопільщини (1991–2022 рр.) за цільовим призначенням

Розподіл журналів Тернопільщини за цільовим призначенням демонструє суттєву нерівномірність розвитку окремих типологічних груп. У регіоні впродовж 1991–2022 рр. функціонували журнали восьми із дев'ят ипередбачених стандартом категорій (реферативні видання не представлені зовсім). Найчисельнішою групою стали наукові журнали – 60 назв, що становить 38 % від загальної кількості досліджених видань, що зумовлено діяльністю потужного освітньо-наукового середовища. Серед наукових видань вагоме місце посідають журнали «Вісник наукових досліджень»

(1993), «Мандрівець» (1994), «Психологія і суспільство» (2000), «Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України» (1999), «Медична освіта» (1999), «Медична та клінічна хімія» (1999), «Журнал європейської економіки» (2001), «Економічний аналіз» (2007), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «International Journal of Medicine and Medical Research» (2015), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «Вісник медичних і біологічних досліджень» (2019) та численні серійні випуски «Наукових записок ТНПУ» різного тематичного спрямування (Додаток Е).

Другою за чисельністю групою є популярні журнали – 48 назв (31 %). Їхня поява зумовлена розвитком ринкових відносин та зростанням попиту на розважальний, довідковий і прикладний контент. До цієї групи належать видання різної тематики: про моду («Наречена» (2005), «Пара молода» (2010), «City Life» (2014), «Just One» (2015)); про туризм («Ternotravel» (2010), «Файно тур» (2022), «Мандрівець» (1994)), жіночі («Бабуся-порадниця» (2002), «Наречена» (2005), «Пан та пані» (2005), «Пара молода» (2010)), ділові («Бізнес-компаньйон» (2000), «Тернопіль-бізнес» (2000), «Бізнес Компаньйон Тернопіль / Business Companion Ternopil» (2017), «Бізнес життя міста / City Life Business» (2021)), дитячі журнали («Абетка» (2004), «Буквинки-веселинки» (2005), «Розмальовки» (2002), «Театр на столі» (2006)). Така палітра засвідчує багатовекторність розвитку журнальної періодики та її здатність задовольняти потреби різних соціальних груп.

Виробничо-практичні журнали налічують 14 назв (9 %). Їхня функція полягає в поширенні професійної, освітньої та прикладної інформації для фахівців різних галузей. До цієї категорії належать «Валеологія» (1996), «Освітнянин» (1996), «Медична ділова інформація» (1997), «Ваше право» (1999), «Професійне досьє бібліотекаря» (2002), «АгроБізнес» (2006), «Агробізнес. Західний регіон» (2008) та ін. Характерною особливістю є орієнтація на конкретну професійну аудиторію та практичне застосування поданої інформації.

Літературно-художній сегмент представлений 10 журналами (7 %), серед яких «Жайвір» (1990), «Животоки» (1992), «Сова» (1999), «Дзвони з темниці» (2003), «Стежками слова» (2003), «Пектораль / Золота пектораль» (2007), «Освітнянська скриня» (2004), «Літературний Тернопіль» (2008). Ці видання стали важливими майданчиками для публікації художніх творів, літературної критики та популяризації творчості місцевих авторів. Водночас окремі журнали поєднували літературно-художню та суспільно-політичну проблематику, зокрема «Тернопіль» (1991), «Бескиди» (2017), що свідчить про розмитість типологічних меж окремих регіональних видань.

Суспільно-політичні журнали представлені дев'ятьма виданнями (6 %). Серед них «Полум'я» (1996), «Гарт» (1997), «Ідея і чин України» (1999), «Наша спадщина» (2004), «Погляд молодих» (2004), «Час ідеї настав» (2019). Вони висвітлювали питання державотворення, розвитку громадянського суспільства, культурної та національної ідентичності.

Важливе місце в цій групі посідають видання «Тернопіль» (1991) та «Бескиди» (2017), які також належать до літературно-художніх журналів. Подібну подвійну належність має часопис «Рада» (2002), який входить до суспільно-політичних та до виробничо-практичних журналів. Ці видання зосереджувалися на різних аспектах висвітлення регіонального громадсько-політичного життя, проблем місцевого самоврядування, історії та культури краю.

Релігійна журнальна періодика представлена сімома журналами (4 %): «Слово» (1994), «Джерело життя» (1995), «Знамення» (1998), «Стяг» (1998), «Скрытые сокровища» (2000), «Тернопілля православне» (2008), «Новая надежда» (2009). Їхня поява відображає процес відродження релігійного життя в Україні після здобуття незалежності та зростання ролі церковних інституцій у суспільному житті краю.

Рекламні журнали представлені чотирма виданнями (3 %): «Візитки бізнесу» (2005), «По благу» (2005), «Афіша по-тернопільськи» (2008) та

«Тернопільські оголошення» (2008), які виконували переважно інформаційно-комерційні функції.

Найменш чисельною групою є науково-популярні журнали. До них належать лише три видання (2 %): «Вісник історії краю» (1994), «ЕКЗЕстазі» (1997) та «Здоров'я жінки в Україні» (1999). Їхня незначна кількість свідчить про недостатній розвиток сегмента популяризації науки в регіональному медіапросторі.

Отже, структура журнальної періодики Тернопільщини характеризується домінуванням наукових і популярних видань, що відображає, з одного боку, потужний науково-освітній потенціал регіону, а з іншого – орієнтацію значної частини видавничого ринку на масову аудиторію. Водночас низька представленість науково-популярних, рекламних та відсутність реферативних журналів свідчать про нерівномірність розвитку окремих сегментів регіонального журнального простору. Крім того, наявність видань зі змішаними типологічними ознаками засвідчує тенденцію до поєднання кількох функційних моделей у межах одного журналу, що є характерною рисою сучасної регіональної періодики.

Читацька адреса

За критерієм читацької адреси журнальні видання Тернопільщини 1991–2022 рр. можна поділити на кілька основних груп: видання для широкого кола читачів, для фахівців певного профілю, а також для окремих груп читачів. Спостерігаємо домінування видань, орієнтованих на широку аудиторію, а також поступове зростання кількості журналів для професійних і наукових спільнот.

Найчисельнішу групу (45 %) становлять видання для широкого кола читачів. До неї належить більшість популярних, літературно-художніх, суспільно-політичних, релігійних і рекламних журналів (Додаток Е), які пропонують аудиторії матеріали про культуру, історію, релігію, організацію побуту та дозвілля, місцеві події. Серед таких видань – «Заповіт» (1990), «Тернопіль» (1991), «Животоки» (1992), «Дзвони Лемківщини» (1994),

«Полум'я» (1996), «Гарт» (1997), «Ідея і чин України» (1999), «Сова» (1999), «Бізнес-компаньйон» (2000), «Тернопіль-бізнес» (2000), «Наша спадщина» (2004), «Погляд молодих» (2004), «Пектораль / Золота пектораль» (2007), «Літературний Тернопіль» (2008), «City Life» (2014), «Бескиди» (2017), «Час ідеї настав» (2019), «Дзеркало / Dzerkalo» (2020), «Файно жити» (2021), «Файно тур» (2022). До цієї ж групи входять релігійні журнали «Слово» (1994), «Джерело життя» (1995), «Знамення» (1998), «Стяг» (1998), «Тернопілля православне» (2008), а також рекламні видання «Візитки бізнесу» (2005), «По блату» (2005), «Афіша по-тернопільськи» (2008), «Тернопільські оголошення» (2008). Ці журнали не потребують спеціальної підготовки читача та розраховані на масову аудиторію різного віку.

Другу велику групу формують видання для фахівців відповідного профілю, що становить 40 % журналів. Насамперед це наукові журнали, адресовані науковцям, викладачам, аспірантам, студентам старших курсів та практикам відповідних галузей. До цієї категорії належать: «Вісник наукових досліджень» (1993), «Studia Methodologica» (1993), «Клінічна стоматологія» (1994), «Інфекційні хвороби» (1995), «Вісник економіки» (1996), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія» (1997), «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль» (1999), «Медична освіта» (1999), «Психологія і суспільство» (2000), «Журнал європейської економіки» (2001), «Комп'ютинг» (2002), «Світ фінансів» (2004), «Економічний аналіз» (2007), «Соціально-економічні проблеми і держава» (2008), «Медіапростір» (2012), «Social Work and Education» (2014), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «Гуманітарні студії: історія та педагогіка» (2021). До професійно орієнтованих належать також виробничо-практичні журнали, читацькою аудиторією яких є представники окремих галузей економіки, освіти, медицини та аграрного сектора. Зокрема, журнали «Освітянин» (1996), «Медична ділова інформація» (1997), «Ваше право» (1999), «Професійне досє бібліотекаря» (2002), «АгроБізнес» (2006), «Агробізнес. Західний регіон» (2008) тощо адресувалися фахівцям-практикам і містили

спеціалізовану інформацію для професійної діяльності. Значна кількість таких видань свідчить про існування в Тернопільській області потужного науково-комунікаційного середовища, орієнтованого на фахову аудиторію.

Третю групу формують видання для окремих груп читачів, що становлять 15 % часописів Тернопільщини. До таких журналів входять ті, що орієнтовані на конкретні вікові, гендерні або соціальні категорії: для дітей та юнацтва («Абетка» (2004), «Буквинки-веселинки» (2005), «Розмальовки» (2002), «Театр на столі» (2006), «Саморобко» (2006), «Клас» (1996)); для жінок («Бабуся-порадниця» (2002), «Наречена» (2005), «Пара молода» (2010)); для дозвілля та декоративно-ужиткового мистецтва: «Рукоділья» (2004), «Рукоделие + бисер» (2005), «Рукоделие + пэчворк» (2005), «Узори вишивок» (2002), «Узориви шивок поштою» (2005) тощо). До видань для специфічних читацьких спільнот можна віднести часопис «Дзвони Лемківщини» (1994), орієнтований на лемківську громаду.

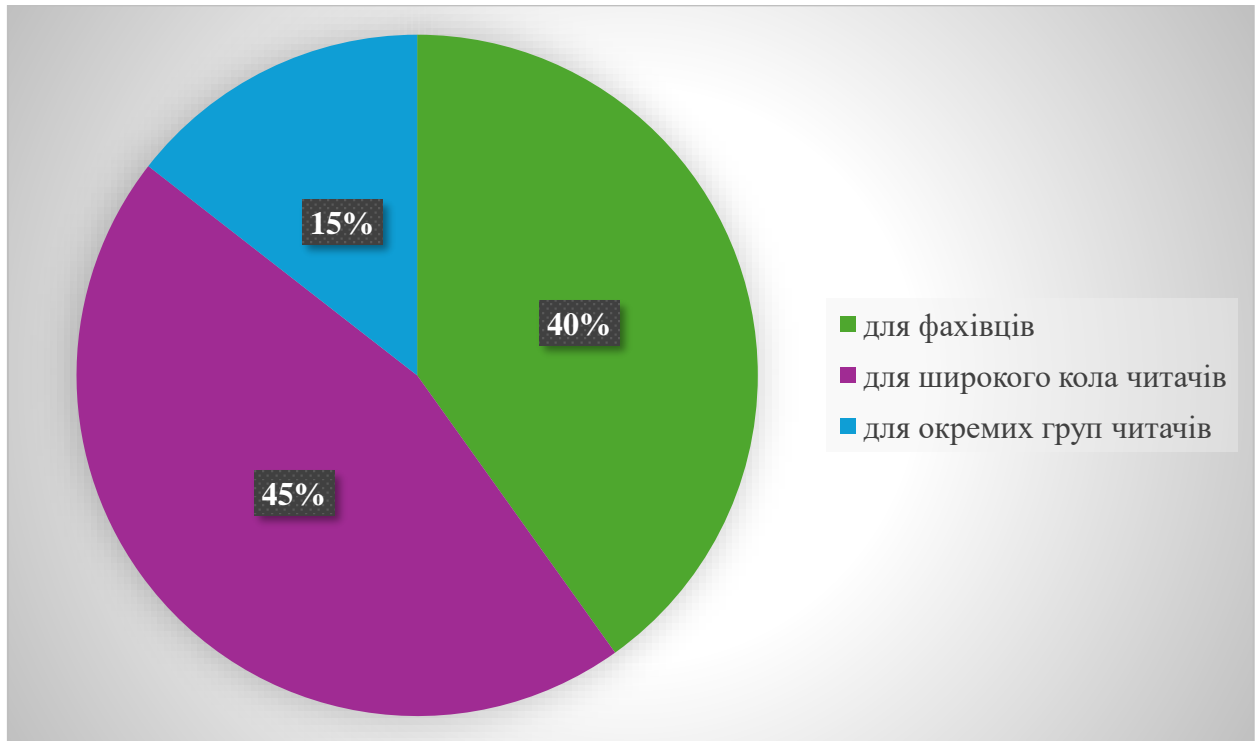

Рис. 2.10. Журнальні видання Тернопільщини (1991–2022 рр.) за читацькою адресою

Аналіз читацької адреси журналів Тернопільщини (Рис. 2.10) засвідчує домінування видань для широкого кола читачів (45 %) та фахівців певного профілю (40 %). Якщо у 1990-х роках переважали суспільно-політичні, літературно-художні та популярні журнали, орієнтовані на масову аудиторію, то з початку 2000-х років суттєво зросла кількість наукових і виробничо-практичних видань для професійних спільнот. Це демонструє як розвиток науково-освітнього потенціалу регіону, так і диференціацію читацьких потреб у сучасному інформаційному просторі. Порівняно меншою є група видань для окремих категорій читачів (15 %). Загалом структура журнальної періодики краю демонструє поєднання масової, професійної та спеціалізованої комунікації, що забезпечує задоволення інформаційних потреб різних сегментів аудиторії.

Мова видання

Мовою більшості журналів краю означеного періоду є українська (94 %), що засвідчує активізацію процесів національної самоідентифікації в суспільстві після здобуття Україною незалежності. Перехід до україномовного інформаційного простору став важливим чинником утвердження державної мовної політики, розвитку національної культури та формування власного інтелектуального дискурсу. Особливо виразно ця тенденція простежується у наукових («Екологічна фізіологія» (1999), «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль» (1999), «Економічний аналіз» (2007), «Журнал європейської економіки» (2000), «Здобутки клінічної і експериментальної медицини» (2002), «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації» (2013), «Інфекційні хвороби» (1995), «Історія української географії» (2000), «Клінічна стоматологія» (1994), «Комп'ютинг» (2002), «Магістерський науковий вісник» (2005), «Мандрівець» (1994), «Медична інформатика та інженерія» (2008), «Медична освіта» (1999), «Медична та клінічна хімія» (1999), «Медіапростір» (2012), «Медсестринство» (2006), «Медсестринство Тернопільщини» (2009), «Наукові записки інституту економіки і підприємництва» (1998), «Наукові

записки факультету економіки і менеджменту інвестицій» (2005), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія» (2015), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Економіка» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія» (1998), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство» (2000), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мистецтвознавство» (2003), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство» (1998), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка» (1999), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Філософія» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Хімія» (1997), «Наукові студії» (2006), «Психологія і суспільство» (2000) тощо), науково-популярних («Вісник історії краю» (1994), «ЕКЗЕстазі» (1997), «Здоров'я жінки в Україні» (1999)), суспільно-політичних («Бескиди» (2017), «Гарт» (1997), «Ідея і чин України» (1999), «Тернопіль» (1991), «Полум'я» (1996), «Рада» (2002), «Наша спадщина» (2004), «Погляд молодих» (2004), «Час ідеї настав» (2019)) і літературно-художніх виданнях («Бескиди» (2017), «Дзвони з темниці» (2003), «Жайвір» (1990), «Животоки» (1992), «Літературний Тернопіль» (2008), «Освітнянська скриня» (2004), «Пектораль / Золота пектораль» (2007), «Сова» (1999), «Стежками слова» (2003), «Тернопіль» (1991)), які не лише використовують українську мову як засіб фахової комунікації, а й сприяють популяризації національної наукової спадщини, осмисленню історико-культурного досвіду та зміцненню української гуманітарної традиції. Сучасні наукові журнали дедалі частіше використовують англійську мову для залучення міжнародної аудиторії, що є ознакою глобалізації наукової комунікації, зокрема «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (2007), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «Фармацевтичний часопис» (2006), «Шпитальна хірургія» (1998), «International Journal of Medicine and Medical Research» (2015), «Social Work and Education» (2014), «Studia Methodologica» (1993). Також зустрічаємо публікації польською, німецькою та білоруською мовами. Проте основною мовою цих видань залишається українська.

Водночас у 1990–2000 рр. п'ять популярних журналів (3 %) виходили двома мовами (українською та російською), як-от: «30 кросвордів» / «30 кроссвордов» (2005); «50 кросвордів» / «50 кроссвордов» (2005); «100 кросвордів» / «100 кроссвордов» (2005); «200 кросвордів» / «200 кроссвордов» (2005); «300 кросвордів» / «300 кроссвордов» (2005). А також чотири популярних журнали (3 %) були російськомовними («Киевские кроссворды» (2000); «Рукоделие + бисер» (2005); «Рукоделие + пэчворк» (2005); «Личное время» (2006)).

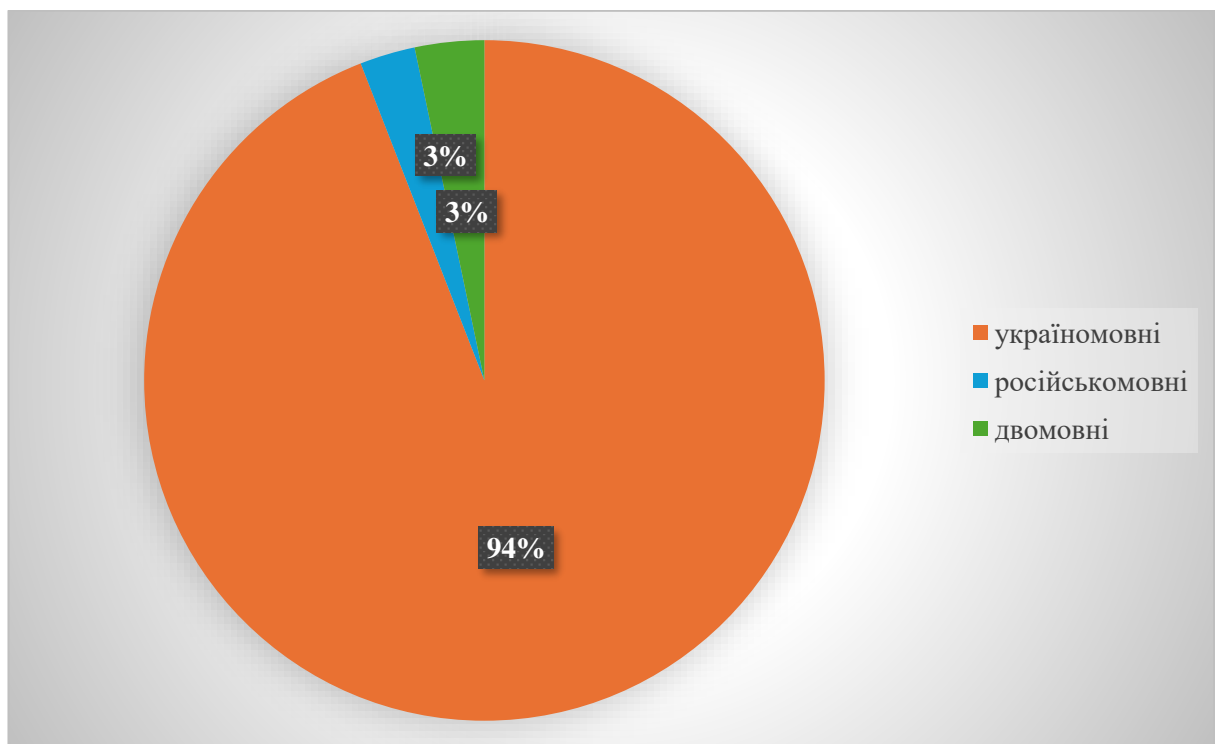

Рис. 2.11. Журнальні видання Тернопільщини (1991–2022 рр.)
за мовою видання

Отже, мовна структура журнальної періодики Тернопільщини 1991 – 2022 рр. характеризується виразним домінуванням україномовних видань, які становлять 94 % від загальної кількості журналів (Рис. 2.11). Це свідчить про послідовне утвердження української мови як основного засобу наукової, суспільно-політичної, культурної та літературної комунікації в регіональному медіапросторі. Частка двомовних (українсько-російських) і

російськомовних видань є незначною та представлена переважно популярними журналами.

Тематичний спектр

Аналіз емпіричного матеріалу засвідчив, що тематичний спектр регіональних журналів охоплює суспільний, гуманітарний, технічний, природничий, медичний, освітній, культурно-мистецький, релігійний, краєзнавчий, туристичний та рекламний напрями. Найбільшою тематичною розгалуженістю характеризуються наукові, суспільно-політичні та популярні видання, що зумовлено їх функційним призначенням.

Значний сегмент становлять наукові фахові журнали, тематика яких чітко зорієнтована на окремі галузі знань. Так, «Фармацевтичний часопис» висвітлює питання фармакології, клінічної фармації, технології лікарських засобів і сучасних медичних досліджень. Видання «Медична освіта» зосереджене на проблемах підготовки медичних кадрів, інноваційних освітніх технологіях та реформуванні медичної галузі. Технічний напрям представляв журнал «Комп'ютинг» (2002), присвячений питанням інформаційних технологій та комп'ютерних наук. Економічна тематика зосереджена у виданнях («Журнал європейської економіки», «Вісник економіки»), які висвітлювали проблеми економічного розвитку, фінансів, обліку та управління. «Наукові записки ТНПУ» охоплюють широкий спектр гуманітарних і педагогічних досліджень, структурованих за тематичними серіями (біологія, географія, економіка, історія, літературознавство, мистецтвознавство, мовознавство, педагогіка, філософія, хімія).

Освітньо-науковий напрям представлений також журналами «Педагогічний альманах», «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє», у яких матеріали згруповані відповідно до наукових галузей, проблемних блоків досліджень та освітніх напрямів, що полегшує тематичну навігацію.

Культурно-мистецька та краєзнавча тематика домінує у журналах «Тернопіль», «Дзвін», «Сова», де значне місце займають матеріали, присвячені літературній творчості, мистецьким подіям, історії краю,

персоналіям регіональної культури. Наприклад, у журналі «Тернопіль» рубрикація часто вибудовується навколо блоків «Історія міста», «Культурна спадщина», «Відомі постаті», що формує чітку концептуальну модель видання.

Релігійні часописи, зокрема «Знамення», характеризуються тематичною стабільністю та постійними рубриками духовно-просвітницького характеру: тлумачення Святого Письма, матеріали про церковне життя, морально-етичні роздуми, звернення духовенства до вірян. Це забезпечує цілісність світоглядної концепції видань.

Окрему групу становлять популярні журнали. Так, «Рукоділья» спеціалізується на тематиці декоративно-ужиткового мистецтва, містить рубрики з майстер-класами, схемами вишивок, рекомендаціями для творчої діяльності. Туристично-інформаційний журнал «Файно тур» структурований за рубриками, присвяченими туристичним маршрутам, локальним пам'яткам, гастрономічним особливостям краю. У журналі «Кращі в Тернополі» матеріали згруповані за сферами послуг, бізнесу, дозвілля та споживчих рекомендацій.

Отже, тематичний діапазон журнальної періодики Тернопільщини означеного періоду характеризується значною різноманітністю та відображає широкий спектр суспільних, наукових, культурних і духовних запитів. Провідне місце займають наукові видання, що репрезентують різні галузі знань і сприяють розвитку академічної комунікації, тоді як суспільно-політичні, популярні, літературно-художні та релігійні журнали забезпечують збереження й популяризацію регіональної історико-культурної спадщини та духовних цінностей. Водночас популярні видання орієнтовані на практичні інтереси широкої аудиторії, висвітлюючи питання творчості, туризму, бізнесу та повсякденного життя. Таким чином, тематичне наповнення журналів Тернопільщини засвідчує багатофункційність регіональної періодики, її здатність задовольняти інформаційні потреби

різних читацьких груп і виконувати наукову, культурно-просвітницьку та комунікативну функції.

Жанрова палітра

Жанрова палітра сучасних журналів є багатогранною, динамічною та функційно зумовленою. Важливими для нашого дослідження вважаємо думки провідних теоретиків щодо жанрових тенденцій журнальних видань. З погляду В. Здоровеги, «схематично всю інформацію, яку несуть засоби масового впливу, можна поділити на кілька груп...: офіційна, подієва, науково-просвітницька, ділова, естетично-розважальна, власне публіцистика» (Здоровега, 2008, с. 22). Науковець М. Тимошик переконаний, що в українських медіа є чітко вкоріненими «три жанрові групи (інформаційна, аналітична та художньо-публіцистична) з ієрархією підпорядкованих кожній із них конкретних жанрів. Доконечно важливим є не придумування нових жанрів, а обґрунтування їхніх різновидів у межах уже існуючих» (Тимошик, 2022).

Жанрова система періодичних видань Тернопільщини охоплює як традиційні журналістські жанри, так і специфічні форми подання матеріалу, що відповідають потребам різних читацьких груп. У наукових часописах домінують такі жанри, як наукова стаття, рецензія та огляд, які забезпечують систематизацію знань та аналітичну глибину. Натомість у популярних журналах переважають інтерв'ю, репортажі, нариси, огляди, замітки, поради, кросворди тощо. Така варіативність засвідчує адаптивність жанрової системи до функційного призначення видань.

У цьому контексті інформаційно-методичний вісник «Рада» (Р, 2012, № 11), репрезентує специфіку регіональної журналістики Тернопільщини, поєднуючи інформаційні, аналітичні та публіцистичні жанри. Структура окремого випуску демонструє чітку функційну диференціацію: у розділі «В обласній раді» переважають інформаційні жанри (замітки, звіти), що фіксують діяльність органів влади; у рубриці «Підвищення кваліфікації...» домінують аналітичні статті, інструкції та рекомендації практичного

спрямування; у рубриках «Обласна рада інформує», «Читаємо закон» – пояснення та консультації правового характеру; в історико-краєзнавчих рубриках «Історія краю в постатях і символах», «Слово до часу», «Героїні УПА», «Надра нашого краю» – публіцистичні жанри, зокрема різновиди нарисів.

Жанровий аналіз літературно-художніх видань засвідчує домінування у них літературних жанрів. Зокрема, у журналі «Золота пектораль» (ЗП, 2019, № 2–3 (46–47)) розділ «Проза» охоплює оповідання, новели та зразки малої прози, що реалізують естетичну й наративну функції. Поетичний блок представлений різножанровими ліричними творами, що підкреслює вагомість поетичного дискурсу. Рубрика «Дебют» вміщує перші різножанрові публікації, сприяючи залученню нових авторів. Розділ «З перекладів» репрезентує художній переклад творів різних жанрів як форму міжкультурної комунікації. У рубриках «Есеїстика» та «Критика. Рецензії. Огляди» домінують аналітичні й публіцистичні жанри: рецензії, літературно-критичні розвідки, есе, що формують інтелектуальне середовище видання. Отже, жанрова структура журналу характеризується органічним поєднанням літературних і журналістських форм.

Журнал «Тернопіль» (Т, 1991, 3) демонструє синкретичну жанрову модель, у якій поєднано публіцистичні та літературні жанри. У його змісті значне місце посідають різножанрові поетичні твори, прозові тексти – оповідання, історичні нариси та есеї, що відображають культурно-історичну проблематику регіону. Водночас присутні матеріали дослідницького характеру, присвячені історичним постатям і літературознавчим аспектам, які тяжіють до жанрів науково-популярної статті або аналітичного нарису. Публіцистичний компонент представлений проблемними статтями та есеями, що порушують питання національної ідентичності, культури та історичної пам'яті. Така жанрова структура засвідчує поєднання різних дискурсів у межах одного часопису.

Аналіз жанрової системи журналів Тернопільщини 1991–2022 рр. дає підстави стверджувати, що для неї характерні виразна багатокomпонентність і синкретизм. По-перше, у чисельно доміантній групі наукових журналів, попри перевагу наукових статей, фіксуються рецензії та огляди. По-друге, простежуємо у часописах поєднання інформаційних, аналітичних і публіцистичних жанрів, що зумовлено їхнім функційним призначенням та читацькою адресою. По-третє, у літературно-мистецьких журналах домінують літературні жанри, які доповнюються критикою та есеїстикою, формуючи цілісний культурний дискурс. По-четверте, спостерігаємо тенденцію до поєднання в межах одного видання публікацій різних жанрів та форм. Загалом жанрова система журнальної періодики Тернопільщини є адаптивною, функційно диференційованою та орієнтованою на задоволення пізнавальних та естетичних потреб аудиторії.

Редакторський склад і коло авторів

Авторський склад журнальних видань Тернопільщини періоду Незалежності залежить від типу журналу. Наукові видання («Вісник економіки», «Вісник наукових досліджень», «Економічний аналіз», «Журнал європейської економіки», «Інфекційні хвороби», «Історія української географії», «Клінічна стоматологія», «Комп'ютинг», «Психологія і суспільство», «Studia Methodologica» тощо) формуються переважно на базі університетів і наукових установ, а авторами виступають науковці, викладачі, аспіранти. У популярних журналах («Абетка», «Астропрогноз», «Бабуся-порадниця», «Дзвони Лемківщини», «Заповіт», «Клас», «Наречена», «Пара молода», «Рецепти від Оксани», «Файно жити» тощо) авторами є журналісти, копірайтери, експерти з різних галузей, практики. Літературно-мистецькі журнали («Бескиди», «Дзвони з темниці», «Жайвір», «Животоки», «Літературний Тернопіль», «Освітнянська скриня», «Пектораль / Золота пектораль», «Сова», «Стежками слова», «Тернопіль» тощо) об'єднують письменників і митців регіону.

Типологічний аналіз журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. засвідчив формування розвиненої та багаторівневої системи регіональних видань, структуру якої визначає сукупність типоформувальних ознак: знакова природа інформації, спосіб виготовлення, цільове призначення, читацька адреса, мова, тематика, жанрова палітра, редакторський та авторський склад. Домінування текстових матеріалів і поліграфічного способу виготовлення поєднується з активним впровадженням цифрових технологій, що спричинило перехід значної частини журналів до гібридних моделей функціонування. За цільовим призначенням провідні позиції посідають наукові та популярні видання, що відображає одночасно високий науково-освітній потенціал регіону та орієнтацію видавничого ринку на потреби широкої аудиторії. Аналіз читацької адреси засвідчив переважання видань для масового читача і фахівців різних галузей, тоді як дитячий та молодіжний сегменти представлені меншою мірою. Мовна картина журналів характеризується домінуванням української мови як чинника національної самоідентифікації. Тематичний спектр охоплює широкий комплекс наукових, суспільних, культурно-мистецьких, релігійних, освітніх та прикладних напрямів, що свідчить про багатофункційність регіональної періодики. Жанрова система характеризується поєднанням наукових, журналістських, літературних та інших форм, адаптованих до функційного призначення конкретних видань. Водночас склад редакторів і авторів відображає тісний зв'язок журнальної періодики з науковим, культурним і громадським середовищем Тернопільщини. У сукупності це дає підстави розглядати журнальну періодика краю як важливий складник національного медіапростору, що забезпечує наукову комунікацію, культурну репрезентацію та задоволення інформаційних потреб різних соціальних груп.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дисертації проаналізовано становлення, розвиток і типологічну структуру журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. З'ясовано, що проголошення державної Незалежності стало визначальним чинником формування регіонального журнального сегмента, оскільки спричинило відхід від радянської моделі ідеологічного контролю, активізувало свободу слова, розширило можливості для створення недержавних медіа та сприяло утвердженню української мови як провідного засобу комунікації. Встановлено, що в радянський період на Тернопільщині практично не сформувався журнальний сектор, що було зумовлено централізованою системою управління пресою, домінуванням газет як оперативного інструмента ідеологічного впливу, цензурними обмеженнями та плановою організацією видавничої галузі.

Встановлено, що Тернопільщина мала сталі традиції пресовидання, сформовані ще наприкінці XIX – у першій третині XX ст., однак у радянській системі регіональна суб'єктність була обмежена. Демократизаційні процеси кінця 1980-х – початку 1990-х рр., активізація національно-демократичних організацій, громадських рухів і культурно-просвітницьких ініціатив створили передумови для відновлення незалежного інформаційного середовища. Саме в цей час у Тернополі виникають альтернативні до радянської преси видання, що підготували ґрунт для подальшого розвитку журнальної періодики доби Незалежності.

Важливим чинником функціонування журнальної періодики Тернопільщини стала трансформація поліграфічної бази. Після 1991 р. централізована радянська модель друку поступово поступилася місцем децентралізованій мережі приватних видавничо-поліграфічних підприємств, яка забезпечила технічні умови для появи нових журналів й удосконалення їх візуально-композиційних параметрів. Унаслідок цього регіональна журнальна періодика стала не лише носієм інформації, а й простором

культурної самоідентифікації, суспільного діалогу, академічної комунікації та комерційної презентації.

Здійснено періодизацію розвитку журнальних видань Тернопільщини 1991–2022 рр. Перший період – 1991–1994 рр. – визначено як етап відродження й становлення регіональної журнальної періодики. Для нього характерні пошук нових форматів, актуалізація національно-культурної пам'яті, поява літературно-мистецьких, історико-краєзнавчих, суспільно-політичних, наукових, науково-популярних і релігійних видань. У цей час закладаються основи регіонального журнального дискурсу, а Тернопіль утверджується як головний центр журнального видавництва області. Другий період – 1995–2003 рр. – позначений інституціоналізацією журнального ринку та кількісним зростанням видань. У цей час активно розвивається наукова періодика, пов'язана з діяльністю закладів вищої освіти Тернополя. Саме тоді формуються серії університетських наукових журналів, зокрема «Вісник ТАНГ», «Вісник економіки», «Вісник ТНТУ», «Наукові записки ТНПУ», а також фахові медичні видання. Поряд із ними виникають суспільно-політичні, популярні, виробничо-практичні, релігійні журнали, що засвідчує розширення читацької адреси й тематичної палітри регіональної періодики. Третій період – 2004–2010 рр. – характеризується диверсифікацією журнального ринку і комерціалізацією частини видань. У цей час поряд зі стабільним науковим сегментом активно розвиваються популярні (глянцеві), рекламні журнали, поява яких засвідчує орієнтацію видавців на масову й нішеву аудиторію. Водночас літературно-художні журнали підтримували історико-культурний дискурс і репрезентували регіональний літературний процес. Четвертий період – 2011–2014 рр. – позначений якісною трансформацією наукового сегмента журнальної періодики, посиленням галузевої спеціалізації та орієнтацією на міжнародні стандарти академічної комунікації. П'ятий період – 2015–2019 рр. – розгортається в умовах Революції Гідності, російсько-української війни, посилення інформаційної безпеки та цифровізації. Він характеризується

стабільністю наукових журналів, міжнародною інтеграцією академічного сегмента, появою нових медичних, біологічних і економічних видань, а також збереженням окремих популярних і суспільно-політичних часописів. Шостий період – 2020–2022 рр. – пов’язаний із впливом пандемії COVID-19, подальшою цифровізацією та повномасштабними безпековими викликами. Попри кризові умови, журнальна періодика Тернопільщини зберегла здатність до розвитку: продовжують функціонувати раніше засновані наукові видання, з’явилися нові журнали, що вказує на життєздатність регіонального журнального сегмента й адаптацію видань до нових соціокультурних, туристичних, підприємницьких і комунікаційних запитів.

За знаковою природою інформації у журнальній періодиці Тернопільщини виразно переважають текстові видання – 144 назви, що становить 95 % від загального масиву. Образотворчі видання представлені 8 назвами, або 5 %, і пов’язані переважно з популярним сегментом, зорієнтованим на візуальне сприйняття, дозвілля, творчість і практичну діяльність читача.

За способом виготовлення журнальна періодика Тернопільщини формувалася передусім у друкованій формі, що було характерним для 1990-х – початку 2000-х рр. Водночас упродовж 2000–2022 рр. поступово зростала роль електронного формату. Станом на 2022 р. електронні версії мали 66 журналів, тобто 43 % досліджуваних видань, тоді як 86 видань, або 57 %, завершили функціонування без переходу на цифрові платформи. Це вказує на нерівномірність цифрової трансформації регіональної журнальної періодики: найпоспідовніше електронні ресурси розвивалися в науковому сегменті, тоді як частина популярних, культурно-просвітницьких і спеціалізованих журналів залишилася в межах традиційної друкованої моделі.

Класифікація за цільовим призначенням засвідчила, що журнальна періодика Тернопільщини представлена вісьмома типологійними групами з дев’яти, передбачених ДСТУ 3017:2015; реферативних видань у досліджуваному масиві не зафіксовано. Найчисельнішою групою є наукові

журнали – 60 назв, або 38 %, що відображає потужний освітньо-науковий потенціал краю та активність університетських і фахових середовищ. Другою за кількістю є група популярних журналів – 48 назв, або 31 %, що засвідчує орієнтацію значної частини регіонального журнального ринку на широке коло читачів, побутові, культурні, туристичні й комерційні інтереси. Інші типологічні групи представлені меншою кількістю видань, однак виконують важливі функції в регіональному медіапросторі. Виробничо-практичні журнали становлять 14 назв (9 %), літературно-художні – 10 назв (7 %), суспільно-політичні – 9 назв (6 %), релігійні – 7 назв (4 %), рекламні – 4 назви (3 %), науково-популярні – 3 назви (2 %). Така структура демонструє нерівномірність розвитку окремих сегментів: поряд із домінуванням наукової та популярної періодики менш представленими залишаються науково-популярні, рекламні й релігійні журнали.

За читацькою адресою переважають видання для широкого кола читачів – 68 назв (45 %). Другою за чисельністю групою є журнали для фахівців певного профілю – 60 назв (40 %), що насамперед пов'язано із розвитком наукової та виробничо-практичної періодики. Видання для окремих груп читачів становлять 23 назви (15 %) й охоплюють журнали, зорієнтовані на конкретні вікові, гендерні, соціальні чи культурні спільноти. Це засвідчує, що журнальна періодика краю забезпечує охоплення різних аудиторних сегментів.

Мовна структура журнальної періодики регіону характеризується виразним домінуванням української мови: україномовні видання становлять – 144 назви (94 %) загального масиву. Двомовні українсько-російські журнали представлені 5 назвами (3 %), а російськомовні – 3 назвами (3 %). Наукові журнали використовують англійську мову як додатковий інструмент міжнародної академічної комунікації, однак основною мовою більшості часописів є українська.

Тематичний спектр досліджуваних журналів охоплює усі сфери суспільної діяльності. Найбільш тематично розгалужені наукові, популярні

та суспільно-політичні видання. Жанрова палітра також є різновекторною: у науковому сегменті домінують статті, рецензії й огляди, у популярному – інтерв'ю, репортажі, поради, замітки, огляди та ігрові форми, у літературно-художньому – поетичні, прозові, публіцистичні жанри.

Журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. сформувалася як типологічно розгалужений і функційно багатовекторний сегмент регіонального медіапростору України. Типологічна, мовна, тематична й аудиторна різноманітність часописів засвідчує їхню важливу роль у науковій, культурній, професійній, суспільно-політичній комунікації регіону.

РОЗДІЛ 3. ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВІ ДОМІНАНТИ ЖУРНАЛЬНОЇ ПЕРІОДИКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

3.1. Змістові домінанти різних видів журнальних видань Тернопільщини

Журнали Тернопільщини (1991–2022 рр.) демонструють різноманітне самопозиціювання, що значною мірою відрізняється від усталеної класифікації ДСТУ 3017:2015. Їх видавці беруть за основу поділу як різні класифікаційні чинники (цільове призначення, читацька адреса тощо), так і самоназви, що не пов'язані з жодною існуючою класифікацією (журнал гороскопів, пластовий журнал, патріотичний журнал тощо). У зв'язку з цим, з метою визначення провідних змістових домінант журнальної періодики Тернопільщини, здійснено їх класифікацію відповідно до пункту 4.14 ДСТУ 3017:2015, яким визначено такі види журналів: суспільно-політичні, наукові, науково-популярні, популярні, виробничо-практичні, літературно-художні, реферативні (відсутні серед періодичних видань Тернопільщини 1991–2022 рр.), релігійні та рекламні.

Суспільно-політичний журнал є різновидом періодичного видання, зміст якого переважно зосереджений на висвітленні актуальних суспільно-політичних процесів і явищ. Поряд із матеріалами суспільно-політичної проблематики, у його структурі можуть бути представлені науково-популярні, літературно-художні, гумористичні та сатиричні публікації. Залежно від цільової аудиторії такі журнали можуть орієнтуватися на окремі категорії читачів за віковими, гендерними, демографічними характеристиками, а також представників різних професійних груп. Суспільно-політичні часописи Тернопільщини становлять важливий сегмент регіональної періодики, що демонструє динаміку суспільних процесів, політичних трансформацій та громадянської активності. Такі видання містять «публіцистичний твір (твори), який висвітлює актуальні питання й події міжнародного та внутрішньодержавного суспільного життя» (ДСТУ

3017:2015). Ці часописи орієнтовані на висвітлення актуальних питань суспільно-політичного життя, формування громадської думки та забезпечення комунікації між владою, політичними інституціями та громадськістю. Ми виокремили 9 журналів цієї категорії, які відповідають цільовому призначенню та хронологічним межам дослідження: «Бескиди» (2017), «Гарт» (1997), «Ідея і чин України» (1999), «Наша спадщина» (2004), «Погляд молодих» (2004), «Полум'я» (1996), «Рада» (2002), «Тернопіль» (1991), «Час ідеї настав» (2019). Змістове наповнення суспільно-політичної журнальної періодики формується навколо таких ключових тематичних напрямів: актуальні політичні процеси, громадянське суспільство, культурно-історичні та краєзнавчі, соціально-економічні проблеми краю.

Розглянемо категорію суспільно-політичних видань на прикладі часопису «Тернопіль», зважаючи на постійні рубрики у ньому: «Велика проза», «Погляд», «Політика», «Ретроспекція», «Подвижники нації», «Нашого цвіту по всьому світу», «Вища освіта: погляд крізь роки», «Героям слава», «З братнього саду», «Замість квітки на свіжу могилу», «Золота сурма: поезія», «Із колишніх спецховів», «Мала проза», «Ми і поляки. Без прикрас», «Чи знаєте ви свій край», «Ювілеї».

Аналіз змісту випуску № 2 (91) за 1991 р. суспільно-політичного часопису засвідчує, що рубрика «Що привнесем на вівтар України» репрезентована такими матеріалами: «Нам пора для України жить», «Розплата за пісню» (Богдан Проник), у яких актуалізовано ідеї історичної пам'яті та культурної відповідальності. Рубрики «Велика проза» («Чорним шляхом» (Юліан Опільський)) і «Мала проза» («Характерник» (Валентина Адамович)) увиразнюють літературно-художню домінанту випуску й засвідчують орієнтацію часопису на актуалізацію через історичну прозу національної пам'яті та осмислення минулого як складника української культурної ідентичності. Рубрика «Ретроспекція» («Відкритий лист Чернишевському» (Роман Якель)), виконує історико-аналітичну функцію, актуалізуючи звернення до минулого як способу переосмислення суспільно-

політичних і світоглядних ідей. Рубрика «До 100-річчя української еміграції», до якої увійшли спогади та листи свідків подій: «...сумні оті і радісні дороги» (Богдан Лановик), «Українська хата» (Надійка Тисячна), «Світла на воді», «Запах землі» (Ліда Палій), актуалізує осмислення історичного досвіду українців за межами батьківщини, поєднуючи мотивив трати, пам'яті, збереження національної ідентичності, духовного зв'язку з рідною землею. Рубрика «Ювілеї» налічує три публікації «Василь Стефаник: кілька невідомих сторінок з життя і творчості» (Володимир Гладкий), «Єдина розрадо-надіє», «У в'язниці і на сцені» (Микола Бенцаль, подав до друку Петро Медведик) – і спрямована на формування національної духовної спадщини, на виховання громадянської позиції, акцентування на знакових постатях української культури. «Проте у часописі також висвітлюються теми, що характерні для популярних журналів... Також є елементи реклами новинок інших видань (у рубриці «Хата-читальня»), підприємств Тернопільщини і постійного мецената – Адама Щепановського, голови акціонерної агрофірми «Вікторія» Борщівського району Тернопільської області» (Дащенко, Джуровська, 2013).

Проведений аналіз засвідчив, що сегмент суспільно-політичної журнальної періодики Тернопільщини упродовж 1991–2022 рр. був представлений у кількості 9 видань. Для цих часописів характерна різновекторна змістова палітра, в якій тематичні домінанти визначають рубрикацію. Функційна роль видань полягає не лише в інформуванні, але й у формуванні громадської думки, що зумовлює поєднання інформаційних, аналітичних і публіцистичних компонентів у межах єдиного комунікаційного простору.

Науковий журнал

Наукові журнальні видання Тернопільщини становлять найчисельніший сегмент регіональної періодики, що функціонує у площині академічної комунікації та забезпечує репрезентацію результатів наукових пошуків. Академічні журнали призначені для оприлюднення результатів

теоретичних і прикладних досліджень та орієнтовані на фахову аудиторію (ДСТУ 3017:2015). Для них характерна міждисциплінарність, орієнтація на міжнародні стандарти академічної доброчесності та інтеграцію у глобальний науковий простір (Гороховянко, 2025₁).

Змістове наповнення наукових журналів формується відповідно до профілю закладу вищої освіти або наукової галузі, яку вони репрезентують. У цьому контексті простежуємо такі ключові тематичні напрями: освіта, мистецтво та гуманітарні науки, соціальні науки, журналістика та інформація, бізнес, управління та право, природничі науки, математика статистика, інформаційні технології, охорона здоров'я, соціальне забезпечення. Ці тематичні домінанти реалізуються у галузевих наукових дослідженнях, методологічних розвідках, міждисциплінарних студіях, академічній і науковій дискусіях. Тематика наукових видань безпосередньо визначає рубрикацію, яка, на відміну від інших типів періодики, є постійною, більш стандартизованою та уніфікованою.

У процесі дослідженнями виокремлено 60 наукових журналів, зокрема: «Актуальні проблеми правознавства» (2011), «Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології» (2008), «Вісник економіки» (1996), «Вісник медичних і біологічних досліджень» (2019), «Вісник наукових досліджень» (1993), «Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України» (1999), «Вісник ТАНГ» (1996), «Вісник Тернопільського експериментального інституту педагогічної освіти» (1997), «Вісник ТНТУ» (1996), «Вісник фонду Олександра Смакули» (1997), «Галицький економічний вісник» (2004), «Гуманітарні студії: історія та педагогіка» (2021), «Дослідник» (1997), «Екологічна фізіологія» (1999), «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль» (1999), «Економічний аналіз» (2007), «Журнал європейської економіки» (2000), «Здобутки клінічної і експериментальної медицини» (2002), «Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації» (2013), «Інфекційні хвороби» (1995), «Історія української географії» (2000), «Клінічна стоматологія»

(1994), «Комп'ютинг» (2002), «Магістерський науковий вісник» (2005), «Мандрівець» (1994), «Медична інформатика та інженерія» (2008), «Медична освіта» (1999), «Медична та клінічна хімія» (1999), «Медіапростір» (2012), «Медсестринство» (2006), «Медсестринство Тернопільщини» (2009), «Наукові записки інституту економіки і підприємництва» (1998), «Наукові записки факультету економіки і менеджменту інвестицій» (2005), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія» (2015), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Економіка» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія» (1998), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство» (2000), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мистецтвознавство» (2003), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство» (1998), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка» (1999), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Філософія» (1997), «Наукові записки ТНПУ. Серія: Хімія» (1997), «Наукові студії» (2006), «Психологія і суспільство» (2000), «Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України» (1997), «Славістичні записки» (1997), «Соціально-економічні проблеми і держава» (2008), «Студентський науковий вісник ТНПУ» (2002), «Україна – Європа – Світ» (2008), «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (2007), «Український журнал прикладної економіки» (2016), «Фармацевтичний часопис» (2006), «Шпитальна хірургія» (1998), «International Journal of Medicine and Medical Research» (2015), «Social Work and Education» (2014), «Studia Methodologica» (1993).

Проаналізуємо видання «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка», яке упродовж 25-ти років є платформою для публікації розвідок у різних галузях наукової діяльності (Біологія, Географія, Історія, Літературознавство, Мистецтвознавство, Мовознавство, Педагогіка, Філософія, Хімія). Розглянемо контент журналу на прикладі серії «Педагогіка». Це – фахове наукове видання, спрямоване на оприлюднення результатів педагогічних досліджень, які визначають його чітко структуровану змістову модель і

тематичну спеціалізацію. Основною метою журналу є публікація інноваційних науково-педагогічних розвідок, з обов'язковою процедурою подвійного сліпого рецензування на відповідність академічним стандартам.

Тематика випуску зумовлює структуровану рубрикаційну модель. Аналіз змісту випуску № 2 за 2020 р. дозволяє виокремити ключові тематичні домінанти, що формують науковий профіль видання: «Професійна ідентичність і майстерність педагога», «Особливості профільного навчання учнів старшої школи», «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «Сучасні тенденції удосконалення підготовки майбутніх фахівців», «Лінгводидактика», «Обговорюємо проблему», «Менеджмент освіти» (НЗТНПУ. С: П. 2020, 2). Кожну рубрику складають наукові статті, які репрезентують конкретні дослідницькі проблеми: «Професійний розвиток учителя історії у контексті реалізації концепції «Нова українська школа»» (Наталія Ігнатенко), «Відеоматеріали у викладанні іноземних мов: досвід викладачів факультету іноземних мов ТНПУ» (Анатолій Клименко, Наталія Закордонець, Інна Обіход), «Педагогічні умови формування іншомовної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків» (Наталія Білан, Роман Горбатюк, Роман Загородній, Ярослав Замора), «Підготовка майбутніх вихователів до проєктування предметно-ігрового середовища закладу дошкільної освіти (на матеріалі осередку настільних ігор)» (Оксана Писарчук, Ростислав Руденський), «Післядипломна освіта вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща» (Катерина Біницька, Григорій Терещук), «Професійний розвиток вчителя-предметника в умовах цифрової трансформації освіти» (Любов Хоменко), «Провідні мотиви навчальної діяльності майбутніх учителів-філологів: діагностичний аналіз і проєкція» (Ольга Петришина, Леся Гапон, Яна Наумович), «Посилення прикладної спрямованості шкільної природничої освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій» (Микола Головка, Юрій Мельник), «Використання технологій розробки віртуальних турів у шкільному навчанні» (Світлана Лещук, Оксана Струк, Наталія Гриньків,

Юлія Оверко), «Професійна підготовка магістрантів засобами інформаційно-комунікаційних технологій» (Олексій Гончаренко, Анатолій Брехунець), «Використання інформаційно-комунікаційних технологій майбутніми викладачами в освітньому процесі закладу вищої освіти» (Вадим Ребенок, Олексій Торубара) (НЗТНПУ. С: П. 2020, 2). Таким чином, кожна рубрика наповнюється науковими статтями, які мають чітку структуру (постановка проблеми, аналіз досліджень, результати, висновки), що відповідає стандартам академічного дискурсу.

Журнал «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія» – фахове наукове історичне видання, орієнтоване на висвітлення результатів досліджень у галузі історії України та всесвітньої історії, що зумовлює його чітко організовану змістову структуру та високий рівень тематичної спеціалізації. Мета журналу полягає у публікації оригінальних наукових праць, спрямованих на аналіз актуальних проблем історичної науки, введення до наукового обігу нових джерел і переосмислення відомих історичних фактів із позицій сучасних методологічних підходів. Видання функціонує відповідно до усталених академічних стандартів, передбачає рецензування матеріалів, дотримання принципів наукової етики і має постійні рубрики: «Історія України», «Всесвітня історія», «Історіографія та джерелознавство», «Проблеми методології історії», «Рецензії та огляди».

Аналіз змісту журналу проведемо на прикладі випуску № 2 за 2017 р., (НЗТНПУ. С: І. 2020, 2). Кожна рубрика відображає окремий напрям історичних студій і забезпечує систематизацію матеріалу за тематичним принципом. Їх зміст розкривається у наукових статтях, що висвітлюють різні аспекти історичного процесу: суспільно-політичний розвиток України, міжнародні відносини, історіографію, джерелознавство та методологію історичної науки; окрему групу становлять рецензії, які забезпечують наукову комунікацію та критичне осмислення сучасного історичного дискурсу.

Перший тематичний блок становить рубрика «Історія України» («Нові краніологічні матеріали давнього населення Нижнього Припсілля» (Юрій Долженко), «Два східних написи з Аккерману та Ізмаїлу» (Андрій Красножон), «Ліквідація Української держави ранньомодерного часу» (Віталій Щербак), «Зародження, розвиток та діяльність першої профспілки друкарів Східної Галичини в 1817–1848 рр.» (Ігор Берест), «Транспортне забезпечення торговельних відносин в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.» (Микола Москалюк), «Розвиток та продуктивність підприємств легкої промисловості Наддніпрянської України в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.» (Віталій Левицький), «Викладацький склад Академічної гімназії у Львові (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)» (Ореста Коцюмбас), «Формування української інтелігенції Галичини в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.: соціальне походження та родинне виховання» (Олена Ганусин), «Суспільно-політичні дилеми греко-католицького парафіяльного духовенства в Східній Галичині на початку ХХ ст.» (Роман Лехнюк), «Історія політичного терору в Одесі (травень 1920 р.)» (Олександр Шишко), «Практика впровадження орендних відносин на Поділлі в роки НЕП» (Микола Олійник), «Товариство «Учительська громада»: організаційний розвиток та діяльність в умовах польського владного режиму (1923–1929 рр.)» (Леся Вовк), «Жіноцтво у відбудові та розвитку промисловості західноукраїнського регіону в середині 1940-х – на початку 1950-х рр.» (Галина Чорній), «Підготовка та професійна самореалізація працівників залізничної галузі Української РСР у 1960-х рр.» (Сергій Оніщенко), «Феномен українського спротиву другої половини ХХ ст.» (Валерій Островський)). Тематичний діапазон публікацій охоплює широкі хронологічні межі: від дослідження давнього населення Нижнього Припсілля, східних написів з Аккерману та Ізмаїлу до проблем української державності ранньомодерного часу, соціально-економічного розвитку ХІХ – початку ХХ ст., політичного терору, невірської політики, радянської модернізації та феномена українського спротиву другої половини ХХ ст.

Також простежується поєднання політичної, соціальної, економічної, культурної та освітньої історії, що засвідчує міждисциплінарний характер випуску.

Другий тематичний блок становить рубрика «Історична біографістика», представлена такими публікаціями: «Економічні погляди Володимира Навроцького (до 170-річчя від дня народження)» (Анатолій Григорук), «Участь Олександра Барвінського у виборчих кампаніях до Галицького сейму 1901 і 1904 рр.» (Андрій Кліш), «Педагогічна праця Антона Крушельницького (1901–1927 рр.)» (Іван Зуляк, Мар'яна Зуляк), «Діяльність Михайла Тишкевича на чолі української дипломатичної місії у Парижі (1919–1921 рр.)» (Ганна-Меланія Тичка), «Іван Гель – громадсько-політичний діяч, депутат Львівської обласної ради (1990 р.)» (Віталія Дем'янчук)). Змістове розмаїття рубрики відображає персоналізацію історичного процесу через аналіз діяльності діячів науки, освіти, політики, дипломатії та громадського руху.

Третій блок – «Відомості про авторів» – виконує довідково-інформаційну функцію, подаючи інформацію про авторів-науковців. Отже, рубрикаційна структура серії «Історія» «Наукових записок ТНПУ» демонструє системне висвітлення українського минулого та поєднання проблемно-тематичного й персоналістичного підходів до репрезентації історичного знання, орієнтацію видання на фахову аудиторію (НЗТНПУ. С: І. 2020, 2). Журнал має чітко структуровану рубрикаційну модель, зорієнтовану на репрезентацію результатів наукових досліджень та глибоке висвітлення історії України.

«Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія» – це фахове наукове видання у галузі географічних наук, спрямоване на оприлюднення результатів теоретичних і прикладних досліджень, що зумовлює його структурну впорядкованість і тематичну спеціалізацію. Мета журналу полягає у поширенні актуальних географічних знань, апробації наукових

результатів, висвітленні сучасних проблем природничого, розкритті історичних аспектів розвитку наук про Землю та навколишнє середовище. Видання функціонує відповідно до академічних стандартів, зокрема передбачає рецензування матеріалів. У журналі функціонують постійні рубрики: «Історія та методологія наукових досліджень», «Фізична географія», «Економічна та соціальна географія», «Рекреаційна географія і туризм», «Конструктивна географія та геоecологія», «Раціональне природокористування і охорона природи», «Фізична географія».

Тематика випуску № 1 за 2018 р. реалізується у різних рубриках. Наприклад, рубрика «Історія та методологія наукових досліджень» включає наукові статті «Обласний еколого-краєзнавчий проект «Твій рідний край»: історія та сучасні досягнення» (Ігор Вітенко, Любов Янковська, Любомир Царик) та «Юртовая память тюркских народов» (Вугар Бандалиев), зміст яких спрямований на осмислення історії науково-краєзнавчої діяльності, методологічних засад та локальної ідентичності.

Рубрика «Фізична географія» містить три публікації: «Загальна характеристика натуральних ландшафтних комплексів Запорізької області» (Валерій Лисенко, Юлія Чабанова), «Формирование структуры природно-антропогенных ландшафтов Гомельского Полесья» (Світлана Андрушко), «Історія вивчення природних територіальних комплексів субальпійського і альпійського високогір'я ландшафту Чорногора» (Микола Карабінюк, Анатолій Мельник), у яких аналізуються ландшафтні комплекси та природно-антропогенні процеси у розрізі часу.

Рубрика «Економічна та соціальна географія» – найбільша та налічує 9 наукових розвідок («Сучасні риси трансформації сільського господарства Тернопільської області» (Леся Заставецька, Катерина Дударчук), «Географія зовнішньоекономічних зв'язків України та країн Європейського Союзу» (Ірина Лещук, Іван Ровенчак), «Геостратегічні інтереси України в регіоні Західні Балкани у контексті нових геополітичних реалій» (Владислав Моргацький, Мирослав Дністрянський), «Геопросторова диференціація

елементів соціальної сфери областей Карпатсько-Подільського регіону» (Андрій Кузишин), «Картографічне моделювання транспортних потоків у місті Тернопіль» (Іван Рудакевич), «Каталонський сепаратизм – виклик єдності Іспанії та Європи» (Владислав Ріпа, Ірина Філоненко, Юрій Філоненко), «Суспільно-географічне дослідження конфесійного простору Хмельницької області» (Іван Костащук, Володимир Вацеба, Вікторія Білоус), «Изменение отраслевой структуры сельского хозяйства в Шеки-Закатальском экономическом районе и проблемы обеспечения продовольственной безопасности» (Гафгаз Агабалаев), «Проблемы демографического развития и расселения населения северных приграничных районов Азербайджанской Республики» (Рауф Аманов)). Публікації засвідчують орієнтацію видання на регіональні українські студії та міжнародну проблематику у контексті суспільно-географічної парадигми.

Рубрику «Рекреаційна географія і туризм» репрезентують п'ять публікацій: «Удосконалення понятійного апарату інфраструктури туризму» (Василь Брич, Володимир Мазур, Вікторія Даниленко, Ірина Продан), «Вікові та соціальні особливості туристичної активності школярів та молоді Волинської області» (Михайло Мельнічук, Віталій Зейко), «Перспективи розвитку туристичної інфраструктури Маневицького району Волинської області» (Надія Чир, Ірина Єрко, Роман Качаровський, Олена Антипюк), «Суспільно-географічні засади формування кластерів сільського зеленого туризму з метою удосконалення туристичної діяльності у транскордонних регіонах» (Вероніка Грицку), «Возможности лечебно-оздоровительного туризма, связанные с пещерным туризмом на примере Дуздага» (Сара Багирли), які акцентуються на теоретичному осмисленні туризму, аналізі рекреаційної інфраструктури, сільського зеленого туризму тощо (НЗТНПУ. С. Г., 2018, 1).

З метою виявлення особливостей змістової організації наукових журналів природничого спрямування доцільно звернутися до аналізу видання біологічного профілю, зокрема журналу «Наукові записки Тернопільського

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія». Це – фахове наукове видання у галузі біологічних наук, спрямоване на оприлюднення результатів експериментальних і прикладних досліджень, що зумовлює його чітку змістову організацію та тематичну спеціалізацію. У журналі діють постійні рубрики: «Ботаніка», «Зоологія», «Біотехнологія», «Біохімія», «Гідробіологія», «Екологія», «Фізіологія рослин», «Огляди».

Тематика випуску № 4 (78) за 2019 р. реалізується через рубрики. Рубрика «Ботаніка» представлена публікацією «Лісотаксаційні особливості грабових лісів природного заповідника «Медобори»» (У. Бачинська), яка зосереджується на проблемі вивчення структури й стану лісових угруповань у межах природоохоронної території. Рубрика «Зоологія» містить статтю «Трематоди червоногих молюсків Київського водосховища» (Ю. Івасюк, О. Лосєв), яка підіймає питання стану біорізноманіття гідроекосистем. У рубриці «Біотехнологія» подано розвідку «Вміст фотосинтетичних пігментів у рослин роду *Carlina* L. у природі та культурі *in vitro*» (Н. Кравець, Л. Грицак, М. Прокоп'як, О. Майорова, Н. Дробик), у якій оприлюднено результати експериментальних досліджень рослинних організмів. У рубриці «Біохімія» порушено питання фізико-хімічних властивостей води: «Дослідження закономірностей формування електрон-донорної води на основі змін рН та окисно-відновного потенціалу води в термосах-іонізаторах-генераторах «живої води»» (О. Покотило, П. Головач, С. Покотило). Прикладний характер має рубрика «Гідробіологія» («Мікрофітобентос як біологічний індикатор змін гідроморфометричних параметрів водойм Києва» (О. Давидов, Д. Ларіонова), «Морфометричні показники деяких видів риб із малих річок Західного Поділля як індикатор забруднення води» (В. Хоменчук, Б. Ляврін, В. Курант)), присвячена проблемам моніторингу якості водного середовища. Найбільш наповнена рубрика «Екологія», усі розвідки якої мають прикладний характер: «Порівняльна характеристика вмісту кальцію та кислотності ґрунтів Тернопільської області» (Г. Гуменюк,

В. Хоменчук, Н. Зінковська, Н. Москалюк), «Функціонально-екологічна експертиза Гайсинського району Вінницької області» (О. Єрмішев). Рубрику «Фізіологія рослин» демонструють розвідки: «Ефективність застосування регуляторів росту рослин у культурах люпину білого (*Lupinus albus* L.)» (О. Тригуба, С. Пида, І. Брошак, О. Мацюк). Завершується видання рубрикою «Огляди», у якій узагальнено наукові підходи до проблеми очищення водного середовища («Використання природних та адсорбційних речовин для очищення природних і стічних вод») (С. Матіюк, В. Грубінко).

Отже, структурно-змістові домінанти серії «Наукові записки ТНПУ» відображають її чітко спеціалізований і водночас міждисциплінарний характер. Тематика окремих серій визначає стандартизовану рубрикацію та чітку формально-змістову структуру публікацій. Це засвідчує, що видання є важливим інструментом академічної комунікації та посідає вагоме місце серед наукових журнальних видань Тернопільщини. Зміст часописів репрезентований у жанрах: наукова стаття, огляд, наукова рецензія та інформаційне повідомлення, що забезпечують не лише накопичення знань, але й розвиток наукової дискусії та інтеграцію регіональної науки у світовий науковий простір.

Науково-популярний журнал

Науково-популярні часописи Тернопільщини займають проміжне місце між власне науковими та популярними виданнями, поєднуючи функції популяризації наукових досягнень і формування пізнавального інтересу широкої аудиторії. Відповідно до ДСТУ 3017:2015, науково-популярні видання орієнтовані на доступне викладення результатів наукових досліджень для нефахової аудиторії, що визначає їх змістову специфіку, жанрову палітру та структурну організацію (ДСТУ 3017:2015).

Зміст науково-популярної періодики Тернопільщини досліджуваного періоду спрямований на популяризацію наукових знань краєзнавчої, культурно-історичної та освітньо-просвітницької тематик, висвітлення актуальних наукових та суспільних проблем. До цієї групи відносимо три

часописи: «Вісник історії краю» (1994), «ЕКЗЕстазі» (1997), «Здоров'я жінки в Україні» (1999).

Тематичні домінанти науково-популярних журналів Тернопільщини розглянемо на прикладі історико-краєзнавчого часопису «Вісник історії краю» (1994), засновником якого є Національний заповідник «Замки Тернопілля» (м. Збараж). Видання орієнтоване на популяризацію історичних знань, збереження культурної пам'яті та ознайомлення широкої аудиторії з результатами краєзнавчих розвідок. Його зміст поєднує історичну, культурологічну, пам'яткоохоронну та просвітницьку проблематику, що відповідає призначенню науково-популярного журналу.

Аналіз випуску № 103 за 2022 р. дає підстави виокремити кілька провідних тематичних напрямів: результати наукових і краєзнавчих досліджень історичної та культурної спадщини Тернопільщини («Чудотворна ікона храму – образ Матері Божої Збараської» (Наталія Ганусевич), «Шевченкові дні і сьогодні» (Зоряна Мазуранчик), «Наукові читання у Скалатському замку» (Марія Довгаль)); сучасне культурне життя регіону («Благодійна екскурсійна діяльність Національного заповідника «Замки Тернопілля»» (Марія Олещук); «“Людина року – 2022” – конкурс, що об'єднав кращих з-поміж достойних у Збараському замку» (Зоряна Мазуранчик)). У журналі «Вісник історії краю» наукові відомості, архівні матеріали та результати досліджень подано у доступній формі, що сприяє поширенню історичних знань серед широкого кола читачів.

Популярний журнал

Популярні журнальні видання Тернопільщини становлять окремий сегмент регіональної періодики, орієнтований на масову аудиторію та задоволення її інформаційних і культурних потреб. Вони характеризуються доступною формою подання матеріалу, широкою тематикою та відсутністю вузької фахової спеціалізації, що впливає на їх зформально-змістову та структурну специфіку (ДСТУ 3017:2015).

У контексті територіальних і хронологічних рамок дослідження виокремлюємо такі регіональні популярні часописи: «100 кросвордів / 100 кроссвордов» (2005), «200 кросвордів / 200 кроссвордов» (2005), «30 кросвордів / 30 кроссвордов» (2005), «300 кросвордів / 300 кроссвордов» (2005), «50 кросвордів / 50 кроссвордов» (2005), «Абетка» (2004), «Астропрогноз» (2005), «Бабуся-порадниця» (2002), «Бізнес життя міста / City life/ Business» (2021), «Бізнес Компаньйон Тернопіль / Business Companion Ternopil» (2017), «Бізнес-компаньйон» (2000), «Буквинки-веселинки» (2005), «City life» (2014), «Just One» (2015), «Ternotrevel» (2010), «Ваші гроші» (2008); «Дзеркало / Dzerkalo» (2020), «Дзвони Лемківщини» (1994), «Дитячий начальник / Kidsboss» (2017), «Заповіт» (1990), «Каліграфія» (2005), «Киевские кроссворды» (2000), «Клас» (1996), «Крокуй» (2019), «Кращі в Тернополі» (2004), «Кросворди люкс» (2005), «Личное время» (2006), «Маркет» (2009), «Наречена» (2005), «Наше місто» (2005), «Пан та пані» (2005), «Пара молода» (2010), «Посміхайсь» (2006), «Посміхнись» (2005), «Рецепти від Оксани» (2003), «Розмальовки» (2002), «Рукоділья» (2004), «Рукоделие + бисер» (2005), «Рукоделие + пэчворк» (2005), «Саморобко» (2006), «Театр на столі» (2006), «Тернопіль-бізнес» (2000), «Тернопільський оглядач» (2007), «Узори вишивок» (2002), «Узори вишивок поштою» (2005), «Файно жити» (2021), «Файно тур» (2022), «Форум» (1996). Їх зміст формується навколо широкого спектра тем, що відображають повсякденне життя, інтереси та запити аудиторії, тому для аналізу обрано по одному виданню різних тематичних груп.

Часопис «Бізнес Компаньйон Тернопіль» орієнтований як на підприємців, представників малого та середнього бізнесу, так і на широку аудиторію. Його змістове наповнення поєднує інформаційні, аналітичні та довідкові матеріали, присвячені питанням підприємництва, фінансів, оподаткування, менеджменту та розвитку місцевого бізнес-середовища. Матеріали викладені у популярній формі, переважно представлені історіями успіху відомих краян. Тематичні домінанти журналу реалізуються через

систему постійних рубрик: «Під мікроскопом», «Події», «Події міста», «Людина номера», «Фірма номера», «Клуб бухгалтерів», «Гаряча лінія».

Аналіз № 11–12 за 2004 р. демонструє належність часопису до популярних видань, які орієнтовані на широке коло читачів, зацікавлених підприємництвом, бізнес-комунікацією, податково-бухгалтерськими питаннями, рекламою товарів і послуг.

Рубрика «Під мікроскопом» представлена матеріалами «Перші симптоми кризи, або Коли потрібно починати», «Криза персоналу. Хто кого?», «Якщо б знав, де впадеш – подушку підстелив би», у яких розглядаються проблеми кризового менеджменту та роботи з персоналом. Рубрику «Бізнес та влада» сформували публікації: «Пропозиції іноземних фірм щодо налагодження ділового співробітництва», «Центр підтримки підприємництва: етапи становлення та розвитку», – які акцентують увагу на розвитку підприємницького середовища. У рубриці «Клуб бухгалтерів» подано матеріали «Новини податкового законодавства», «Запитуєте – відповідаємо», «Окремі питання щодо відображення в податковому обліку операцій з продажу ОВДП», які виконують довідкову функцію. Рубрика «Техніки і технології» містить рекламно-інформаційні матеріали про товари та послуги локального бізнес-простору (БК 2004, 11–12).

Отже, «Бізнес Компаньйон Тернопіль» є прикладом популярного журналу з виразною діловою тематикою, що поєднував інформаційну, аналітичну та рекламно-комунікаційну функції, задовольняючи потреби регіональної бізнес-спільноти. Характерною особливістю видання була відсутність зазначення авторів більшості публікацій. Його змістова палітра стосується економічної проблематики, підприємництва, фінансів, законодавчого регулювання бізнесу, історій успішних людей та медіатизації діяльності регіональної бізнес-спільноти.

Помітне місце серед популярних журнальних видань Тернопільщини посідає часопис «Дзвони Лемківщини», зорієнтований на збереження та популяризацію історико-культурної спадщини лемків. Змістове наповнення

часопису формується навколо проблем історичної пам'яті, традицій, побуту, фольклору та мистецтва лемківської громади. Значну увагу зосереджено на депортації лемків, зокрема на подіях операції «Вісла». Спостерігаємо гнучку рубрикацію часопису, у межах якої поєднуються історико-краєзнавчі матеріали, спогади, літературні твори, етнографічні розвідки, а також інформація про сучасне культурно-побутове життя громади, у тому числі рецепти, листи читачів, спогади, зразки фольклору, що в сукупності відповідає ознакам популярного видання. Презентовано такі рубрики: «Хроніка новин», «Лемківська ватра – 2015 в Україні», «Нам пишуть», «Жертводавці» тощо. Публікації мають переважно науково-популярний і публіцистичний характер, вирізняються доступною формою викладу.

Для аналізу взято 4 (97), 5 (98), 6 (99) випуски за 2015 р. Рубрика «Хроніка новин» акцентує увагу на житті локальних лемківських громад, зокрема: «Переселенці та львів'яни» (С. Лашенко), «Від депортації до депортації» (ДЛ, 2015, 5 (98), с. 1–2), «Лемки Тербовлянщини» (В. Аверкієв), «Добрий почин у Чорткові» (І. Гулька) (ДЛ 2015, 6 (99), с. 23). Публікації відображають життя лемків у парадигмі культурної активності, самоорганізації та збереження пам'яті про досвід переселення. У рубриці «Лемківська ватра – 2015 в Україні» подано репортажі «Перша обласна Лемківська ватра у Львові», «Гомін Лемківщини» (ДЛ, 2015, 5 (98)), ««Лемківщині» Чорткова – 25!» (Галина Грицьків), «Всеукраїнське товариство «Лемківщина»» (Василь Мулеса) (ДЛ 2015, 6 (99)), у яких висвітлено заходи Міжнародного лемківського етнографічного фестивалю.

Зауважуємо, що для прозових і поетичних творів не виокремлено постійної рубрики, проте вони займають значне місце у часописі. У публікаціях: «Святий вечір» (Надія Марин) (ДЛ, 2015, 1 (94)), «Лемківщина – душі криничне джерело» (Любов Малярська) (ДЛ, 2015, 5 (98)), «Моя грушка» (Іван Комара) (ДЛ, 2015, 6 (99)), «Лемкы» (Ірина Мацко) (ДЛ, 2015, 4 (97)), поезія без назви (Ярослав Павуляк) (ДЛ, 2015, 4 (97)) – піднімаються проблеми збереження родинної пам'яті, туги за втраченою батьківщиною,

духовного зв'язку з рідною землею, охорони мови й традицій. Поза постійною рубрикацією залишаються тексти про знаних діячів лемківського походження: «Івану Фігелю – 75!» (Правління обласного Товариства «Лемківщина») (ДЛ, 2015, 6 (99), с. 4), «У вінок пам'яті Андрія Барни» (Марія Горбаль) (ДЛ, 2015, 6 (99), с. 3), «Наші ювіляри – видатні лемківські діячі» (автора не зазначено) (ДЛ, 2015, 6 (99), с. 3). Матеріали «Галицько-лемківські загадки» (за збірником Григорія Ількевича) (ДЛ, 2015, 4 (97)), «Галицько-лемківські загадки – 2» (за збірником Григорія Ількевича) (ДЛ, 2015, 6 (99)), «Лемківські афродизіяки» (пер. з укр. Ігор Дуда) (ДЛ, 2015, 4 (97)), «І так буває» (Миколай Фучило) (ДЛ, 2015, 6 (99)) актуалізують фольклор, діалектне мовлення, народний гумор і побутові традиції лемків.

Рубрика «Нам пишуть» засвідчує відкритість часопису до взаємодії з читачами, а рубрика «Жертводавці» фіксує благодійні внески на підтримку лемківських церковних і громадських ініціатив, що підкреслює консолідуючу роль видання. Часопис «Дзвони Лемківщини» виконує не лише інформаційну та культурно-просвітницьку функції, а також виступає важливим засобом консолідації лемківської спільноти, репрезентації її історичного досвіду та збереження етнокультурної спадщини в сучасному інформаційному просторі.

Аналіз видання «100 кросвордів» (№ 11 (107) за 2005 р.) засвідчив різноманіття тематики та форм (анекдоти, сканворди, кросворди), інтерактивну модель взаємодії з читачем у такому типі журналу. Формулювання завдань у сітці сканвордів, кросвордів охоплює широке коло загальнодоступних відомостей, наприклад: «країна в Піренеях», «місто в Польщі», «місто на Хмельниччині», «столиця Олімпіади-96», «футболіст донецького «Шахтаря»», «український письменник», «український композитор», «поет ... Руставелі», «музичний знак», «лікарська рослина родини розових», «отруйна речовина», «плодова ліана», «сорт груш», «сорт яблук», «український телеканал», «вітрильне судно», «геодезична лінійка», «штучне озеро» тощо. Ці питання свідчать про те, що видання поєднує пізнавальну та розважальну функції. Доповнюють зміст різнотематичні

анекдоти, розміщені між кросвордними блоками (жарти про лікаря і пацієнта, вступний іспит із математики, подружню сварку чи побутову бесіду). Відтак, контент журналів кросвордів представляє модель популярного видання, у якому домінують загальноосвітня тематика та гумор.

У популярних журналах змістові домінанти локального характеру (економіка, культура, повсякдення, дозвілля) поєднують інформаційну та розважальну функції. На відміну від наукової та науково-популярної, популярна періодика менш формалізована, проте виконує важливу роль у формуванні інформаційного простору краю, забезпечуючи комунікацію між різними соціальними групами та відображаючи актуальні запити суспільства.

Виробничо-практичний журнал

Виробничо-практичні журнальні видання Тернопільщини становлять важливий сегмент регіональної періодики, орієнтований на задоволення професійних потреб фахівців різних галузей. Вони призначені для поширення прикладних знань, виробничого досвіду, технологічних рішень і рекомендацій, необхідних для практичної діяльності (ДСТУ 3017:2015). Змістове наповнення виробничо-практичних журналів визначається специфікою галузі, до якої належить видання (аграрна сфера, бізнес, освіта, медицина тощо). Аналіз спектру журнальних видань Тернопільщини дозволив виокремити 14 часописів цього типу: «АгроБізнес» (2006), «Агробізнес. Західний регіон» (2008), «Агропромислове виробництво» (2001), «Валеологія» (1996), «Ваше право» (1999), «Інформаційно-аналітичний довідник міста Тернополя: III тисячоліття» (2003), «Kyiv english digest» (2007), «Медична ділова інформація» (1997), «Народний календар на рік» (2006), «Оновлення» (1999), «Освітнянин» (1996), «Освітнянська профспілка» (1997), «Професійне досьє бібліотекаря» (2002), «Рада» (2002).

Для прикладу проаналізуємо суспільно-політичний / виробничо-практичний журнал «Рада». Його зміст формується за постійними рубриками: «Верховна Рада повідомляє», «Читаємо закон», «Конституційні ініціативи», «Рішення сесій обласної ради», «З роботи постійних комісій»,

«Законодавство і самоврядування», «Земельне законодавство», «Податкова служба: нагадування, інформація», «Казначейство і бюджет». Водночас журнал містить рубрики, які дозволяють стверджувати, що він має риси популярного видання: «Історія краю в постатях і символах», «Слово до часу», «Тема дня», «Події, факти, хроніка», «Галицькі фестини», «Сільська школа: досвід», «Екологія і самоврядування», «Діалоги», «Героїні УПА», «Християнські свята», «Надра нашого краю», «Наші вітання», «Поради психолога», «Про духовне і земне». Журнал ідентифікував себе як інформаційно-методичний вісник, оскільки орієнтувався на широке коло читачів, одночасно пропонуючи значну кількість матеріалів для фахівців (держслужбовців), що підтверджується його інституційною прив'язкою до методичних структур області – Тернопільської обласної ради та її структурних підрозділів.

У журналі «Рада» № 1 за 2002 р. у початкових рубриках «Слово редактора», «Події, факти, хроніка», «Вітання» окреслено мету видання, перебіг подій у діяльності обласної ради, повідомлення про роботу сесій, нарад, зустрічей, а також офіційні привітання. У наступній рубриці «Вони представляють органи самоврядування Тернопільщини» подано персональний склад представників місцевого самоврядування області, з метою систематизації відомостей про депутатський корпус, керівників рад, голів постійних комісій, районних, міських і селищних голів. Рубрика «Місцеве врядування: реалії, проблеми, перспективи» об'єднує 5 матеріалів («Анатолій Жукинський: “Маємо знайти оптимальну модель супряги двох тяглових сил влади”» (Кость Валігура), «Розвиток соціальної інфраструктури на селі – головна наша турбота» (Богдан Окіпний), «Погляд суб'єктивний, але не байдужий» (Василь Павук), «До питання зміцнення сільського місцевого самоврядування» (Григорій Монастирський), «Думки, пропозиції, побажання» (автор не зазначений)), у яких наголошено на взаємодії органів влади та практичних пропозиціях щодо підвищення ефективності управління. У рубриці «Трибуна депутата» у публікації «Чому на українському дереві

мають рости французькі груші чи польські яблука?» (Г. Яворський) порушено питання моделей державного управління, децентралізації та доцільності запозичення зарубіжного досвіду. Матеріал «Про соціально-економічне становище сільських поселень Тернопільської області» (Г. Монастирський) вміщено у рубриці «Аналітична записка науковця». Він репрезентує науково-аналітичний підхід до економічних і соціальних проблем сільської місцевості. Методичний характер має рубрика «Практикум місцевого самоврядування», до якої увійшли матеріали: «Регламент роботи сільської ради» (автор не зазначений), «Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад народних депутатів України» (автор не зазначений), «Положення про Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна» (автор не зазначений), що містять рекомендації з організації діяльності посадових осіб місцевого самоврядування. Рубрика «Історичні факти» представлена матеріалами «Добрий знак Української доби. Про впровадження власної символіки (герба, хоругви)» (автор не зазначений) та «Герби міст і містечок Тернопілля» (О. Клименко, Б. Хаварівський), у яких акцентується на важливості символіки та історичної пам'яті. Довідкову й консультативну функції виконують рубрики «Дайджест», «Що у планах обласної ради», «Наші консультації». Відтак зміст випуску поєднує методичну, довідкову, суспільно-політичну та краєзнавчу тематику (Р, 2002, 1).

Виробничо-практичні журнальні видання Тернопільщини характеризуються прикладною спрямованістю, чіткою тематичною структурою та рубрикацією. Їхні змістові доміанти визначають характер публікацій, які орієнтовані на вирішення конкретних професійних завдань. На відміну від інших типів періодики, виробничо-практичні видання мають максимально прагматичний характер і виконують роль інструмента професійної комунікації, сприяючи підвищенню ефективності діяльності фахівців у різних галузях.

Літературно-художній журнал

Літературно-художні журнали належать до типу періодики, що містить твори художньої літератури, включаючи прозові, поетичні, драматичні та фольклорні жанри (ДСТУ 3017:2015). Такі часописи спрямовані на розвиток естетичного смаку, культурної освіти та емоційно-ціннісного сприйняття читачами. Тематика літературно-художніх видань охоплює широке коло культурних, моральних і духовних проблем.

У межах нашого дослідження до цієї категорії зараховуємо 10 видань: «Бескиди», літературно-мистецький та загальнополітичний журнал (Тернопіль, 2017); «Дзвони з темниці», антологія (літературно-мистецький журнал) (Тернопіль, 2003); «Жайвір», літературно-мистецький, історико-краєзнавчий альманах (Бережани, 1990); «Літературне Тернопілля Ансамблеве (ЛітТерА)», літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис (Тернопіль, 2023); «Літературний Тернопіль», громадсько-історичний і літературно-мистецький журнал (Тернопіль, 2008); «Освітнянська скриня», літературний альманах (Тернопіль, 2004); «Пектораль / Золота пектораль», літературно-мистецький журнал (Чортків, 2007); «Сова» літературно-мистецький часопис (Тернопіль, 1999); «Стежками слова», інформаційно-мистецький бюлетень (Шумськ, 2003); «Тернопіль», громадсько-політичний та літературно-мистецький часопис (Тернопіль, 1991).

Розглянемо журнал «Золота пектораль», який репрезентує типове літературно-художнє регіональне видання Тернопільщини. Журнал публікує різножанровий художній (прозу, поезію, переклади) публіцистичний (есеїстика), літературно-критичний (жанри літературної критики) та мистецький (репродукції живопису та графіки, фотографії творів мистецтва) контент, має чітку рубрикацію, яка забезпечує системність організації представлених матеріалів. Він формує платформу для публікації сучасної української літератури та мистецтва, здійснюючи комплексний огляд актуальних мистецьких процесів. Чітка рубрикація журналу відповідає

тематичному розподілу матеріалів і забезпечує зручну навігацію. Зафіксовано такі постійні рубрики: «Проза», «Поезія», «Дебют», «З перекладів», «Есеїстика», «Критика», «Мистецтво». В інших випусках з'являються змінні рубрики: «Духовність», «Краєзнавство», «Критика, рецензії, огляди», «Культура», «Літературні новини», «Новини», «Обласні новини», «Політика», «Чортківські новини».

Аналіз наповнення рубрик випуску № 1–2 (53–54) за 2021 р. дає змогу простежити тематичну широту часопису та виявити його орієнтацію на поєднання художньо-літературного, культурологічного й суспільно-інформаційного контенту. Це підтверджується як жанровим розмаїттям матеріалів, так і характером публікацій, що репрезентують різні аспекти творчого, культурного та громадського життя краю. Зокрема, показовими в рубриці «Проза» є такі публікації: «Вода знає» (Мирослав Дочинець), «Адвокат мертвих» (Галина Пагутяк), «Дорогою повз рай» (Григорій Гусейнов), «Там, де воля» (Микола Петренко), «Прогулянка дном безодні» (Лана Перлулайнен), «Розійшлися навесні...» (Григорій Цимбалюк), «Люба для любові» (Надія Ковалик) «Острів Сан-Дьябло» (Олег Зав'язкін). У творах актуалізовано теми досвіду, пам'яті, долі, свободи, любові, внутрішньої кризи та різних станів особистості. Рубрика «Поезія» представлена такими публікаціями: «Тріє царі» (Тарас Федюк), «Елегія для двох...» (Василь Махно), «Проміжки між слів» (Маріанна Кіяновська), «Різне» (Сергій Пантюк), «Засвітити душу...» (Любов Бенедишин), «Шошпрушеє...» (Василь Шкурган), «Софійні медитації» (Богдан Чепурко), «Дні і ночі» (Йосип Свіжак), «Літо кульбаби» (Богдана Єгорова), «Просо для параболеньт» (Надія Гармазій), «Пречистий сніг» (Олена Репіна), що засвідчує увагу журналу до різних ліричних стилів, форм і тем, представляє різні покоління авторів. Рубрику «Дебют» наповнили тексти Аліни Шевченко «То була...» та «Слідами долі». У межах рубрики «З перекладів» опубліковано матеріали: Оксани Данильчик «Поезії» (з білоруської мови переклав Дмитро Чередниченко), Алана Мілна «Звичка вести...» (переклад з англійської Ірини

Карівець), Уладзімера Арлова «It's all the same...» (переклад з білоруської Олександра Ірванця), які репрезентують міжлітературну комунікацію через перекладацький сегмент. До рубрики «Есеїстика» подано матеріали: «Людина з виголеними скронями» (Павло Вольвач), «Есеї» (Євген Баран), «Для себе есея» (Віктор Палинський), «Їсти. Молитися. Кохати...» (Марта Мадій), «Щоб не згасли вогники...» (Ігор Ольшевський), «Шляхами творення...» (Володимир Шевчук), які розкривають досвід культури письма й особистісного самоусвідомлення письменників. Критичне осмислення сучасних літературних явищ виконує рубрика «Критика. Рецензії. Огляди», що відображають публікації: «Діалогічний потенціал...» (Ніна Головченко), «Посвіт заповітної зорі...» (Антоніна Царук), «Вибране» (Марія Грицюк), «Посвята в таємниці...» (Тетяна Дігай), «Про писане серце...» (Ірина Фотуйма), «Почуттєва поезія...» (Богдан Дячишин). До рубрики «Мистецтво» увійшли матеріали: «Малево Богдана Чепурка» (підготував Богдан Смоляк), інтерв'ю «Ми всі...» Людмили Половко з Оленою Завітайло (ЗП 20021, 1–2 (53–54)).

Журнал «Золота Пектораль» є типовим літературно-художнім виданням регіонального рівня, яке поєднує жанрову різноманітність публікацій з тематичною широтою. Рубрикаційна структура та жанровий розподіл матеріалів забезпечують комплексний підхід до популяризації сучасної української літератури та формування художнього смаку читачів.

Літературно-художні часописи Тернопільщини поєднують художню цінність текстів із культурно-просвітницькою функцією. Їхня рубрикаційна структура забезпечує логічну навігацію між жанрами й тематичними блоками, сприяє розвитку художнього смаку, збереженню та популяризації національної та регіональної культурної спадщини, відкриттю нових авторів, популяризації перекладів та аналізу сучасних літературних процесів.

Релігійний журнал

Релігійні журнали належать до спеціалізованих періодичних видань, що поширюють духовно-релігійні знання, морально-етичні цінності та

традиції конкретних конфесій (ДСТУ 3017:2015). Вони призначені для широкого кола читачів: парафіян, духовенства, викладачів релігієзнавчих курсів та тих, хто цікавиться питаннями духовного життя. Основні тематичні домінанти релігійних видань включають духовне виховання та моральні цінності, релігійну освіту й просвітництво, історію та сучасне життя релігійних спільнот, практичну релігійну діяльність. Таким чином, релігійні видання реалізують інформаційну, освітню, виховну та культурно-просвітницьку функції.

Серед періодики Тернопільщини виокремлено 7 релігійних журналів: «Слово» (1994), «Джерело життя» (1995), «Знамення» (1998), «Стяг» (1998), «Скрытые сокровища» (2000), «Тернопілля православне» (2008) та «Новая надежда» (2009).

Аналіз релігійного журналу здійснюємо на прикладі часопису «Тернопілля православне» – єпархіального церковного медіа Тернопільської єпархії Української Православної Церкви. Видання має друковану і цифрову версії та виконує офіційно-інформаційні, духовно-освітні та культурно-просвітницькі функції.

Про належність часопису до релігійної періодики свідчить аналіз змісту № 1 за 2021 р. Публікації різдвяної тематики («Радість дарує Господь», «Де народжується Христос – зникає смерть», «Дари Христового Різдва», «Різдво у неволі») висвітлюють Різдво Христове як джерело духовної радості, надії, перемоги життя над смертю та внутрішнього оновлення людини. Матеріали морально-настановчого характеру – «Книга життя», «Благодать Святого Духа», «Зустріч із Христом», «Дружба зі світом є ворожнечею з Богом», «Кого пустити у своє серце?» – пояснюють основи християнського світогляду, спрямовані на формування духовної відповідальності, осмислення ролі віри, молитви, Святого Письма та особистого вибору в житті християнина. Огляд «Як і що читати» виконує просвітницьку функцію, акцентуючи увагу на культурі духовного читання. Публікація «Зірка над селом» за допомогою художніх засобів звертає увагу

на різдвяні символи й традиції (ТП 2022, 1). Видання виконує духовно-настановчу функцію, популяризує православне віровчення в доступній формі та орієнтоване на читачів, зацікавлених питаннями віри, церковної традиції, християнської моралі й духовного самовиховання. Автори публікацій не зазначені.

Означені тематичні домінанти формують інформаційне ненаповнення часопису як духовно-освітнього та культурно-інформаційного ресурсу, важливого для вірян, духовенства та широкого кола читачів, яких цікавить життя церкви. Отже, релігійний журнал є не лише медіаресурсом, а й важливим суб'єктом суспільно-культурної комунікації регіону, що інтегрує церковну спільноту у ширший соціальний контекст.

Рекламний журнал

Рекламне видання належить до типу періодики, основною метою якого є просування товарів, послуг або брендів, інформування цільової аудиторії про комерційні пропозиції та формування позитивного іміджу продукту (ДСТУ 3017:2015). Тематику таких журналів безпосередньо визначає профіль рекламодавця, і вона, як правило, охоплює презентування продуктів і послуг, спеціальні пропозиції та акції, поради з використання товарів, брендові історії та кейси успіху.

У процесі дослідження виокремлено 4 рекламних журнали: «Афіша потернопільськи» (2008), «Візитки бізнесу» (2005), «По блату» (2005), «Тернопільські оголошення» (2008).

Аналіз окремого випуску «Тернопільських оголошень» (№ 46 (209) за 2010 р.) засвідчує, що видання характеризується тематичним розмаїттям. Провідне місце займають рекламні матеріали (без зазначення автора), присвячені торгівлі, будівництву, туризму, телекомунікаціям і сфері послуг («Борошно вагове 2,49 грн/кг», «Професійний магазин для риболовлі та туризму Flagman», «Комп'ютери, ноутбуки», «Спробуй! 10 Мбіт Інтернет», «Осінні знижки від 10 до 50 %», «Тротуарна плитка», «Світ кераміки»). Значна частина публікацій спрямована на інформування читачів про товари,

послуги та акційні пропозиції місцевого ринку. Поряд із рекламним контентом у виданні представлені короткі інформаційні повідомлення суспільної тематики. Зокрема, публікації «Дзвони, викрадені на Бережанщині, знайшли на Хмельниччині», «13-річна дівчинка регулярно краде коней, бо любить їх» стосуються кримінальної проблематики і розміщені у виданні з метою збільшення читацької аудиторії, проте виконують допоміжну функцію і поступаються за обсягом та значенням рекламним повідомленням. «Тернопільські оголошення» є типовим прикладом рекламного журналу, зміст якого концентрується навколо рекламного контенту. Тематичними домінантами є торгівля, послуги, підприємництво, дозвілля та локальні новини, що забезпечує реалізацію рекламної, інформаційної та комунікативної функцій видання.

Отже, у рекламних виданнях домінує маркетингова мета – просування товарів та послуг. Їхня тематика зорієнтована на презентацію та популяризацію об'єктів, що зумовлює відповідну рубрикацію, яка формується за напрямками рекламування.

Проведений аналіз засвідчив, що змістові домінанти журнальних видань Тернопільщини безпосередньо детермінуються їхнім цільовим призначенням, яке зумовлює тематичне наповнення, принципи рубрикації та специфіку публікацій, формуючи цілісну модель організації контенту.

Встановлено, що у регіональному журнальному просторі домінують наукові видання, які засвідчують високий рівень розвитку освітньо-наукового середовища Тернопільщини. Водночас широкий діапазон журнальних видань демонструє існування розвиненого ринку періодики: вагомий сегмент становлять популярні журнали, орієнтовані на широку аудиторію; представлені виробничо-практичні, літературно-художні, релігійні, рекламні, суспільно-політичні та науково-популярні журнали. У сукупності вони виконують важливі функції у межах місцевого та регіонального інформаційного простору. З'ясовано, що частині журналів властиве поєднання ознак кількох типологічних груп. Це виявляється у

змішаній тематичній структурі, варіативній рубрикації та різноманітності жанрових форм, що нерідко призводить до невідповідності між задекларованим самопозиціонуванням, нормативною класифікацією та реальним журнальним втіленням.

Аналіз типів видань дозволив виокремити їх специфічні змістові характеристики: для суспільно-політичних – поєднання інформаційної, аналітичної та публіцистичної складових; для наукових – високий рівень стандартизації та академічної формалізації; для науково-популярних – синтез науковості й доступності; для популярних – широка тематична палітра та орієнтація на масову аудиторію; для виробничо-практичних – прикладна спрямованість і галузева спеціалізація.

У межах дослідження ідентифіковано тематичні домінанти, зумовлені галузевим різноманіттям. Найширше представлена медична тематика у наукових та науково-популярних виданнях: «Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології», «Вісник медичних і біологічних досліджень», «Здобутки клінічної і експериментальної медицини», «Клінічна стоматологія», «Медична інформатика та інженерія», «Медична освіта», «Медична та клінічна хімія», «Медсестринство», «Медсестринство Тернопільщини», «Інфекційні хвороби», «Фармацевтичний часопис», «Здоров'я жінки в Україні» та ін. Значна кількість таких видань засвідчує пріоритетність проблем охорони здоров'я та медичної науки, а також існування розгалуженої професійної комунікації у сфері медицини та фармації.

Економічна домінанта представлена виданнями, що висвітлюють як макроекономічні процеси, так і прикладні аспекти бізнесу, фінансів та обліку: «Вісник економіки», «Галицький економічний вісник», «Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль», «Економічний аналіз», «Журнал європейської економіки», «Світ фінансів», «Український журнал прикладної економіки», «Бізнес-компаньйон / Business Companion», «Бізнес життя міста», «Маркет», «Ваші гроші» тощо. Широкий спектр видань демонструє

не лише спробу теоретичного осмислення економічних процесів, а й орієнтацію регіональної преси на підтримку господарсько-управлінських практик і розвиток підприємницького середовища

Освітня тематика презентована журнальними виданнями «Валеологія», «Каліграфія», «Саморобко», «Kyiv English Digest», «Освітнянин», «Освітнянська профспілка», «Професійне досє бібліотекаря», «Вісник педагогічного інституту», «Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка» та ін. Вони відображають функціювання освітнього простору й потреби педагогічної спільноти в методичному забезпеченні та підвищенні кваліфікації.

Політична та суспільно-політична тематична домінанта представлена переважно у суспільно-політичних та літературно-художніх, частково – у наукових, науково-популярних та популярних виданнях, які відображають процеси суспільного розвитку, політичної комунікації та громадянської активності. Це часописи: «Гарт», «Ідея і чин України», «Оновлення», «Погляд молодих», «Полум'я» «Тернопіль-бізнес» «Форум», «Час ідеї настав», «Рада», «Тернопіль», «Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія», «Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство», «Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство», «Вісник історії краю», «Дзвони Лемківщини» тощо.

Окремий блок складає культурно-мистецька та літературно-художня тематичні домінанти, що виконують функцію збереження й трансляції культурної спадщини, формування регіональної ідентичності та розвитку художньої комунікації. Це часописи: «Бескиди», «Дзвони з темниці», «Жайвір», «Літературний Тернопіль», «Освітнянська скриня», «Пектораль / Золота пектораль», «Сова», «Стежками слова», «Тернопіль», «Клас» та ін.

Розважальна тематика представлена у різних типах видань, що орієнтуються на масову аудиторію: «Астропрогноз», «Афіша потернопільськи», «Бабуся-порадниця», «Ваші гроші», «Киевские кроссворды»,

«Клас», «Крокуй», «Кросворди люкс», «Личное время», «Наречена», «Пан та пані», «Посміхнись», «Рецепти від Оксани», «Розмальовки», «Рукоділья», «Театр на столі», «TernoTrevel», «100/200/300 кроссвордов» та ін.

Сільськогосподарська тематика виконує прикладну та інформаційно-аналітичну функції, сприяючи професійній комунікації між виробниками, науковцями та управлінцями аграрної галузі, а також забезпечує трансфер знань і технологій у практичну площину сільського господарства («АгроБізнес», «Агробізнес. Західний регіон», «Агропромислове виробництво»).

Менш чисельно представлені екологічна («Екологічна фізіологія», «Історія української географії», «Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія»), правова («Актуальні проблеми правознавства», «Ваше право», «Рада») та міжнародна тематики («Україна – Європа – Світ»), однак їх наявність свідчить про диверсифікацію регіонального медіапростору та його включеність у глобальні інформаційні процеси.

Відтак, для журнальної періодики Тернопільщини характерні багатовекторність розвитку, структурна диференціація та здатність адаптуватися до потреб різних аудиторних груп. Сукупність виявлених змістових домінант свідчить про сформованість регіональної журнальної системи як цілісного, проте дещо розбалансованого, сегмента національного інформаційного простору.

3.2. Композиційно-візуальні параметри журнальних видань Тернопільщини

Важливою характеристикою журнальної періодики Тернопільщини є композиційно-візуальні параметри, які значною мірою впливають на цілісний образ видання. У регіональному журнальному сегменті ці параметри виконують не лише естетичну, а й комунікативну функцію: сприяють ідентифікації видання, увиразнюють його цільове призначення, читацьку адресу та поліграфічне виконання. На думку О. Кушнір і Т. Решетухи,

«візуалізація інформації є сьогодні справжньою необхідністю для тих медіа, які хочуть утримати значний сегмент аудиторії» (Кушнір, Решетука, 2022).

Вагоме місце у сучасних медіадослідженнях посідає осмислення ролі візуального контенту як повноцінного засобу комунікації та важливого чинника впливу на аудиторію. В. Шевченко зазначає, що «візуальні засоби є знаряддям комунікації таким самим, як і слово. У різні періоди суспільного розвитку значення візуальних засобів змінювалося. Сучасні друковані видання, зокрема журнали, передбачають існування візуальної форми як основної або важливої для читача» (Шевченко, 2014).

Теоретичною основою аналізу композиційно-візуальних параметрів журнальної періодики Тернопільщини є підхід В. Шевченко, яка виокремлює такі форми візуальної комунікації журнального видання:

- графічні нормативи (символи, піктограми, монограми, логотипи, емблеми, орнаменти, віньетки, заставки);
- малюнки (карикатури, шаржі, комікси, графічні, технічні та художні зображення);
- інфографіку (карти, діаграми, таблиці, графіки, часові шкали (time line), діаграми, візуалізації процесу, мережі-дерева, матриці, плани, карти, структурні схеми та блок-схеми);
- фотографії (портрет, пейзаж, натюрморт, жанрові світлини, деталізація, панорама);
- типографіка (Шевченко, 2013).

Наукові журнали Тернопільщини формують найстабільнішу й найунормованішу модель композиційно-візуальної організації. Для них характерні чітка ієрархічність текстових елементів, наявність повної назви видання, ISSN, відомостей про випуск, рік, установу-засновника, інколи – англійського відповідника назви. Обкладинки таких журналів переважно виконують ідентифікаційну функцію. Вони засвідчують фаховий статус видання, його належність до певної наукової галузі та інституційної традиції.

У візуальному оформленні обкладинок наукових журналів помітні дві тенденції: перша – мінімалістична, коли домінують назва, логотип установи, лінійні графічні елементи, обмежена кольорова гама («Актуальні проблеми правознавства», «Гуманітарні студії: історія та педагогіка», «Економічний аналіз»). Друга тенденція пов'язана з використанням тематичних візуальних образів: медичних, біологічних, економічних, технічних. Наприклад, у медичних журналах активно застосовуються умовні зображення ДНК, мікроскопічних структур, медичних символів, стилізованих або абстрактних наукових форм («Вісник медичних і біологічних досліджень», «Інфекційні хвороби», «Медична та клінічна хімія»), які демонструють прагнення поєднати академічну стриманість із візуальними маркерами конкретної галузі знань.

Внутрішня архітектура наукових журналів, як правило, підпорядкована логіці наукової статті: назва, відомості про автора, анотація, ключові слова, основний текст, уявленний різними засобами візуалізації (таблиці, графіки, фото, схеми, рисунки), бібліографія. Візуальний компонент не замінює зміст, а унаочнює його й виконує доказову та пояснювальну функції. Наприклад, у статті «Розвиток інтелектуального капіталу та управління інноваційними проектами в торгівлі» (О. Собко, І. Бойчик, І. Крисоватий, С. Смерека) у журналі «Економічний аналіз» (ЕА, 2020, 2) використано діаграми та графіки, якими автори доповнюють основний текстовий матеріал дослідження (Додатки Є, Ж). Вони виконують передусім пояснювальну функцію, підсилюючи аналітичний компонент публікації та роблячи аргументацію більш переконливою та структурованою. Крім того, вони забезпечують швидке сприйняття значних обсягів інформації, що є особливо важливим у контексті сучасного інформаційного перевантаження.

Науковиці О. Кушнір і Т. Решетука зазначають: «Усі досліджені регіональні медіа візуалізують інформацію у таблицях. Вони є найпростішим засобом графічного представлення статистичних даних чи інших відомостей, розташованих у певному порядку за рядками та стовпцями, і переважно

використовуються для пошуку конкретних значень. У тернопільських медіа таблиці іноді слугують чи не єдиним засобом інфографічного подання інформації» (Кушнір, Решетука, 2022). Так, у статті «Епідеміологія туберкульозу в період пандемії COVID-19» (Л. Грищук, К. Гжесік, С. Вольф, О. Алексю, Т. Санукевич) (ІХ, 2021, 1 (103)) таблиці виконують важливу аналітичну та узагальнювальну функції, виступаючи ключовим елементом подання емпіричних даних. Вони систематизують статистичну інформацію щодо захворюваності, поширеності та динаміки туберкульозу в умовах пандемії, забезпечуючи можливість зіставлення показників у часовому й територіальному вимірах. Завдяки табличній формі подання автори досягають високого рівня структурованості матеріалу, що дозволяє простежити тенденції змін епідеміологічної ситуації, зокрема вплив пандемії COVID-19 на виявлення та реєстрацію випадків туберкульозу (Додатки 3, И).

Таблиці також виконують доказову функцію, що суттєво впливає на змістовий аспект медіатекстів. Слугуючи емпіричною базою для формулювання наукових висновків, вони дають змогу не лише констатувати зміни показників, але й порівнювати їх між різними регіонами та періодами, що підсилює обґрунтованість дослідження. Табличні дані також сприяють об'єктивізації викладу, мінімізуючи надмірну описовість і забезпечуючи лаконічність подання складної інформації. Такі види візуалізації у наукових журналах Тернопільщини виступають ефективним засобом систематизації та передачі знань, який підвищує якість і доступність наукового контенту.

На візуалізацію *науково-популярних видань* впливає читацька адреса: їхнє завдання полягає не лише в інформуванні, а й у доступному поясненні складних явищ для ширшої аудиторії. Саме тому композиційно-візуальна структура таких журналів є менш формалізованою, ніж у наукових виданнях, але водночас забезпечує пізнавальну спрямованість. Для візуалізації у науково-популярних виданнях важливі: читабельність, тематична виразність і пояснювальна функція ілюстрацій. Інфографіка, карти, часові шкали, документальні фотографії відіграють тут важливішу роль, ніж у наукових

журналах, оскільки працюють як засіб популяризації знань. На відміну від наукових видань, де обкладинка часто є умовною або абстрактною, науково-популярні журнали тяжіють до конкретного зображення (історичної пам'ятки, події, особи, архівного фото, символічного образу).

Показовим прикладом візуалізації у науково-популярному виданні є журнал «Вісник історії краю». Його обкладинка схожа на першу газетну шпальту і поєднує заголовкові елементи, краєзнавчу символіку, фотографію і текстові анонси (Додаток І). Переважну більшість представлених у журналі візуальних матеріалів становлять документальні фотографії, що не лише ілюструють тему публікацій, а й посилюють ефект історичної пам'яті, локальної ідентичності, причетності читача до минулого свого краю.

Популярні журнали Тернопільщини мають найбільш різномірну композиційно-візуальну структуру, оскільки охоплюють часописи, що за різними критеріями позиціонують себе як видання для масової аудиторії, різної за віковими, гендерними та соціальними характеристиками, призначеними для організації дозвілля, побуту, соціальних активностей. Їх візуальна модель зорієнтована на швидке привернення уваги, відтак обкладинка часто стає самостійним комунікативним повідомленням.

Для популярних журналів характерні декоративні, великі за розміром шрифти, насичена кольорова палітра, фотопортрети, колажі, анонси матеріалів на обкладинці. Наприклад, глянцеві журнали «Наречена» й «Пара молода» використовують естетику весільної фотографії: м'яке світло, образ нареченої, декоративну типографіку, ніжну колористику. У таких виданнях фото не просто ілюструє зміст, а створює бажаний образ події, стилю життя, емоційного стану (Додатки І, Й, К).

За способом передачі кольору ілюстрації поділяються на чорно-білі та кольорові, що впливає на зміст журналів, їх виразність, стилістичні особливості й характер комунікативного впливу. Якщо у наукових виданнях переважають монохромні кольорові рішення, то для популярних регіональних часописів Тернопільщини типовим є активне використання

кольорових фотографій та графіки, що зумовлено як можливостями (передусім фінансовими) використання сучасних поліграфічних технологій, так і прагненням підвищити візуальну привабливість і конкурентоспроможність журналів.

Яскравим прикладом візуального оформлення популярних видань є весільний журнал «Пара молода» (ПМ, 2021, 19), у якому домінують повноколірні фотозображення, що відтворюють естетику весільної культури, модні тенденції та образи реальних подій. Такі ілюстрації (Додатки І, Й) виконують не лише інформативну, а й іміджево-промоційну функцію, формуючи емоційно привабливий образ часопису. Водночас колір виступає важливим змістовим інструментом, який привертає увагу, підкреслює смислові акценти та створює цілісну естетичну концепцію журнального контенту. Ілюстративний ряд журналу, з огляду на принципи розміщення, демонструє чітко вибудовану композиційну ієрархію, характерну для глянцевого видання. Така організація зображального матеріалу закономірна, оскільки підпорядковується реалізації змістових домінант номера, формуючи послідовну систему візуального акцентування (Додатки К, Л).

У глянцевого видання ілюстрації на розвороті охоплюють одразу дві сторінки й виконують функцію максимальної візуальної експресії. Зокрема, у випуску журналу «Наречена» № 4 за 2005 р. (Н, 2005, 4) вони використовуються для показу фотосесій, де презентуються весільні сукні та цілісні образи (Додаток К). Такі зображення створюють ефект занурення в подію, підсилюють читацьке сприйняття та формують центральні композиційні вузли випуску.

Популярне видання для дітей «Клас» репрезентує візуально насичену модель журнальної комунікації, зорієнтовану на швидке привернення уваги юного читача. Композиція обкладинки є колажем, в основі якого – портретна фотографія відомої медійної особи, поєднана з великим декоративним логотипом, кольоровими заголовками, фотоанонсами, ігровими елементами та графічними вставками (Додаток Н).

В оформленні окремого випуску (К, 2003, 5) (Додаток О) домінують насичені кольори, контрастні шрифти, колажність і динамічне розміщення зображень, що створюють ефект руху, гри й розважальності. Внутрішні сторінки журналу мають мозаїчну композицію: текстові блоки чергуються з фотографіями, мальованими персонажами, декоративними рамками, кольоровими рубрикаторами та візуальними маркерами. Така організація матеріалу полегшує сприйняття інформації, оскільки дитяча аудиторія орієнтується не лише на текст, а й на зорові підказки, образи та емоційні акценти. Водночас значна щільність верстки, велика кількість дрібних елементів і різностильових зображень засвідчують тяжіння видання до розважально-інформаційного формату початку 2000-х років. Композиційно-візуальна структура журналу «Клас» поєднує пізнавальну, ігрову та видовищну функції, що відповідає типологічним ознакам популярного дитячого часопису.

Прикладами популярних видань вважаємо також журнали кросвордів, зокрема «50 кросвордів» (50 К, 2010, 5 (87)). Обкладинка вирізняється яскраво вираженою кольоровою домінантою, сформованою за рахунок інтенсивних теплих відтінків, передусім червоного та помаранчевого (Додаток П). Виразну емоційно-комунікативну функцію має кольорове фотографічне зображення кошеняти, яке не лише пом'якшує інтенсивність загальної колористичної напруги, а й створює позитивний емоційний фон, що посилює рецептивну привабливість випуску (Додаток Р). У контексті змістової організації видання обкладинка виступає інструментом комунікативного впливу, підсилює рекламно-презентаційну стратегію журналу та впливає на інтерпретацію його змісту. Через поєднання деталей вона актуалізує провідні змістові домінанти, посилюючи впливовість і стимулюючи читацький інтерес.

Внутрішнє оформлення сторінок журналу репрезентує принципово іншу модель використання кольору, найперше підпорядковану функціональним завданням (Додаток Р). Стриманість кольорового рішення

виконує як технічну, так і смислову функції. Завдяки чіткій графічній структурі забезпечується висока читабельність кросвордної сітки, текстових блоків і навігаційних елементів, що сприяє зосередженню уваги читача саме на інтелектуально-ігровому наповненні журналу. У цьому випадку колір не відволікає від змісту, а виступає інструментом для зосередження уваги, формуючи логіку взаємодії користувача з контентом.

Популярні журнальні видання Тернопільщини вирізняються значною варіативністю композиційно-візуальних рішень, що зумовлено різною читацькою адресою та цільовим призначенням. Їхнє оформлення поєднує привабливість, емоційність і функціональність, а колір, фотографія, декоративна типографіка та верстка виступають ключовими засобами привернення уваги й організації читацького сприйняття.

Виробничо-практичні журнали орієнтовані на фахову або професійно зацікавлену аудиторію, тому їхні композиційно-візуальні параметри мають прикладний характер. Візуальний матеріал у цих виданнях виконує інструктивну, довідкову, організаційну або презентаційну функції.

Наприклад, на обкладинках журналів «АгроБізнес» (АБ, 2007, 4) та «Агробізнес. Західний регіон» (АБ.ЗР, 2007, 9) домінують предметно-тематичні фотографії: сільськогосподарська техніка, поле, виробничий процес (Додаток С). Це одразу окреслює цільову аудиторію (фермерів, виробників агропромислової продукції, господарників у сфері переробки). Колористика таких видань часто пов'язана із природним або виробничим середовищем (земля, техніка, врожай, простір, сезонність).

Обкладинка видання «Професійне досьє бібліотекаря» (ПДБ, 2019, 1–2 (68–69)) створена з використанням елементів професійної діяльності (книжки, комп'ютери, документи). Візуальність стримана, без надмірної емоційності, але функціонально промовиста (Додаток Т). Такі видання містять таблиці, схеми, алгоритми, інструкції, зразки документів. Їх верстка зазвичай прагматична: матеріал подається блоками, рубрики мають чіткі

назви, а графічні елементи допомагають швидко знайти потрібну інформацію.

Літературно-художні видання Тернопільщини вирізняються символічністю та естетичною насиченістю візуального образу. На відміну від наукових та виробничо-практичних журналів, їхня композиція не завжди підпорядкована інформативній чіткості. Вона часто будується на асоціації, настрої, художньому образі.

Наприклад, обкладинка журналу «Літературний Тернопіль» (ЛТ, 2017, 3) репрезентує видання як літературно-мистецький громадсько-політичний часопис, що виразно зафіксовано у верхній частині шпальти. Центральним ідентифікаційним елементом є назва журналу, виконана великим декоративним шрифтом із контрастним чорно-білим оформленням, що підкреслює літературно-художнє спрямування видання. Композиційно обкладинку (Додаток У) можна поділити на дві частини. У верхньому блоці подано назву, номер, рік випуску, рубрики та імена авторів, анонсовано поезію, малу й велику прозу, літературну критику, історичні матеріали, тексти про подвижників нації, духовні обереги та художника номера. У нижній частині візуальною домінантою обкладинки є репродукції живопису (зображення міського простору, храмової архітектури, транспорту й вулиці, що формує локальний тернопільський контекст й акцентує зв'язок видання з регіональною культурною пам'яттю). Храм у центрі композиції актуалізує мотив духовності, а міські деталі увиразнюють поєднання історичної спадщини та сучасного повсякдення. Колористика побудована на контрасті фіолетово-бузкової верхньої частини й теплих жовто-охристих тонів нижнього зображення, що забезпечує емоційну виразність і мистецьку цілісність обкладинки. Отже, обкладинка виконує ідентифікаційну, інформаційно-анонсвальну, естетичну й репрезентативну функції, увиразнюючи орієнтацію журналу на читача, зацікавленого літературою, мистецтвом, історією та культурною спадщиною Тернопільщини.

Для цієї групи часописів характерне використання малюнків, мистецьких ілюстрацій, декоративних шрифтів, орнаментальних елементів, фотографій архітектурних або культурних об'єктів. Візуалізація, додана до твору «Шахи» (О. Яворська), опублікованого в журналі «Сова» (С, 1999, 2), є прикладом художньо-образної ілюстрації. Такий спосіб візуалізації органічно інтегрується у авторський текст і сприяє поглибленню його смислової багатомірності (Додаток Ф). Ілюстрація в цьому випадку виконує не лише супровідну, а й концептуально-смыслотворчу функцію, оскільки виступає самостійним носієм значення, що поглиблює розкриття провідних змістових доміант публікації. Візуалізуючи метафоричний зміст твору, де шахи постають моделлю складних соціальних і психологічних взаємодій, вона конкретизує закладені автором абстрактні смисли та переводить їх у площину образного сприйняття. Завдяки цьому формується багаторівневий семантичний простір, у якому візуальний компонент не дублює текст, а розширює його інтерпретаційний потенціал.

У композиційній структурі журнальної публікації така ілюстрація виконує роль смислового акцента, спрямовуючи читацьку увагу на ключові концепти матеріалу та задаючи вектор його прочитання ще до безпосереднього ознайомлення з текстом. Ілюстративний елемент стає важливим чинником актуалізації змістових доміант, оскільки забезпечує органічний синтез вербального та візуального рівнів комунікації, посилюючи смислову виразність журнальної публікації та її впливовість на читача.

Візуальний елемент до публікації «Сучасний мистецький поступ художниці-ілюстраторки Оксани Тернавської» у журналі «Золота пектораль» (ЗП, 2022, 3–4 (57–58)) демонструє художнє бачення сцени з драми І. Котляревського «Наталка Полтавка», де зображені головної герої – Наталка і Петро. Візуальний матеріал належить до художньо-образного типу ілюстрацій, оскільки спрямований не на документальне відтворення подій, а на емоційно-естетичну інтерпретацію літературного сюжету (Додаток Х). Композиційно зображення побудоване навколо сцени, яка акцентує на

взаємодії персонажів через позу, жести та емоційний стан. Такий підхід забезпечує візуалізацію основних концептів твору – теми кохання, вірності та морального вибору. Просторова організація фігур сприяє створенню гармонійного, врівноваженого цілісного образу, що відповідає ідеалізованій інтерпретації персонажів української класичної драми. У контексті візуально-комунікативних параметрів журнального видання ілюстрація виконує кілька функцій: інтерпретаційну (поглиблює розуміння літературного образу), емоційно-експресивну (активізує почуттєве сприйняття тексту) й репрезентативну (демонструє творчий стиль художниці). Таким чином, зображення інтегрується у загальну структуру публікації як самостійний смисловий компонент, що підсилює культурно-мистецький дискурс журналу.

У журналах Тернопільщини простежується тенденція до домінування напівтонових (фотографічних) зображень (додаток X), які забезпечують ефект документальної достовірності й посилюють довіру до змісту публікацій. Штрихові ілюстрації частіше виконують не лише декоративну, а й концептуально-акцентну функцію, актуалізуючи символічні смисли матеріалу та посилюючи його культурно-історичну виразність. Зразок штрихової ілюстрації знаходимо у журналі «Жайвір» (Ж, 1993, 2) (Додаток Ц). Ця ілюстрація відображає зовнішність історичної постаті, конструює її символічний образ, що апелює до національної культурної пам'яті та підсилює ідейно-тематичні домінанти публікації. Через стилістичну стриманість і графічну узагальненість портрет Маркіяна Шашкевича сприяє формуванню у читача асоціацій із традицією, історичною спадщиною та духовною тяглістю. На відміну від фотографічних зображень, орієнтованих переважно на фіксацію фактологічної достовірності, штрихова графіка здійснює інший тип комунікативного впливу – інтерпретаційний. Вона спонукає до символічного осмислення образу, підкреслює часову дистанцію та надає матеріалу особливої культурної ваги. Саме завдяки цьому візуальний елемент істотно посилює змістові домінанти публікації, фокусуючи увагу на історико-просвітницькому аспекті тексту. Аналізована

ілюстрація засвідчує, що штрихова графіка в журнальному виданні виступає не лише технічним способом відтворення зображення, а й важливим інструментом смислової організації матеріалу. Її естетичний і символічний потенціал забезпечують поглиблення змісту публікації, синтезуючи візуальний та вербальний компоненти.

Штрихові зображення характеризуються умовністю, узагальненістю та символічною глибиною, натомість напівтонова ілюстрація (фотографія) забезпечує ефект документальності, візуальної достовірності та емоційної наближеності до реципієнта, виконуючи передусім репрезентативну та ідентифікаційну функції. У сукупності ці два типи графічного відтворення забезпечують баланс між естетичною умовністю та документальною точністю.

Суспільно-політичні журнали Тернопільщини тяжіють до композиційно-візуальних параметрів, які акцентують на документальній, публіцистичній та символіко-репрезентативній візуальності. Їхнє оформлення залежить від конкретної редакційної концепції, однак загалом для цієї групи часописів характерне використання фотографій подій, зображень громадських діячів, державної або регіональної символіки, архітектурних об'єктів, історичних пам'яток, кольорів національної ідентичності.

Наприклад, обкладинка видання «Рада» (Додаток Ч) поєднує офіційну символіку, зображення адміністративної будівлі та локальних краєвидів. Такий композиційний підхід має репрезентативний характер: журнал позиціонує себе як видання, пов'язане з владною та громадською комунікацією. У подібних журналах візуальний компонент легітимізує інформацію, надає їй документальності та суспільної ваги.

Суспільно-політичний сегмент часописів часто використовує щільнішу верстку, більшу кількість текстових блоків, анонси, вриси, фотографії з місця події. Його композиція ближча до газетної, ніж до глянцевої журнальної моделі. Це особливо помітно у виданнях, що формувалися в 1990-х – на

початку 2000-х років. Візуальність тут не завжди є дизайнерськи досконалою, однак вона виконує важливу функцію фіксації суспільних процесів. Перший розворот перебирає на себе роль первинного візуально-сміслового орієнтира. Саме тут зосереджується розширена презентація номера: назва видання, головна тематична домінанта та ключова візуальна композиція, що виконує не лише ознайомчу, а й концептуально-акцентувальну функцію (Додаток Ш) (Р, 2013, 136–137). У такому композиційному рішенні ілюстрація набуває особливої ваги, оскільки виступає першим смисловим маркером, який формує читацьке сприйняття та задає напрям подальшої інтерпретації матеріалів. Вона концентрує увагу на провідних ідеях номера, візуально кодує його тематичне наповнення та створює емоційно-асоціативне тло для сприйняття текстового контенту. У структурі видання зображення перестає бути суто презентаційним елементом і трансформується в ефективний інструмент актуалізації змістових домінант, забезпечуючи цілісний синтез візуального образу та концептуального задуму номера.

У журналі «Рада» заставки трансформуються з традиційних декоративно-розділових елементів у важливі структурно-сміслові маркери, що виконують значно ширшу функцію, ніж суто композиційне членування матеріалу. Реалізовані через рубрикаційні позначення, типографічні акценти та дизайнерські блоки, вони стають інструментом організації змістового простору видання, забезпечуючи логічну послідовність сприйняття контенту (Додаток Ш) (Р, 2013, 136–137). Їхня функційна цінність полягає у здатності не лише відмежовувати окремі матеріали, а й актуалізувати змістові домінанти кожного тематичного блоку. Завдяки візуальному акцентуванню заставки задають інтерпретаційний вектор читання, сигналізують про зміну тематичних площин і сприяють швидкому розпізнаванню жанрово-сміслової специфіки публікацій. У такий спосіб вони формують своєрідну систему навігаційних кодів, яка полегшує декодування змісту та підсилює його структурну виразність.

Кінцівки у форматі журналу втрачають суто декоративний характер і виконують більш функціональну роль: у «Раді» вони можуть виступати як завершальні елементи статей (графічні розділювачі, підписи, фінальні блоки або контактна інформація), що візуально «закривають» матеріал і завершують композицію сторінки (Додаток Щ) (Р, 2013, 136-137).

Отже, у журналі «Рада» традиційні елементи структури видання не зникають, а адаптуються до журнальної верстки. Їхні функції розподіляються між різними рівнями композиції: обкладинкою, внутрішніми розворотами та дизайнерськими елементами. Це формує цілісну візуально-комунікативну систему видання.

Релігійні журнали мають власну систему композиційно-візуальних параметрів, пов'язаних із духовною, ціннісною та символічною комунікацією. Їхня візуальна організація орієнтована не на інформаційну насиченість або комерційну привабливість, а на створення атмосфери довіри, духовності, моральної настанови.

Показовою є обкладинка журналу «Тернопілля православне» (Додаток Б) (ТП, 2026, №1). Центральним елементом обкладинки є повноколірна фотографія, зроблена в інтер'єрі храму на тлі іконостаса, що формує сакральний контекст і підкреслює святковий характер номера.. Колористика видання тяжіє до світлих, синіх, білих, золотистих або пастельних тонів. Шрифти можуть бути м'якими, декоративними, інколи наближеними до рукописної або каліграфічної традиції.

Внутрішня архітектоніка релігійних журналів зазвичай поєднує проповідницькі, повчальні, історико-церковні, просвітницькі матеріали та свідчення. Ілюстрації (фото людей, ікон, природи тощо) виконують не стільки інформаційну, скільки аксіологічну функцію: підсилюють зміст, апелюють до віри, традиції, морального вибору (Додаток Ю) (ТП, 2026, №1).

Рекламні журнали формують найбільш візуально насичену модель журнальної комунікації. Їхнє основне завдання – привернути увагу до товару, послуги, бренду, локального бізнесу, події або стилю життя. Тому

композиційно-візуальна структура таких видань тяжіє до яскравості, фотодомінанти, великої кількості анонсів, логотипів і рекламних блоків.

Показовим прикладом рекламного видання є «Тернопільські оголошення» (Додаток Я) (ТО, 2010, 46), композиційно-візуальна структура якого побудована за принципом максимальної інформаційної щільності. У виданні активно представлені логотипи підприємств, товарні знаки, емблеми, декоративні лінії, плашки, рамки, маркери цінових пропозицій і контактні блоки. Центральне місце на першій сторінці займає великий заголовковий комплекс, який виконує функцію візуального ідентифікатора та водночас структурує сторінку на інформаційно-рекламні сегменти. Фотографії у виданні мають переважно презентаційну функцію – товарів, послуг, інтер'єрних рішень, туристичних або комерційних пропозицій. Візуалізація підпорядкована рекламній меті: швидко зафіксувати увагу читача й сформувані первинний інтерес до пропозиції.

Типографіка є одним із провідних засобів організації змісту. У межах однієї сторінки поєднано різні кеглі, накреслення, шрифтові акценти, великі літери, кольорові заголовки та цифрові маркери вартості. Така шрифтова строкатість не порушує функційного призначення видання, оскільки відповідає логіці рекламної комунікації: кожен блок має вирізнитися серед інших і привертати увагу потенційного споживача.

Елементи інфографіки в «Тернопільських оголошеннях» представлені не класичними схемами чи діаграмами, а переважно структурованими ціновими, контактними та довідковими повідомленнями. Табличні фрагменти, переліки послуг, адреси, телефони, знижки, відсоткові позначення й короткі інструктивні формули виконують навігаційну функцію. Вони дають змогу швидко зорієнтуватися в рекламному просторі сторінки. Така структура засвідчує прикладний характер видання, у якому візуальність виконує не лише естетичну, а передусім комерційно-навігаційну функцію.

Композиційно-візуальні параметри журнальних видань Тернопільщини є важливим чинником їхньої типологічної ідентифікації, змістової організації

та комунікативної ефективності. Аналіз засвідчив, що візуальна структура регіональних журналів залежить від цільового призначення, читацької адреси, тематичної спеціалізації та редакційної концепції. Обкладинка, типографіка, фотографії, графічні елементи, таблиці, інфографіка, рубрикаційні маркери й рекламні блоки виконують не лише оформлювальну, а й змістотвірну, навігаційну та емоційно-комунікативну функції.

Найбільш унормовану модель демонструють наукові журнали, для яких характерні стримана композиція, чітка ієрархія текстових елементів, використання таблиць, графіків та схем. Науково-популярні видання поєднують пізнавальність із доступною візуалізацією, популярні – вирізняються кольоровою насиченістю, фотодомінантою, декоративною типографікою та мозаїчною версткою. Виробничо-практичні журнали тяжіють до функціональності, літературно-художні – до символічності й естетичної виразності, суспільно-політичні – до документальної та репрезентативної візуальності, релігійні журнали формують окрему систему духовно-ціннісних візуальних маркерів, рекламні – репрезентують найбільш інформаційно насичену й комерційно зорієнтовану модель оформлення. Загалом журнальна періодика Тернопільщини засвідчує різноманітність композиційно-візуальних рішень, у яких візуальний компонент виступає повноцінним засобом передавання змісту, організації читацького сприйняття та формування цілісного образу видання.

3.3. Редакторський чинник у формуванні журнальної періодики Тернопільщини

Формування журнальної періодики Тернопільщини періоду Незалежності України значною мірою зумовлене діяльністю редакторів, шеф-редакторів, відповідальних секретарів і редакційних колегій, які визначали концепцію видань, тематичну спрямованість, жанрову структуру, мовностилістичний рівень і сталість функціонування. Саме редакторська праця забезпечувала перехід окремих ініціатив у системні журнальні проекти,

здатні репрезентувати літературно-мистецькі, суспільно-політичні, наукові, науково-популярні, виробничо-практичні, релігійні, рекламні та популярні видання краю. Типологічна різноманітність журнального сегмента засвідчує, що редактори виступали не лише організаторами видавничого процесу, а й інституційними модераторами регіонального медіапростору.

У літературно-мистецькому та суспільно-політичному сегментах журнальної періодики Тернопільщини визначальну роль відігравали редактори, які поєднували журналістську, письменницьку, публіцистичну, науково-критичну й громадську діяльність. Саме вони забезпечували організацію редакційного процесу, формували ідейно-тематичну модель видань, визначали коло авторів, добирали жанрово різноманітні матеріали, підтримували локальну літературну спільноту та сприяли входженню регіонального культурного продукту в загальноукраїнський інформаційний простір. До таких постатей належать Борис Хижняк (Тернопільська обласна бібліотека для дітей. n.d.), Михайло Ониськів (Мельничук, Пиндус, 2005), Богдан Мельничук (Сорока, 2013), Борис Демків (Бурбела, 2007), Петро Сорока (Вільчинський, 2016), Володимир Погорецький (Мельничук, 2024), Олег Смоляк (Смоляк, 2020), Ігор Фарина (Тернопільщина, 2016), Петро Федоришин (Мельничук, 2008) та інші діячі, які репрезентували редакторське середовище краю. Їхня діяльність засвідчує, що редактор у регіональному журналі – не лише упорядник текстів, а й концептуальний організатор видання, культурний посередник, модератор суспільного діалогу та носій професійних стандартів друкованої журналістики.

Показовим у цьому контексті є журнал «Тернопіль» (Т, 1991), у становленні якого редакторська ініціатива Бориса Хижняка й Михайла Ониськіва поєднала громадсько-політичну проблематику з літературно-мистецьким наповненням. Видання постало як один із важливих майданчиків репрезентації регіональної ідентичності, історичної пам'яті, національно-культурного самоусвідомлення й творчого потенціалу краю. Б. Хижняк, як один із засновників і шеф-редакторів журналу, сприяв утвердженню його

суспільно значущої позиції, зорієнтованої на осмислення процесів державотворення, культурного відродження й громадянської активності. М. Ониськів, поєднуючи журналістський, краєзнавчий і редакторський досвід, забезпечував зв'язок часопису з локальною історико-культурною традицією, літературним середовищем і публіцистичною практикою. Завдяки їхній діяльності журнал «Тернопіль» набув ознак видання, у якому регіональна проблематика розглядалася не ізольовано, а в контексті загальноукраїнських суспільних і культурних процесів.

Згодом цю редакторську лінію продовжив Богдан Мельничук, діяльність якого пов'язана з журналами «Тернопіль», «Літературний Тернопіль» і «Рада» (Т, 1991; ЛТ, 2008; Р, 2002). Його редакторська праця мала системний характер, оскільки охоплювала не лише добір і літературне опрацювання текстів, а й формування цілісної культурологічної платформи, зорієнтованої на підтримку крайового письменства, популяризацію українського художнього слова, збереження історичної пам'яті та репрезентацію духовно-культурного життя Тернопільщини. Як редактор і краєзнавець, Б. Мельничук сприяв поєднанню літературної творчості, публіцистики, біографістики та локальної історії, що посилювало документальну й культурну вагу місцевих журналів. У цьому аспекті його діяльність є показовою для розуміння ролі редактора як упорядника інтелектуального простору видання.

Важливою для розвитку літературно-мистецького сегмента була діяльність Петра Сороки, пов'язана з альманахом «Курінь», журналом «Сова» та часописом «Дзвони Лемківщини». Його редакторська й видавнича практика сприяла активізації літературного життя краю, підтримці молодих і маловідомих авторів, репрезентації художніх текстів, літературної критики, есеїстики та культурологічних матеріалів. П. Сорока розглядав періодичне видання як простір духовного й інтелектуального спілкування, у якому регіональна література набувала ширшого культурного звучання (Мельничук, 2013).

Подібну функцію виконував і Володимир Погорецький, засновник і головний редактор журналу «Золота пектораль». Це видання стало помітним майданчиком для популяризації сучасної літератури різних регіонів України, літературно-критичної думки, культурно-мистецьких матеріалів (Клічак, 2023, Мельничук, 2024). Завдяки редакторській діяльності В. Погорецького літературна періодика Тернопільщини вийшла за межі локального функціонування й набула ознак ширшого – всеукраїнського – літературного форуму.

Окремої уваги заслуговує праця Олега Смоляка, Ігоря Фарини, Бориса Демківа та Петра Федоришина, які предстеляють різні моделі редакторсько-авторської участі в розвитку місцевої періодики. О. Смоляк поєднує мистецтвознавчу, педагогічну, літературну й редакторську діяльність, що особливо важливо для сучасного етапу розвитку літературно-мистецької періодики (Смоляк, 2020). І. Фарина, як поет, публіцист, перекладач і літературний критик, збагачував журнальний контент есеїстичними, критичними й публіцистичними матеріалами, спрямованими на осмислення культури, історичної пам'яті та національної ідентичності (Тернопільщина, 2016). Б. Демків уособлював зв'язок журналістики з поетичною творчістю й літературним редагуванням (Бурбела, 2007). П. Федоришин, поєднуючи редакторську, журналістську, науково-педагогічну й краєзнавчу діяльність, підтвердив значення редактора як носія історичної пам'яті та професійної тяглості регіональної журналістики (Мельничук, 2008).

У літературно-художніх і суспільно-політичних журналах редактор – ключова постать. Він забезпечує організаційне функціонування видання, визначає його змістову політику, культурну місію та суспільну вагу. Саме завдяки діяльності редакторів журнальна періодика Тернопільщини стала простором взаємодії літератури, журналістики, публіцистики, критики, краєзнавства і громадської думки. Редакторські ініціативи забезпечили сталість видань, підтримку авторських ініціатив, тематичну різноманітність

та імплементацію регіонального літературного процесу Тернопільщини в загальноукраїнський культурний контекст.

Окремий пласт у розвитку журнальної періодики Тернопільщини становить діяльність редакторів-науковців, завдяки яким місцеві часописи набули ознак академічної інституціоналізації, фахової спеціалізації та наукової репрезентативності. На відміну від літературно-художніх і суспільно-політичних журналів, де редактор часто виступає культурним модератором, організатором авторського колективу та виразником громадянської позиції, у наукових виданнях редактор виконує передусім функцію гаранта академічної якості. Його діяльність охоплює формування концепції журналу, добір членів редакційної колегії, організацію рецензування, дотримання вимог наукової доброчесності, визначення тематичних пріоритетів і забезпечення зв'язку видання з відповідною науковою школою. Саме завдяки редакторам-науковцям журнальна періодика Тернопільщини вийшла за локальні межі і стала частиною загальноукраїнського та міжнародного академічного інформаційного простору.

У гуманітарному важливо виокремити Романа Гром'яка, діяльність якого пов'язана з науковим журналом «*Studia Methodologica*». Це видання стало одним із перших прикладів філологічної та методологічної періодики Тернопільщини, зорієнтованої на осмислення літературознавчих, культурологічних, герменевтичних і теоретико-методологічних проблем. Р. Гром'як як редактор-науковець репрезентував тип інтелектуального лідера, для якого журнал був не лише місцем публікації статей, а й формою організації наукового діалогу. Редакційна політика видання підтримувала традиції фахової дискусії, залучення дослідників різних поколінь, розвиток літературознавчих студій і формування гуманітарного наукового середовища в регіоні. Сьогодні цю лінію журналу продовжує Оксана Лабащук, діяльність якої засвідчує спадкоємність редакторської школи та збереження фахового профілю видання.

До редакційного середовища філологічних, журналістикознавчих і гуманітарних видань Тернопільщини належали також Наталія Поплавська, Микола Ткачук, Ольга Куца, Тетяна Вільчинська, Любов Струганець, Ігор Папуша та інші науковці (SM, 1993–2022). Їх участь у роботі редакційних колегій, науковому консультуванні, рецензуванні й авторському наповненні журналів сприяла підвищенню фахового рівня публікацій, унормуванню наукового стилю, підтримці молодих дослідників і збереженню спадкоємності наукових шкіл. З огляду на це редактор-науковець – не тільки організатор видавничого процесу, а й посередник між університетською наукою, фаховою спільнотою та ширшим інтелектуальним середовищем.

У сфері соціальних комунікацій важливе місце посідає Наталія Поплавська, яка була головним редактором журналу «Медіапростір» у 2012–2018 рр. (МП, 2012–2018). Її діяльність репрезентує науково-комунікаційний тип редакторської роботи, зорієнтований на становлення журналістикознавчих студій, дослідження медіапроцесів, аналіз регіональної журналістики та розвиток соціальнокомунікаційної проблематики в межах академічного середовища Тернопільщини. «Медіапростір» функціонував як фаховий майданчик для публікації наукових розвідок із журналістики, медіалінгвістики, історії преси, теорії масової комунікації та практики функціонування медіа. Роль редактора в такому виданні полягала не лише в упорядкуванні матеріалів, а й у формуванні дослідницького поля, яке відповідало актуальним потребам журналістикознавства й соціальних комунікацій.

У наукових історико-гуманітарних виданнях редакторську функцію виконували Леся Алексієвець, засновниця та головний редактор міжнародного збірника «Україна – Європа – Світ» у 2008–2021 рр. (УЄС, 2008), та Оксана Гомотюк, головний редактор журналу «Гуманітарні студії: історія та педагогіка» (ГС, 2021). Редакторська діяльність у межах видання «Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія» (НЗТНПУ. С. І., 1998), спрямована не лише на організацію публікаційного процесу, а й на підтримку історичної

науки, розвиток академічної комунікації, збереження дослідницької спадкоємності та формування професійного середовища істориків. Іван Зуляк як головний редактор видання забезпечує фахову спрямованість журналу, його відповідність академічним стандартам, тематичну зорієнтованість на проблеми історії України, всесвітньої історії, історіографії, джерелознавства, археології та спеціальних історичних дисциплін. Участь у редакційній колегії Андрія Кліша, Івана Куцого, Миколи Москалюка, Ірини Скакальської, Володимира Старки та інших науковців посилює фаховий рівень видання й засвідчує його роль як платформи для репрезентації історичних досліджень у регіональному, загальноукраїнському та міжнародному науковому просторі (НЗТНПУ. С. І.1998–2022).

Педагогічний і освітній напрями наукової періодики Тернопільщини формувалися завдяки діяльності редакційних колегій університетських видань, у яких редактори-науковці забезпечували зв'язок між педагогічною теорією, освітньою практикою та методичною рефлексією. До цього сегмента належать «Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка» (НЗТНПУ. С. П, 1999), «Студентський науковий вісник ТНПУ» (СНВТНПУ, 2002), «Магістерський науковий вісник» (МНВ, 2005) та інші видання. Їх редакторська модель зорієнтована на підтримку дослідницької активності викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів, що забезпечує тяглість академічної комунікації та формування нових поколінь науковців. Педагогічний напрям наукової журнальної періодики Тернопільщини репрезентує діяльність Григорія Терещука, головного редактора видання «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка». Він забезпечив фахову спрямованість журналу, його відповідність академічним стандартам, тематичну зорієнтованість на проблеми педагогічної теорії, методики навчання, професійної освіти та освітніх трансформацій (НЗТНПУ. С. П, 1999). Редакторська діяльність Г. Терещука є показовою для університетської моделі наукового журналу, у межах якої видання функціонує не лише як платформа оприлюднення

результатів досліджень, а й як інструмент розвитку педагогічної науки, підтримки наукових шкіл, залучення молодих дослідників і забезпечення тяглості академічної комунікації в регіональному та загальноукраїнському освітньому просторі.

Видання ТНПУ засвідчили, що редактор у науковому журналі є не лише координатором публікаційного процесу, а й гарантом тематичної спеціалізації, міждисциплінарності та академічної репутації видання. У таких часописах редакційна політика спрямовується на репрезентацію історичних, педагогічних, культурологічних і суспільно-гуманітарних досліджень, що дозволяє інтегрувати регіональні наукові напрацювання в ширший український і міжнародний контекст. Саме завдяки таким редакторським ініціативам наукові журнали ТНПУ стали інструментом фіксації наукових результатів і розвитку академічних комунікацій.

Вагомий внесок у медичний науковий дискурс здійснили редактори-науковці Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського: Алла Бойчук («Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології») (АППАГ, 2008), Ігор Жулкевич («Вісник наукових досліджень») (ВНД, 1993), Михайло Андрейчин («Інфекційні хвороби») (ІХ, 1995), Надія Федчишин («Медична освіта») (МО, 1999), Наталія Гасюк («Клінічна стоматологія») (КС, 1994), Ігор Дзюбановський («Шпитальна хірургія») (ШХ, 1998), Михайло Корда й Оксана Шевчук («International Journal of Medicine and Medical Research») (IJMMR, 2015). Їх редакторська діяльність забезпечила галузеву спеціалізацію, якісне рецензування, відповідність публікацій фаховим стандартам, залучення фахівців-теоретиків і практиків та розвиток професійної наукової комунікації. Медичні журнали Тернопільщини виконують не лише інформаційну, а й професійно-консолідуєчу функцію. Завдяки редакційній діяльності науковців-медиків у цих виданнях акумулювалися результати клінічних, експериментальних, фармацевтичних, стоматологічних, хірургічних, інфекційних і медико-освітніх досліджень. Редактор у такому журналі – гарант доказовості,

термінологічної точності, методологічної коректності та практичної значущості опублікованих матеріалів. Завдяки цьому медична журнальна періодика Тернопільщини стала важливим каналом обміну професійним досвідом, репрезентації наукових результатів і підвищення авторитету регіонального медичного наукового середовища.

Економічний напрям регіональної журнальної періодики формувався завдяки діяльності науковців Західноукраїнського національного університету (ЗУНУ). Серед редакторів – Зеновій-Михайло Задорожний («Вісник економіки») (ВЕ, 1996); Андрій Крисоватий («Світ фінансів») (СФ, 2004); Євген Савельєв («Журнал європейської економіки») (ЖЄЕ, 2001); Григорій Монастирський («Економічний аналіз»); Борис Язлюк, («Український журнал прикладної економіки») (УЖПЕ, 2016); Руслан Бруханський («Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації») (ІБО, 2013). Вони цим фахівцям економічні журнали Тернопільщини виступають інституційними майданчиками для розвитку фінансової, облікової, аналітичної, управлінської та прикладної економічної науки. Редактори економічних часописів виконують важливу роль у підтримці фахової комунікації між науковцями, викладачами, аспірантами, практиками фінансово-економічної сфери та представниками управлінських інституцій. Вони забезпечують тематичну сталість журналів, орієнтацію на актуальні проблеми економічного розвитку, фінансової політики, підприємництва, обліку, контролю, аналізу та глобалізаційних процесів. Завдяки їхній роботі економічна журнальна періодика Тернопільщини стала не лише формою фіксації наукових результатів, а й засобом продукування професійного дискурсу, що поєднує регіональну проблематику з національними й міжнародними економічними процесами.

Технічний напрям представлений редакторською діяльністю науковців, які забезпечили функціонування спеціалізованих фахових видань. Зокрема, Анатолій Саченко, як головний редактор міжнародного журналу «Комп'ютинг» (КО, 2002), сформував платформу наукового осмислення

проблематики комп'ютерних наук, інформаційних технологій, обчислювальних систем і прикладної інформатики.

У науково-популярних виданнях редактор є посередником між фаховим знанням і широкою читацькою аудиторією. Показовим прикладом є шеф-редактор видання «Вісник історії краю» Анатолій Маціпура (ВІК, 2022), який спрямовує зміст журналу на популяризацію історико-культурної спадщини, музейних ініціатив, національної пам'яті та краєзнавчого знання в доступній формі.

Окремого розгляду потребує редакторська діяльність у сегменті популярних видань Тернопільщини, які істотно відрізняються від наукової, літературно-мистецької та суспільно-політичної журнальної періодики. У популярних виданнях роль редактора передусім зорієнтована на практичні читацькі потреби, масову доступність, регулярність випуску, тематичну впізнаваність і комерційну життєздатність видавничого продукту.

Показовим прикладом такої моделі є діяльність видавничо-інформаційного дому «Діана плюс», що сформував у Тернополі потужний сегмент масової популярної періодики. Такий тип видань виконує аналітичну, світоглядну, рекреаційну, прагматичну й рекламну функції. У цьому контексті редактор популярного видання – це організатор масового контенту: зрозумілого, повторюваного за структурою, тематично стабільного і придатного для швидкого сприйняття. Саме редактори популярних часописів забезпечують адаптацію контенту для широкої аудиторії, добір інформаційно-пізнавальних, прикладних і розважальних матеріалів, підтримують сталу рубрикацію та зручність навігації видань (Мельничук, 2010).

Редакторський склад видавництва «Діана плюс» репрезентує колективну модель підготовки популярних видань. Шеф-редактор Ігор Тріль і редактор Оксана Танасійчук забезпечували загальну координацію видавничого процесу, тоді як випускові редактори працювали з окремими групами видань. Зокрема, Юрій Черетянко, Олег Китинський, Микола

Василечко й Людмила Бовконюк були пов'язані з журналами кросвордів та дитячими виданнями, а Лілія Мусіхіна – з виданнями для дозвілля (Мельничук, 2010). Такий розподіл функцій презентує спеціалізацію редакторської праці всередині популярного журнального сегмента, що сприяє його диференціації та якості.

Виробничо-практичний сегмент журнальної періодики Тернопільщини формувався як окрема група видань, зорієнтованих на фахові, професійні, прикладні та повсякденні потреби конкретних читацьких аудиторій. Редактори спрямовували свою діяльність на забезпечення функціональності інформації, її практичної значущості, доступності викладу й відповідності запитам професійної спільноти. Функціональні обов'язки охоплювали упорядкування спеціалізованих текстів, організацію правової комунікації, що забезпечувала доступність складної нормативної інформації для нефахової або частково фахової аудиторії.

Журнал «Професійне досьє бібліотекаря» (ПДБ, 2002) пов'язаний із діяльністю Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки. Упорядниця Світлана Єрошенкова та редакторка Оксана Раскіна компонували зміст видання, орієнтуючись на методичну точність, фахову корисність і придатність матеріалів для щоденної професійної роботи бібліотекарів.

Прикладом редакторської діяльності сільськогосподарського журналу слугує праця Надії Миколів – головного редактора журналу «Агробізнес. Західний регіон» (АБ.ЗР, 2008). Вона була зорієнтована на поєднання виробничої, економічної, рекламно-інформаційної та консультаційної складових, відповідала потребам аграріїв, підприємців, фермерських господарств і представників сільськогосподарського бізнесу. Це реалізовувалося у змістовому наповненні видання: матеріали про технології виробництва, ринкові умови, господарські практики, комерційні пропозиції та регіональну специфіку аграрного сектору. Загалом керівники виробничо-практичних видань Тернопільщини репрезентують окремий тип

редакторської праці, зорієнтований на професійну користь, прикладну інформацію, методичну точність і читацьку зручність.

Релігійні видання в структурі журнальної періодики Тернопільщини виконують духовно-просвітницьку, морально-виховну та конфесійно-комунікативну функції (Канчалаба, 2000). Відтак редактори спрямовували свою діяльність не лише на організацію текстового матеріалу, а й на збереження відповідності змісту богословським, церковним і морально-етичним засадам певної конфесійної спільноти, забезпечуючи поширення релігійного знання, духовних настанов, інформації про церковне життя та християнські цінності. Головним редактором релігійного видання «Тернопілля православне» є митрополит Сергій, редактор – диякон Володимир Деркач (ТП, 1991). Їх редакторська праця поєднувала журналістський, церковно-адміністративний і духовно-просвітницький досвід: добір матеріалів, пов'язаних із церковним календарем, життям парафій, діяльністю духовенства, богослужінням, моральним вихованням, історією церкви та християнським осмисленням суспільних процесів; компонування різножанрового масиву релігійних публікацій (інформаційні повідомлення, духовні роздуми, проповіді, повчання, інтерв'ю тощо). Матеріали мали бути зрозумілими для широкого кола віруючих, але водночас не виходити за межі церковного вчення й конфесійної традиції, що ставило перед редакторами додаткові виклики у процесі змістового, літературного і технічного впорядкування видань.

У рекламних виданнях Тернопільщини інформація про персональний редакторський склад не зазначена, що ускладнює аналіз індивідуального внеску редакторів. Аналізуючи структуру рекламних видань (АТ, 2008; ВБ, 2005; ПБ, 2005; ТОГ, 2008), припускаємо, що специфіка редакторської праці полягала у доборі, упорядкуванні й систематизації рекламних текстів, формуванні рубрикаційної моделі, редагуванні коротких інформаційних і рекламних повідомлень, заголовків, слоганів, контактних блоків і комерційних повідомлень.

Таким чином, редакторський склад відіграв визначальну роль у формуванні та розвитку журнальної періодики Тернопільщини періоду Незалежності України. Редактори забезпечували концептуальну цілісність видань, їх тематично-жанрову різноманітність та функціональну спрямованість, орієнтуючись на різновекторні аспекти розвитку суспільства та відповідаючи на запити спеціалізованої аудиторії.

Загалом керівникам регіональних видань вдалося створити професійні моделі журнальних продуктів (наукових, науково-популярних, популярних, літературно-художніх, суспільно-політичних, виробничо-практичних, релігійних і рекламних), які в комплексі представили цілісний сегмент періодики Тернопільщини.

Висновки до розділу III

У третьому розділі дисертації проаналізовано формально-змістові домінанти журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр., зокрема змістові особливості різних типів журналів, їхні композиційно-візуальні параметри та роль редакторів у формуванні концепції видань. З'ясовано, що журнальна періодика регіону є внутрішньо диференційованою системою, у межах якої кожен тип видань має власну тематичну, жанрову, рубрикаційну, візуальну й редакційну специфіку.

Змістові домінанти журнальної періодики краю визначаються насамперед цільовим призначенням видань, їхньою читацькою адресою та функціями в регіональному медіапросторі. Суспільно-політичні часописи зорієнтовані на осмислення актуальних процесів державотворення, громадянської активності, національної пам'яті, локальної ідентичності та суспільного діалогу. Наукові журнали становлять найвиразніший і найбільш структурований сегмент регіональної періодики. Провідними змістовими тенденціями є міждисциплінарність, прикладна спрямованість досліджень, посилення міжнародної комунікації та поступовий перехід до електронних форматів подання наукового контенту. Зміст науково-популярних журналів

спрямований на доступне пояснення історико-культурної, краєзнавчої та просвітницької інформації. Популярні видання демонструють найбільшу тематичну гнучкість і орієнтацію на практичні, культурні, побутові й комерційні запити читачів. Їх змістові домінанти пов'язані з повсякденним життям, культурою споживання, дозвіллям, локальним бізнесом, етнокультурною пам'яттю, туризмом, модою, родинними практиками та розважальними формами комунікації. Структура виробничо-практичних журналів підпорядкована потребам фахової діяльності, тому зміст таких видань формується інструкціями, нормативними документами, практичними рекомендаціями, аналітичними оглядами. Літературно-художні журнали репрезентують культурно-мистецький сегмент регіональної періодики, у якому домінують художні тексти, літературна критика, есеїстика, переклади, мистецькі матеріали та публікації про культурний процес. Такі видання виконують роль медійної платформи для творчої самореалізації авторів, репрезентації літературного процесу, збереження культурної пам'яті та підтримки регіонального мистецького середовища. Змістове наповнення релігійних журналів зорієнтоване на популяризацію християнського віровчення, морально-етичне виховання, пояснення церковної традиції та підтримку конфесійної комунікації. Зміст рекламних журналів тяжіє до комерційної презентації товарів, послуг, подій і локального бізнесу.

Композиційно-візуальні параметри журнальної періодики Тернопільщини засвідчують залежність оформлення від типу видання, його функційного призначення й читацької адреси. Наукові журнали вирізняються стриманістю, стандартизованістю та підпорядкуванням візуальних елементів академічній структурі. Науково-популярні видання поєднують пізнавальність із доступною візуалізацією. Популярні журнали тяжіють до кольорової насиченості, домінування фотоконтенту, декоративної типографіки та мозаїчної верстки. Виробничо-практичні видання орієнтовані на функціональність і зручність навігації, літературно-художні – на символічність і естетичну виразність, суспільно-політичні – на

документальність і репрезентативність, релігійні – на духовно-ціннісні візуальні маркери, рекламні – на комерційну привабливість і максимальну інформативність. Візуальний компонент у журналах регіону виконує не лише декоративну, а й змістоформувальну функцію. Обкладинка, шрифтова організація, ілюстративний матеріал, колористика, фотографії, графічні елементи й рекламні блоки складають перше уявлення про концепцію видання та впливають на читацьке сприйняття. У різних типах журналів візуальність має не однаковий ступінь значущості: від допоміжного елемента в академічних виданнях – до провідного засобу комунікації в популярних, рекламних і глянцевих форматах. Загальною тенденцією є поступове зростання ролі візуальної організації як інструмента структурування змісту, посилення емоційного впливу та формування впізнаваного образу часопису.

Роль редактора у розвитку журнальної періодики Тернопільщини є однією з визначальних. Редактори та редакційні колеги забезпечували концептуальну цілісність видань, добір тем, формування рубрикаційної моделі, жанрове наповнення, мовностилістичне опрацювання матеріалів і сталість функціонування журналів. Специфіка редакторської діяльності залежала від типу видання: у науковому сегменті вона була пов'язана з академічними стандартами, рецензуванням і фаховою комунікацією; у суспільно-політичному – з формуванням громадянського дискурсу; у популярному – з адаптацією матеріалів до масової аудиторії; у виробничо-практичному – з прикладною точністю; у літературно-художньому – з естетичним і авторським добром; у релігійному – з відповідністю духовно-моральним засадам; у рекламному – з організацією комерційного контенту.

Формально-змістові домінанти журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. засвідчують її багатофункціональність, типологічну неоднорідність і здатність адаптовуватися до потреб різних аудиторій. Зміст, архітектоніка, візуальна модель і редакційна концепція в регіональних журналах у комплексі визначають функційну ефективність кожного типу видання. У сукупності журнальна періодика краю постає як важливий

інструмент наукової комунікації, культурної репрезентації, громадського діалогу, професійного інформування, духовного виховання, рекламної презентації та організації дозволя, що підтверджує її значущість у структурі медіапростору України.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено комплексне дослідження журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. як системного явища медіапростору України. Реалізація поставлених завдань дала змогу простежити становлення, періодизацію, типологічну структуру, змістові доміанти, композиційно-візуальні параметри та роль редакторів у розвитку часописів Тернопільщини в умовах суспільно-політичних, культурних, технологічних і комунікаційних трансформацій доби Незалежності.

Узагальнення теоретичних засад вивчення української журнальної періодики засвідчило, що журнал є складним типом періодичного видання, у якому поєднуються інформаційна, аналітична, просвітницька, культурна, розважальна, рекламна та комунікативна функції. На відміну від газетної періодики, журнальні видання характеризуються більшою тематичною глибиною, усталенішою рубрикаційною організацією, ширшими можливостями візуального оформлення та чіткішою орієнтацією на визначену читацьку аудиторію. Це дало підстави розглядати журнальну періодики не лише як форму поширення інформації, а й як соціокомунікаційну систему, у якій взаємодіють зміст, структура, редакційна концепція, читацька адреса й функційне призначення.

Аналіз наукового опрацювання проблеми показав, що українська періодика має тривалу дослідницьку традицію, однак регіональні журнальні видання доби Незалежності досі недостатньо вивчені. Найбільшу увагу в науковому дискурсі зосереджено на історії преси, бібліографуванні, окремих видах періодики та локальних медіа різних регіонів України. Водночас журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. не була предметом окремого комплексного дослідження в типологічному й формально-змістовому аспектах. Це підтвердило актуальність обраної теми та необхідність системного аналізу регіонального журнального сегмента.

У роботі обґрунтовано методологічні засади дослідження, що поєднують історико-хронологічний, типологічний, описовий, порівняльний,

структурно-функційний методи, контент-аналіз і візуально-комунікативний аналіз. На основі нормативних класифікацій і сучасних журналістикознавчих підходів розроблено авторський алгоритм аналізу регіонального журнального видання. Він передбачає врахування історичного контексту, самопозиціонування, цільового призначення, читацької адреси, мови, тематики, жанрової палітри, композиційно-візуальних параметрів редакторського складу. Запропонований алгоритм дав змогу дослідити журнали Тернопільщини як багатовимірне медійне явище.

Визначено суспільно-історичні чинники, які вплинули на функціонування журнальної періодики Тернопільщини. Обґрунтовано, що проголошення Незалежності України стало ключовою передумовою становлення регіонального журнального сегмента, оскільки спричинило демонтаж радянської моделі ідеологічного контролю, активізувало свободу слова, сприяло появі недержавних медіа та утвердженню української мови як провідного засобу комунікації. Водночас розвиток журнальної періодики краю опирався на давні традиції пресовидання, сформовані ще наприкінці XIX – у першій третині XX ст., які були перервані або обмежені в радянський період. Важливу роль у становленні журнального ринку відіграли демократизаційні процеси кінця 1980-х – початку 1990-х рр., активізація громадських і культурно-просвітницьких ініціатив, а також трансформація поліграфічної бази регіону.

Здійснено періодизацію розвитку журнальної періодики Тернопільщини 1991–2022 рр. Виокремлено шість етапів: відродження і становлення регіонального журнального дискурсу; інституціоналізація журнального ринку та кількісне зростання видань; диверсифікація та комерціалізація окремих сегментів; якісна трансформація наукової періодики та посилення галузевої спеціалізації; розвиток в умовах суспільно-політичних викликів, інформаційної безпеки й цифровізації; адаптація до кризових умов пандемії та повномасштабних безпекових загроз. Така періодизація засвідчила, що журнальна періодика Тернопільщини

розвивалася нерівномірно, однак зберігала здатність до оновлення, тематичного розширення і пристосування до нових комунікаційних умов.

Емпіричну базу дослідження становили 152 журнальні видання, що виходили на Тернопільщині у 1991–2022 рр. Типологійний аналіз засвідчив, що регіональна журнальна періодика представлена вісьмома типологійними групами з дев'яти, передбачених ДСТУ 3017:2015; реферативні журнали в досліджуваному масиві не зафіксовано. Найчисельнішим сегментом є наукові видання, що відображає потужний освітньо-науковий потенціал регіону, другий за чисельністю – популярні журнали, зорієнтовані на широку аудиторію. Менш представлені є виробничо-практичні, літературно-художні, суспільно-політичні, релігійні, рекламні та науково-популярні журнали. Це вказує на нерівномірність розвитку окремих сегментів і водночас типологійну розгалуженість регіонального журнального простору.

За знаковою природою інформації журнальна періодика Тернопільщини є переважно текстовою: 144 видання, або 95 % загального масиву, ґрунтуються на текстовому способі подання інформації. Образотворчі журнали становлять 8 назв (5 %) і пов'язані переважно з популярним сегментом. За способом виготовлення більшість видань формувалася у традиційній друкованій моделі, проте упродовж 2000–2022 рр. зросла роль електронного формату. Станом на 2022 р. електронні версії мали 66 журналів (43 %), тоді як 86 видань (57 %) не перейшли на цифрові платформи. Це засвідчило нерівномірність цифрової трансформації: найпослідовніше електронні ресурси розвивалися в науковому сегменті, а частина популярних, літературно-художніх видань залишилася в межах друкованої моделі.

За читацькою адресою журнальна періодика краю охоплює три основні аудиторні групи. Видання для широкого кола читачів становлять 68 назв (45 %), які забезпечують масову культурну, суспільну, духовну, дозвілльєву та рекламно-інформаційну комунікацію. Видання для фахівців певного профілю налічують 60 назв (40 %), що пов'язано з активним розвитком наукової та

виробничо-практичної періодики. Журнали для окремих груп читачів становлять 23 назви (15 %) й орієнтовані на конкретні вікові, гендерні, соціальні чи культурні спільноти. Отже, типологія часописів Тернопільщини за читацькою адресою демонструє поєднання масової, професійної та спеціалізованої комунікації.

Мовна палітра журнальної періодики Тернопільщини характеризується виразним домінуванням української мови. Україномовні журнали (144 назви) становлять 94 % від загального масиву проаналізованих видань, що свідчить про утвердження української мови як основного засобу наукової, культурної, суспільно-політичної, духовної та професійної комунікації в регіональному медіапросторі. Водночас у частині наукових журналів англійська мова використовується як інструмент міжнародної академічної комунікації, однак не витісняє українську як базову мову видань.

Визначено провідні змістові домінанти різних типів журнальних видань. Суспільно-політичні часописи зосереджені на державотворенні, громадянській активності, історичній пам'яті й локальній ідентичності. Наукові журнали репрезентують академічну комунікацію, міждисциплінарність, прикладний характер досліджень і прагнення до міжнародної інтеграції. Науково-популярні видання виконують функцію доступного пояснення наукової, історико-культурної та краєзнавчої інформації. Популярні журнали орієнтовані на повсякденні, культурні, туристичні, побутові й комерційні запити аудиторії. Виробничо-практичні видання забезпечують професійну, методичну й довідкову комунікацію. Літературно-художні журнали підтримують культурно-мистецький дискурс, релігійні – духовно-просвітницьку комунікацію, рекламні – презентацію товарів, послуг, подій і локального бізнесу.

Жанрова палітра журнальної періодики Тернопільщини є різновекторною та функційно зумовленою. У науковому сегменті домінують статті, рецензії, огляди й інформаційні повідомлення; у популярному – інтерв'ю, репортажі, поради, замітки, огляди, розважальні та інтерактивні

форми; у літературно-художньому – оригінальні та перекладні поетичні, прозові, публіцистичні тексти, у виробничо-практичному – методичні, аналітичні матеріали, рекомендації та поради, у суспільно-політичному – публіцистичні, історико-аналітичні й дискусійні тексти. Це ілюструє, що жанрова система регіональних журналів адаптувалася до функційного призначення, тематичного профілю та очікувань читацької аудиторії.

Композиційно-візуальні параметри журнальної періодики Тернопільщини залежать від типу видання, його цільового призначення та читацької адреси. Наукові журнали тяжіють до стриманості, стандартизованості й текстоцентричності; науково-популярні – до поєднання пізнавальності з доступною візуалізацією; популярні та глянцеви – до фотодомінанти, кольорової насиченості й емоційної виразності; виробничо-практичні – до функціональності та зручності навігації; літературно-художні – до символічності й естетичної цілісності; суспільно-політичні – до документальності й репрезентативності; релігійні – до духовно-ціннісної образності; рекламні – до максимальної інформативності й комерційної привабливості. Візуальний компонент журналів виконує не лише декоративну, а й змістоформувальну функцію, впливаючи на сприйняття видання.

З'ясовано, що редактори, редакційні колеги мали визначальний вплив на розвиток журнальної періодики Тернопільщини, забезпечуючи концептуальну цілісність видань, добір тем, формування рубрикаційної моделі, жанрову організацію, мовностилістичне опрацювання матеріалів і сталість функціонування часописів. Специфіка редакторської діяльності залежала від типу журналу: у наукових виданнях вона була пов'язана з академічними стандартами, рецензуванням і фаховою комунікацією; у суспільно-політичних – із формуванням громадського дискурсу; у популярних – з адаптацією матеріалів до масової аудиторії; у виробничо-практичних – із забезпеченням прикладної точності; у літературно-художніх – з авторським і естетичним добором; у релігійних – із дотриманням

духовно-моральних засад; у рекламних – з організацією комерційного контенту.

Журнальна періодика Тернопільщини 1991–2022 рр. сформувалася як типологічно розгалужений, функційно різноманітний, багатоконпонентний і культурно значущий сегмент медіапростору України. Її розвиток відображає загальноукраїнські процеси демократизації, націєтворення, комерціалізації, цифровізації та академічної інтеграції, водночас зберігаючи виразну локальну специфіку. Досліджувані часописи виконували роль інструмента наукової комунікації, культурної репрезентації, громадського діалогу, професійного інформування, духовного виховання, рекламної презентації та організації дозвілля, що підтверджує їхню вагомість у структурі національного й регіонального медіапростору.

Перспективи подальшого дослідження пов'язані з вивченням тих аспектів журнальної періодики Тернопільщини, які не були докладно розглянуті в межах цієї роботи, зокрема читацької рецепції, економічних моделей функціонування редакцій, цифрової трансформації друкованих часописів тощо. Особливої уваги заслуговує порівняння журнальної періодики Тернопільщини з виданнями інших регіонів України, що дасть змогу глибше виявити спільні тенденції та локальні особливості розвитку регіональних медіа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Акіншина, І. М. (2013). Моніторинг рекламної комунікації на сторінках преси Луганщини. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки*, 1(18), 225–231.

Алтухов, О. А. (2021). Регіональна періодика як джерело з історії розвитку біржової справи України у другій половині XIX – на початку XX ст. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Історичні науки*, 4(342), 43–56. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8329/4.%20Altukhov.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Андрющенко, Т. Ю. (2025). *Ілюстрування: Навчальний посібник*. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38508>

Базака, Р. В. (2015). *Преса Кіровоградщини (1874–1921 рр.): Історико-функціональний аспект, типологічна характеристика* (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій. Класичний приватний університет, Запоріжжя).

Барна, В. (2008). Терно-граф. У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 3, с. 401). ВПК «Збруч».

Безверха, Т. М. (2016). Періодичні видання національних меншин Житомирської області як чинник етноінтеграції громадянського суспільства в Україні. *Наукові записки Інституту журналістики*, 63, 64–67.

Безверха, Т. М. (2017). Жанрові особливості етнічної періодики Житомирщини. У А. О. Галич (Ред.), *Матеріали інтернет-конференції* (с. 142–146). Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Безкорвайний, Є. (Ред.). (2010). *Письменники Тернопілля: члени Національної спілки письменників України* (с. 96–97). Терно-граф.

Бернштейн, М. Д. (1959). *Журнал «Основа» і український літературний процес кінця 50–60-х років XIX ст.* Київ.

Бессараб, А. О. (2011). Визначення періодичного наукового фахового видання. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 2, 122–128.

Бібліологічна комісія НТШ та Українське товариство бібліофілів. (1937). *Українська книга: місячник, присвячений бібліології і бібліофільству* (Ч. 4/5). Львів: (б. в.).

Бідзіля, Ю. М. (2001). *Преса Закарпаття XIX–XX століть: Посібник для журналістів*. МП «Ліра».

Бідзіля, Ю. М. (2013). Угорськомовна преса на Закарпатті. *Наукові записки Інституту журналістики*, 52, 211–219.

Білоус, А. В. (2013). Сучасний стан медіа-індустрії України. *Часопис картографії*, 7, 163–174.

Близнюк, А. С., Давидова, Л. В., & Зайко, Л. Я. (2022). Студентсько-викладацька газета «Універсум»: історія та сьогодення. *Вчені записки ТНУ ім. В. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 33(72), 5(2), 276–281. URL: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.2/46>

Блінов, Є. (2023). Вплив повномасштабної війни на розвиток українських регіональних медіа. *Грані історії*, 5(13), 219–229. URL: [https://doi.org/10.61655/2708-1249.5\(13\).2023.219-229](https://doi.org/10.61655/2708-1249.5(13).2023.219-229)

Богуславський, О. В. (2025). Інформаційно-видавнича діяльність Організації державного відродження України (ОДВУ) в США перед Другою світовою війною. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 62, 3–7. URL: [https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2025.2\(62\).1](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2025.2(62).1)

Бойко, М. (2016). Місцева преса Чернігівщини: реалії та перспективи. *Журналістика*, 15, 20–36.

Бурбела, В. А. (2007). Демків Борис Миколайович. В І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. (Ред.), *Енциклопедія сучасної України* (Т. 7). Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19940079>

Бурківська, Л. (2013). Українська регіональна преса: соціолінгвістичний аспект. *Культура слова*, 79, 130–133.

Бучин, М. А. (2009). *Ресурси виборчої кампанії та особливості їх використання в Україні: Монографія*. ЛІСВ.

Бюлетень ВАК України. (2003). 1.

Ваколя, З., & Кухта, М. (2022). Регіональна періодика про моральне виховання учнівської молоді: історико-педагогічний аспект. У В. І. Смоланка, І. С. Миронюк, & М. М. Марусинець (Ред.), *Педагогічні інновації у фаховій освіті: Збірник наукових праць*, 12, 8–11. ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/57313195-a916-47d2-88f2-8de05187a13a>

Варич, М. (2014). Науково-популярна журналістика як спосіб комунікації у соціокультурному просторі. *Образ*, 15, 5–13.

Василик, Л. Є. (2008). Літературно-художні видання у контексті сучасних суспільно-культурних тенденцій. *Поліграфія і видавнича справа*, 2, 22–28.

Василишин, О. (2015). Книга про особистість (Рецензія на книгу Богдан Бастюк: мистецьке чотирипілля, П. Сороки). *Тернопіль*, 3, 80–83.

Ващук, О. М. (2004). *Конституційно-правовий статус громадських організацій України* (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України).

Вербицька, Х. І. (2016). Державотворча думка в місцевій пресі України. *Образ*, 1, 99–110.

Вербицька, Х. І. (2016). Особливості місцевого інформаційного тижневика. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 1, 44–48.

Вернигора, Н. М. (2005). Роль періодичних видань для дітей у формуванні мовних навичок. *Стиль і текст*, 6, 164–167.

Вільчинський, О. К. (2016). *Преса Тернопільщини 1985–1991 років: Структурно-змістовий аспект*. ТНПУ.

Владимиров, В. М. (1998). *Історія української журналістики (1917–1997 рр.): Навчальний посібник*. Вид-во Східноукраїнського державного університету.

Вялкова, І. О. (2020). *Преса Донецької області періоду незалежності України (1991–2012 рр.): Проблематика, типологія*. МДУ.

Габор, В. В. (2003). *Українські часописи Ужгорода (1867–1944 рр.): Історико-бібліографічне дослідження*. ЛНБ ім. В. Стефаника.

Гайдай, О. М. (2016). Роль регіональної періодичної преси у висвітленні діяльності родини Харитоненків (на матеріалах 1990–2000 рр.). *Історичний архів*, 16, 18–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ians_2016_16_4

Галич, В. М. (Упоряд.). (2012). *Журналістика (періодика) і видавнича справа Луганщини: Минуле і сучасне*. ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка».

Галудзіна-Горобець, В. І. (2021). Електронні медіа: типологічний аспект. *Вчені записки ТНУ ім. В. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32(71), 2(2), 209–213. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-2/37>.

Галушко, М. (2001). *Українські часописи Станіслава (1879–1944 рр.): Історико-бібліографічне дослідження*. ЛНБ ім. В. Стефаника.

Галушко, М. (2005). Становлення і розвиток українських часописів м. Тернополя кінця ХІХ – 1939 р. У М. М. Романюк (Ред.), *Українська періодика: історія і сучасність: Доповіді та повідомлення дев'ятої Всеукраїнської науково-теоретичної конференції* (с. 201). Львів.

Галушко, М. (2005). Українські часописи Тернополя і Тернопільщини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст.: становлення, основні показники й тематико-типологічні аспекти розвитку. У М. М. Романюк (Ред.), *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*, 13, 138–152. Львів.

Галушко, М. (2008). Історико-краєзнавчі матеріали українського інформаційного часопису «Зборівські Вісті» (1933–1938, 1941–1942 рр.). У М. М. Романюк (Ред.), *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*, 1(16), 51–60. Львів.

Галушко, М. (2008). Розвиток української преси Тернополя і Тернопільщини 1886–1944 рр. У М. М. Романюк (Ред.), *Українська*

періодика: історія і сучасність: Доповіді та повідомлення десятої Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (с. 140–149). Львів.

Галушко, М. (2008). *Українські часописи Тернополя і Тернопільщини (1886–1944 рр.): Історико-бібліографічне дослідження*. ЛНБ ім. В. Стефаника.

Гандзюк, В. (2024). Журнал «Сучасність»: історія, традиції, новаторство. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Історія*, 47, 82–89. URL: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-47-82-89>

Гандзюк, В. (2025). Журнал «Сучасність»: ключові слова у жанрі інтерв'ю. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*, 56, 3–9.

Гандзюк, В. О. (2009). Часописи Поділля у процесі творення державницької ідеології українства (1917–1920). *Діло*. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27940/1/V_Gandziuk_monograf.pdf

Гандзюк, В. О. (2017). Особливості висвітлення подій Євромайдану на шпальтах обласної газети «Вінниччина». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Історія*, 25, 409–412. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/items/44409e92-3715-4575-abcc-7b5a2082c689>

Герасимів, Г. (2007). Видавнича діяльність Лева Джулинського. У Н. Волинець (Ред.), *Бережанська гімназія: сторінки історії* (с. 1028). Джура.

Глушко, М. (2016). Мистецькі журнали в сучасній Україні: особливості контенту. *Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія*, 29, 47–57.

Головата, Л. (2019). *Літературно-мистецька періодика і збірники української європейської еміграції другої половини 1940-х років: бібліографічний довідник*. Львів: Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника.

Горошкевич, Н. Є. (2016). Контекст державотворення в мас-медіа Івано-Франківщини: Постановка проблеми. *Теле- та радіожурналістика*, 5(23), 9–12.

Греськів, О. (2017). Роль західноукраїнської регіональної преси 1990-х років у процесі відновлення національної історичної пам'яті. *Образ*, 4, 91–97.

Греськів, О. (2018). Західноукраїнська регіональна преса в перехідний період від тоталітаризму до демократії (1988–1998 рр.). *Communications and communicative technologies*, 18, 29–38. URL: <https://doi.org/10.15421/291804>

Грещук, Г., & Уніят, В. (2005). Новосядлий Богдан Теодорович. У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник*, 2, 643–644. ВПК «Збруч».

Грінченко, Б. (1912). *Тяжким шляхом (про українську пресу)*. Київ.

Гром'як, Р. Т. (2009). *Культура. Політика. Інтелігенція. Публіцистика літературознавця*. Тернопіль: Джура.

Гурьєва, С. А. (2006). Типологія сучасної преси Східної України (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

Гуцал, П. (2019). Часопис «Бережанський вістник» періоду Західноукраїнської Народної Республіки. *Медіапростір*, 11, 36–41.

Давидова, Л. (2014). Проблеми регіональної газетної періодики в сучасному інформаційному просторі України та Польщі. *Intermarum: історія, політика, культура*, 1, 357–363.

Давидченко, Т. С. (2007). Типоформуючі ознаки та критерії типологічного поділу масмедіа (монографічне вивчення дитячої, молодіжної, жіночої та іншої періодики). *Культура народів Причорномор'я*, 120, 169–172.

Дащенко, Н. (2021). Мова інтернет-версії регіональної газети: баланс факту й образу (на матеріалі видання «Вільне життя +»). *Лінгвістичні студії / Linguistic Studies*, 42, 156–164. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2021.42.13>

Дащенко, Н. (2023). Журнальна періодика Тернопільщини (1990–2020 рр.). У С. В. Семенко (Ред.), *Регіональна журналістика в Україні: історія, реалії, виклики, перспективи*. ПНПУ ім. В. Короленка. 38–42.

Дащенко, Н. Л. (2022). Рубрика як корелянт позиціювання часопису «Літературний Тернопіль». *Образ*, 2(39), 36–44. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2022.2\(39\)-36-44](https://doi.org/10.21272/Obraz.2022.2(39)-36-44)

Дащенко, Н. Л. (2024). Презентація митця у регіональній журнальній періодиці. *Communications and Communicative Technologies*, 24, 22–29. URL: <https://doi.org/10.15421/292403>

Дащенко, Н., & Джуровська, С. (2013). Журнал «Тернопіль» у контексті журнальної періодики краю. *Літературний Тернопіль*, 3(56), 118–128.

Дащенко, Н., Кушнір, О., & Решетука, Т. (2025). Огляд громадсько-політичних і літературно-мистецьких журналів Тернополя періоду незалежності України. *Наукові записки Інституту журналістики*, 87(2), 114–123. URL: <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.87.9>

Дворянин, П. (2024). Мовна проблематика у мас-медійному дискурсі України (2014–2022): Макроструктурні компоненти. *Axis Europae*, 5, 106–118. URL: <https://doi.org/10.69550/3041-1467.5.319880>

Дорошенко, В. (1937). Розвиток українського друку в XIX–XX століттях у цифрах. *Українська книга*, 1, 12–17.

Драган-Іванець, Н. В., & Чуревич, В. В. (2020). Соціокультурні особливості текстів про моду в українських ЗМІ. *Вісник Харківської державної академії культури*, 57, 60–69.

Дроздовська, О. (2000). Українська преса повітових міст Галичини (20–30-ті рр. XX ст.): до питання історіографії. У М. М. Романюк (Ред.), *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*, 7, 564–572. (без видавництва).

Дроздовська, О. (2001). *Українські часописи повітових міст Галичини (1865–1939 рр.)*. (Без видавництва).

Дроздовська, О. Р. (2015). Матеріали до бібліографічного словника українських журналістів, публіцистів, видавців, редакторів (за публікаціями щоденника «Галичанин» (Львів, 1893–1913)). У М. М. Романюк (Ред.),

- Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 5, 471–492.
URL: <https://www.lsl.lviv.ua/wp-content/uploads/Zb/NDI2015/JRN/PDF/43.pdf>
- Дрьомова, Т. М. (2006). *Місцеві періодичні видання Донеччини: Каталог-довідник (1: 1889–1917)*. Східний видавничий дім.
- ДСТУ 3017:2015. (2015). *Видання. Основні види. Терміни та визначення*. Держспоживстандарт України.
- Дубецька, О. (2018). Жіночі видання Одеси початку ХХ століття. *Образ*, 2(28), 14–19.
- Дуда, І. (2010). *Тернопіль. 1540–1944: Історико-краєзнавча хроніка* (Ч. 1). Навчальна книга–Богдан.
- Дудченко, Л. М. (2015). *Ділові видання сучасної України у світовому контексті (типологія та особливості функціонування)* (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій, Дніпропетровський національний ун-т імені О. Гончара).
- Дяченко, І. (2016). Тенденції розвитку друкованих журналів в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст.: Гендерні студії. *Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки*, 1–2, 46–53.
- Дяченко, І. М. (2016). Цільове призначення як типологічна ознака у контексті формування жіночих журналів. У В. Різун (Ред.), *Перспективні напрямки дослідження українського медійного контенту: фундаментальні та прикладні аспекти* (с. 279–283). Київ.
- Енциклопедія українознавства*. (1993). Словникова частина (Т. 1, с. 1–400). Львів: (без видавництва).
- Завальнюк, І. (2019). Нові структурно-семантичні й стилістичні вияви синтаксичних одиниць у ролі заголовків сучасних українських газетних текстів (на матеріалі періодичних видань Вінниччини). У Н. Г. Горголюк, Л. М. Колібаба, В. М. Фурса (Упорядн.), *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики* (с. 383–394). Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Завальнюк, І., Гандзюк, В., & Одобецька, І. (2025). Місцева преса як джерело інформації про діяльність подільської «Просвіти» в період

Директорії УНР (1919–1920 рр.). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Історія*, 52, 111–116. URL: <https://doi.org/111-116.10.31652/2411-2143-2025-52-111-116>

Задорожна, О. С. (2014). Загальна характеристика науково-популярних журналів в Україні: класифікація видань. *Наукові записки Інституту журналістики*, 14, 51–55.

Здоровега, В. (2002). Українська преса як чинник політичної та культурної інтеграції України. У М. М. Романюк (Ред.), *Українська періодика: історія і сучасність: Доповіді та повідомлення VII Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 53–58). Львів.

Здоровега, В. Й. (1995). Українська періодика в сучасному національному інформаційному просторі. У М. М. Романюк (Ред.), *Українська періодика: історія і сучасність: Доповіді та повідомлення III Всеукраїнської науково-теоретичної конференції* (с. 11–18). Львів.

Здоровега, В. Й. (2008). *Теорія і методика журналістської творчості: Підручник* (3-тє вид.). ПАІС.

Зелінська, Н. В. (2002). *Наукове книговидання в Україні: Історія та сучасний стан*. Світ.

Іванов, В. Ф. (1998). *Шляхи підвищення популярності періодичних видань*. Центр вільної преси.

Івано-Франківське міжрегіональне управління Міністерства юстиції України. (2022). Перелік друкованих ЗМІ, зареєстрованих на території Тернопільської області станом на 01.08.2022. URL: <https://pzmrujust.gov.ua/napriamy-diialnosti/311-derzhavna-reiestratsiia-drukovanykh-zasobiv-masovoi-informatsii-ta-hromadskykh-formuvan/pereliky-zareiestrovanykh-hf-ta-zmi/ternopilska-oblast>

Йордан, Г. (2021). Композиційно-графічні особливості українських науково-популярних видань. У Н. Поплавська (Ред.), *Регіональна журналістика: реалії, виклики, перспективи* (с. 102–107). Тернопіль.

Кабачій, Р. І. (2017). Українські медіа від зародкового стану в 1991 р. до «корупційного плюралізму» 2017 р.: розвиток і перспективи. *Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки*, 22(2), 43–50. URL: [https://doi.org/10.18524/2304-1439.2017.2\(29\).119951](https://doi.org/10.18524/2304-1439.2017.2(29).119951)

Казаков, Г. (2024). Питання української історії та культури в окупаційній пресі Запорізької та Дніпропетровської областей 1941–1943 рр. *Сторінки історії*, 58, 271–283. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.58.2024.309252>

Каленич, В. (2023). Образність журналістського мовлення в регіональній пресі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, 36, 84–91. URL: <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2022-36-84-91>

Каленич, В. (2024). Фразеологічна експресивність у вінницькій пресі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, 38, 57–64. URL: <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2024-38-07>

Калинович, І. (1924). *Українська преса і видавництва за 1923 рік*. Друкарня видавничої спілки «Діло».

Канчалаба, О. (2000). Релігійно-церковна періодика ХІХ – першої половини ХХ ст. у фондах ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. У М. М. Романюк (Ред.), *Українська періодика: історія і сучасність: Доповіді та повідомлення VI Всеукраїнської науково-теоретичної конференції* (с. 191). Львів.

Кармазін, С. С. (2024). Зображення соціально-економічних та культурних змін на Чернігівщині в публіцистиці періодичних видань краю (1985–1990). *Література та культура Полісся. Серія: Філологічні науки*, 111(25), 284–290. URL: <https://doi.org/10.31654/2520-6966-2024-25f-111-284-290>

Карпенко, В. (2004). *На крутому повороті: Газета «Вечірній Київ» від перебудови до незалежності*. Нора-Друк.

Карпенко, В. О. (2003). *Преса і незалежність України: Практика медіаполітики (1988–1998 рр.)*. Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка.

Кіт, Н. О. (2002). Український журнал для дошкільника: Психологічні підстави та основні принципи розробки концепції видання. *Стиль і текст*, 3, 118–127.

Кіца, М. О. (2014). Недобросовісна реклама у газетних виданнях України (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Кіца, М. О. (2018). Особливості журнальної періодики для чоловіків в Україні: тематика, жанрологія, перспективи. *Поліграфія і видавнича справа*, 1, 147–155.

Клименко, І. (2009). Періодичні видання першої половини ХІХ – початку ХХ ст. в Україні: Загальний огляд. *Бібліотечний вісник*, 4, 44–48.

Клименко, Н. О. (2012). Специфіка рубрикації та своєрідність подання матеріалу в жіночих глянцевиx журналах. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 1, 65–71.

Клічак, В. (Голов. ред.). (2023). Погорецький Володимир. Поет, публіцист. *Національна спілка письменників України: біобібліографічний довідник*. Український письменник.

Ковальова, Т. В., Зубахін, Ю. В., & Ковальов, С. О. (2024). Локальне видання «Кордон. Медіа» в російсько-українській війні: генерування конвергентного контенту. *Обрії друкарства*, 2(16), 44–55. URL: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2024.2\(16\).319074](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2024.2(16).319074)

Ковальчук, М. Ф. (Ред.), (2019). Михайло Ониськів. *З Україною в серці: Книга Пам'яті Тербовляниціни* (с. 736–737).

Ковпак, В. О. (2007). *Українська спортивна періодика Галичини 20–30-х рр. ХХ ст.: Історико-функціональний аспект і проблемно-тематичні домінанти* (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата філологічних наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Колесніченко, У. О. (2009). *Домінантні мотиви у християнських дитячих журналах сучасної України* (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Копистинська, І. М., & Савчук, Р. Л. (2025). Вербальні особливості заголовків у молодіжних виданнях Івано-Франківщини. *Обрії друкарства*, 2(18), 121–134. URL: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2025.2\(18\).338829](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2025.2(18).338829)

Корнєєва, Г. (1999). Друкована українська книга та преса для дітей у Галичині (кін. XIX – I пол. XX ст.). *Бібліотечний вісник*, 2, 25–28.

Костенко, Л. Й., & Онищенко, О. С. (Ред.), (2014). *Наукова періодика України та бібліометричні дослідження*. НБУВ НАН України.

Костилова, С. О. (2003). До питання про природу трансформаційних процесів у системі друкованих ЗМІ України другої половини 80-х – першої половини 90-х рр. XX ст. У С. В. Кульчицький (Ред.), *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*, 9, 349–352.

Кость, С. (2002). *Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини XX ст.* Світ.

Кость, С. (2008). Військова преса ЗУНР. У М. П. Баб'юк (Ред.), *Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору*, 2, 206–211. ЛА «Піраміда».

Кравченко, О. (1998). Нарис діяльності гімназії. У С. Ярема (Ред.), *Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. До сторіччя заснування (1898–1998)* (с. 33–50). Наукове товариство ім. Шевченка; Львівське крайове товариство «Рідна школа».

Кревецький, І. (1927–1928). Часописи Галицького Поділля: Історико-бібліографічні матеріали з 1882–1927 рр. У В. Отамановський (Ред.), *Історично-бібліографічний збірник з нагоди 150-ліття першої газети на Україні (1776–1926) та 10-ліття існування УСРР*. 3–21.

Крупський, І. (1994). Преса Галичини у боротьбі за державність України (1918–1920 рр.). У М. М. Романюк (Ред.), *Українська періодика: історія і сучасність: доповіді та повідомлення II Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (м. Львів, 21–22 грудня 1994 р.)*. 44–46. Львів; Житомир.

Крупський, І. В. (1995). *Національно-патріотична журналістика України (Друга половина XIX – перша чверть XX ст.)*. Світ.

Кулеша, Н. (2023). До історіографії українського пресознавства: «Українська преса в Україні та світі XIX–XX ст.». *Український інформаційний простір*, 2, 196–211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrinfsp_2023_2_15

Кульчицький, С. В., & Шаповал, Ю. І. (2005). *Новітня історія України (1939–2001)*. Генеза.

Курилишин, К. (2023). *Часопис «Діло» (Львів, 1880–1939 рр.): матеріали до біобібліографістики (Т. 8: 1923–1930 рр.)*. Коло.

Куций, І. (2002). Олександр Барвінський: внесок в українську історіографію Галичини. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*, 1, 169–174.

Куцик, Р. Р. (2020). Динаміка розвитку періодики у Києві напередодні та під час Першої світової війни: статистичний аналіз. *Сторінки історії*, 50, 88–98. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.50.2020.210123>

Кушнір, О. В. (2019). Суспільні реформи в інтернет-виданнях Тернополя «Терен» і «20 хвилин»: медична та освітня тематика. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*, 46, 83–91. URL: <https://doi.org/10.30970/vjo.2019.460>

Левицький, І. Е. (1909). *Українська бібліографія Австро-Угорщини за роки 1887–1900 (Т. 1: 1887–1889)*. Львів.

Левицький, І. Е. (1910). *Українська бібліографія Австро-Угорщини за роки 1887–1900 (Т. 2: 1890–1891)*. Львів.

Левицький, І. Е. (1911). *Українська бібліографія Австро-Угорщини за роки 1887–1900 (Т. 3: 1892–1893)*. Львів.

Левчук, О. В. (2018). *Газетна періодика Києва як джерело дослідження міського повсякдення (1905–1914 рр.)* (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Мамич, М. В. (2015). Контент жіночого журналу: обсяг поняття, професійна сфера застосування. *Одеський лінгвістичний вісник*, 5, 23–31.

Мартинюк, М. (1998). *Українські періодичні видання Західної України, країн Центральної та Західної Європи (1914–1939): матеріали до бібліографії*. (Без видавництва).

Марущак, О. М. (2013). Сучасна українська періодика для дітей. *Наукові записки Малої академії наук України*, 4, 86–91.

Масімова, Л. Г. (2013). Візуальна репрезентація журнального контенту. *Наукові записки Інституту журналістики*, 53, 287–290.

Мединська, О. (2019). Проблеми державотворення у пресовому дискурсі (за матеріалами газети «День»). *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*, 46, 92–100. URL: <https://doi.org/10.30970/vjo.2019.460>

Мельничук, Б. (2004). «Астон». У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 1, с. 56). ВПК «Збруч».

Мельничук, Б. (2008). Садовська Галина Дмитрівна. У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 3, с. 222). ВПК «Збруч».

Мельничук, Б. (2008). Федоришин Петро Степанович. У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 3, с. 509). ВПК «Збруч».

Мельничук, Б. (2010). «Воля». У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 4, с. 119). ВПК «Збруч».

Мельничук, Б. (2010). «Діана плюс». У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 4, с. 199). ВПК «Збруч».

Мельничук, Б. (2024). Погорецький Володимир Антонович. *Енциклопедія сучасної України*. URL: <https://esu.com.ua/article-885305>

Мельничук, Б., & Пиндус, Б. (2005). Ониськів Михайло Михайлович. У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 2, с. 675). ВПК «Збруч».

Михайлин, І. Л. (2003). *Історія української журналістики XIX століття*. Центр навчальної літератури.

Михайлин, І. Л. (2013). *Журналістика: словник-довідник*. Академвидав.

Михайлюта, О. (2015). Різновид розважального компоненту преси: тексти культурно-просвітницької журналістики (на прикладі журналу «Український тиждень»). *Журналістика*, 14, 130–138.

Мілясевич, І. (2004). *Періодичні видання Волинської губернії XIX – початку XX ст.: історико-бібліографічне дослідження*. Львів.

Міністерство освіти і науки України. (2026, 11 березня). *Перелік наукових фахових видань України*. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/atestatsiya-kadriv-vyshchoi-kvalifikatsii/2026/03/perelik-naukovix-faxovix-vidan-ukrayini.pdf>

Місило, Є. (Уклад.). (1991). *Бібліографія української преси в Польщі (1918–39) і Західньо-Українській Народній Республіці (1918–19)*. Видавництво Канадського інституту українських студій, Альбертський університет.

Мітчук, О. (2013). Інформаційний чинник діяльності української періодики кінця XIX – початку XX століття. *Діалог: медіа-студії*, 17, 111–118.

Мітчук, О. А. (2006). Нові слова та їх значення у мові мас-медіа Рівненщини (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук, Львівський національний університет ім. І. Франка).

Мітчук, О. А. (2010). Мовностилістичні засоби увиразненн язоголовкового комплексу газети (на прикладі газети «Вільне слово»). *Теле- та радіожурналістика*, 9, 266–272.

Муц, О. І. (2012). Україномовна періодика в національно-культурному житті Східної Галичини міжвоєнного періоду (1918–1939 рр.) (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).

Нетреба, М. М., & Кащишин, І. Я. (2017). Теоретико-методологічні аспекти дослідження візуалізації інформації як засобу поширення ділової преси. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 3, 35–39.

Окаринський, В. (2003). Старі тернопільські часописи. *Тернопільська газета*, 8(50).

Орлик, О. (2014). Сучасні українські періодичні та продовжувані видання для жінок: типологічно-тематична характеристика. *Вісник Книжкової палати*, 1, 1–5.

Основні критерії формування переліку спеціалізованих наукових видань ВАК України. (2008). *Бюлетень ВАК України*, 7, 3–4.

Павлюк, І. З. (2001). *Українська легальна преса Волині, Полісся, Холмищини та Підляшшя 1917–1939, 1941–1944 рр.* Каменярь.

Панченко, С. А. (2012). Роль регіональної преси у зростанні соціально комунікативного попиту на екологічну інформацію. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 1, 101–104.

Пастушенко, О. В. (2016). *Книга і періодика в дисертаційних дослідженнях незалежної України: соціокомунікаційний аспект.* НБУВ.

Пелешок, О. О. (2018). Краєзнавча проблематика у пресі Тернопільщини: історичний аспект. *Образ*, 3(29), 53–59. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2018.3\(29\)-53-59](https://doi.org/10.21272/Obraz.2018.3(29)-53-59)

Пелешок, О. О. (2019). Біографіка на сторінках преси Тернопільщини: краєзнавчий аспект. *Українська біографістика*, 18, 333–340.

Пелешок, О. О. (2020). Преса Тернопільщини 1941–1944 років: краєзнавчий аспект. *Образ*, 2(34), 63–71. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2020.2\(34\)-63-71](https://doi.org/10.21272/Obraz.2020.2(34)-63-71)

Пелешок, О. О. (2022). Краєзнавчий наратив районної преси Тернопільщини початку XXI століття (Дисертація на здобуття наукового ступеня доктор філософії з журналістики, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).

Пелешок, О. О. (2022). Районна преса Тернопільщини у медійному дискурсі України: становлення та функціонування. *Communications and Communicative Technologies*, 22, 107–116. URL: <https://doi.org/10.15421/292212>

Пелешок, О. О. (2023). Тематична парадигма краєзнавчого контенту районної преси Тернопільщини початку XXI століття. *Синопис: текст, контекст, медіа*, 2(29), 146–156. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.2.12>

Передирій, В. А. (1996). *Періодика для жінок як джерело досліджень національно-культурного життя Галичини 20–30-х рр. XX ст.* (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Петращук, С. А., & Ковтун, І. І. (2025). Ілюстрація: види, техніки та можливості. У А. В. Горошко (Ред.) *Наука та освіта: збірник праць XIX Міжнародної наукової конференції* (с. 76–83). Хмельницький національний університет.

Пилипенко, А. (2012). Контент літературного журналу: принципи моделювання. *Вісник Книжкової палати*, 2, 16–19.

Поплавська, Н. М. (2019). Медична періодика України в історичному вимірі. *Образ*, 1(30), 88–91. URL: <https://doi.org/10.21272/Obraz.2019.1>

Поплавська, Н., & Цепкало, Т. (2023). Мовна репрезентація гендеру на сторінках журналу «Кур'єр Кривбасу». *Communications and Communicative Technologies*, 23, 5–13. URL: <https://doi.org/10.15421/292301>

Попович, В. (2022). (Українська) радянська ідентичність у 1960-х – 1980-х рр. через призму періодики ВНЗ Харкова. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 54(2), 23–29. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/54_2022/part_2/4.pdf

Про доступ до публічної інформації, Закон України № 2939-VI (2011).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні, Закон України № 2782-XII (1992). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

Про захист суспільної моралі, Закон України № 1296-IV (2003).
Відомості Верховної Ради України, 14, 181.

Про інформаційні агентства, Закон України № 74/95-ВР (1995). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Про інформацію, Закон України № 2657-XII (1992). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

Про медіа, Закон України № 2849-IX (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення,
Закон України № 538/97-ВР (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації,
Закон України № 539/97-ВР (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Про рекламу, Закон України № 270/96-ВР (1996). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про суспільні медіа України, Закон України № 1227-VII (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text>

Про телебачення і радіомовлення, Закон України № 3759-XII (1993).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>

Решетуха, Т. (2010). Українські видання Тернопільщини кінця XIX – початку XX ст.: становлення та функціонально-типологічна характеристика. У М. М. Романюк (Ред.), *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*, 2, 16–28.

Решету́ха, Т. (2019). Українські періодичні видання Тернопілля доби національно-визвольних змагань 1918–1919 років. *Український інформаційний простір*, 3, 118–132. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.3.2019.171366>

Решету́ха, Т. (2022). Літературно-мистецькі часописи Тернопілля кінця XIX – першої третини XX століття. *Studia Methodologica*, 54, 5–26. URL: <https://doi.org/10.25128/2304-1222.22.54.01>

Решету́ха, Т. (2022). Літературно-мистецькі часописи Тернопілля кінця XIX – першої третини XX століття. *Studia Methodologica*, 54, 5–26. URL: <https://doi.org/10.25128/2304-1222.22.54.01>

Решету́ха, Т. В. (2011). Видавнича справа Тернопілля кінця XIX – першої третини XX століття (на матеріалі українськомовних видань) (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Решету́ха, Т. В., & Борсук, Н. І. (2020). Реформа місцевого самоврядування й децентралізація влади в регіональному умедіадискурсі. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 2, 62–69. URL: [https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.2\(42\).10](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.2(42).10)

Решету́ха, Т., & Кушнір, О. (2022). Інфографіка як засіб візуалізації у регіональній друкованій пресі (за матеріалами тернопільських видань). *Український інформаційний простір*, 2(10), 250–267. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.270009>

Решету́ха, Т., Кушнір, О., Дашенко, Н., & Поплавська, Н. (2025). Періодика Тернопілля кінця XIX – першої третини XX ст. у журналістичнознавчих і бібліографічних студіях. *Синопсис: текст, контекст, медіа*, 3(31), 187–198. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2025.3.7>

Романюк, М. (2000). *Українська преса Північної Буковини як джерело вивчення суспільно-політичного життя краю (1870–1940 рр.)*. Фенікс.

Романюк, М. (2000). *Українське пресознавство на порозі XXI століття*. Львів: (б. в.).

Романюк, М. М. (2019). Українська преса, історія дослідження української преси. У В. А. Смолій (Ред.), *Енциклопедія історії України: Україна – Українці* (Кн. 2, с. 842). Наукова думка.

Романюк, М. М. (Ред.). (1998). *Періодика Західної України 20–30-х рр. ХХ ст.: матеріали до бібліографії* (Т. 1–3). Фенікс.

Романюк, М. М., & Галушко, М. В. (1996). *Українські часописи Коломиї (1865–1994 рр.): історико-бібліографічне дослідження*. НАН України, Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника.

Романюк, М. М., & Галушко, М. В. (2001–2003). *Українські часописи Львова. 1848–1939: історико-бібліографічне дослідження* (У 3 т.; О. Катола, Л. Сідлович, ред.). Світ.

Ромах, О. В. (2015). Стереотипи та страхогенеруючі міфи на сторінках українських суспільно-політичних журналів. *Наукові записки Інституту журналістики*, 59, 55–66.

Рудий, Г. (2008). Періодика України 1917–1940 рр. як історичне джерело. *Бібліотечний вісник*, 1, 29–35.

Рудий, Г. Я. (2023). Пресологія: теоретичні й методологічні аспекти. *Рукописна та книжкова спадщина України*, 30, 200–212. URL: <https://doi.org/10.15407/rksu.30.200>

Русецька, О. Б. (2014). Лексико-семантичні особливості мови періодики ХХІ ст. (на матеріалі житомирської преси). *Наукові записки Інституту журналістики*, 56, 66–68.

Русиняк, А. (2018). Регіональні медіа: специфіка понятійно-категоріального апарату. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*, 1(12), 75–84.

Русиняк, А. І. (2020). Регіональні ЗМІ у процесі демократичних перетворень в Україні: специфіка та проблемний вимір. *Політикус: науковий журнал*, 6, 51–57.

Савчук, Б. П. (1996). *Волинська «Просвіта»*. Видавнича фірма «Ліста».

Садівничий, В. (2015). «Відродження розпочинається із гласності...» (Медична преса Наддніпрянської України середини ХІХ – початку ХХ ст.). Дніпропетровськ.

Садівничий, В., & Сушкова, О. (2016). Джинса як етична проблема місцевої журналістики. *Інформаційне суспільство*, 23, 20–24.

Сидоренко, Н. (1997). *Українська періодика в Італії (1905–1995 рр.)*. Дослідницький центр історії української преси.

Сидоренко, Н. (2016). Жіноча преса в Україні періоду незалежності (кількісно-якісні параметри). *Образ*, 2(20), 36–42.

Сидоренко, Н. (2018). Українська жінка на сторінках глянцевого журналу. *Образ*, 2(28), 47–54.

Сидун, І. (2019). Одеська преса другої половини ХІХ ст. – головне джерело закордонних новин на Півдні України. *Діалог: медіа-студії*, 25, 155–167.

Синоруб, Г. П. (2013). Особливості поділу медіа-аудиторії: комунікаційно-психологічний аспект. *Теле- та радіожурналістика*, 12, 239–243.

Скібан, О. І. (2020). Типологічні ознаки української книжкової пресової періодики 1990–2000-х рр. *Поліграфія і видавнича справа*, 1, 169–178.

Скленар, І. М. (2008). Сучасна релігійна преса України: типологія, характеристика, домінанти (Автореферат дисертації на здобуття вченого звання кандидата наук із соціальних комунікацій, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Смоляк, П. (2020). Олег Смоляк у музиці та літературі. *Тернопіль*: (б. в.). 212.

Сніцарчук, Л. (2006). Розвиток громадсько-політичної періодики у 80-ті роки ХІХ ст. в Галичині. *Магістеріум. Журналістика*, 22, 61–67.

Сніцарчук, Л. (2008). Правові норми функціонування української преси Галичини 20–30-х рр. ХХ ст. У М. П. Баб'юк (Ред.), *Творчі та організаційні*

особливості функціонування сучасного медійного простору: збірник наукови хпраць (Т. 2, с. 280–284). Тернопіль-Львів: ЛА «Піраміда».

Сніцарчук, Л. (2022). Тематико-типологічні моделі української літературної преси в Галичині 1848–1870 рр. *Галичина: література і культурно-історичніоснови*, 1, 96–111. URL: <https://doi.org/10.24919/2786-6963.1.2022.268789>

Сніцарчук, Л. (2023). Записки Наукового товариства імені Шевченка як джерело вивчення історії преси XIX – першої третини XX ст. *Український інформаційний простір*, 2, 212–224. URL: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(12\).2023.291184](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(12).2023.291184)

Сніцарчук, Л. (2025). Рукописна преса учнівської та студентської молоді другої половини XIX – першої третини XX ст. у фонді Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. *Рукописна та книжкова спадщина України*, 4, 130–143. URL: <https://doi.org/10.15407/rksu.39.130>

Сорока, П. (2013). Мельничук Богдан Іванович. У М. Г. Жулинський (Гол. ред.), *Шевченківська енциклопедія* (Т. 4: М–Па, с. 148). НАН України, Інститут літератури ім. Т. Шевченка.

Супрун, В. (2022). Українські дитячі журнали: типологія, медіаконтент. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*, 1(3), 47–53. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2022.1.7>

Сушкова, О. М. (2005). Періодичні видання для жінок в Україні: динаміка розвитку і концептуальні особливості (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук, Львівський національний університет ім. І. Франка).

Темченко, Л. В. (2014). Обласна громадсько-політична газета «Зоря» в контексті сучасної регіональної преси Дніпропетровщини. *Держава та регіони. Серія: Соціальнікомунікації*, 1–2, 135–140.

Терещук, О. (2021). Газета «Час» (Чернівці, 1928–1940 рр.): національна єдність і долання кордонів. У М. М. Романюк (Ред.), *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 11, 69–98.

Тернопільська обласна бібліотека для дітей. (n.d.). Демків Борис. URL: <https://odb.te.ua/writers/borys-demkiv/>

Тернопільський прес-клуб. (2016, 12 грудня). Сьогодні журналісту, письменнику Борису Хижняку виповнилося б 75 років. URL: <https://pressclub.te.ua/>

Тимошик, М. (2022). Жанри журналістики як науково-практична проблема: до провокації фахової полеміки теоретиків і практиків ЗМІ. *Український інформаційний простір*, 2(10), 14–42. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.269647>

Ткаченко, О. (2007). Розбудова України після «помаранчевої» революції. *Соціальна психологія*, 1, 26–38.

Ткачов, С. (2010). «Підручники і посібники». У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 4: А–Я (додатковий), с. 85). ВПК «Збруч».

ТОВ «Поліграфіст» ЛТД. (n.d.). Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/c/14048482>

Ульянова, В. О. (2019). Мовна особистість української ділової жінки на сторінках журналу «Жінка». *Мова*, 32, 45–50.

Ульянова, К. М. (2015). Журнальна періодика Луганщини від зародження до середини 20-х рр. ХХ ст. У В. М. Галич, К. М. Ульянова, О. С. Куцевська (Ред.), *Соціальні комунікації: теорія, історія, регіональний дискурс: збірник наукових статей* (с. 89–97). Рівне: Зень О.

Фарина, І. А. (2016). *Тернопільщина. Регіональний інформаційний портал*. URL: <https://surli.cc/hwlhgr>

Федечко, М. (2004). «Збруч». У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 1: А–Й, с. 640–641). ВПК «Збруч».

Федченко, П. М. (1969). *Преса та її попередники: історія зародження та основні закономірності розвитку*. Наукова думка.

Філоненко, Д. (2013). Науково-популярна періодика України: проблеми формування аудиторії. У М. М. Романюк (Ред.), *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 3, 403–413.

Філоненко, Д. (2015). Науково-популярна періодика в Україні: традиції та інновації (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Фісенко, Т. В. (2019). До питання про класифікацію спеціалізованих видань. *Обрії друкарства*, 1(7), 206–216. URL: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2019.1\(7\).169580](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2019.1(7).169580)

Фолькер, В. (2017). *Журналістика газет і журналів* (2-ге вид., перероб.; пер. з нім. В. Климченко). Центр вільної преси.

Франко, І. (1910). *Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р.* Львів.

Ханас, В. (1995). Початки преси на Тернопільщині. У Б. Куневич, М. Ониськів (Упоряд.), *Тернопілля'95: регіональний річник* (с. 465–468). Тернопіль: Збруч.

Хітрова, Т. (2007). Типологічні особливості періодичної преси Запорізького краю 1904–1920 рр. (Автореферат дисертації на здобуття вченого звання кандидата філологічних наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Хобта, О. (2005). Мистецька періодика Одеси другого десятиріччя ХХ століття: історико-функціональний аспект та інтерпретаційні особливості (Автореферат дисертації на здобуття вченого звання кандидата філологічних наук, Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Хобта, О. (2011). Динаміка розвитку мистецької періодики Одеси 1896–1919 рр. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Філологічні науки*, 25, 413–416.

ЦДАВО України. (1991). Відомість про результати Всеукраїнського референдуму, 1 грудня 1991 р. Ф. 1, оп. 28, спр. 144, арк. 6.

Черниш, А. Є. (2024). Медіаобраз міста Суми (на матеріалі онлайн-видання «Цукр»). *Образ*, 2(45), 16–25. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2\(45\)-16-25](https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2(45)-16-25)

Черняков, Б. І. (1998). *Зображальн ажурналістика в друкованих засобах масової інформації: ілюстрована періодика від виникнення до середини ХІХ століття*. Київський університет ім. Т. Шевченка, Інститут журналістики, Центр вільноїпреси.

Чистоколяний, Я. (2016). Періодизація основних етапів становлення та розвитку громадянського суспільства в незалежній Україні. *Історико-правовий часопис*, 1, 107–112.

Шаркань, В. (2022). Змістове спрямування медіапублікацій про мови національних меншин Закарпаття (2019–2021 рр.). У В. Різун (Ред.), *Актуальні проблеми медіапростору: матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 52–55). Навчально-науковий інститут журналістики.

Шевченко, В. (2007). Критерії встановлення типу журнального видання. *Культура народів Причорномор'я*, 101, 66–68.

Шевченко, В. (2007). Типологія сучасних журналів – засіб вивчення світогляду суспільства. *Наукові записки Інституту журналістики*, 28, 35–39.

Шевченко, В. (2015). *Композиційна будова друкованої та електронної продукції: текст лекції*. Інститутжурналістики.

Шевченко, В. Е. (2013). *Форми візуалізації в сучасному журналі: Монографія*. Видавець Паливода А. В.

Шевченко, В. Е. (2014). Концепція візуалізації журнального контенту в системі наукових поглядів у галузі соціальних комунікацій (Автореферат дисертації на здобуття вченогозвання доктора наук із соціальних комунікацій, Київський національний університетім. Т. Шевченка).

Шевченко, В. Е. (2015). Роль візуального стилю журналу для ідентифікації видання. *Наукові записки Української академії друкарства. Серія: Соціальні комунікації*, 2, 139–147.

Шевченко, В. Е. (2016). Формування концепції медійного продукту. *Образ*, 4(22), 6–14.

Шемаєва, Г. В. (2008). *Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій: Монографія*. ХДАК.

Шкляр, В. І. (2004). Формування моделі «влада – преса – суспільство» в період легітимації політичної системи. *Наукові записки Інституту журналістики*, 17, 116–118.

Школьна, О. Д. (1997). Становлення та розвиток системи періодичної преси Катеринославської губернії 1838–1917 рр. (Автореферат дисертації на здобуття вченого звання кандидата філологічних наук, Київський університет ім. Т. Шевченка).

Шпакович, К. (2013). Харківська періодична преса 1920-х рр. як чинник національного відродження: історіографія проблеми. *Український історичний збірник*, 16, 313–324.

Шульженко, С., & Шульженко, К. (2022). Опрацювання фонду газетної періодики через утворення електронних баз ретроспективної бібліографії (за матеріалами Державного архіву друку 1960 року). *Вісник Книжкової палати*, 9, 33–41. URL: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2022.9\(314\).33-41](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2022.9(314).33-41)

Яворський, Г. (Передм.). (2009). У Г. Яворський (Ред.), *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 1–4). ВАТ ТВПК «Збруч».

Яременко, Л. (2020). Регіональний медіаконтент: вдячність як дія. У М. М. Набок (Уклад.), *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників* (с. 301–306). Сумський державний університет.

Яцимірська, М., & Драган, Н. (2007). Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій). *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*, 30, 267–276.

Poplavska, N., Synorub, H., Yordan, H., Medynska, O., Kushnir, O., & Dragan-Ivanets, N. (2022). The Use of Binary Online Lessons in the Context of Forming Critical Thinking in Future Journalists. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(1), 273–285. URL: <https://doi.org/10.5430/jct.v11n1p273>

СПИСОК АНАЛІЗОВАНИХ ДЖЕРЕЛ²

А – Абетка (2004): місячник (журнальне видання). Тернопіль

АБ – АгроБізнес (2006): спеціалізований журнал. Тернопіль.

АБ.ЗР – Агробізнес. Західний регіон (2008): спеціалізований журнал. Тернопіль.

АВ – Агропромислове виробництво (2001): спеціалізований журнал. Тернопіль.

АП – Астропрогноз (2005): журнал з гороскопом. Тернопіль.

АПП – Актуальні проблеми правознавства (2011): науковий журнал. Тернопіль.

АППАГ – Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології (2008): науково-практичний журнал. Тернопіль.

АТ – Афіша по-тернопільськи (2008): рекламний журнал. Тернопіль.

Б – Бескиди (2017): літературно-мистецький та загальнополітичний журнал. Тернопіль.

БВ – Буквинки-веселинки (2005): дитячий журнал. Тернопіль.

БП – Бабуся-порадниця (2002): розважальний журнал. Тернопіль.

БКТ – Бізнес Компаньйон Тернопіль / Business companion Ternopil (2017): спеціалізоване видання. Тернопіль.

БК – Бізнес Компаньйон (2000): інформаційно-аналітичний журнал. Тернопіль.

²У цьому списку аналізованих джерел подаємо місто та рік виходу першого числа часопису. При посиланні на журнал у тексті дисертації подаємо його умовне скорочення, сформульоване з початкових букв назви видання.

В – Валеологія (1996): навчальний посібник. Тернопіль.

ВП – Ваше право (1999): правничий щомісячник. Тернопіль.

ВГ – Ваші гроші (2008): розважальний журнал. Тернопіль.

ВБ – Візитки бізнесу (2005): рекламний журнал. Тернопіль.

ВЕ – Вісник економіки (1996): науковий журнал. Тернопіль.

ВІК – Вісник історії краю (1994): історико-краєзнавчий часопис.
Тернопіль.

ВМІБД – Вісник медичних і біологічних досліджень (2019): науковий журнал. Тернопіль.

ВНД – Вісник наукових досліджень (1993): науково-практичний медичний журнал. Тернопіль.

ВСГТООЗУ – Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України (1999): науково-практичний журнал. Тернопіль.

ВТАНГ – Вісник ТАНГ (1996): науковий журнал. Тернопіль.

ВТЕШПО – Вісник Тернопільського експериментального Інституту педагогічної освіти (1997): науковий журнал. Тернопіль.

ВТНТУ – Вісник ТНТУ (1996): науковий журнал. Тернопіль.

ВФОС – Вісник фонду Олександра Смакули (1997): науковий журнал.
Тернопіль.

ГЕВ – Галицький економічний вісник (2004): науковий журнал.
Тернопіль.

Г – Гарт (1997): суспільно-політичний часопис. Тернопіль.

ГС – Гуманітарні студії: історія та педагогіка (2021): науковий журнал.
Тернопіль.

Д – Дослідник (1997): науковий журнал. Тернопіль.

ДЖ – Джерело життя (1995): релігійний журнал. Тернопіль.

ДТ – Дзвони з темниці (2003): антологія. Тернопіль.

ДЛ – Дзвони Лемківщини (1994): культурно-громадський часопис.
Тернопіль.

ДЗ – Дзеркало / Dzerkalo (2020): глянцевиий журнал. Тернопіль.

- ДН – Дитячий начальник / Kids boss (2017): дитячий журнал. Тернопіль.
- Е – Екзестазі (1997): комп'ютерний журнал. Тернопіль.
- ЕА – Економічний аналіз (2007): науковий журнал. Тернопіль.
- ЕР – Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль (1999): науковий журнал. Тернопіль.
- ЕФ – Екологічна фізіологія (1999): науковий журнал. Тернопіль.
- Ж – Жайвір (1990): літературно-мистецький, історико-краєзнавчий альманах. Бережани.
- ЖИ – Животоки (1992): часопис гімназії. Тернопіль.
- ЖМ – Життя міста / City life (2014): глянцева журнал. Тернопіль
- ЖМ.Б – Життя міста. Бізнес / City life. Business (2021): глянцева журнал. Тернопіль.
- ЖЄЕ – Журнал європейської економіки (2001): науковий журнал. Тернопіль.
- З – Заповіт (1990): всеукраїнський тижневик. Тернопіль.
- ЗКЕМ – Здобутки клінічної і експериментальної медицини (2002): науково-практичний медичний журнал. Тернопіль.
- ЗЖУ – Здоров'я жінки в Україні (1999): науково-популярний журнал для жінок. Тернопіль.
- ЗН – Знамення (1998): релігійний журнал. Тернопіль.
- ІЧУ – Ідея і чин України (1999): патріотичний журнал. Тернопіль.
- ІБО – Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації (2013): науковий журнал. Тернопіль.
- ІХ – Інфекційні хвороби (1995): науково-практичний медичний журнал. Тернопіль.
- ІАДМТ – Інформаційно-аналітичний довідник міста Тернополя: III тисячоліття (2003): інформаційно-аналітичний журнал. Тернопіль.
- ІУГ – Історія української географії (2000): науково-теоретичний часопис. Тернопіль.

- К – Каліграфія (2005): журнал для дітей. Тернопіль.
- К – Клас (1996): дитячий журнал. Тернопіль.
- КК – Киевские кроссворды (2000): розважальний журнал. Тернопіль.
- КС – Клінічна стоматологія (1994): науково-практичний медичний журнал. Тернопіль.
- КО – Комп'ютинг (2002): науковий журнал. Тернопіль.
- КТ – Краці в Тернополі (2004): рекламне видання. Тернопіль.
- КР – Крокуй (2019): розважальний журнал. Тернопіль.
- КЛ – Кросворди люкс (2005): розважальний журнал. Тернопіль.
- ЛВ – Личное время (2006): розважальний журнал. Тернопіль.
- ЛТ – Літературний Тернопіль (2008–2019): літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис. Тернопіль.
- М– Маркет (2009): розважальний журнал. Тернопіль.
- МД – Мандрівець (1994): журнал для освітян. Тернопіль.
- МДІ – Медична ділова інформація (1997): журнал для медиків. Тернопіль.
- МНВ – Магістерський науковий вісник (2005): науковий журнал. Тернопіль.
- МП – Медична інформатика та інженерія (2008): науково-практичний журнал. Тернопіль.
- МО – Медична освіта (1999): науково-практичний журнал. Тернопіль.
- МТКХ – Медична та клінічна хімія (1999): науково-практичний журнал. Тернопіль.
- МП – Медіапростір (2012): науковий журнал. Тернопіль.
- МС – Медсестринство (2006): науково-практичний журнал. Тернопіль.
- МТ – Медсестринство Тернопільщини (2009): науково-популярний журнал. Тернопіль.
- Н – Наречена (2005): весільний журнал. Тернопіль.
- НК – Народний календар на рік (2006): періодичне видання журнального типу. Тернопіль.

НЗФЕМІ – Наукові записки факультету економіки і менеджменту інвестицій (2005): науковий журнал. Тернопіль.

НЗІЕП – Наукові записки інституту економіки і підприємництва (1998): збірник наукових праць. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. Б. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія (2015): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. Г. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія (1997): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. Е. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка (1997): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. І. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія (1998): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. Л. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство (2000): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. МЗ. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство (2003): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. М. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мовознавство (1998): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. П. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка (1999): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. Ф. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філософія (1997): науковий журнал. Тернопіль.

НЗТНПУ. С. Х. – Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Хімія (1997): науковий журнал. Тернопіль.

НКС – Наукові студії (2006): науковий журнал. Тернопіль.

НС – Наша спадщина (2004): історико-краєзнавче видання. Бережани.

НМ – Наше місто (2005): журнал-каталог. Тернопіль.

НН – Новая надежда (2009): християнський журнал. Тернопіль.

О – Оновлення (1999): аналітично-інформаційний вісник ТКО НРУ. Тернопіль.

ОТ – Освітнянин (1996): журнал для освітян. Тернопіль.

ОП – Освітнянська профспілка (1997): інформаційний бюлетень. Тернопіль.

ОС – Освітнянська скриня (2004): літературний альманах. Тернопіль.

П+П – Пан + пані (2005): еротичний часопис. Тернопіль.

ПМ – Пара молода (2010): весільний журнал. Тернопіль.

ЗП – Пектораль / Золота пектораль (2007): літературно-мистецький журнал. Чортків.

ПБ – По благу (2005): інформаційно-рекламний журнал. Тернопіль.

ПМ – Погляд молодих (2004): суспільно-політичний бюлетень. Тернопіль.

П – Полум'я (1996): молодіжний пластовий часопис. Тернопіль.

ПО – Посміхайсь (2006): дитячий розважально-пізнавальний журнал. Тернопіль.

ПС – Посміхнись (2006): дитячий розважально-пізнавальний журнал. Тернопіль.

ПДБ – Професійне досьє бібліотекаря (2002): інформаційний бюлетень. Тернопіль.

ПС – Психологія і суспільство (2000): науковий журнал. Тернопіль.

Р – Рада (2002): інформаційно-методичний вісник. Тернопіль.

РАРРПСУ – Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України (1997): науковий журнал. Тернопіль.

РВО – Рецепти від Оксани (2003): серія тематичних журналів. Тернопіль.

РМ – Розмальовки (2002): дитячий журнал. Тернопіль.

РД – Рукоділля (2004): журнал. Тернопіль.

РДБ – Рукоделие + бисер (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

РДП – Рукоделие + п'єчворк (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

СА – Саморобко (2006): всеукраїнський дитячий журнал. Тернопіль.

СФ – Світ фінансів (2004): науковий журнал. Тернопіль.

СС – Скрытые сокровища (2000): церковний журнал. Тернопіль.

СЗ – Славістичні записки (1997): науковий журнал. Тернопіль.

СЛ – Слово (1994): релігійний журнал. Тернопіль.

С – Сова (1999): журнал. Тернопіль.

СЕПД – Соціально-економічні проблеми і держава (2008): науковий журнал. Тернопіль.

СТС – Стежками слова (2003): інформаційно-мистецький бюлетень. Шумськ.

СНВТНПУ – Студентський науковий вісник Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2002): науковий журнал. Тернопіль.

СТ – Стяг (1998): часопис єпископату Української лютеранської церкви. Тернопіль.

ТОГ – Тернопільські оголошення (2008): рекламний журнал. Тернопіль.

ТНС – Театр на столі (2006): ігровий дитячий журнал. Тернопіль.

ТП – Тернопілля православне (2008): релігійний журнал. Тернопіль.

Т – Тернопіль (1991): громадсько-політичний та літературно-мистецький часопис. Тернопіль.

ТБ – Тернопіль-бізнес (2000): регіональний діловий тижневик. Тернопіль.

ТО – Тернопільський оглядач (2007): інформаційний журнал. Тернопіль.

ТОД – Тільки один / JustOne (2015): глянцеви́й журнал. Тернопіль.

УВ – Узори вишивок (2002): серія журналів. Тернопіль.

УВП – Узори вишивок поштою (2005): журнал-каталог. Тернопіль.

УЄС – Україна – Європа – Світ (2008): науково-практичний журнал. Тернопіль.

УН – Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє (2007): науково-практичний журнал. Тернопіль.

УЖПЕ – Український журнал прикладної економіки (2016): науковий журнал. Тернопіль.

ФЖ – Файно жити (2021): глянцеви́й журнал. Тернопіль.

ФТ – Файно тур (2022): глянцеви́й журнал. Тернопіль.

ФЧ – Фармацевтичний часопис (2006): науково-практичний журнал. Тернопіль.

Ф – Форум (1996): розважальний журнал. Тернопіль.

ЧН – Час ідеї настав (2019): патріотичний журнал. Тернопіль.

ШХ – Шпитальна хірургія (1998): науково-практичний медичний журнал. Тернопіль.

Ю – Юніверс / Universe (2008): науково-популярний журнал. Тернопіль.

100К – 100 кросвордів / 100 кроссвордов (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

200КР – 200 кросвордів / 200 кроссвордов (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

30KP – 30 кросвордів / 30 кроссвордов (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

300KP – 300 кросвордів / 300 кроссвордов (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

50K – 50 кросвордів / 50 кроссвордов (2005): розважальний журнал. Тернопіль.

IJMMR – International Journal of Medicine and Medical Research (2015): науковий журнал. Тернопіль.

KED – Kyiv english digest (2007): журнал для навчання. Тернопіль.

SWE – Social Work and Education (2014): науковий журнал. Тернопіль.

SM – Studia Methodologica (1993): науковий журнал. Тернопіль.

TT – Ternotrevel (2010): туристичний журнал. Тернопіль.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 2.1.

Журнали Тернопільщини 1990-1994 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Самопозиціонування часопису	Місто
1.	1990	Жайвір	літературно-мистецький, історико-краєзнавчий альманах	Бережани
2.	1990	Заповіт	всеукраїнський інформаційний тижневик	Тернопіль
3.	1991	Тернопіль	громадсько-політичний та літературно-мистецький часопис	Тернопіль
4.	1992	Животоки	часопис гімназії	Тернопіль
5.	1993	Вісник наукових досліджень	науково-практичний медичний журнал	Тернопіль
6.	1993	Studia Methodologica	науковий журнал	Тернопіль
7.	1994	Клінічна стоматологія	науково-практичний медичний журнал	Тернопіль
8.	1994	Вісник історії краю	історико-краєзнавчий часопис	Збараж
9.	1994	Дзвони Лемківщини	культурно-громадський часопис	Тернопіль
10.	1994	Слово	релігійний журнал	Тернопіль
11.	1994	Мандрівець	журнал для освітян, науковий журнал	Тернопіль

Додаток Б

Таблиця 2.2.

Журнали Тернопільщини 1995-2004 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Самопозиціонування часопису	Місто
1.	1995	Джерело життя	релігійний журнал	Тернопіль
2.	1995	Інфекційні хвороби	науково-практичний медичний журнал	Тернопіль
3.	1996	Валеологія	навчальний посібник	Тернопіль
4.	1996	Вісник ТАНГ	науковий журнал	Тернопіль
5.	1996	Вісник ТНТУ	науковий журнал	Тернопіль
6.	1996	Вісник економіки	науковий журнал	Тернопіль
7.	1996	Освітнянин	журнал для освітян	Тернопіль
8.	1996	Полум'я	молодіжний, пластовий часопис	Тернопіль
9.	1996	Клас	дитячий журнал	Тернопіль
10.	1996	Форум	розважальний журнал	Тернопіль
11.	1997	Вісник Тернопільського експериментального інституту педагогічної освіти	науковий журнал	Тернопіль

12.	1997	Вісник фонду Олександра Смакули	науковий журнал	Тернопіль
13.	1997	Гарт	суспільно-політичний часопис	Тернопіль
14.	1997	Дослідник	науковий журнал	Тернопіль
15.	1997	ЕКЗЕстазі	комп'ютерний журнал	Тернопіль
16.	1997	Медична ділова інформація	журнал для медиків	Тернопіль
17.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія	науковий журнал	Тернопіль
18.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Філософія	науковий журнал	Тернопіль
19.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Економіка	науковий журнал	Тернопіль
20.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Хімія	науковий журнал	Тернопіль
21.	1997	Славістичні записки	науковий журнал	Тернопіль
22.	1997	Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України	науковий журнал	Тернопіль
23.	1997	Освітнянська профспілка	інформаційний бюлетень	Тернопіль
24.	1998	Знамення	релігійний журнал	Тернопіль
25.	1998	Наукові записки інституту економіки і підприємництва	збірник наукових праць	Тернопіль
26.	1998	Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія	науковий журнал	Тернопіль
27.	1998	Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство	науковий журнал	Тернопіль
28.	1998	Стяг	часопис єпископату Української лютеранської церкви	Тернопіль
29.	1998	Шпитальна хірургія	науково-практичний медичний журнал	Тернопіль
30.	1999	Здоров'я жінки в Україні	науково-популярний журнал для жінок	Тернопіль
31.	1999	Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль	науковий журнал	Тернопіль
32.	1999	Екологічна фізіологія	науковий журнал	Тернопіль
33.	1999	Ідея і чин України	патріотичний журнал	Тернопіль
34.	1999	Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка	науковий журнал	Тернопіль
35.	1999	Ваше право	правничий щомісячник	Тернопіль
36.	1999	Вісник соціальної	науково-практичний журнал	Тернопіль

		гігієни та організації охорони здоров'я України		
37.	1999	Медична освіта	науково-практичний журнал	Тернопіль
38.	1999	Медична та клінічна хімія	науково-практичний журнал	Тернопіль
39.	1999	Оновлення	аналітично інформаційний вісник ТКО НРУ	Тернопіль
40.	1999	Сова	журнал	Тернопіль
41.	2000	Бізнес-компаньйон	інформаційно-аналітичний журнал	Тернопіль
42.	2000	Історія української географії	науково-теоретичний часопис	Тернопіль
43.	2000	Психологія і суспільство	науковий журнал	Тернопіль
44.	2000	Киевские кроссворды	розважальний журнал	Тернопіль
45.	2000	Скрытые сокровища	церковний журнал	Тернопіль
46.	2000	Тернопіль-бізнес	регіональний діловий тижневик	Тернопіль
47.	2000	Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство	науковий журнал	Тернопіль
48.	2001	Агропромислове виробництво	спеціалізований журнал	Тернопіль
49.	2001	Журнал європейської економіки	науковий журнал	Тернопіль
50.	2002	Бабуся-порадниця	розважальний журнал	Тернопіль
51.	2002	Рада	інформаційно-методичний вісник	Тернопіль
52.	2002	Здобутки клінічної і експериментальної медицини	науково-практичний медичний журнал	Тернопіль
53.	2002	Професійне досьє бібліотекаря	інформаційний бюлетень	Тернопіль
54.	2002	Комп'ютинг	науковий журнал	Тернопіль
55.	2002	Розмальовки	дитячий журнал	Тернопіль
56.	2002	Студентський науковий вісник ТНПУ	науковий журнал	Тернопіль
57.	2002	Узори вишивок	серія журналів	Тернопіль
58.	2003	Дзвони з темниці	антологія (журнальний тип)	Тернопіль
59.	2003	Інформаційно-аналітичний довідник міста Тернополя: III тисячоліття	інформаційно-аналітичний журнал	Тернопіль
60.	2003	Рецепти від Оксани	серія тематичних журналів	Тернопіль
61.	2003	Стежками слова	інформаційно-мистецький бюлетень	Шумськ
62.	2003	Наукові записки ТНПУ. Серія: Мистецтвознавство	науковий журнал	Тернопіль

Журнали Тернопільщини 2004-2010 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Самопозиціонування часопису	Місто
1.	2004	Абетка	місячник (журнальне видання)	Тернопіль
2.	2004	Кращі в Тернополі	рекламне видання	Тернопіль
3.	2004	Наша спадщина	історико-краєзнавче видання	Бережани
4.	2004	Світ фінансів	науковий журнал	Тернопіль
5.	2004	Освітнянська скриня	літературний альманах	Тернопіль
6.	2004	Погляд молодих	суспільно-політичний бюлетень	Тернопіль
7.	2004	Рукоділья	журнал для дозвілля	Тернопіль
8.	2004	Галицький економічний вісник	науковий журнал	Тернопіль
9.	2005	Астропрогноз	журнал з гороскопом	Тернопіль
10.	2005	Буквинки-веселинки	дитячий журнал	Тернопіль
11.	2005	Пан + пані	еротичний часопис	Тернопіль
12.	2005	Каліграфія	журнал для дітей	Тернопіль
13.	2005	Візитки бізнесу	рекламний журнал	Тернопіль
14.	2005	Кросворди люкс	розважальний журнал	Тернопіль
15.	2005	Наречена	весільний журнал	Тернопіль
16.	2005	Наше місто	журнал-каталог	Тернопіль
17.	2005	По благу	інформаційно-рекламний журнал	Тернопіль
18.	2005	30 кросвордів / 30 кроссвордов	розважальний журнал	Тернопіль
19.	2005	50 кросвордів / 50 кроссвордов	розважальний журнал	Тернопіль
20.	2005	100 кросвордів / 100 кроссвордов	розважальний журнал	Тернопіль
21.	2005	200 кросвордів/200 кроссвордов	розважальний журнал	Тернопіль
22.	2005	300 кросвордів / 300 кроссвордов	розважальний журнал	Тернопіль
23.	2005	Рукоделіе + бисер	розважальний журнал	Тернопіль
24.	2005	Рукоделіе + п'єчворк	розважальний журнал	Тернопіль
25.	2005	Магістерський науковий вісник	науковий журнал	Тернопіль
26.	2005	Наукові записки факультету економіки і менеджменту інвестицій	науковий журнал	Тернопіль
27.	2005	Посміхнись	журнал для дітей	Тернопіль
28.	2005	Узори вишивок поштою	журнал-каталог	Тернопіль
29.	2006	Агробізнес	спеціалізований журнал	Тернопіль
30.	2006	Личное время	розважальний журнал	Тернопіль
31.	2006	Народний календар на рік	періодичне видання журнального типу	Тернопіль

32.	2006	Наукові студії	науковий журнал	Тернопіль
33.	2006	Посміхайсь	дитячий розважально-пізнавальний журнал	Тернопіль
34.	2006	Саморобко	всеукраїнський дитячий журнал	Тернопіль
35.	2006	Театр на столі	ігровий дитячий журнал	Тернопіль
36.	2006	Медсестринство	науково-практичний журнал	Тернопіль
37.	2006	Фармацевтичний часопис	науково-практичний журнал	Тернопіль
38.	2007	Пектораль / Золота пектораль	літературно-мистецький журнал	Чортків
39.	2007	Тернопільський оглядач	інформаційний розважальний журнал	Тернопіль
40.	2007	Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє	науково-практичний журнал	Тернопіль
41.	2007	Економічний аналіз	науковий журнал	Тернопіль
42.	2007	Kyiv english digest	журнал для навчання	Тернопіль
43.	2008	Агробізнес. Західний регіон	спеціалізований журнал	Тернопіль
44.	2008	Соціально-економічні проблеми і держава	науковий журнал	Тернопіль
45.	2008	Медична інформатика та інженерія	науково-практичний журнал	Тернопіль
46.	2008	Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології	науково-практичний журнал	Тернопіль
47.	2008	Афіша по-тернопільськи	рекламний журнал	Тернопіль
48.	2008	Ваші гроші	розважальний журнал	Тернопіль
49.	2008	Літературний Тернопіль	літературно-мистецький журнал	Тернопіль
50.	2008	Тернопільські оголошення	рекламний журнал	Тернопіль
51.	2008	Тернопілля православне	релігійний журнал	Тернопіль
52.	2008	Україна – Європа – Світ	науково-практичний журнал	Тернопіль
53.	2008	Юніверс / Universe	науково-популярний журнал	Тернопіль
54.	2009	Новая надежда	християнський журнал	Тернопіль
55.	2009	Маркет	розважальний журнал	Тернопіль
56.	2009	Медсестринство Тернопільщини	науково-популярний журнал	Тернопіль
57.	2010	Пара молода	весільний журнал	Тернопіль
58.	2010	Ternotrevel	журнал для туристів	Тернопіль

Журнали Тернопільщини 2011-2014 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Самопозиціонування часопису	Місто
1.	2011	Актуальні проблеми правознавства	науковий журнал	Тернопіль
2.	2012	Медіапростір	науковий журнал	Тернопіль
3.	2013	Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації	науковий журнал	Тернопіль
4.	2014	Social Work and Education	науковий журнал	Тернопіль
5.	2014	Життя міста / City life	глянцевий журнал	Тернопіль

Журнали Тернопільщини 2015-2021 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Самопозиціонування часопису	Місто
1.	2015	International Journal of Medicine and Medical Research	науковий журнал	Тернопіль
2.	2015	Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія	науковий журнал	Тернопіль
3.	2015	Тільки один / Just One	глянцевий журнал	Тернопіль
4.	2016	Український журнал прикладної економіки	науковий журнал	Тернопіль
5.	2017	Бескиди	літературно-мистецький та загальнополітичний журнал	Тернопіль
6.	2017	Бізнес Компаньйон Тернопіль / Business Companion Ternopil	спеціалізоване видання	Тернопіль
7.	2017	Дитячий начальник / Kids boss	дитячий журнал	Тернопіль
8.	2019	Вісник медичних і біологічних досліджень	науковий журнал	Тернопіль
9.	2019	Крокуй	розважальний журнал	Тернопіль
10.	2019	Час ідеї настав	патріотичний журнал	Тернопіль

Журнали Тернопільщини 2020–2022 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Самопозиціонування часопису	Місто
1.	2020	Дзеркало / Dzerkalo	глянцевий журнал	Тернопіль
2.	2021	Бізнес життя міста / City life. Business	глянцевий журнал	Тернопіль
3.	2021	Гуманітарні студії: історія та педагогіка	науковий журнал	Тернопіль
4.	2021	Файно жити	глянцевий журнал	Тернопіль
5.	2022	Файно тур	глянцевий журнал	Тернопіль

Повний показчик журналів Тернопільщини, 1991-2022 рр.

№	Рік заснування	Назва видання	Тип журналу за цільовим призначенням	Мова видання	Електронна версія
1.	1990	Заповіт	популярний журнал	українська	-
2.	1990	Жайвір	літературно-художній журнал	українська	-
3.	1991	Тернопіль	суспільно-політичний / літературно-художній журнал	українська	-
4.	1992	Животоки	літературно-художній журнал	українська	-
5.	1993	Вісник наукових досліджень	науковий журнал	українська	+
6.	1993	Studia Methodologica	науковий журнал	українська	+
7.	1994	Клінічна стоматологія	науковий журнал	українська	+
8.	1994	Вісник історії краю	науково-популярний журнал	українська	-
9.	1994	Дзвони Лемківщини	популярний журнал	українська	-
10.	1994	Слово	релігійний журнал	українська	-
11.	1994	Мандрівець	науковий журнал	українська	-
12.	1995	Джерело життя	релігійний журнал	українська	-
13.	1995	Інфекційні хвороби	науковий журнал	українська	+
14.	1996	Валеологія	виробничо-практичний журнал	українська	-
15.	1996	Вісник ТАНГ	науковий журнал	українська	+
16.	1996	Вісник ТНТУ	науковий журнал	українська	+
17.	1996	Вісник економіки	науковий журнал	українська	+
18.	1996	Освітнянин	виробничо-практичний журнал	українська	-
19.	1996	Полум'я	суспільно-політичний журнал	українська	-
20.	1996	Клас	популярний журнал	українська	-
21.	1996	Форум	популярний журнал	українська	-
22.	1997	Вісник Тернопільського експериментального інституту педагогічної освіти	науковий журнал	Українська	+
23.	1997	Вісник фонду Олександра Смакули	науковий журнал	українська	-
24.	1997	Гарт	суспільно-політичний журнал	українська	-

25.	1997	Дослідник	науковий журнал	українська	-
26.	1997	ЕКЗЕстазі	науково-популярний журнал	українська	-
27.	1997	Медична ділова інформація	виробничо-практичний журнал	українська	-
28.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Географія	науковий журнал	українська	+
29.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Філософія	науковий журнал	українська	+
30.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Економіка	науковий журнал	українська	+
31.	1997	Наукові записки ТНПУ. Серія: Хімія	науковий журнал	українська	+
32.	1997	Славістичні записки	науковий журнал	українська	-
33.	1997	Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України	науковий журнал	українська	-
34.	1997	Освітня профспілка	виробничо-практичний журнал	українська	-
35.	1998	Знамення	релігійний журнал	українська	-
36.	1998	Наукові записки інституту економіки і підприємництва	науковий журнал	українська	+
37.	1998	Наукові записки ТНПУ. Серія: Історія	науковий журнал	українська	+
38.	1998	Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство	науковий журнал	українська	+
39.	1998	Стяг	релігійний журнал	українська	-
40.	1998	Шпитальна хірургія	науковий журнал	українська	+
41.	1999	Здоров'я жінки в Україні	науково-популярний журнал	українська	-
42.	1999	Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль	науковий журнал	українська	+
43.	1999	Екологічна фізіологія	науковий журнал	українська	+
44.	1999	Ідея і чин України	суспільно-політичний журнал	українська	-
45.	1999	Наукові записки ТНПУ. Серія: Педагогіка	науковий журнал	українська	+
46.	1999	Ваше право	виробничо-практичний журнал	українська	-

47.	1999	Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України	науковий журнал	українська	+
48.	1999	Медична освіта	науковий журнал	українська	+
49.	1999	Медична та клінічна хімія	науковий журнал	українська	+
50.	1999	Оновлення	виробничо-практичний журнал	українська	-
51.	1999	Сова	літературно-художній журнал	українська	-
52.	2000	Бізнес-компаньйон	популярний журнал	українська	-
53.	2000	Історія української географії	науковий журнал	українська	+
54.	2000	Психологія і суспільство	науковий журнал	українська	+
55.	2000	Киевские кроссворды	популярний журнал	українська/ російська	-
56.	2000	Скрытые сокровища	релігійний журнал	українська	-
57.	2000	Тернопіль-бізнес	популярний журнал	українська	-
58.	2000	Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство	науковий журнал	українська	+
59.	2001	Агропромислове виробництво	виробничо-практичний журнал	українська	-
60.	2001	Журнал європейської економіки	науковий журнал	українська	+
61.	2002	Бабуся-порадниця	популярний журнал	українська	-
62.	2002	Рада	суспільно-політичний / виробничо-практичний журнал	українська	-
63.	2002	Здобутки клінічної і експериментальної медицини	науковий журнал	українська	+
64.	2002	Професійне досє бібліотекаря	виробничо-практичний журнал	українська	-
65.	2002	Комп'ютинг	науковий журнал	українська	+
66.	2002	Розмальовки	популярний журнал	українська	-
67.	2002	Студентський науковий вісник ТНПУ	науковий журнал	українська	+
68.	2002	Узори вишивок	популярний журнал	українська	-
69.	2003	Дзвони з темниці	літературно-художній журнал	українська	-
70.	2003	Інформаційно-аналітичний довідник міста Тернополя: III тисячоліття	виробничо-практичний журнал	українська	-

71.	2003	Рецепти від Оксани	популярний журнал	українська	-
72.	2003	Стежками слова	літературно-художній журнал	українська	-
73.	2003	Наукові записки ТНПУ. Серія: Мистецтвознавство	науковий журнал	українська	+
74.	2004	Абетка	популярний журнал	українська	-
75.	2004	Кращі в Тернополі	популярний журнал	українська	-
76.	2004	Наша спадщина	суспільно-політичний журнал	українська	-
77.	2004	Світ фінансів	науковий журнал	українська	+
78.	2004	Освітнянська скриня	літературно-художній журнал	українська	-
79.	2004	Погляд молодих	суспільно-політичний журнал	українська	-
80.	2004	Рукоділья	популярний журнал	українська	-
81.	2004	Галицький економічний вісник	науковий журнал	українська	+
82.	2005	Астропрогноз	популярний журнал	українська	-
83.	2005	Буквинки-веселинки	популярний журнал	українська	-
84.	2005	Пан + пані	популярний журнал	українська	-
85.	2005	Каліграфія	популярний журнал	українська	-
86.	2005	Візитки бізнесу	рекламний журнал	українська	-
87.	2005	Кросворди люкс	популярний журнал	українська	-
88.	2005	Наречена	популярний журнал	українська	+
89.	2005	Наше місто	популярний журнал	українська	-
90.	2005	По благу	рекламний журнал	українська	-
91.	2005	30 кросвордів / 30 кроссвордов	популярний журнал	українська/ російська	-
92.	2005	50 кросвордів / 50 кроссвордов	популярний журнал	українська/ російська	-
93.	2005	100 кросвордів / 100 кроссвордов	популярний журнал	українська/ російська	-
94.	2005	200 кросвордів / 200 кроссвордов	популярний журнал	українська/ російська	-
95.	2005	300 кросвордів / 300 кроссвордов	популярний журнал	українська/ російська	-
96.	2005	Рукодлие + бисер	популярний журнал	російська	-
97.	2005	Рукодлие + п'єчворк	популярний журнал	російська	-
98.	2005	Магістерський науковий вісник	науковий журнал	українська	+
99.	2005	Наукові записки факультету економіки і менеджменту інвестицій	науковий журнал	українська	+
100.	2005	Посміхнись	популярний журнал	українська	-
101.	2005	Узори вишивок поштою	популярний журнал	українська	-
102.	2006	Агробізнес	виробничо-практичний	українська	-

			журнал		
103.	2006	Личное время	популярний журнал	російська	-
104.	2006	М'ясні технології	популярний журнал	українська	+
105.	2006	Народний календар на рік	виробничо-практичний журнал	українська	-
106.	2006	Наукові студії	науковий журнал	українська	-
107.	2006	Посміхайсь	популярний журнал	Українська	-
108.	2006	Саморобко	популярний журнал	українська	-
109.	2006	Театр на столі	популярний журнал	українська	-
110.	2006	Медсестринство	науковий журнал	українська	+
111.	2006	Фармацевтичний часопис	науковий журнал	українська	+
112.	2007	Пектораль / Золота пектораль	літературно-художній журнал	українська	+
113.	2007	Тернопільський оглядач	популярний журнал	українська	-
114.	2007	Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє	науковий журнал	українська	+
115.	2007	Економічний аналіз	науковий журнал	українська	+
116.	2007	Kyiv english digest	виробничо-практичний журнал	українська/ англійська	-
117.	2008	Агробізнес. Західний регіон	виробничо-практичний журнал	українська	-
118.	2008	Соціально-економічні проблеми і держава	науковий журнал	українська	+
119.	2008	Медична інформатика та інженерія	науковий журнал	українська	+
120.	2008	Актуальні питання педіатрії, акушерства та гінекології	науковий журнал	українська	+
121.	2008	Афіша по-тернопільськи	рекламний журнал	українська	-
122.	2008	Ваші гроші	популярний журнал	українська	-
123.	2008	Літературний Тернопіль ³	літературно-художній журнал	українська	-
124.	2008	Тернопільські оголошення	рекламний журнал	українська	-
125.	2008	Тернопілля православне	релігійний журнал	українська	-
126.	2008	Україна – Європа – Світ	науковий журнал	українська	+
127.	2008	Юніверс / Universe	науковий журнал	українська	-
128.	2009	Новая надежда	релігійний журнал	українська	-
129.	2009	Маркет	популярний журнал	українська	-

³У 2023 р. продовжив виходити як літературно-художній / суспільно-політичний україномовний журнал «Літературне Тернопілля Ансамблеве» (ЛітТерА).

130.	2009	Медсестринство Тернопільщини	науковий журнал	українська	+
131.	2010	Пара молода	популярний журнал	українська	+
132.	2010	Ternotrevel	популярний журнал	українська	-
133.	2011	Актуальні проблеми правознавства	науковий журнал	українська	+
134.	2012	Медіапростір	науковий журнал	українська	+
135.	2013	Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації	науковий журнал	українська	+
136.	2014	Social Work and Education	науковий журнал	українська	+
137.	2014	City life	популярний журнал	українська	+
138.	2015	International Journal of Medicine and Medical Research	науковий журнал	українська	+
139.	2015	Наукові записки ТНПУ. Серія: Біологія	науковий журнал	українська	+
140.	2015	Just One	популярний журнал	українська	+
141.	2016	Український журнал прикладної економіки	науковий журнал	українська	+
142.	2017	Бескиди	літературно-художній / суспільно-політичний журнал	українська	-
143.	2017	Бізнес Компаньйон. Тернопіль / Business Companion Ternopil	популярний журнал	українська	+
144.	2017	Дитячий начальник / Kids boss	популярний журнал	українська	+
145.	2019	Вісник медичних і біологічних досліджень	науковий журнал	українська	+
146.	2019	Крокуй	популярний журнал	українська	-
147.	2019	Час ідеї настав	суспільно-політичний журнал	українська	-
148.	2020	Дзеркало / Dzerkalo	популярний журнал	українська	+
149.	2021	Бізнес життя міста / City life. Business	популярний журнал	українська	+
150.	2021	Гуманітарні студії: історія та педагогіка	науковий журнал	українська	+
151.	2021	Файно жити	популярний журнал	українська	+
152.	2022	Файно тур	популярний журнал	українська	+

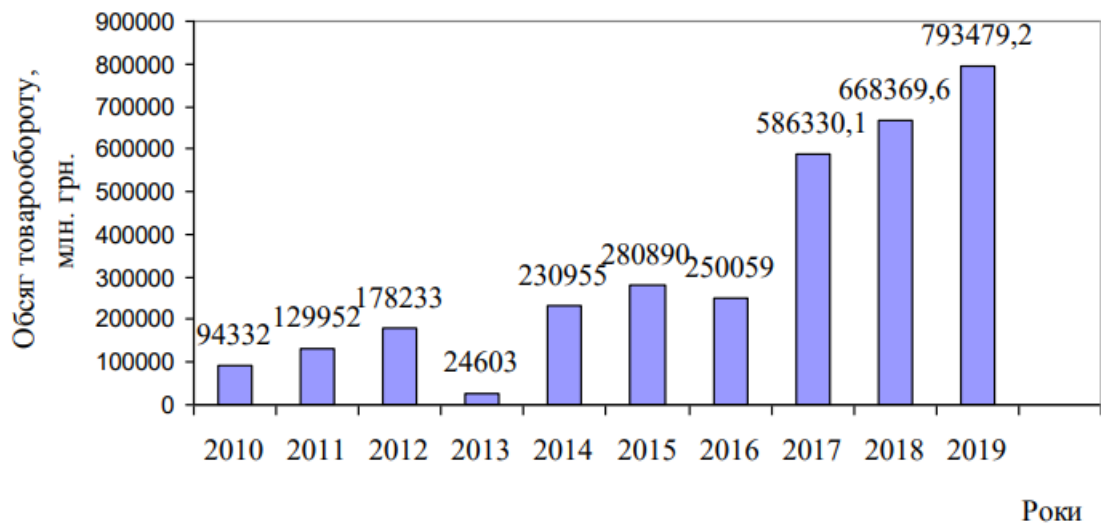

Рис. 1. Зміни обсягу товарообороту в роздрібній торгівлі України за 2010-2019 рр.

Рисунок 3.1. Столпчикова діаграма як засіб візуалізації у науковому журналі «Економічний аналіз»

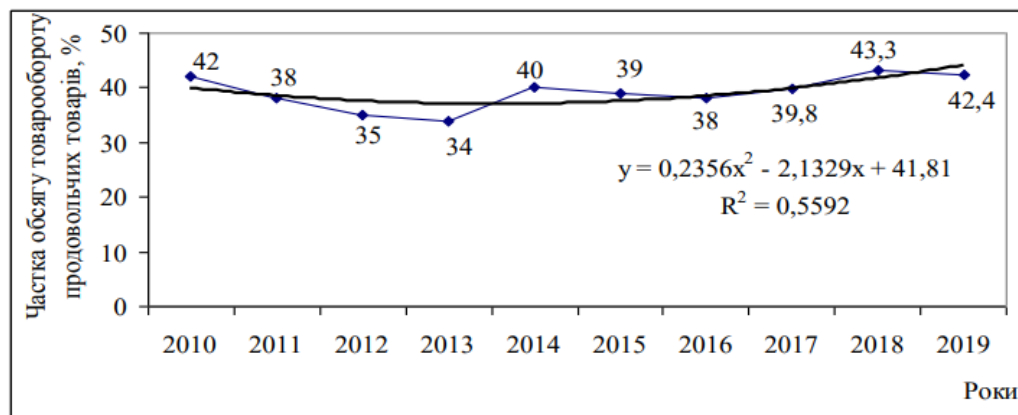

Рис. 3. Динаміка частки обсягу товарообороту продовольчих товарів в загальних обсягах товарообороту в роздрібній торгівлі України за 2010–2019 рр. та поліноміальна лінія тренду

Рисунок 3.2. Лінійний графік як засіб візуалізації у науковому журналі «Економічний аналіз»

Таблиця 1
Епідеміологічні показники з туберкульозу у Гродненській області (Білорусь) в порівнянні за 2019 та 2020 рр.

Показник	2019 рік		2020 рік	
	Абс. число	на 100 тис. населення	Абс. число	на 100 тис. населення
Захворюваність на туберкульоз (всі форми)	208	20,1	127	12,4
Захворюваність на туберкульоз органів дихання	196	18,9	122	11,9
Захворюваність на туберкульоз органів дихання з МБТ +	186	17,9	109	10,6
Захворюваність на туберкульоз дітей (0-14 років)	0	0	0	0
Виявлено ВІЛ-асоційованого туберкульозу	4		2	
Смертність	23	2,2	13	1,3
Виявлено хворих на туберкульоз при профоглядах	133 (67,9 %)		77 (63,1 %)	

Рисунок 3.3. Таблиця 1 як приклад візуалізації інформації у журналі
«Інфекційні хвороби»

Таблиця 2
Захворюваність на активний туберкульоз, включаючи його рецидиви, серед населення України за 9 місяців 2020 р. порівняно з аналогічним періодом 2019 р.

Адміністративна територія	Всього				± % (рази) до 2019 р.
	абс. число		на 100 тис. населення		
	2019	2020	2019	2020	
АР Крим	-	-	-	-	-
Вінницька	653	408	42,0	26,5	-36,9
Волинська	495	391	47,9	38,0	-20,7
Дніпропетровська	1 778	1 602	55,5	50,5	-9,0
Донецька*	993	856	51,5	44,9	-12,8
Житомирська	639	386	52,3	31,9	-39,0
Закарпатська	666	514	53,1	41,1	-22,6
Запорізька	893	615	52,4	36,5	-30,3
Ів.-Франківська	516	294	37,6	21,5	-42,8
Київська	998	694	56,6	39,1	-30,9
Кіровоградська	538	404	57,3	43,6	-23,9
Луганська*	331	266	47,8	38,9	-18,6
Львівська	1 223	847	48,8	34,0	-30,3
Миколаївська	576	420	51,0	37,5	-26,5
Одеська	2 521	1 730	106,4	73,1	-31,3
Полтавська	529	411	38,0	29,8	-21,6
Рівненська	473	294	40,9	25,5	-37,7
Сумська	509	344	47,2	32,3	-31,6
Тернопільська	354	182	34,0	17,6	-48,2
Харківська	916	719	34,4	27,2	-20,9
Херсонська	586	474	56,6	46,2	-18,4
Хмельницька	567	368	44,9	29,4	-34,5
Черкаська	507	398	42,2	33,5	-20,6
Чернівецька	279	154	31,0	17,1	-44,8
Чернігівська	451	338	45,2	34,4	-23,9
м. Київ	1 025	648	35,2	22,1	-37,2
м. Севастополь	-	-	-	-	-
Всього	19 016	13 757	45,3	33,0	-27,2

Примітка. * – територія, підконтрольна Україні.

Рисунок 3.3. Таблиця 2 як приклад візуалізації інформації у журналі
«Інфекційні хвороби»

Рисунок 3.4. Обкладинка журналу «Вісник історії краю» як приклад візуалізації у науково-популярному виданні

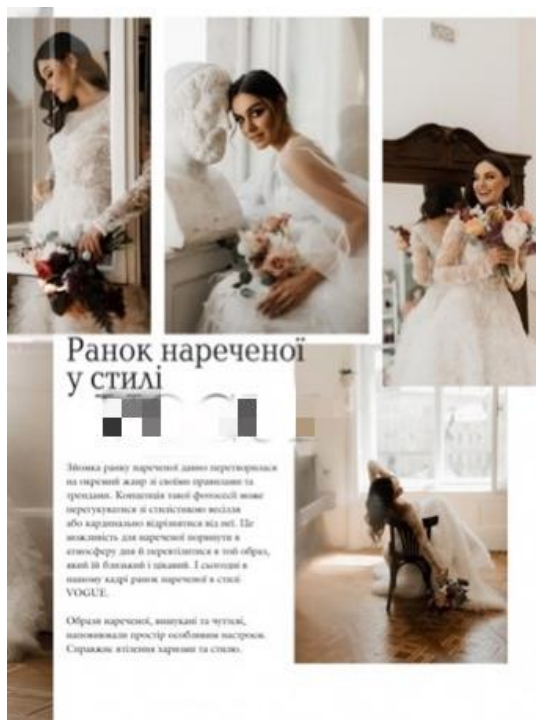

Рисунок 3.5. Фотоколаж як візуалізація у популярному виданні «Пара молода»

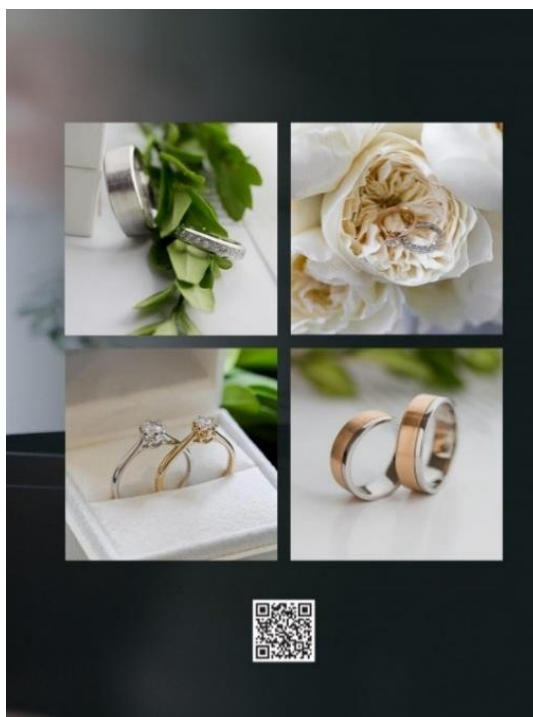

Рисунок 3.6. Фотоколаж в журналі «Пара молода»

Рисунок 3.7. Обкладинка журналу «Наречена»

Рисунок 3.9. Обкладинка дитячого журналу «Клас»

Рисунок 3.7. Приклад фотоілюстрації на сторінці журналу «Клас»

Рисунок 3.8. Обкладинка журналу «50 кросвордів»

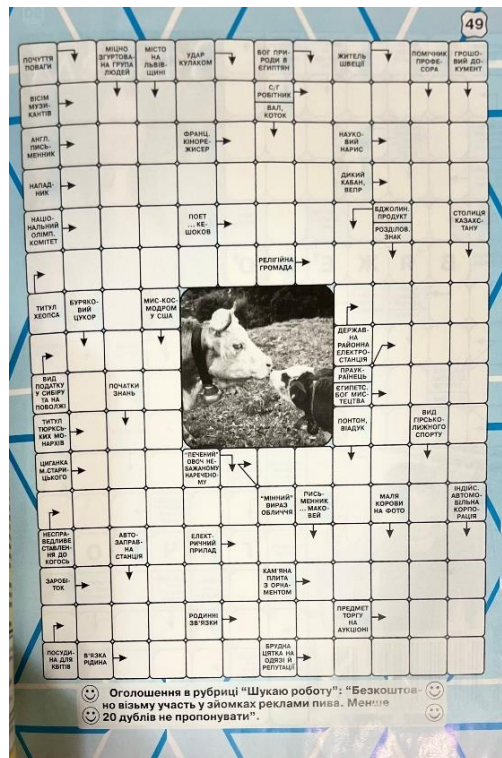

Рисунок 3.9. Організація кросвордної сітки на сторінці журналу «50 кросвордів»

Рисунок 3.10. Обкладинка журналу «Агробізнес»

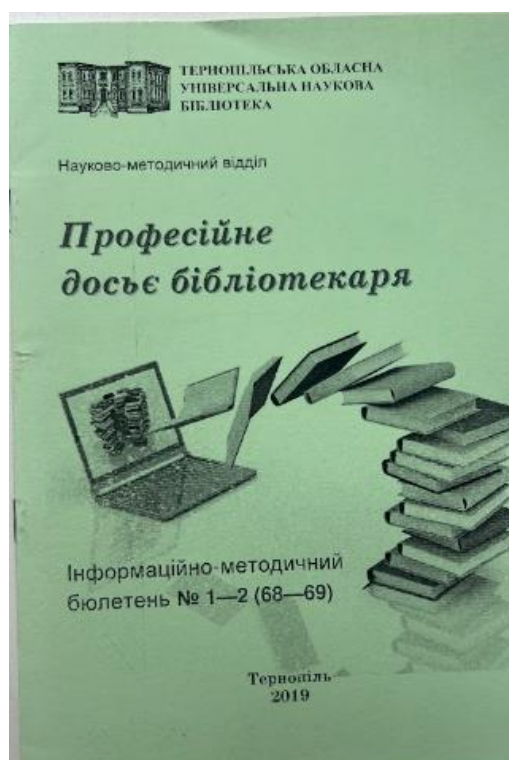

Рисунок 3.11. Обкладинка інформаційно-методичного бюлетеня «Професійне досє бібліотекаря»

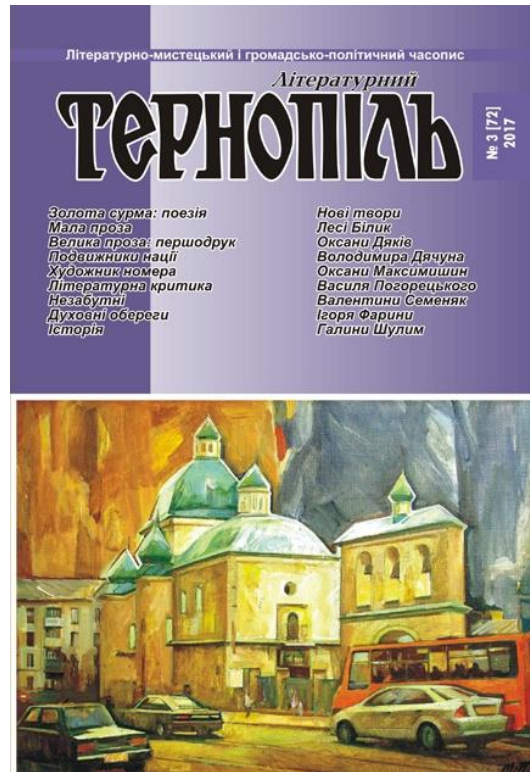

Рисунок 3.12. Обкладинка журналу «Літературний Тернопіль»

Рисунок 3.13. Графічна ілюстрація до літературного тексту на сторінках журналу «Сова»

Рисунок 3.14. Візуалізація літературного сюжету «Наталка Полтавка» у журналі «Золота пектораль»

Рисунок 3.15. Штрихова портретна ілюстрація: портрет Маркіяна Шашкевича у журналі «Жайвір»

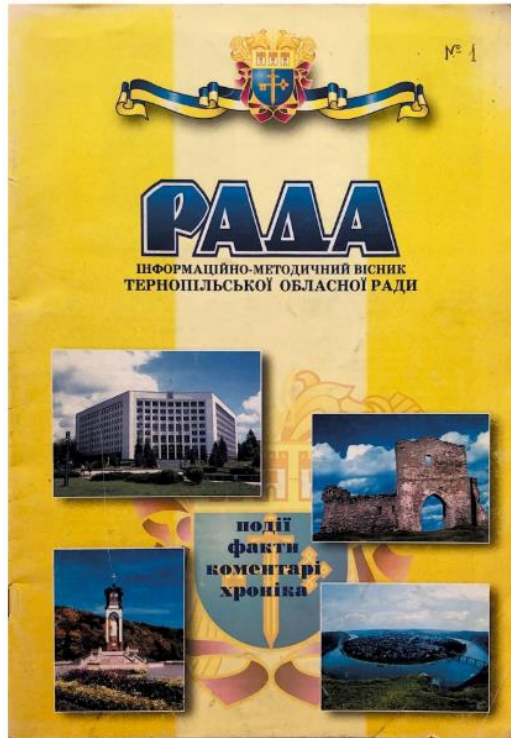

Рисунок 3.16. Обкладинка журналу «Рада»

Рисунок 3.17. Перший розворот журналу «Рада»: поєднання текстових блоків, ілюстрацій і рубрикаційних елементів

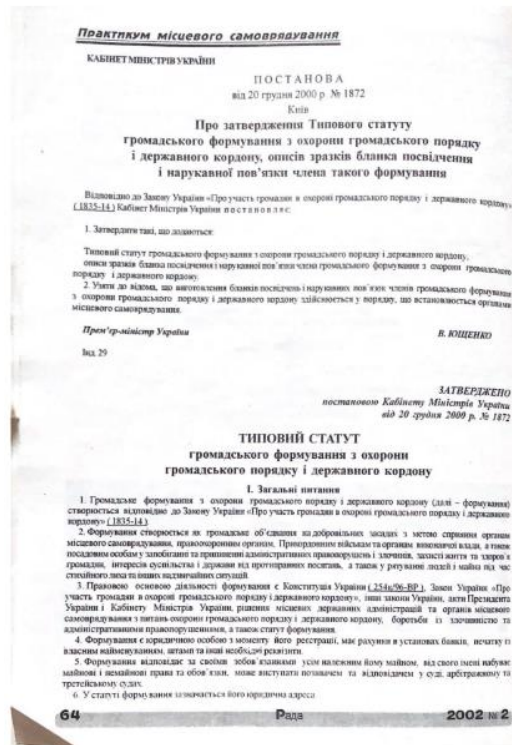

Рисунок 3.18. Функціональні графічні маркери рубрикації в журналі «Рада»

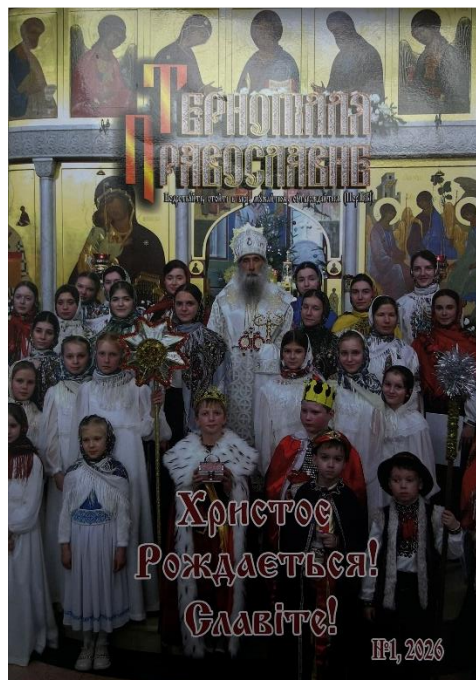

Рисунок 3.19. Обкладинка християнського журналу «Тернопілля Православне»

Рисунок 3.19. Фотоколаж як засіб репрезентації релігійної спільноти у журналі «Тернопілля Православне»

Рисунок 3.20. Композиційно-візуальна структура рекламного журналу «Тернопільські оголошення»

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати***

1. Гороховянко І. Структурно-змістові особливості інформаційно-методичного вісника «Рада». *Образ*. 2024. № 2 (45). С.78–85. DOI: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2\(45\)-78-85](https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2(45)-78-85)

2. Гороховянко І. Огляд наукових журналів ЗВО Тернополя. *Технологія і техніка друкарства*. 2025. № 3 (89). С. 56–72. DOI: [https://doi.org/10.20535/2077-7264.3\(89\).2025.341381](https://doi.org/10.20535/2077-7264.3(89).2025.341381)

3. Пелешок О., Гороховянко І. Візуально-текстові форми репрезентації народного мистецтва на сторінках регіональних журналів Тернопільщини. *Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. Серія: Філологія*. 2025. № 4 (18). С. 110–120. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.4.15>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Гороховянко І. Основні тенденції регіональних комунальних видань Тернопільщини на прикладі інформаційно-методичного вісника «Рада» (2002-2013). *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики* : зб. матеріалів II Міжнар. наук. конф. МЦНД. Кривий Ріг. 2024. С. 361–363 URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/985>

5. Гороховянко І. Тематичне наповнення рубрик сайту журналу «Золота пектораль». *Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку* : зб. матеріалів II Всеукр. наук-практ. конф. молодих вчених. Тернопіль, 2024. С. 12–15. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/32843/1/Masmed_prostir_Conf.pdf

6. Гороховянко І. С. Типологійний аспект регіональних комунальних видань Тернопільщини на прикладі інформаційно-методичного вісника «Рада» (2002-2013). *Current Challenges of Science and Education* : proceedings

of the 5th International Scientific and Practical Conference. Berlin 2024. С. 441–445. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-current-challenges-of-science-and-education-15-17-01-2024-berlin-nimechchina-arhiv/>.

7. Гороховянко І. Типологійний аспект громадсько-політичного та літературно-мистецького часопису «Тернопіль». *Соціальні комунікації в умовах глобалізаційних процесів: стан, тенденції, перспективи* : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. Тернопіль: 2023. С. 42–45. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/29558/3/Tezu_Sotsialni_komynika_tsii.pdf

8. Гороховянко І. Дитячі журнали – складова журнальної періодики Тернопільщини часу Незалежності. *Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки* : зб. матеріалів V Міжнар. наук. конф. Дніпро, 2025. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/27.06.2025/52>

9. Гороховянко І. С. Журнальна періодика Тернопільщини у персоналіях (за матеріалами журналу «Літературний Тернопіль»). *Пресознавчий дискурс: від минулого до сьогодення* : зб. матеріалів II Міжнар. наук. конф. Львів, 2025. С. 37–40.